

CRNA GORA

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA
I TURIZMA

IZVJEŠTAJ

O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA MINISTARSTVA ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA, ORGANA UPRAVE U SASTAVU MINISTARSTVA I ZAVODA ZA HIDROMETEOROLOGIJU I SEIZMOLOGIJU ZA 2017. GODINU

Mart, 2018. godine

SADRŽAJ

1. UVODNE NAPOMENE.....	11
2. REALIZACIJA PROGAMA RADA VLADE CRNE GORE ZA 2017. GODINU.....	14
3. REALIZACIJA OBAVEZA PO PROGRAMU PRISTUPANJA CRNE GORE EVROPSKOJ UNIJI U 2017. GODINI	15
4. REALIZACIJA PROGAMA RADA MINISTARSTVA ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA ZA 2017. GODINU	17
5. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VLADE CRNE GORE	21
6. STANJE U UPRAVNIM OBLASTIMA I IZVJEŠTAJ O RADU ORGANIZACIONIH JEDINICA	23
6.1. DIREKTORAT ZA PLANIRANJE PROSTORA.....	23
6.2. DIREKTORAT GLAVNOG DRŽAVNOG ARHITEKTE	31
6.3. DIREKTORAT ZA GRAĐEVINARSTVO.....	32
6.4. DIREKTORAT ZA RAZVOJ KONKURENTNOSTI I INVESTICIJE U TURIZMU	49
6.5. DIREKTORAT ZA RAZVOJ TURISTIČKE DESTINACIJE I TURISTIČKU INFRASTRUKTURU.....	61
6.6. DIREKTORAT ZA RAZVOJ STANOVANJA	72
6.7. DIREKTORAT ZA ŽIVOTNU SREDINU	78
6.8. DIREKTORAT ZA UPRAVLJANJE OTPADOM I KOMUNALNI RAZVOJ	94
6.9. DIREKTORAT ZA EU INTEGRACIJE I MEĐUNARODNU SARADNJU	103
6.10. DIREKTORAT ZA KLIMATSKE PROMJENE I MEDITERANSKE POSLOVE	106

6.11. ODJELJENJE ZA MONITORING PROJEKATA.....	116
6.12. ODJELJENJE ZA UNUTRAŠNJU REVIZIJU.....	124
6.13. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE, LJUDSKE RESURSE, FINANSIJE, LOGISTIČKU I TEHNIČKU PODRŠKU	127
7. IZVJEŠTAJI INSTITUCIJA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA.....	133
7.1. DIREKCIJA JAVNIH RADOVA.....	133
7.2. AGENCIJA ZA ZAŠTITU PRIRODE I ŽIVOTNE SREDINE	157
7.3. ZAVOD ZA HIDROMETEOROLOGIJU I SEIZMOLOGIJU	170
8. STANJE U OBLASTI.....	184
9. PRIORITETI U 2018. GODINI I MJERE ZA NJHOVU REALIZACIJU	186

1. UVODNE NAPOMENE

Obaveza izrade i dostavljanje Izvještaja o radu i stanju u upravnim oblastima Ministarstva održivog razvoja i turizma, organa uprave u sastavu Ministarstva i Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju za 2017. godinu proizilazi iz obaveza utvrđenih Zakonom o državnoj upravi, Uredbom o organizaciji i načinu rada državne Uprave i Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma vrši poslove utvrđene Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave, kao i utvrđene propisima iz oblasti uređenja prostora i izgradnje objekata, turizma, životne sredine, klimatskih promjena, upravljanja otpadom, komunalnih poslova, stanovanja i dr.

Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada organa državne uprave ("Sl. list Crne Gore", broj 19/17 od 27.03.2017. godine), Direkcija javnih radova i Agencija za zaštitu prirode i životne sredine postaju organi uprave u sastavu Ministarstva. Prethodno je Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada organa državne uprave ("Sl. list Crne Gore", 73/16 od 25.11.2016. godine) Direkcija javnih radova postala organ uprave u sastavu Ministarstva saobraćaja i pomorstva 31.12.2016. godine, a prije toga bila je organ uprave u sastavu Ministarstva održivog razvoja i turizma.

Vlada Crne Gore utvrdila je Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva održivog razvoja i turizma na sjednici 20. oktobra 2017. godine br. 101-2128/7, kao i Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji na sjednici od 28.12.2017. godine, broj: 101-2128/19-2017.

Na osnovu utvrđenog Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji i Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, organizaciona struktura Ministarstva održivog razvoja i turizma sastoji se iz 13 direktorata, dva odjeljenja, kabineta ministra i jedne službe. Izvan organizacionih jedinica su mjesta ministra, tri državna sekretara, sekretara ministarstva i jedno mjesto samostalnog savjetnika I za podršku lokalnoj samoupravi i NVO.

Takođe, u okviru organizacione strukture Ministarstva nalaze se i Direkcija javnih radova i Agencija za zaštitu prirode i životne sredine, kao organi u sastavu.

U okviru Direkcije javnih radova nalaze se tri sektora, dok u Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine nalaze se tri sektora i dva odjeljenja.

Unutrašnje organizacione jedinice Ministarstva su:

1. Direktorat za planiranje prostora

- 1.1. Direkcija za praćenje stanja u prostoru
- 1.2. Direkcija za planska dokumenta

2. Direktorat Glavnog državnog arhitekta

3. Direktorat za građevinarstvo

- 3.1. Direkcija za razvoj građevinarstva
- 3.2. Direkcija za normativno pravne poslove
- 3.3. Direkcija za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova
- 3.4. Direkcija za izdavanje dozvola

4. Direktorat za inspeksijske poslove i licenciranje

- 4.1. Direkcija za inspeksijski nadzor za južni region
- 4.2. Direkcija za inspeksijski nadzor za centralni region
- 4.3. Direkcija za inspeksijski nadzor za sjeverni region

- 4.4. Direkcija za licence i registar
- 4.5. Direkcija za drugostepeni postupak
- 5. Direktorat za razvoj konkurentnosti i investicije u turizmu**
  - 5.1. Direkcija za turistički razvoj i unaprjeđenje konkurentnosti u turizmu
    - 5.1.1. Odsjek za propise
    - 5.1.2. Odsjek za međunarodnu saradnju
  - 5.2. Direkcija za praćenje investicionih projekata i ugostiteljstvo
- 6. Direktorat za razvoj turističke destinacije i turističku infrastrukturu**
  - 6.1. Direkcija za strateško planiranje
  - 6.2. Direkcija za diversifikaciju turističke ponude
    - 6.2.1. Odsjek za praćenje i razvoj manifestacija
- 7. Direktorat za praćenje turističkih tokova i turističkog prometa**
  - 7.1. Direkcija za praćenje turističkih tokova
  - 7.2. Direkcija za upravni postupak
- 8. Direktorat za razvoj stanovanja**
  - 7.1. Direkcija za stanovanje
  - 7.2. Direkcija za legalizaciju
- 9. Direktorat za životnu sredinu**
  - 8.1. Direkcija za horizontalno zakonodavstvo
  - 8.2. Direkcija za zaštitu vazduha i zaštitu od buke u životnoj sredini
  - 8.3. Direkcija za kontrolu industrijskog zagađenja i upravljanja hemikalijama
  - 8.4. Direkcija za zaštitu prirode
- 10. Direktorat za upravljanje otpadom i komunalni razvoj**
  - 9.1. Direkcija za upravljanje otpadom
  - 9.2. Direkcija za komunalni razvoj
- 11. Direktorat za klimatske promjene i mediteranske poslove**
  - 10.1. Direkcija za klimatske promjene
  - 10.2. Direkcija za mediteranske poslove
- 12. Direktorat za EU integracije i međunarodnu saradnju**
  - 11.1. Direkcija za EU integracije
  - 11.2. Direkcija za međunarodnu saradnju
  - 11.3. Direkcija za upravljanje pretprijetnom podrškom EU i ostalim fondovima
- 13. Direktorat za valorizaciju turističkih lokaliteta**
  - 13.1. Direkcija za monitoring i koordinaciju prioriternih projekata
  - 13.2. Direkcija za podršku projektima regionalnog razvoja
- 14. Kabinet ministra**
- 15. Služba za opšte poslove, ljudske resurse, finansije, logističku i tehničku podršku**
  - 13.1. Kancelarija za opšte poslove
  - 13.2. Kancelarija za ljudske resurse
  - 13.3. Kancelarija za finansijsko-računovodstvene poslove
  - 13.4. Kancelarija za logističku i tehničku podršku
- 16. Odeljenje za komunikaciju i PR**
- 17. Odeljenje za unutrašnju reviziju**

Unutrašnje organizacione jedinice Direkcije javnih radova su:

- 1. Sektor za planiranje i pripremu projekata**
  - 1.1. Odsjek za planiranje projekata
  - 1.2. Odsjek za pripremu projekata
- 2. Sektor za ugovaranje i finansiranje**
  - 2.1. Odsjek za kontrolu kvaliteta

2.2. Odsjek za ugovaranje

2.3. Odsjek za finansiranje

3. Sektor za kontrolu realizacije projekata

3.1. Odsjek za visokogradnju

3.2. Odsjek za komunalnu infrastrukturu

Unutrašnje organizacione jedinice Agencije za zaštitu prirode i životne sredine su:

1. Sektor za zaštitu prirode, monitoring, analizu i izvještavanje
2. Sektor za izdavanje dozvola
3. Sektor za vođenje informacionog sistema iz oblasti zaštite životne sredine
4. Odjeljenje za radiološku i nuklearnu sigurnost i bezbjednost i zaštitu od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja
5. Odjeljenje za upravljanje hemikalijama

U Ministarstvu održivog razvoja i turizma, zajedno sa organima u sastavu, Direkcijom javnih radova i Agencijom za zaštitu prirode i životne sredine, **sistematizovano je ukupno 411 službeničkih i namješteničkih mjesta** (isključujući ministra i tri državna sekretara). U Direkciji javnih radova je sistematizovano 51 radno mjesto, a u Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine 78 radnih mjesta.

Od ukupnog broja sistematizovanih službeničkih i namješteničkih mjesta popunjeno je 284 radnih mjesta (ne uključujući ministra i 3 državna sekretara).

Direktorat za inspeksijske poslove i licenciranje je počeo sa radom krajem novembra 2017. godine tako da će izvještaj o radu inspekcije biti obuhvaćen kroz izvještaj o radu Uprave za inspeksijske poslove. Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji na koji je Vlada utvrdila na sjednici od 28.12.2017. godine, tako da je aktivnost Direktorata za valorizaciju turističkih lokaliteta data kroz aktivnost Odjeljenja za monitoring projekata.

2. REALIZACIJA PROGAMA RADA VLADE CRNE GORE ZA 2017. GODINU

Ministarstvo je po Programu rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu imalo 21 obavezu, od čega 15 tematskih i prioriternih i šest normativnih obaveza. Ukupno je realizovano 17 obaveza (81%), dok je nerealizovano četiri obaveze (19%).

Realizovane su sljedeće obaveze:

- Predlog zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata
- Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o skijalištima
- Predlog zakona o infrastrukturi prostornih podataka
- Informacija o aktivnostima na realizaciji prioriternih projekata iz oblasti turizma (četiri kvartalne Informacije)
- Informacija o realizaciji i efektima politika u oblasti preduzetništva i biznisa (učesće u izradi četiri kvartalne Informacije)
- Plan pripreme ljetnje turističke sezone za 2017. godinu
- Projekcija dugoročnog snabdijevanja vodom Crne Gore do 2040. godine
- Izvještaj Ministarstva održivog razvoja i turizma o radu i stanju upravnih oblasti za 2016. godinu
- Predlog zakona o hemikalijama
- Program socijalnog stanovanja za period 2017-2020. godine
- Predlog zakona o turizmu i ugostiteljstvu
- Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2018. godinu
- Plan pripreme zimske turističke sezone za 2017/2018. godinu

Nijesu realizovane sljedeće obaveze:

- Predlog zakona o morskome dobru
- Strategija zaštite od radona s Akcionim planom za period 2018-2022. godine
- Strategija razvoja ruralnog turizma za period 2018-2022. godine
- Strategija razvoja kulturnog turizma za period 2018-2022. godine

Osim navedenih, Vlada je razmatrala i 159 drugih materijala koje je dostavilo Ministarstvo, shodno Programu rada Ministarstva za 2017. godinu, Programu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji ili tekućih aktivnosti Ministarstva:

- 7 predloga zakona
- 1 nacrt zakona
- 11 predloga uredbi
- 23 predloga odluka
- 35 informacija
- 18 izvještaja
- 2 sporazuma/ugovora
- 6 platformi
- 56 ostalih materijala.

3. REALIZACIJA OBAVEZA PO PROGRAMU PRISTUPANJA CRNE GORE EVROPSKOJ UNIJI U 2017. GODINI

U Programu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji Ministarstvo je imalo obaveze u poglavljima 1, 8, 15, 20, 27, 28 i 31. Planirano je 39 obaveza u normativnom dijelu i tri obaveze u strategijskom i ostalom dijelu. Od ukupno 42 planirane obaveze u 2017. Godini, realizovano je 27 (65,9%), dok nije realizovano 15 obaveza (34,1%). Od 15 nerealizovanih obaveza, 10 je planirano za IV kvartal 2017. godine.

Realizovane su sljedeće obaveze: Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o skijalištima, Predlog zakona o infrastrukturi prostornih podataka, Predlog zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, Predlog zakona o turizmu i ugostiteljstvu, Predlog zakona o hemikalijama, Predlog zakona o potvrđivanju amandmana na Konvenciju o prekograničnim efektima industrijskih nesreća, Predlog zakona o potvrđivanju amandmana na Stokholmsku konvenciju, Predlog uredbe o graničnim vrijednostima sadržaja zagađujućih materija u tečnim gorivima naftnog porijekla, Predlog uredbe o načinu priznavanja inostranih isprava i znakova usaglašenosti za građevinske proizvode, Predlog uredbe o kriterijumima za prestanak statusa otpada za pojedine vrste otpada, Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o sadržaju bezbjednosnog lista za hemikalije, Pravilnik o bližem sadržaju tehničkog dosijea i osnovnih podataka o biocidnim proizvodima, Pravilnik o metodama ispitivanja efikasnosti biocidnog proizvoda, Pravilnik o klasifikaciji otpada i katalogu otpada, Pravilnik o kategorizaciji turističkih mjesta, Pravilnik o izmjenama i dopunama o Pravilnika o metodama izračunavanja i mjerenja nivoa buke u životnoj sredini, Pravilnik o kriterijumima za utvrđivanje područja ekološke mreže, Pravilnik o bližim uslovima za promet i načinu postupanja sa životinjama prilikom transporta, vrste za koje se izdaje dozvola, obrasci dozvola, sadržaj i način podnošenja obavještenja o uvozu, način zbrinjavanja oduzetih vrsta, način obilježavanja životinja ili pošiljki sa gljivama ili biljkama, sadržinu i način vođenja registra izdatih dozvola, Pravilnik o bližem sadržaju Studije o ocjeni prihvatljivosti, Pravilnik o bližim uslovima i postupku za dobijanje prava na korišćenje ekološkog znaka i izgledu i načinu upotrebe ekološkog znaka za proizvode, procese i usluge, Geografske granice, broj i kapacitet aglomeracija, Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o postupku prethodnog obavještanja i postupku davanja saglasnosti na osnovu prethodnog obavještenja za izvoz hemikalija, Pravilnik o požarnoj klasifikaciji građevinskih proizvoda, Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu klasifikacije, pakovanja i označavanja hemikalije i određenog proizvoda u skladu sa Globalno harmonizovanim sistemom za klasifikaciju i obilježavanje UN, Pravilnici o tehničkim zahtjevima za različite grupe građevinskih proizvoda, Akcioni plan za sprovođenje Nacionalne strategije za upravljanje kvalitetom vazduha za period 2017-2020, Treći nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Zajedničke Konvencije o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom i sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom.

Nijesu realizovane sljedeće obaveze: Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama, Predlog zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu, Predlog uredbe o minimalno-tehničkim uslovima, načinu, sredstvima i opremi za pružanje pojedinih uslugakoje uključuju sportsko-rekreativne i avanturističke aktivnosti, Predlog uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha, Pravilnik o uključivanju pravnog lica i preduzetnika u sistem EMAS, uslovi za uključivanje u sistem EMAS, način prikupljanja podataka, sadržaj i način vođenja registra, Pravilnik o sadržaju i izgledu licence za obavljanje djelatnosti turističke agencije, Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o metodama ispitivanja opasnih svojstava hemikalija, Bliži sadržaj programa izgradnje kolektorskih sistema i postrojenja za tretman komunalnih otpadnih voda sa obrascima za pripremu Izvještaja o njegovoj realizaciji, Pravilnik o izmjenama i dopunama Liste klasifikovanih supstanci, Pravilnik o vrstama objekata nautičkog turizma, minimalno-tehničkim uslovima i njihovoj kategorizaciji, Pravilnik o vrstama,

minimalno-tehničkim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata, Pravilnik o načinu i uslovima sakupljanja, korišćenja i načinu transporta, monitoring stanja populacija i listi divljih vrsta životinja, biljaka i gljiva koje se koriste za komercijalne svrhe sa kvotama, Pravilnik o graničnim vrijednostima opasnih supstanci u električnim i elektronskim proizvodima, ambalaži, baterijama i akumulatorima i vozilima, Lista tipova staništa i vrsta uključujući ptičje vrste, prioritetne stanišne tipove i vrste za koja se određuju područja ekološke mreže, Strategija zaštite od radona s Akcionim planom za period 2018-2022. godine.

4. REALIZACIJA PROGAMA RADA MINISTARSTVA ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA ZA 2017. GODINU

Programom rada Ministarstva održivog razvoja i turizma za 2017. godinu bilo je planirano 159 obaveza. Realizovano je 115 obaveza (72,3%), a nije realizovano 44 (27,7%). Od ukupno planiranih 159 obaveza, na normativni dio se odnosilo 76 obaveza, na tematski dio, uključujući ostale obaveze (urbanističko-arhitektonski konkursi, kontinuirane obaveze i sl.) 83 obaveze.

Program rada Ministarstva je obuhvatio i sve obaveze po Programu rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu, kao i obaveze koje su bile planirane u Programu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji u 2017. godini.

Od planiranih 76 normativnih obaveza, realizovano je 54 (71,1 %), dok nije realizovano 22 obaveze (28,9%). Od planiranih 83 tematskih i ostalih obaveza, realizovano je 61 (73,5%), dok nije realizovano 22 obaveze (26,5 %).

Realizovane su sljedeće obaveze iz Programa rada Ministarstva za 2017. godinu: Predlog zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o skijalištima, Predlog zakona o infrastrukturi prostornih podataka, Informacija o aktivnostima na realizaciji prioriternih projekata iz oblasti turizma, Informacija o realizaciji i efektima politika u oblasti preduzetništva i biznisa, Plan pripreme ljetnje turističke sezone za 2017. godinu, Projekcija dugoročnog snabdijevanja vodom Crne Gore do 2040. godine, Predlog uredbe o načinu obračuna posebne naknade na investicije za izgradnju ili rekonstrukciju objekata na Crnogorskom primorju, Predlog uredbe o graničnim vrijednostima zagađujućih materija u tečnim gorivima naftnog porijekla, Predlog uredbe o povjeravanju dijela poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma Inženjerskoj komori Crne Gore, Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o obrascu, sadržaju i načinu vođenja knjige popisa gostiju, Pravilnik o obrascu, sadržaju i načinu vođenja knjige gostiju u ugostiteljskim objektima za smještaj, Pravilnik o kriterijumima koje treba da ispunjava referentna laboratorija za monitoring životne sredine, Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o metodama izračunavanja i mjerenja nivoa buke u životnoj sredini, Pravilnik o sadržaju zahtjeva za izdavanje dozvole za biocidne proizvode, Pravilnik o bližem sadržaju tehničkog dosijea i osnovnih podataka o biocidnim proizvodima, Pravilnik o metodama ispitivanja efikasnosti biocidnog proizvoda, Izvještaj o stanju uređenja prostora u 2016. godini sa Programom uređenja prostora za 2017. godinu, Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2017. godinu, Četvrti izvještaj o sprovođenju Nacionalne strategije za upravljanje kvalitetom vazduha sa Akcionim planom za period 2017-2020. godine, Izvještaj o sprovođenju Strategije upravljanja hemikalijama 2015-2018. godine, za 2016. godinu, Izvještaj o realizaciji mjera iz Akcionog plana za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu, Devetnaesti nacionalni izvještaj i izjave o nuklearnim materijalima u Crnoj Gori, Integrisani plan podrške za oblast nuklearne bezbjednosti (INSSP) za period 2017-2019. godina i Akcioni plan za njegovo sprovođenje, Potpisivanje ugovora sa nadležnim sportskim savezima za održavanje planinskih staza, Priprema i dostavljanje Izjave o jemstvu o funkcionisanju Operativne strukture za IPA komponentu III, Izvještaj o implementaciji Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom za period 2016-2020., Aplikacija za obezbjeđivanje tehničke podrške kroz instrument Investicioni Okvir za Zapadni Balkan (WBIF), Organizovanje radnog doručka ministra održivog razvoja i turizma sa ambasadorima država-članica EU, Otvorene ideje za lijepu Crnu Goru, Konkursi za specifične lokacije od opšteg interesa, Predlog zakona o hemikalijama, Program socijalnog stanovanja za period 2017-2020. godine, Predlog zakona o potvrđivanju Pariskog sporazuma, Predlog zakona o potvrđivanju Protokola o registrima ispuštanja i prenosa zagađujućih materija, Predlog uredbe o kriterijumima za prestanak statusa otpada od gvožđa, čelika, aluminijuma, bakra i stakla, Predlog uredbe o priznavanju inostranih isprava i znaka usaglašenosti za građevinske proizvode, Predlog odluke o

donošenju Državne studije lokacije „Dio sektora 22”, Pravilnik o metodologiji za izračunavanje smanjenja emisije gasova sa efektom staklene bašte zbog upotrebe biogoriva i biotečnosti koji ispunjavaju kriterijume održivosti, Pravilnik o bližim uslovima i načinu vođenja registra vršilaca komunalnih djelatnosti i izdatih rješenja o ispunjenosti uslova za obavljanje komunalnih djelatnosti, Pravilnik o bližim uslovima koje moraju ispunjavati pravna lica za profesionalno korišćenje biocidnih proizvoda, Pravilnik o bližim uslovima u pogledu kadra, prostora i opreme za obavljanje djelatnosti proizvodnje, prometa, upotrebe i skladištenja biocida, Pravilnik o bližem sadržaju Studije o ocjeni prihvatljivosti, Pravilnik o bližim uslovima, kriterijumu, postupku za dobijanje prava na korišćenje ekološkog znaka, visini troškova dodjele prava na korišćenje ekološkog znaka, elementima, izgledu i načinu upotrebe ekološkog znaka za proizvode i usluge, Program praćenja kvaliteta goriva, Pravilnik o bližem sadržaju oznaka, vodiča, postera, displeja i promotivne literature i materijala o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida iz novih putničkih vozila, Informacija o rezultatima zimske turističke sezone 2016/2017. godine, Izvještaj o realizaciji aktivnosti predviđenih planom za pripremu ljetnje turističke sezone 2017. godine, Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2017/2018. godinu, Odgovori na pitanja zemalja članica Konvencije o nuklearnoj sigurnosti na Prvi nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Konvencije o nuklearnoj sigurnosti, Izvještaj o poslovanju Centra za ekotoksikološka ispitivanja d.o.o. Podgorica za 2016. godinu sa finansijskim iskazima, Program rada i finansijski plan Društva sa ograničenom odgovornošću „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“-Podgorica za 2017. godinu, Dvadeseti nacionalni izvještaj i izjave o nuklearnim materijalima u Crnoj Gori, Godišnji izvještaj o realizaciji godišnjeg plana rada sa godišnjim finansijskim izvještajem JP Regionalni vodovod crnogorskog primorja za 2016. godinu, Informacija o napretku postignutom u sprovođenju Operativnog programa Regionalni razvoj 2012-2013. godine, Održavanje Sektorskog monitoring odbora za IPA komponentu III, Priprema Godišnjeg implementacionog izvještaja Operativnog programa Regionalni razvoj 2012-2013 za 2016. godinu, Plan reorganizacije i jačanja administrativnih kapaciteta za sektore životne sredine i klimatskih promjena u Crnoj Gori, Formiranje radnih grupa na osnovu potpisanih sporazuma, Izvještaj o realizaciji Projekta rješavanja stambenih potreba građana pod povoljnijim uslovima - Projekat 1000+, Vodič o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida za sve modele novih putničkih vozila koja se uvoze u Crnu Goru, Odluka o osnivanju privrednog društva koje obavlja djelatnost regionalnog vodosnabdijevanja, Pravilnik o geografskim granicama, broju i kapacitetu aglomeracija, Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o popisu gasova i načinu izrade inventara emisije gasova sa efektom staklene bašte i razmjeni informacija, Pravilnik za betonske konstrukcije, Pravilnik za čelične konstrukcije, Pravilnik za zidane konstrukcije, Pravilnik za spregnute konstrukcije, Pravilnik za drvene konstrukcije, Pravilnik za dimnjake u građevinarstvu, Pravilnik za požarnu klasifikaciju građevinskih proizvoda, Pravilnik o sadržaju evidencije količine i kvaliteta komunalnih i biološki razgradivih industrijskih otpadnih voda koje se ispuštaju u recipijent, Pravilnik o sadržaju Izvještaja o ispuštanju (dispoziciji) komunalnih i biološki razgradivih industrijskih otpadnih voda, Pravilnik o referentnim metodama za monitoring i vrednovanje rezultata kvaliteta i količine ispuštenog efluenta komunalnih otpadnih voda i biološki razgradivih industrijskih otpadnih voda, kao i najmanji broj uzoraka u toku godine u zavisnosti od veličine postrojenja za tretman otpadnih voda i maksimalan broj odstupanja, Pravilnik o monitoringu i vrednovanju rezultata kvaliteta i količine ispuštenog efluenta komunalnih i biološki razgradivih industrijskih otpadnih voda, Pravilnik o načinu obračuna i plaćanja naknade za privremeno skladištenje komunalnog i neopasnog građevinskog otpada, Pravilnik o kriterijumima za određivanje područja ekološke mreže, Pravilnik o bližim uslovima za promet i način postupanja sa životinjama prilikom transporta, vrstama za koje se izdaje dozvola, obrasci dozvola, sadržaj i način podnošenja obavještenja o uvozu, načinu zbrinjavanja oduzetih vrsta, načinu obilježavanja pošiljki sa gljivama ili biljkama, načinu vođenja registra izdatih dozvola, Informacija o statusu privatizacionih ugovora u oblasti turizma, Izvještaj “Poslovanje hotelijerstva u Crnoj Gori”, Izvještaj o realizaciji mjera iz Akcionog plana za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu, Dvadesetprvi nacionalni izvještaj i izjave o nuklearnim materijalima u Crnoj Gori, Treći nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Zajedničke konvencije o sigurnosti

upravljanja radioaktivnim otpadom i sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom, Informacija o stanju životne sredine u Crnoj Gori u 2016. godini, Organizacija Donatorske podrške za realizaciju projekata u oblasti životne sredine, komunalne infrastrukture i turizma, Potpisivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Zelenog klimatskog fonda o privilegijama i imunitetima za Zeleni klimatski fond, Sprovođenje konkursa za izbor crnogorskog predstavnika na XVI Venecijanskom bijenalu arhitekture koje će se održati 2018. godine, Godišnji plan prikupljanja podataka za izradu inventara zagađujućih materija u vazduh i inventara emisija sa efektom staklene bašte, Predlog zakona o turizmu, Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2018. godinu, Plan pripreme zimske turističke sezone za 2017/2018. godinu, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama, Predlog zakona o potvrđivanju amandmana na Konvenciju o prekograničnim efektima industrijskih nesreća, Predlog zakona o potvrđivanju amandmana na Stokholmsku konvenciju, Pravilnik o utvrđivanju liste supstanci koje izazivaju visoku zabrinutost, Pravilnik o metodama ispitivanja opasnih svojstava hemikalija, Pravilnik o postupku prethodnog obavještanja i postupku davanja saglasnosti na osnovu prethodnog obavještenja za izvoz hemikalija, Pravilnik o sadržaju bezbjednosnog lista za hemikalije, Pravilnik o načinu klasifikacije, pakovanja i označavanja hemikalije i određenog proizvoda u skladu sa Globalno harmonizovanim sistemom za klasifikaciju i obilježavanje UN, Pravilnik o kriterijumima za identifikaciju supstance kao perzistentne, bioakumulativne i toksične i veoma perzistentne i veoma bioakumulativne supstance, Informacija o kvalitativnim i kvantitativnim rezultatima ljetnje turističke sezone 2017. godine, Program subvencija za preduzetnike i privredna društva u oblasti turizma, Dvadesetdrugi nacionalni izvještaj i izjave o nuklearnim materijalima u Crnoj Gori, Godišnji plan rada za 2018. godinu privrednog društva koje obavlja djelatnost regionalnog vodosnabdijevanja, Informacija o EU projektima iz oblasti zaštite životne sredine, komunalne infrastrukture i turizma, Održavanje Sektorskog monitoring odbora za IPA komponentu III, Izvještaji sa sjednica Nacionalnog savjeta za održivi razvoj i klimatske promjene.

Nijesu realizovane sljedeće obaveze iz Programa rada Ministarstva za 2017. godinu: Predlog zakona o morskome dobru, Predlog uredbe o načinu i bližim kriterijumima za korišćenje sredstava za socijalno stanovanje, Predlog odluke o donošenju Državne studije lokacije "Sektor 1" - Rt Kobilica - Njivice - ušće Suturine, Predlog odluke o donošenju PPPN za Obalno područje Crne Gore, Pravilnik o metodologiji procjene neregistrovanog turističkog prometa, Pravilnik o načinu vođenja EMAS registra, sadržini, izgledu i upotrebi EMAS znaka, uslovima za EMAS verifikatora, kao i obrascu zahtjeva, Retrospektivna izjava o univerzalnoj vrijednosti NP Durmitor, Kulturna dobra kroz projekte revalorizacije potencijala i reanimacije, Sprovođenje konkursa za idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje Šetalište Slovenska plaža, Sprovođenje konkursa za idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje Kanli kula, Herceg Novi, Sprovođenje konkursa za idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje Rekonstrukcije bivše vojne karaule u Nacionalnom parku Prokletije za potrebe naučno-istraživačkog centra, Razvoj brownfielda sa lokalnim upravama i zajednicama, Sufinansiranje programa i projekata kojima se stvaraju uslovi za turističku valorizaciju i afirmaciju kulturnog nasljeđa Crne Gore, Arhitektonski konkursi za javne objekte, Predlog uredbe o elementima i metodologiji za određivanje cijene komunalne usluge, Predlog uredbe o postupku i kriterijumima za pretvaranje posebnih i zajedničkih djelova stambene zgrade u poslovne prostorije, Pravilnik o sadržaju godišnjeg programa obavljanja komunalnih djelatnosti i godišnjeg izvještaja o realizaciji godišnjeg programa obavljanja komunalnih djelatnosti, Pravilnik o načinu obilježavanja granica nacionalnih parkova, Raspisivanje tendera za izbor ponuđača za izradu predloga modela podsticaja avio-saobraćaja sa značajnih emitivnih turističkih tržišta, Projekat "Sva čuda Crne Gore", Inoviranje Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom za period 2017-2020. godine, Organizacija koordinacionog sastanka svih relevantnih subjekata u okviru saradnje sa Globalnim fondom za životnu sredinu (GEF), Raspisivanje tendera za izradu Strategije održivog razvoja nautičkog turizma Crne Gore, Program afirmacije arhitektonskih događaja i stvaralaštva, Arhitektonski konkursi za javne objekte, Strategija zaštite od radona s Akcionim planom za period 2018-2022. godine,

Strategija razvoja ruralnog turizma za period 2018-2022. godine, Predlog zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu, Predlog uredbe o povjeravanju poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore, Predlog uredbe o načinu, uslovima i vremenu davanja na korišćenje zemljišta, nepokretnosti i dobara nacionalnih parkova, Predlog odluke o osnivanju Eko-fonda, Predlog odluke o osnivanju privrednog društva za nacionalne parkove, Pravilnik o metodologiji za utvrđivanje sastava i količine (mase) komunalnog otpada na teritoriji jedinice lokalne samouprave, Pravilnik o graničnim vrijednostima prisustva opasnih materija u pojedinim djelovima električnih i elektronskih proizvoda, vozila, guma, baterija i akumulatora i ambalaže, kao i oznakama o vrsti i načinu upravljanja otpadom koji nastaje iz tih proizvoda, Pravilnik o minimum kvaliteta i obimu poslova za obavljanje komunalnih djelatnosti, Pravilnik o tehničkim uslovima za komunalnu infrastrukturu, opremu i sredstva koji se koriste za obavljanje komunalnih djelatnosti, Pravilnik o podacima, rokovima, načinu dostavljanja i metodologiji obrade podataka koji su predmet monitoringa komunalnih djelatnosti, Pravilnik o bližem sadržaju dosijea i registra hemikalija, Lista klasifikovanih supstanci, Lista stanišnih tipova, prioriternih stanišnih tipova, biljaka i životinja sa prioriternim vrstama, uključujući ptičje vrste i vrste za koje se određuju područja ekološke mreže, Studija izvodljivosti projekta "Razvoj hidro-avionskog prevoza u Crnoj Gori", Studija izvodljivosti projekta "Valorizacija štamparije Crnojevića", Raspisivanje tendera za izradu Strategije razvoja zdravstvenog turizma, Godišnji izvještaj o sprovođenju Državnog plana za upravljanje otpadom, Izvještaj o napretku u implementaciji Nacionalne strategije integralnog upravljanje obalnim područjem (NS IUOP), Godišnji izvještaj o napretku za 2017. godinu u sprovođenju Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030. godine.

Činjenica je da je Ministarstvo planiralo veliki broj obaveza i da je dio obaveza ostao nerealizovan zbog nedostajućih kadrovskih kapaciteta, preambiciozno postavljenih ciljeva, organizacionih promjena u Ministarstvu i dr. Najveći broj nerealizovanih obaveza se odnosi na IV kvartal (21) i III kvartal (12) i očekuje se njihova realizacija u 2018. godini.

5. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VLADE CRNE GORE

U 2017. godini Ministarstvo i institucije pod njegovim nadzorom bili su zaduženi sa ukupno 154 zaključka Vlade. Realizovano je 103 zaključka Vlade (stepen realizacije 66,9%), nije dospjelo za realizaciju 45 zaključaka (29,3%) i nije realizovano šest zaključaka (3,8%).

Nijesu realizovani sljedeći zaključci:

- **2017/034/033/04/UPZ - Zadužuje se Ministarstvo održivog razvoja i turizma da, u roku od tri mjeseca, pripremi i Vladi dostavi inovirani Akcioni plan nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena, koji će uskladiti s realnim rokovima za njegovu realizaciju.**

Nakon konsultacija sa predstavnicima Ministarstva evropskih poslova povodom predloga da se inoviranje Akcionog plana Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena sprovede nakon usvajanja Pregovaračke pozicije za Poglavlje 27, kao i Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2018-2020, a kako bi isti bio usaglašen sa oba pomenuta dokumenta, predviđeno je njegovo usvajanje na Vladi u II kvartalu 2018. godine.

- **2017/034/037/01/UPZ - U Zaključku Vlade Crne Gore, broj: 07-1680, od 15. juna 2017. godine, sa sjednice od 8. juna 2017. godine, tačka 4. mijenja se i glasi: „4. Ovlašćuje se Elvir Klica, direktor Javnog preduzeća za Nacionalne parkove Crne Gore, da s najpovoljnijim ponuđačem zaključi Ugovor o prodaji ogrijevnog drveta u NP „Durmitor“ i NP „Lovćen“ i o tome obavijesti Ministarstvo održivog razvoja i turizma.“**

Javno preduzeće za nacionalne parkove nije još uvijek obavijestilo Ministarstvo o realizaciji obaveze.

- **2017/046/034/02/UPZ - Zadužuje se Javno preduzeće za Nacionalne parkove Crne Gore da, u skladu sa zakonom, sprovede postupak javnog nadmetanja za prodaju drveta u dubjećem stanju u NP „Durmitor“, NP „Prokletije“ i NP „Biogradska gora“, u količinama i početnim cijenama utvrđenim odlukama broj: 01-2698, od 5. 10. 2017. godine i broj: 01-2877, od 24. 10. 2017. godine, koje je donio Upravni odbor Javnog preduzeća za Nacionalne parkove Crne Gore.**
- **2017/046/034/04/UPZ - Ovlašćuje se Elvir Klica, direktor Javnog preduzeća za Nacionalne parkove Crne Gore da, s najpovoljnijim ponuđačem, zaključi ugovor o prodaji drveta u dubjećem stanju u NP „Durmitor“, NP „Prokletije“ i NP „Biogradska gora“ i o tome obavijesti Ministarstvo održivog razvoja i turizma.**
- **2017/046/035/02/UPZ - Zadužuje se Javno preduzeće za Nacionalne parkove Crne Gore da, u skladu sa zakonom, sprovede postupak javnog nadmetanja za prodaju drveta u dubjećem stanju i na šumskom putu, stanovnicima u ruralnim područjima NP „Durmitor“, u količinama i cijenama utvrđenim odlukama broj: 01-2878, od 24. 10. 2017. godine i broj: 01-2879, od 24. 10. 2017. godine, koje je donio Upravni odbor Javnog preduzeća za Nacionalne parkove Crne Gore.**
- **2017/046/035/04/UPZ - Ovlašćuje se Elvir Klica, direktor Javnog preduzeća za Nacionalne parkove Crne Gore da, s najpovoljnijim ponuđačem, zaključi ugovor o**

prodaji drveta u dubećem stanju i na šumskom putu, stanovnicima u ruralnim područjima NP „Durmitor“ i o tome obavijesti Ministarstvo održivog razvoja i turizma.

Vezano za sprovođenje zaključka, Javno preduzeće za Nacionalne parkove Crne Gore se obratilo Ministarstvu održivog razvoja i turizma sa Inicijativom za izmjenu zaključaka Vlade Crne Gore br. 07-3269 od 26. oktobra 2017. godine, smatrajući neprimjenjivim tačke 2 i 4. Navedene inicijativa je prosljeđena na mišljenje Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja i Ministarstvu finansija. Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je dalo pozitivno mišljenje, dok je Ministarstvo finansija dalo negativno mišljenje, smatrajući da se postupak javnog nadmetanja za prodaju drveta u dubećem stanju i na šumskom putu, stanovnicima u ruralnim područjima NP „Durmitor“ može sprovesti jedino u skladu sa Zakonom o državnoj imovini („Službeni list CG“, br. 21/09 i 40/11) i Uredbom o prodaji i davanju u zakup stvari u državnoj imovini („Službeni list CG“, broj 44/10). U skladu sa mišljenjima, Inicijativa nije upućivana Vladi CG na dalju proceduru, a ista su dostavljena Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore.

6. STANJE U UPRAVNIM OBLASTIMA I IZVJEŠTAJ O RADU ORGANIZACIONIH JEDINICA

6.1. DIREKTORAT ZA PLANIRANJE PROSTORA

- STANJE U OBLASTI PLANIRANJA PROSTORA

Analiza stanja u oblasti planiranja prostora

Jedan od nezaobilaznih segmenata državne politike mora biti odgovarajući tretman prostornih potencijala koji su osnovni faktor konkurentnosti Crne Gore. Ovo saznanje iznova poziva na oprez i potrebu promišljenog i dugoročnog tretmana prostornih resursa. Teme razlike između rasta i razvoja, potrebe uspostavljanja savremenog i sveobuhvatnog upravljanja urbanim rastom u Crnoj Gori moraju biti valjano i pravovremeno tretirane. Crna Gora mora konačno spoznati granice svog urbanog rasta, osobito na obali, ali i ne manje bitno, mora naučiti kako da obezbijedi novu vrijednost za zajednicu od urbanog rasta.

Novim Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata („Službeni list CG“, broj 64/17), koji je stupio na snagu u izvještajnom periodu, uspostavljen je jasan, transparentan, efikasan sistem planiranja i izgradnje, primjeren, s jedne strane, tržišnom načinu privređivanja, a sa druge težnji održivom razvoju.

Fokus politike u ovoj oblasti će u narednom periodu biti usmjeren na kvalitet planske dokumentacije, a što podrazumijeva: jednovremeno obezbjeđivanje regulacionog planskog dokumenta za teritoriju cijele države – Plana generalne regulacije, propisivanje smjernica za unaprijeđenje kvaliteta izgrađenog prostora i jasnih pravila građenja, jačanje uloge inspekcije u proceduri sprovođenja planske dokumentacije, veći stepen usklađenosti planskih dokumenata sa sektorskim politikama i sa parametrima održivosti; afirmisanje prostornog identiteta države; davanje adekvatnih i stručnih odgovora na prostorne izazove; afirmaciju regionalnog planiranja; kompletiranje digitalnog katastra nepokretnosti, uspostavljanje katastra podzemnih instalacija.

Reforme u oblasti planiranja prostora

Novi Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata („Službeni list CG“, broj 64/17), koji je u primjeni od 14. oktobra 2017. godine, obezbijediće sprovođenje značajnih reformi u oblasti planiranja prostora.

1. Planska dokumenta

Nova rješenja kojim se uređuje izrada i donošenje planskih dokumenata u korelaciji su sa **opredjeljenjem o odgovornosti države za stanje u oblasti planiranja prostora.**

Izrada i donošenje planskih dokumenata, odnosno vrste i sadržaj planskih dokumenata definisani su na način kojim se opredjeljuje **isključiva nadležnost Države u izradi i donošenju planskih dokumenata, a što je podjela i hijerarhija proistekla iz standarda koji na efikasan način mogu obezbijediti sprovođenje politike prostornog razvoja u državi veličine, broja stanovnika i raspoloživih stručnih kapaciteta kakva je Crna Gora.**

Predviđene su dvije vrste planskih dokumenata: **Prostorni plan Crne Gore i Plan generalne regulacije Crne Gore**. Prostorni plan Crne Gore donosi se za period od 20 godina, a Plan generalne regulacije Crne Gore za period od 10 godina.

Planske dokumente donosi Skupština Crne Gore.

Finansijska sredstva za izradu planskih dokumenata obezbjeđuju se iz budžeta Crne Gore.

Posebno je bitno istaći rješenja koja se odnose na **prethodno učešće javnosti**, tj. upoznavanje zainteresovane javnosti i organa za tehničke uslove sa ciljevima i svrhom izrade planskog dokumenta prije započinjanja izrade nacrtu plana, već u fazi izrade **koncepta planskog dokumenta**.

Značajno je istaći i da se ovim zakonskim rješenjem ponovo uvodi obavezna revizija planskih dokumenata i to formiranjem Savjeta za reviziju, čije članove imenuje Vlada Crne Gore i u čiji sastav se imenuju i predstavnici jedinica lokalnih samouprava.

Planske dokumente izrađuje Ministarstvo, u saradnji sa predstavnicima lokalnih samouprava, koji su na različite načine uključeni u sve faze izrade planskog dokumenta.

Kao instrumenti sprovođenja planskih dokumenata definisani su: urbanistički projekat i elaborat parcelacije.

Urbanistički projekat izrađuje se za područja definisana Planom generalne regulacije, na kojima predstoji značajnija i složenija izgradnja, odnosno koja predstavljaju posebno karakteristične cjeline, kao i za slučajeve gdje je prostor devastiran bespravnom gradnjom.

Radi usklađivanja katastarskih parcela sa pravilima parcelacije definisanim planom generalne regulacije Crne Gore, izrađuje se elaborat parcelacije.

2. Konkursi

U sklopu opredjeljenja da se dođe do najboljih idejnih arhitektonskih rješenja, a imajući u vidu ciljeve Zakona – **predviđen je institut javnog konkursa za objekte čiji je investitor država i objekte u opštoj upotrebi.**

3. Uređivanje građevinskog zemljišta

Uređivanje građevinskog zemljišta sadrži rješenja koja se bitno razlikuju u odnosu na prethodno važeći Zakon. Polazno opredjeljenje je bilo da se zemljište uredi na način koji će u cjelosti omogućiti da se implementiraju rješenja iz planskog dokumenta, a ne da se to čini na parcijalan način, koji je dovodio u pitanje funkcionisanje sistema.

S druge strane, predložena rješenja u pogledu komunalnog opremanja građevinskog zemljišta predstavljaju način da se poveća vrijednost zemljišta svih njegovih vlasnika, koje je planskim dokumentom dobilo status građevinskog.

Tako je predviđeno da se **za neuređeno građevinsko zemljište plaća naknada za uređenje. Obveznik naknade za uređenje je vlasnik neuređenog građevinskog zemljišta, koje je planskim dokumentom predviđeno za građenje.**

Uređivanje građevinskog zemljišta obezbjeđuje jedinica lokalne samouprave i ono obuhvata pripremu građevinskog zemljišta za komunalno opremanje i komunalno opremanje.

Uvodi se i **obaveza plaćanja gradske rente**, koja se namjenjuje za finansiranje zajedničkog komunalnog opremanja uređenog građevinskog zemljišta i čiji su obveznici plaćanja vlasnici svih objekata na uređenom građevinskom zemljištu.

- **PROGRAM RADA VLADE ZA 2017. GODINU**

a) Realizovane obaveze

- Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list Crne Gore" broj 64/17).

b) Nerealizovane obaveze

- **Predlog zakona o morskom dobru**- Predlog zakona koji je bio u Skupštini Crne Gore je povučen u decembru 2016. godine. U periodu pripreme Predloga zakona koji je bio dostavljen Skupštini Crne Gore bilo je dosta prigovora od primorskih jedinica lokalnih samouprava koje su tražile više ingerencija nad morskim dobrom i preciznijeg definisanja znatno uže granice morskog dobra i morske obale.

- **PROGRAM RADA MINISTARSTVA ZA 2017. GODINU**

a) Realizovane obaveze

- Izvještaj o stanju uređenja prostora u 2016. godini sa Programom uređenja prostora za 2017. godinu;
- Konkursi za specifične lokacije od opšteg interesa - Odluka o urbanističko-arhitektonskom rješenju objekta Crnogorske akademije nauka i umjetnosti, Glavni grad Podgorica („Službeni list CG“, broj 11/18);
- Odluka o donošenju Državne studije lokacije „Dio sektora 22“ ("Službeni list CG", broj 30/17).

b) Djelimično realizovane obaveze

- **Otvorene ideje za lijepu Crnu Goru** - Nakon realizovane prve faze projekta „Otvorene ideje za lijepu Crnu Goru“, koji je Ministarstvo održivog razvoja i turizma realizovalo uz podršku UNDP-a, Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija i opština Berane, Šavnik, Rožaje, Žabljak i Mojkovac, druga faza je podrazumijevala izradu programskih zadataka i raspisivanje konkursa za izbor idejnog rješenja. Za 2017. godinu bilo je planirano raspisivanje konkursa za idejno rješenje rekonstrukcije sportske hale Jasikovac u Beranama i Konkurs za idejno urbanističko-arhitektonsko rješenje rekonstrukcije Spomen doma u Šavniku sa uređenjem obale rijeka Bukovica i Bijela.

c) Nerealizovane obaveze

- Donošenje Državne studije lokacije "Sektor 1"- Rt Kobila- Njivice - ušće Sutorine odloženo je zbog neusaglašenosti lokalne i državne planske dokumentacije, koji problem će biti razriješen kroz Prostorni plan posebne namjene za obalno područje.
- Od strane obrađivača dostavljena je radna verzija Predloga Prostornog plana posebne namjene za obalno područje, koja će nakon detaljnog pregleda biti upućena Savjetu za praćenje izrade PPPNOP. Jedan od uslova za usvajanje plana je donošenje HIA studije i

dobijanje saglasnosti Ministarstva kulture po pitanju usaglašenosti HIA studije i Plana. Budući da je HIA studija usvojena tokom novembra 2017. godine, očekivani rok za izradu finalnog predloga PPPNOP je početak 2018. godine.

- OSTALI MATERIJALI KOJI SU REALIZOVANI PREMA VLADI

a) Normativni dio

- Uredba o sadržaju i načinu vođenja dokumentacione osnove i informacionog sistema i indikatorima za praćenje sprovođenja planskih dokumenata ("Službeni list Crne Gore", broj 83/17);
- Pravilnik o bližem sadržaju i načinu vođenja registra planskih dokumenata ("Službeni list Crne Gore", broj 76/17);
- Pravilnik o načinu potpisivanja, ovjeravanja, dostavljanja, arhiviranja i čuvanja planskog dokumenta ("Službeni list Crne Gore", broj 76/17);
- Pravilnik o obrascima zahtjeva za sprovođenje Plana generalne regulacije Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", broj 84/17);
- Pravilnik o metodologiji izrade planskog dokumenta i bližem načinu organizacije prethodnog učešća javnosti ("Službeni list Crne Gore", broj 88/17);
- Odluka o imenovanju Savjeta za reviziju planskih dokumenata ("Službeni list Crne Gore", broj 83/17)

b) Ostalo

- Izmjene i dopune Plana objekata privremenog karaktera u zoni morskog dobra za period 2016-2018. god. br. 101-14/581 od 19.12.2017. godine;
- Izmjena i dopuna Plana objekata privremenog karaktera u obuhvatu Prostornog plana posebne namjene Bjelasica i Komovi za period 2015-2017. godine, broj 101- 1615/17 od 08.12.2017. godine;
- Planovi objekata privremenog karaktera na području nacionalnog parka Skadarsko jezero, Biogradska gora, Lovćen, Durmitor za period 2017-2019 godina, broj 101-175/48 od 02.06.2017. godine;
- Izmjene i dopune Plana korišćenja sredstava Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore za 2017. godinu, br. 0203-2231/4-1 od 08.06.2017. godine, 0203-3129/4 od 22.09.2017. godine i 0203-3129/25-1 od 08.11.2017. godine;
- Odluka o pokretanju postupka davanja u zakup zemljišta u državnoj svojini radi postavljanja objekata privremenog karaktera na području nacionalnih parkova Skadarsko jezero, Durmitor, Lovćen i Biogradska gora u skladu sa Planovima objekata privremenog karaktera za period 2017-2019. godine, sa pozivom za javno nadmetanje;
- Odluka br. 0203-727/10 od 17.02.2017. godine o objavljivanju javnog poziva za prikupljanje ponuda za zakup obale za izgradnju novog kupališta u Herceg Novom, u naselju Baošići;
- Odluka br. 0203-727/10-1 od 17.02.2017. godine o objavljivanju javnog poziva za prikupljanje ponuda za zakup obale za izgradnju novog hotelskog kupališta u Herceg Novom, u naselju Kamenari;
- Odluka br. 0203-727/10-2 od 17.02.2017. godine o objavljivanju javnog poziva za prikupljanje ponuda za zakup obale za izgradnju novog kupališta u Herceg Novom, u naselju Kamenari;
- Odluka br. 0203-727/10-3 od 17.02.2017. godine o objavljivanju javnog poziva za prikupljanje ponuda za zakup obale za izgradnju novog kupališta u Herceg Novom, na poluostrvu Luštica, u naselju Rose;

- Odluka br. 0203-2742/5-1 od 10.07.2017. godine o objavljivanju javnog poziva za prikupljanje ponuda za zakup/korišćenje obale u cilju realizacije projekta izgradnje i opremanja druge faze izgrađenog kupališta u skladu sa planskim dokumentima, u Herceg Novom, u naselju Topla;
- Odluka br. 0203-3165/10-1 od 02.11.2016. godine o objavljivanju javnog poziva za zakup akvatorijuma luke Zelenika i sidrišta uz Luku u opštini Herceg Novi u naselju Zelenika;
- Odluka br. 0203-3699/19 od 27.12.2016. godine o objavljivanju javnog poziva za zakup izgrađenog komercijalnog privezišta u opštini Kotor, naselje Prčanj, na lokalitetu Glavati;
- Informacija o ustupanju na privremeno korišćenje morskog dobra u zahvatu luke Kalimanj, opština Tivat, sa zaključcima Upravnog odbora Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, broj 0203-1129/3 od 15.03.2017. godine;
- Informacija u vezi zaključivanja Aneksa I Ugovora o dugoročnom zakupu morskog dobra zaključenog između Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom i Društva „Azmont Investment“ d.o.o. iz Herceg Novog, sa predlogom Aneksa I Ugovora;
- Predlog za davanje saglasnosti za proširenje šetališta “Pet danica” u Herceg Novom, konstrukcijom na stubovima, iznad katastarske parcele 940 KO Topla, opština Herceg Novi;
- Koncesioni akt za davanje na koncesiju luke Kalimanj u Tivtu sa Izvještajem sa javne rasprave koji je pripremila Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore po osnovu Plana davanja na koncesije luka od lokalnog značaja za 2016. godinu, a shodno članu 18 stav 3 Zakona o koncesijama.

Informacija o razlozima nepostojanja prostorno planske dokumentacije u primorskim opštinama sa predlogom mjera za unapređenje stanja

Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata iz 2008. godine, opštinama je bila propisana obaveza izrade prostorno urbanističkih planova (PUP). Devet godina od donošenja tog Zakona, četiri primorske opštine (Bar, Budva, Herceg Novi i Kotor) i dalje nemaju usvojena strateška planska dokumenta za svoju teritoriju.

Razlozi za nepostojanje planske dokumentacije su, uglavnom, nepoštovanje ugovorenih rokova izrade, odnosno neažurnost obrađivača planske dokumentacije, ponovljeni postupci javnih nabavki, neažurnost nosilaca pripremnih poslova, ali i neophodnost izrade specijalizovanih studija, kao što je slučaj sa Studijom zaštite kulturnih dobara za područje Kotora, čija je izrada završena 2015. godine ali se još uvijek čeka na njeno usvajanje.

Budući da se planskom razradom stvaraju, između ostalog, pretpostavke za uređenje građevinskog zemljišta, razvoj novih turističkih, privrednih i ostalih razvojnih zona, kvalitetno planiranje infrastrukture, kao i definisanje koncesionih područja, jasno je da je usvajanje strateške prostorno planske dokumentacije od ključne važnosti za razvoj opština.

Imajući u vidu navedeno, Ministarstvo održivog razvoja i turizma se u više navrata obraćalo opštinskim službama kako bi urgiralo ubrzavanje izrade prostorno urbanističkih planova u primorskim opštinama, sa akcentom na neophodnost dovođenja kvaliteta planova na značajno viši nivo, kao i na obavezu da se planska rješenja usklade sa Prostornim planom posebne namjene za obalno područje koji je prošao javnu raspravu u martu 2016. godine. I pored toga, jedini PUP koji je donesen nakon PUP-a opštine Tivat iz 2010. godine je PUP opštine Ulcinj, čiju je izradu preuzelo Ministarstvo i donijelo ga po proceduri izrade i donošenja državnih planskih dokumenata.

Kao primarnu mjeru za unapređenje stanja, ovo ministarstvo predložilo je usvajanje Prostornog plana posebne namjene za Obalno područje Crne Gore.

Prostorni plan posebne namjene za Obalno područje Crne Gore (PPNOP) pokriva kopneni dio svih 6 primorskih opština, izuzev prostora koji je obuhvaćen granicom Nacionalnog parka Skadarsko jezero u opštini Bar i Nacionalnog parka Lovćen u opštini Budva. Odluku o izradi ovog plana Vlada je donijela u aprilu 2011. godine, i on je u fokusu najznačajnijih obaveza Ministarstva, budući da se radi o Planu koji daje regionalni planski okvir kojim će se integralno sagledati potencijali i kapaciteti obalnog područja, te kreirati instrumenti za održivi razvoj područja.

Vlada Crne Gore je na sjednici od 28.12.2015. godine utvrdila Nacrt PPPNOP sa Strateškom procjenom uticaja na životnu sredinu, i zadužila Ministarstvo održivog razvoja i turizma da organizuje Javnu raspravu koja je održana u periodu od 26.01.2016. do 12.03.2016. godine.

U 2017. godini, od strane obrađivača, dostavljena je radna verzija Predloga plana, koja će nakon detaljnog pregleda biti upućena Savjetu za praćenje izrade PPPNOP. Jedan od uslova za usvajanje plana je donošenje Studije zaštite kulturnog naslijeđa (HIA studije) i dobijanje saglasnosti Ministarstva kulture po pitanju usaglašenosti HIA studije i Plana. Budući da je HIA studija usvojena tokom novembra 2017. godine, očekivani rok za izradu finalnog predloga PPPNOP je početak 2018. godine.

- PODACI O IZVRŠAVANJU ZAKONA

Izvodi iz planskih dokumenata, davanje mišljenja i saglasnosti na planska dokumenta

U Direktoratu za planiranje prostora vršeni su poslovi izdavanja izvoda iz planskih dokumenata shodno članu 55 derogiranog Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata („Službeni list Crne Gore“, br. 51/08, 34/11, 35/13 i 33/14), davanje mišljenja na nacrt planskog dokumenta i davanje saglasnosti na predlog planskog dokumenta u skladu sa čl. 39 i 46 derogiranog Zakona.

U izvještajnom periodu dato je 37 mišljenja i 30 saglasnosti na lokalna planska dokumenta. Vraćeno je na doradu i korekcije 21 predlog i 33 nacrt lokalnih planskih dokumenata. Izdato je 28 izvoda iz državnih planskih dokumenata. Svi su izdati u roku.

Prvostepeni i drugostepeni postupci, postupci pred sudovima

U prvostepenom upravnom postupku, ovlašćena lica za slobodan pristup informacijama su, u izvještajnom periodu, primila u rad 14 zahtjeva za slobodan pristup informacijama, od čega je dozvoljen pristup u šest zahtjeva, pet zahtjeva je odbijeno, dva zahtjeva su djelimično usvojena, a jedan zahtjev je proslijeđen nadležnom organu. O jednom zahtjevu je odlučeno po isteku propisanog roka.

U drugostepenom postupku, u izvještajnom periodu, rješavano je po žalbama na rješenja inspektora zaštite prostora i inspektora za urbanizam, primjenom odredaba člana 147-150 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata, Zakona o opštem upravnom postupku („Službeni list Republike Crne Gore“, broj 60/03, „Službeni list Crne Gore“, br. 73/10 i 32/11) i Zakona o inspekcijskom nadzoru („Službeni list Republike Crne Gore“, broj 39/03, „Službeni list Crne Gore“, br. 76/09, 57/11, 18/14, 11/15 i 52/16). U skladu sa odredbom člana 170 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata, rješavano je i po žalbama na rješenja o lokaciji koja su donijeta od strane nadležnih organa lokalne samouprave u kojima su postupci započeti po derogiranom Zakonu o planiranju i uređenju prostora.

U cilju ostvarivanja i zaštite prava, obaveza i pravnih interesa stranaka u postupku upravnog odlučivanja obezbijedena je potpuna primjena načela i pravila opšteg upravnog postupka. Težilo se, u tom smislu, da se odluke donose bez odugovlačenja u granicama propisanih rokova. Primljene su 92

žalbe. Od ukupnog broja žalbi, četiri žalbe su odbačene, 38 su odbijene, a poništeno je 50 prvostepenih odluka. Pokrenuto je 15 upravnih sporova protiv drugostepenih odluka Ministarstva, pet tužbi je odbijeno, po devet tužbi postupak je u toku pred Upravnim sudom CG.

Objavljeni planski dokumenti u Registru planske dokumentacije

Registar planske i tehničke dokumentacije (na web adresi: <http://www.planovidozvole.mrt.gov.me/>) predstavlja jedinstvenu bazu podataka o važećoj planskoj dokumentaciji na teritoriji Crne Gore i tehničkoj dokumentaciji na osnovu koje se izdaje građevinska dozvola. Ovo web rješenje, kroz slobodan pristup Portalu ili kroz dodjeljivanje određenih korisničkih uloga, omogućava zainteresovanoj javnosti uvid u objavljenu dokumentaciju. Implementacija rješenja omogućava jednostavnu pretragu po bilo kom kriterijumu (planskom dokumentu/investitoru, katastarskoj parceli, urbanističkoj parceli i sl.) i istovremeno predstavlja „biblioteku“ planova i projekata.

U toku 2017. godine u Registar planskih dokumenata unijeto je 27 planskih dokumenata.

Tabela: Unešeni planski dokumenti tokom 2017. godine

Broj unešenih planskih dokumenata po kvartalima	I kvartal	II kvartal	III kvartal	IV kvartal
	6 usvojenih planskih dokumenata	8 usvojenih planskih dokumenata	7 usvojenih planskih dokumenata	6 usvojenih planskih dokumenata

- DRUGE AKTIVNOSTI DIREKTORATA OD ZNAČAJA

U toku 2017. godine, nastavljena je izrada planskih dokumenata za koje su odluke donijete u prethodnom periodu.

Donijeta su tri državna planska dokumenta:

- Odluka o donošenju Prostorno - urbanističkog plana Opštine Ulcinj ("Službeni list CG", broj 16/17);
- Odluka o donošenju Državne studije lokacije „Dio sektora 22”- Seljanovo, Tivat ("Službeni list CG", broj 30/17);
- Odluka o donošenju Detaljnog prostornog plana za koridor dalekovoda 400 kv sa optičkim kablom od Crnogorskog primorja do Pljevalja i podmorski kabal 500 kv sa optičkim kablom Italija – Crna Gora u dijelu detaljne razrade lokacije za trafostanicu i konvertorsko postrojenje Blato u Lastvi Grbaljskoj ("Službeni list CG", broj 67/17).

U toku je izrada sljedećih planskih dokumenata:

- Prostorni plan posebne namjene za Obalno područje Crne Gore (urađena je radna verzija Predloga plana);
- Prostorni plan posebne namjene Nacionalnog parka Prokletije (urađen je Nacrt plana);
- Prostorni plan posebne namjene Nacionalnog parka Skadarsko jezero (urađen je Nacrt plana);
- Detaljni prostorni plan za Jadransko-jonski autoput (urađen je Predlog plana i upućen Vladi CG 21.10.2014. godine);
- Detaljni prostorni plan za prostor višenamjenskih akumulacija na rijeci Morači (urađen je Nacrt plana za drugu varijantu visine brane Andrijevo i Studija „Dopunska istraživanja za prostor višenamjenskih akumulacija na rijeci Morači“);

- Detaljni prostorni plan za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici (urađen je Predlog plana, a shodno Zaključku Vlade usvajanje Predloga plana zavisi od izbora koncesionara);
- Državna studija lokacije „Sektor 1“ - Rt Kobila - Njivice - ušće Sutorine (urađen je Predlog plana i dostavljen Upravi za zaštitu kulturnih dobara radi provjere usaglašenosti sa Studijom zaštite kulturnih dobara);
- Državna studija lokacije „Dio sektora 43 - Luka Budva“ (u toku je izrada Nacrta plana);
- Državna studija lokacije „Sektor 20 i sektor 21“ – Lepetani (urađen je Nacrt plana);
- Državna studija lokacije „Sektor 10“ - Spila – Risan – Rt Banja (urađen je Nacrt plana);
- Izmjene i dopune Državne studije lokacije „Sektor 16“ (urađen je Nacrt plana);
- Državna studija lokacije „Ivan do“ – Žabljak (urađen je Nacrt plana);
- Državna studija lokacije „Dio sektora 50“ (urađen je Nacrt plana);
- Državna studija lokacije „Sektor 2“ – ušće Sutorine - Igalo (u toku je izrada Prednacrt plana);
- Izmjene i dopune Državne studije lokacije „Sektor 5“ (u toku je izrada Prednacrt plana).

U toku 2017. godine, donijete su sljedeće odluke o izradi državnih planskih dokumenata:

- Odluka o izradi Državne studije lokacije „Dio sektora 66 – modul I“ – Velika plaža (“Službeni list CG”, broj 71/17),
- Odluka o izradi Državne studije lokacije „Dio sektora 66 – moduli IV i V“ – Velika plaža (“Službeni list CG”, broj 71/17).
- Odluka o izradi Izmjena i dopuna Državne studije lokacije „Sektor 36“ (“Službeni list CG”, broj 76/17).

Saglasno derogiranom Zakonu o uređenju prostora i izgradnji objekata, a u sporazumu sa lokalnom samoupravom, pristupilo se izradi dva lokalna planska dokumenta, u skladu sa članom 162c ovog zakona: Detaljni urbanistički plan „Agroindustrijska zona“ u Podgorici (“Službeni list Crne Gore”, broj 49/17) i Detaljni urbanistički plan „Maljevik“ (“Službeni list Crne Gore”, broj 66/17).

DUP „Agroindustrijska zona“ u Podgorici, Vlada je donijela u septembru 2017. godine (“Službeni list Crne Gore”, broj 57/17).

Nastavljeno je i sa izradom Lokalne studije lokacije „Dubovica I“ za koju je urađen Predlog plana.

6.2. DIREKTORAT GLAVNOG DRŽAVNOG ARHITEKTE

Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata („Službeni list Crne Gore“, broj 64/17) ustanovljen je institut glavnog gradskog arhitekta u cilju sprovođenja Državnih smjernica razvoja arhitekture u odnosu na zaštitu autentičnosti prostora i identiteta naselja, obezbjeđenja kvaliteta arhitektonskih rješenja, unaprjeđenja vizuelnog kvaliteta objekata i naselja, kao i obezbjeđenja i promocije najbolje prakse u oblasti urbanizma i arhitekture.

U cilju sprovođenja državnih smjernica razvoja arhitekture, **Vlada Crne Gore imenuje glavnog državnog arhitektu, dok izvršni organi lokalne samouprave imenuju glavne gradske arhitekta.** Glavni arhitekta vrši sljedeće poslove:

- 1) daje saglasnost na idejno rješenje zgrade, trga i ostalih javnih prostora u naseljima;
- 2) provjerava usaglašenost idejnog rješenja sa urbanističkim projektom;
- 3) propisuje smjernice za usklađivanje spoljnog izgleda nelegalnih objekata; daje saglasnost u pogledu spoljnog izgleda privremenog objekta.

Zakonom je, sem toga, utvrđeno da se poslovi glavnog gradskog arhitekta iz člana 87 stav 5 tač. 1, 2, 3, 4 i 6 prenose na jedinicu lokalne samouprave - član 88. Po žalbi na rješenje glavnog gradskog arhitekta odlučuje Ministarstvo. Do 30.12.2017.godine nijedna jedinica lokalne samouprave nije imenovala glavnog gradskog arhitektu. Stoga je poslove iz člana 87 i 88 Zakona obavljao Direktorat glavnog državnog arhitekta.

Državne smjernice razvoja arhitekture

U cilju unaprjeđenja kvaliteta i kulture prostornog i arhitektonskog oblikovanja i stvaranja visokovrijednog izgrađenog prostora, kao i stvaranja uslova za unaprjeđenje kvaliteta izgrađene sredine, očuvanja i zaštite prirodnog i urbanog pejzaža i podsticanja održivog razvoja – Vlada donosi **Državne smjernice razvoja arhitekture**, za period od deset godina. Državne smjernice razvoja arhitekture izrađuje Ministarstvo u saradnji sa strukovnim udruženjima, akademskim institucijama, nevladinim organizacijama i organom uprave nadležnim za zaštitu kulturnih dobara.

Podaci o izvršavanju zakona:

Od decembra 2017. godine, kada je Direktorat je započeo sa radom, primljeno je u rad 102 zahtjeva za davanje saglasnosti na idejna rješenja objekata od čega je, u propisanom roku, izdato 16 saglasnosti. Ostali zahtjevi (86) preneseni su u rad za 2018. godinu, budući da su isti, uglavnom, podnijeti krajem decembra 2017. godine.

6.3. DIREKTORAT ZA GRAĐEVINARSTVO

Direktorat za građevinarstvo vrši upravni nadzor nad Inženjerskom komorom Crne Gore, Javnim preduzećem za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Javnim preduzećem za nacionalne parkove Crne Gore, u dijelu povjerenih poslova i javnih ovlaštenja prenešenih zakonom.

Stanje u oblasti građevinarstva

Prema objavljenim podacima Zavoda za statistiku Crne Gore „MONSTAT“, ukupan doprinos građevinarstva u BDP-u u 2016. godini bilježi porast u odnosu na 2015. godinu sa 3,8% na 5,6%.

Prema podacima „MONSTATA“ za 2017. godinu (preliminarni podaci za IV kvartal 2017. godine), ukupna vrijednost izvršenih građevinskih radova iznosila je 579,81 mil. eura, što je za 51,5% više u odnosu na 2016. godinu (382,66 mil. eura). U 2017. godini građevinarstvo je ostvarilo 16,56 mil. efektivnih časova, što je rast za 24,4% u odnosu na 2016. godinu (13,309 mil. efektivnih časova).

Vrijednost izvršenih građevinskih radova u I kvartalu 2017. godine veća je za 37,5% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok je za 16,3% manja u odnosu na IV kvartal 2016. godine.

Vrijednost izvršenih građevinskih radova u II kvartalu 2017. godine veća je za 51,5% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok je za 37,7% veća u odnosu na I kvartal 2017. godine.

Vrijednost izvršenih građevinskih radova u III kvartalu 2017. godine veća je za 40,4% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok je za 5,1% veća u odnosu na II kvartal 2017. godine.

Vrijednost izvršenih građevinskih radova u IV kvartalu 2017. godine veća je za 69,7% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok je za 40,0% veća u odnosu na III kvartal 2017. godine.

Izvršeni efektivni časovi ostvareni na gradilištima u I kvartalu 2017. godine veći su za 24,8% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok su za 8,6% manji u odnosu na IV kvartal 2016. godine.

Izvršeni efektivni časovi ostvareni na gradilištima u II kvartalu 2017. godine veći su za 20,8% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok su za 22,8% veća u odnosu na I kvartal 2017. godine.

Izvršeni efektivni časovi ostvareni na gradilištima u III kvartalu 2017. godine veći su za 19,9% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok su za 1,3% veća u odnosu na II kvartal 2017. godine.

Izvršeni efektivni časovi ostvareni na gradilištima u IV kvartalu 2017. godine veći su za 32,0% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, dok su za 16,0% veća u odnosu na III kvartal 2017. godine.

Indikatori u oblasti građevinarstva:

INDIKATORI	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ukupan doprinos građevinarstva u BDP-u (%)	5.4	4.9	4,9	4.6	3,7	3,4	3,8	5,6
Broj zaposlenih u građevinarstvu (%)	5,7	4,9	4.9	5.0	4,9	5,2	5,3	5,7
Vrijednost izvršenih građevinskih radova u hiljadama eura	362 430	255 617	336 484	257 888	262 183	351 834	362 447	453 652

NAPOMENA: Podaci za 2017. god. još nijesu objavljeni

U oblasti građevinarstva se u kontinuitetu sprovode reforme, pa su tako nastavljene i usvajanjem Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata („Službeni list Crne Gore“, broj 64/17), kojim je dodatno unaprjeđen proces planiranja i izgradnje objekta uvođenjem elektronskog poslovanja, ukidanjem građevinske i upotrebne dozvole, objedinjavanjem tehničkog pregleda i stručnog nadzora i dr.

Uvođenjem elektronskog poslovanja ukida se analogna forma izrade planskih dokumenata i tehničke dokumentacije, čime se doprinosi smanjenju troškova, poboljšava efikasnost u radu, pojednostavljavaju procedure i olakšava komunikacija svih subjekata uključenih u ove procese. Realizacijom navedenog povećava se transparentnost u procesu izrade planskih dokumenata i izgradnje objekata.

Novim zakonskim rješenjima ukinute su građevinska i upotrebna dozvola, kao upravni akti koji su bili osnov za građenje i upotrebu objekta. Objekat može da se gradi na osnovu prijave građenja nadležnom inspekcijском organu, a da se koristi nakon upisa u Katastar. Objedinjavanjem stručnog nadzora nad građenjem objekata sa tehničkim pregledom, sistem se oslobađa od duplih i neefikasnih kontrola u toku gradnje, a istovremeno se podiže kvalitet same kontrole.

Navedeno se ne odnosi na složene inženjerske objekte za koje još uvijek postoji obaveza pribavljanja građevinske i upotrebne dozvole i tehničkog pregleda.

Navedene reforme, a posebno reforme procesa izdavanja građevinske dozvole značajno su doprinijele unaprjeđenju poslovnog ambijenta u Crnoj Gori. Sprovođenje mjere aktivnost na unaprjeđenju sprovođenja sistema “jednog šaltera”, koji je uveden u proces izdavanja građevinske dozvole 2011. godine, odnosno unaprjeđenje samog procesa izdavanja građevinske dozvole (smanjenje procedura, troškova, rokova i bolja kontrola izgradnje objekata) prepoznati su od strane Svjetske banke, pa je u posljednjem izvještaju (Doing Business 2018) u indikatoru „izdavanje građevinske dozvole“ Crna Gora pozicionirana na 78. mjestu od ukupno 190 zemalja, što čini napredak od 15 mjesta u odnosu na izvještaj od prethodne godine.

PROGRAM RADA VLADE CRNE GORE ZA 2017. GODINU

Predlog Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata objavljen je u „Službenom listu Crne Gore“ broj 64/17, 6. oktobra 2017. godine.

PROGRAM RADA MINISTARSTVA ZA 2017. GODINU

- Uredba o povjeravanju dijela poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma Inženjerskoj komori Crne Gore („Službeni list Crne Gore“, broj 49/17);
- Pravilnik o tehničkim svojstvima za dimnjake u objektima („Službeni list Crne Gore“, broj 19/17);
- Pravilnik za betonske konstrukcije („Službeni list Crne Gore“, broj 21/17);
- Pravilnik za zidane konstrukcije („Službeni list Crne Gore“, broj 21/17);
- Pravilnik za čelične konstrukcije („Službeni list Crne Gore“, broj 20/17);
- Pravilnik za drvene konstrukcije („Službeni list Crne Gore“, broj 20/17);
- Pravilnik o tehničkim zahtjevima za spregnute konstrukcije od čelika i betona („Službeni list Crne Gore“, broj 34/17);
- Pravilnik o klasifikaciji građevinskih proizvoda u odnosu na njihove reakcije i otpornost na požar („Službeni list Crne Gore“, broj 73/17).

OSTALI MATERIJALI KOJI SU REALIZOVANI PREMA VLADI

Normativni dio:

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o građevinskim proizvodima („Službeni list Crne Gore“ broj 51/17).
- Uredba o načinu priznavanja inostranih isprava i znakova usaglašenosti za građevinske proizvode („Službeni list Crne Gore“, broj 29/17);
- Uredba o minimalnoj sumi osiguranja od profesionalne odgovornosti u oblasti izgradnje objekata („Službeni list Crne Gore“, broj 68/17);
- Uredba o povjeravanju dijela poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma jedicama lokalne samouprave („Službeni list Crne Gore“, broj 68/17);
- Uredba o visini naknada za izdavanje urbanističko-tehničkih i tehničkih uslova („Službeni list Crne Gore“, broj 68/17).

Ostalo:

- Informacija o realizaciji Akcionog plana za usvajanje eurokodova koji je rezultat Projekta „Dostizanje najvišeg stepena bezbjedonosnog i tehničkog kvaliteta gradnje“ finansiranog iz IPA fondova.
- Ministarstvu je u 2017. godini podnijeto 10 zahtjeva za davanje saglasnosti za izvođenje pripremnih radova većeg obima za izgradnju objekata od opšteg interesa, u skladu sa članom 104a Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata. U odnosu na sve zahtjeve, ministarstvo je pripremio materijale za davanje saglasnosti koji su dostavljeni Vladi.
  - 1) Predlog za davanje saglasnosti za izvođenje pripremnih radova većeg obima za izgradnju objekata od opšteg interesa – turističkog naselja T2, kategorije 4* ili 5*, na urbanističkim parcelama UP2 i UP3, u zahvatu Lokalne studije lokacije „Mrkovi – Njivice“, Opština Herceg Novi, investitora „Tenth Planet“ DOO Tivat, zahtjev broj: 42 od 14.12.2016.godine i dopunom zahtjeva broj: 44 od 27.12.2016. godine.

Zaključak Vlade Crne Gore, broj 07-52 od 27. januara 2017. godine, kojim je data saglasnost.

- 2) Predlog za davanje saglasnosti za izvođenje pripremnih radova većeg obima za izgradnju objekata od opšteg interesa - rekonstrukciju magistralnog puta M-6 Ilino Brdo – Vilusi, u zahvatu Prostorno - urbanističkog plana Opštine Nikšić, investitora Ministarstva saobraćaja i pomorstva – Direkcija za saobraćaj Podgorica, zahtjev broj: 02-84/1 od 11.01.2017. godine.

Zaključak Vlade Crne Gore, broj 07-140 od 2. februara 2017. godine, kojim je data saglasnost.

- 3) Predlog za davanje saglasnosti za izvođenje pripremnih radova većeg obima za izgradnju objekata od opšteg interesa - rekonstrukciju magistralnog puta M-2, dionica Ribarevina - Mojkovac, km 1071+900 – km 1075+200, u zahvatu Prostorno - urbanističkog plana Opštine Mojkovac do 2020.godine, investitora Ministarstva saobraćaja i pomorstva - Direkcije za saobraćaj, Podgorica, zahtjev broj: 02-527/1 od 26.01.2017. godine.

Zaključak Vlade Crne Gore, broj 07-259 od 16. februara 2017. godine, kojim je data saglasnost.

- 4) Predlog za davanje saglasnosti za izvođenje pripremnih radova većeg obima za izgradnju objekata od opšteg interesa - Žičare K8 (Troglava) i pripadajućih 4km ski staza u ski centru „Kolašin 1600“, na lokaciji dijela katastarskih parcela 1069/2, 1060/22, 1060/23, 968/1, 971/1, 971/5, 971/6, 971/7, 904/21, 904/23 i 900/8 KO Smrčje, u zahvatu Prostornog plana posebne namjene „Bjelasica i Komovi“, Detaljna razrada lokaliteta „Kolašin 1600“, Opština Kolašin, investitora Ministarstva održivog razvoja i turizma - Direkcija javnih radova, zahtjev, broj: 19/2-01-2393/1 od 05.06.2017. godine.

Zaključak Vlade Crne Gore, broj 07-1830 od 22. juna 2017. godine, kojim je data saglasnost.

- 5) Predlog za davanje saglasnosti za izvođenje pripremnih radova većeg obima za izgradnju objekata od opšteg interesa – Turističkog naselja kategorije 4* ili 5* zvjezdica, na urbanističkim parcelama UP 1a i UP 1b i dijelu urbanističke parcele UP S, u zahvatu Izmjena i dopuna Urbanističkog projekta „Turističko naselje

Smokvica“, Opština Budva, investitora „BOTICELLI LAND DEVELOPMENT“ doo Budva, zahtjev broj: 04/05-17 od 08.05.2017. godine.

Zaključak Vlade Crne Gore, broj 07-2054 od 12. jula 2017. godine, kojim je data saglasnost.

- 6) Predlog za davanje saglasnosti za izvođenje pripremnih radova većeg obima za izgradnju objekata od opšteg interesa – Turističkog naselja kategorije 4* ili 5* zvjezdica, na urbanističkim parcelama UP 3b1 i UP 3b2 i dijelu urbanističke parcele UP S, u zahvatu Izmjena i dopuna Urbanističkog projekta „Turističko naselje Smokvica“, Opština Budva, investitora „V.A.S. Invest“ doo Budva, zahtjev broj: 03/05-17 od 08.05.2017.godine.

Zaključak Vlade Crne Gore, broj 07-2055 od 12. jula 2017. godine, kojim je data saglasnost.

- 7) Predlog za davanje saglasnosti za izvođenje pripremnih radova većeg obima za izgradnju objekata od opšteg interesa – Turističkog kompleksa „Mamula“ na lokaciji UP 1 i UP 2, u zahvatu Državne studije lokacije (DSL) „Sektor 34“, Opština Herceg Novi, investitora „OHM Mamula Montenegro“ DSD Tivat, zahtjev broj: 101-1470/5 od 23.06.2017. godine.

Zaključak Vlade Crne Gore, broj 07-2163 od 20. jula 2017. godine, kojim je data saglasnost.

- 8) Predlog za davanje saglasnosti za izvođenje pripremnih radova većeg obima za izgradnju objekata od opšteg interesa – Rekonstrukciju puta Cetinje – Lovćen – Krstac, u skladu sa Prostorno – urbanističkim planom Prijestonice Cetinje i postavkama Prostornog plana Crne Gore do 2020.godine, investitora Ministarstva saobraćaja i pomorstva – Direkcije za saobraćaj, Podgorica, zahtjev broj: 02-7182/1 od 18.07.2017. godine.

Zaključak Vlade Crne Gore, broj 07-2471 od 24. avgusta 2017. godine, kojim je data saglasnost.

- 9) Predlog za davanje saglasnosti za izvođenje pripremnih radova većeg obima za izgradnju objekata od opšteg interesa – postavljanje 35kV kablovskih vodova za priključenje novoplanirane TS 35/10kV „Novi Ulcinj“ na elektroenergetsku mrežu, na području KO Ulcinj, u zahvatu Prostorno – urbanističkog plana Opštine Ulcinj, investitora DOO „Crnogorski elektrodistributivni sistem“ Podgorica, zahtjev broj: 10-00-41034 od 12.09.2017. godine.

Zaključak Vlade Crne Gore, broj 07-2958 od 05. oktobra 2017. godine, kojim je data saglasnost.

- 10) Predlog za davanje saglasnosti za izvođenje pripremnih radova većeg obima za izgradnju objekata od opšteg interesa – Izgradnju trga u zahvatu urbanističke parcele broj 19, javne zelene površine-parka na urbanističkoj parceli 26 i saobraćajnica 2a, 1a i 1b, u zahvatu Državne studije lokacije „Sutomore“–sektor 53, opština Bar, investitor Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, zahtjev broj: 0102-2055/7 od 26.09.2017. godine.

Zaključak Vlade Crne Gore, broj 07-3045 od 12. oktobra 2017. godine, kojim je data saglasnost.

OSTALI PROPISI IZ OBLASTI GRAĐEVINARSTVA DONEŠENI U 2017. GODINI

- Pravilnik za aluminijske konstrukcije („Službeni list Crne Gore“, broj 4 /17);
- Pravilnik o izgledu i sadržaju izjave o svojstvima građevinskog proizvoda („Službeni list Crne Gore“, br. 46/14, 38/17);
- Pravilnik o usaglašenim standardima za građevinske proizvode („Službeni list Crne Gore“, broj 52/17);
- Pravilnik o obliku i izgledu table za građenje objekata („Službeni list Crne Gore“, broj 70/17);
- Pravilnik o obrascima zahtjeva, prijava i izjava u postupku izgradnje objekata („Službeni list Crne Gore“ broj 70/17);
- Pravilnik o obrascu za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova („Službeni list Crne Gore“, br. 70/17);
- Pravilnik o načinu i postupku izdavanja, mirovanja licence i načinu vođenja registra licenci („Službeni list Crne Gore“, broj 79/17);
- Pravilnik o obrascima zahtjeva za obavljanje djelatnosti u oblasti izgradnje objekata („Službeni list Crne Gore“, broj 79/17);
- Pravilnik o bližem sadržaju i načinu vođenja centralnog registra građenja („Službeni list Crne Gore“, br. 90/17);
- Pravilnik o sadržini obrasca evidencije o izvršenom nadzoru i preduzetim mjerama urbanističko-građevinskog inspektora („Službeni list Crne Gore“, br. 90/17).

REALIZACIJA PROGRAMA PRISTUPANJA CRNE GORE EVROPSKOJ UNIJI

Direktorat za građevinarstvo ima obaveze definisane Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za 2017. godinu u pregovaračkim poglavljima:

- 1 Sloboda kretanja roba
- 20 Preduzetništvo i industrijska politika.

Doneseni su sljedeći propisi:

- Pravilnik o klasifikaciji građevinskih proizvoda u odnosu na njihove reakcije i otpornost na požar je usvojen i objavljen ("Sl. list Crne Gore", broj 73/17);
- Pravilnici o tehničkim zahtjevima za različite grupe građevinskih proizvoda. Usvojeni sljedeći pravilnici iz ove grupe:
  - Pravilnik za aluminijske konstrukcije („Službeni list Crne Gore“ broj 4/17);
  - Pravilnik o tehničkim svojstvima za dimnjake u objektima („Službeni list Crne Gore“ broj 19/17);
  - Pravilnik za čelične konstrukcije („Službeni list Crne Gore“ broj 20/17);
  - Pravilnik za drvene konstrukcije („Službeni list Crne Gore“ broj 20/17);
  - Pravilnik za zidane konstrukcije („Službeni list Crne Gore“ broj 21/17);
  - Pravilnik za betonske konstrukcije („Službeni list Crne Gore“ broj 21/17);
  - Pravilnik o tehničkim zahtjevima za spregnute konstrukcije od čelika i betona („Službeni list Crne Gore“ broj 34/17).

Administrativni kapaciteti

Navedenim programom u 2017. godini u cilju jačanja administrativnih kapaciteta bilo je planirano zapošljavanje tri nova službenika što **nije realizovano**.

Akcioni plan prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti

Realizacija Akcionog plana prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti započeo je 2014. godine, tokom koje je urađena i revidovana tehnička dokumentacija za svih 13 objekata – vrijednost izrade svih projekata je iznosila 97.204,00 €.

Sama realizacija prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica sa invaliditetom započela je 2015. godine, tokom koje su završeni sljedeći objekti: Centar za socijalni rad u Podgorici, Poreska uprava u Podgorici, Skupština Crne Gore u Podgorici, Dom zdravlja u Beranama – služba izabranog doktora za žene I faza i Dom zdravlja u Pljevljima - služba laboratorije i rentgena. Ukupna vrijednost izvedenih radova u 2015. godini, iznosila je 413.044,56 €. U 2016. godini, završeni su sljedeći objekti: Fond za zdravstveno osiguranje u Podgorici, Osnovni sud u Podgorici i Ekonomski fakultet u Podgorici. Ukupna vrijednost izvedenih radova u 2016. godini, iznosila je 480.301,40 €.

Realizacija Akcionog plana nastavljena je i u 2017. godini, odnosno tokom 2017. godine završeni su sljedeći objekti: JZU Dom zdravlja „Dr Niko Labović“ Berane II faza, JZU Opšta bolnica u Beranama, JZU Dom zdravlja u Nikšiću i JZU Bolnica za plućne bolesti - Brezovik u Nikšiću. Ukupna vrijednost izvedenih radova u 2017. godini iznosila je 1.149.058,27 €.

Takođe, 2017. godine su započeti i radovi na prilagođavanju zadnja dva objekta iz predmetnog akcionog plana, a to su JZU Opšta bolnica u Nikšiću i Ministarstvo finansija u Podgorici, sa ugovorenom vrijednošću radova od 290.413,35 €.

Iz navedenog se može zaključiti da se realizacija Akcionog plana odvija u kontinuitetu iz godine u godinu shodno raspoloživim sredstvima Kapitalnog budžeta.

Sprovođenje Akcionog plana za usvajanje Eurokodova

U cilju realizacije Akcionog plana za usvajanje eurokodova koji je usvojila Vlada Crne Gore na sjednici održanoj 23. januara 2014. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma zaključilo je Ugovor br. 101-1546/10 i Aneks I Ugovora br. 101-1546/13 sa Institutom za standardizaciju Crne Gore za usvajanje sljedećih dijelova eurokodova:

- 1) EN 1991-1-2, Dejstva na konstrukcije – Dio 1-2: Opšta dejstva – Dejstva na konstrukcije izložene požaru;
- 2) EN 1991-1-6, Dejstva na konstrukcije – Dio 1-6: Opšta dejstva – Dejstva tokom izvođenja;
- 3) EN 1991-1-7, Dejstva na konstrukcije – Dio 1-7: Opšta dejstva – Neočekivana dejstva;
- 4) EN 1992-1-2, Projektovanje betonskih konstrukcija– Dio 1-2: Opšta dejstva – Projektovanje konstrukcija na dejstvo požara.

Institut za standardizaciju Crne Gore usvojio je navedene standarde. Rješenje o donesenim crnogorskim standardima i srodnim dokumentima objavljeno je u Službenom listu Crne Gore broj 03/18.

PODACI O IZVRŠAVANJU ZAKONA

Izdavanje UTU, potvrda, izvoda i sl. na zahtjev stranaka

U Direktoratu za građevinarstvo vrše se poslovi izdavanja urbanističko-tehničkih uslova, shodno članu 62a Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata („Službeni list Crne Gore“, br. 51/08, 34/11, 35/13 i 33/14) i 74 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata („Službeni list Crne Gore“, broj 64/17), izdavanje građevinskih dozvola, shodno članu 93 Zakona o uređenju prostora i

izgradnji objekata i 181 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata i izdavanje upotrebni dozvola, shodno članu 120 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata i članova 190 i 227 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata.

U izvještajnom periodu, primljeno je 320 zahtjeva za izdavanje urbanističko – tehničkih uslova. Od navedenog broja, u zakonskom roku riješeno je 148 zahtjeva tj. izdato je 148 urbanističko-tehničkih uslova, 62 zahtjeva je proslijeđeno na nadležnost opštinama, 20 zahtjeva je odbijeno rješenjem, donijet je jedan zaključak o odbacivanju zahtjeva, donijeto je pet rješenja o obustavi postupka, izdato je 65 obavještenja (nepostojanje planskog osnova i dr.), kao i jedno rješenje o ispravci greške, dok je 18 u toku tj. prenijeto u 2018. godinu.

Takođe, u izvještajnom periodu izdato je 110 građevinskih dozvola, 26 zahtjeva za izdavanje građevinskih dozvola je odbijeno, u 20 predmeta postupak je obustavljen, 20 zahtjeva je odbačeno, dok je 45 u toku tj. prenijeto u 2018. godinu.

U izvještajnom periodu izdato je i 55 upotrebni dozvola, tri zahtjeva za izdavanje upotrebne dozvole su odbijena, dok je u 10 predmeta postupak obustavljen, a četiri zahtjeva za izdavanje upotrebne dozvole su odbačena. Ukupno je izvršen 71 tehnički pregled, dok je 26 u toku tj. prenijeto u 2018. godinu i to 16 iz 2017. godine, a 10 iz prethodnih godina.

U 2017. godini, pred ovim ministarstvom, u drugostepenom postupku, rješavano je po žalbama na rješenja inspektora za građevinarstvo, primjenom odredaba čl. 152 i 153 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata, odredbama Zakona o opštem upravnom postupku i Zakona o inspekcijskom nadzoru. Takođe, rješavano je i po žalbama na rješenja Inženjerske komore Crne Gore, kojoj je Uredbom o povjeravanju dijela poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma Inženjerskoj komori Crne Gore („Službeni list Crne Gore“, br. 32/13, 29/14, 59/14 i 4/17), povjereno izdavanje licenci iz oblasti uređenja prostora i izgradnje objekata. U cilju ostvarivanja i zaštite prava, obaveza i pravnih interesa stranaka u postupku upravnog odlučivanja obezbijeđena je potpuna primjena načela i pravila opšteg upravnog postupka. Težilo se, u tom smislu, da se odluke donose bez odugovlačenja, u granicama propisanih rokova.

S tim u vezi, u izvještajnom periodu, izjavljeno je ukupno 29 žalbi.

Od toga broja, 11 žalbi je izjavljeno na rješenja Uprave za inspekcijske poslove od kog broja odbijeno je pet žalbi, dvije žalbe su usvojene, donijet je jedan zaključak o odbacivanju zbog nedopuštenosti, dok su dvije žalbe u radu. Jedna žalba je ponovo dostavljena na nadležnost Upravi za inspekcijske poslove zbog predloga za povraćaj u pređašnje stanje.

Na rješenja Inženjerske komore Crne Gore izjavljeno je šest žalbi, od kog broja su dvije žalbe usvojene, svije žalbe su odbijene, od jedne žalbe se odustalo, te je postupak obustavljen i jedna žalba je u radu. Sve žalbe su riješene u zakonskom roku.

Prvostepeni postupak po zahtjevima za slobodan pristup informacijama:

Podnijeto je 98 zahtjeva, od kog broja je:

- 38 usvojeno;
- 30 odbijeno;
- 18 obavještenja po članu 26 Zakona o slobodnom pristupu informacijama;
- u 7 slučajeva je donijet zaključak o odbacivanju;
- 1 zaključak o obustavi postupka i
- 4 je proslijeđeno na nadležnost drugom organu.

Mreža za afirmaciju nevladinog sektora - MANS iz Podgorice, izjavila je šest žalbi zbog ćutanja uprave. Kod svih šest žalbi postupak je obustavljen.

Izjavljena je jedna žalba na rješenje za slobodni pristup informacijama od strane fizičkog lica. Ista je sa odgovorom dostavljena Savjetu Agencije za zaštitu ličnosti podataka i pristup informacijama. Postupak je u toku.

Pred Upravnim sudom Crne Gore pokrenuta su dva upravna spora protiv prvostepenih rješenja ovog ministarstva koji se odnose na odbijanje zahtjeva za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova i u toku je postupak.

Pred Upravnim sudom Crne Gore pokrenut je 31 upravni spor protiv prvostepenih rješenja ovog ministarstva koji se odnose na izdavanje građevinskih dozvola. Riješeno je 17 upravnih sporova od kojih je: 10 tužbi usvojeno, sedam tužbi odbačeno, dok se u 14 predmeta još vodi postupak.

Takođe, je pred Vrhovnim sudom Crne Gore podniet zahtjev za ispitivanje sudske odluke - presude Upravnog suda Crne Gore u vezi sa izdavanjem građevinske dozvole i isti je odbijen kao neosnovan.

Davanje mišljenja i saglasnosti

U 2017. godini data su mišljenja na sljedeća dokumenta:

- 1) Master plan gasifikacije Crne Gore i Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu;
- 2) Predlog zakona o turizmu i ugostiteljstvu;
- 3) Predlog zakona o morskome dobru;
- 4) Predlog Strategije za procjenu rizika od katastrofa;
- 5) Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije;
- 6) Nacionalni program sigurnosti vazušnog saobraćaja;
- 7) Strateške smjernice razvoja MMSP, 2017- 2021. godine;
- 8) Izvještaj o realizaciji Plana za ljetnju turističku sezonu;
- 9) Informacija o planiranim aktivnostima na pripremi zimske turističke sezone 2016/2017. godine;
- 10) Akcioni plan za implementaciju Industrijske politike u periodu 2016-2020. godine za 2017. godinu;
- 11) Nacrt zakona o strancima;
- 12) Informacija o rezultatima zimske turističke sezone 2016/2017;
- 13) Predlog pravilnika o uslovima izgradnje i postavljanja vazduhoplovnih prepreka koje mogu da utiču na rad radio-uređaja koji se koriste za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi.

Takođe, u vezi sa primjenom ranije važećeg Zakona o uređenju prostora i izgradnji projekata i podzakonskih akata donešenih na osnovu njega, **izdato je i odgovora, mišljenja i tumačenja – 201**, dok je dato 18 odgovora, mišljenja i tumačenja u dijelu primjene Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata.

IZVJEŠTAJ O IZVRŠAVANJU PRENIJETIH I POVJERENIH POSLOVA

INŽENJERSKA KOMORA CRNE GORE

Shodno Uredbi o povjeravanju dijela poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma Inženjerskoj komori Crne Gore („Sl. list CG“ br. 32/13 i 29/14, 4/17), tokom izvještajnog perioda Inženjerska

komora Crne Gore je imala u radu 1.034 predmeta po zahtjevu stranaka za izdavanje i oduzimanje licenci (fizičkim licima i privrednim društvima), koji su riješeni u zakonskom roku.

Od navedenog broja podnijetih zahtjeva donijeto je 851 rješenje za izdavanje licenci i 183 rješenja za ovjeru licenci fizičkim i privrednim društvima. U 2017. godini, donijeto je 215 rješenja o oduzimanju licenci po različitim osnovama.

Urbanistička inspekcija je u navedenom periodu podnijela 52 zahtjeva za pokretanje postupka oduzimanja licenci fizičkim i pravnim licima. Od navedenog broja u 27 zahtjeva je obavljeno saslušanje stranaka, a u 27 su podnijete zamolnice opštinama za dostavljanje dokumentacije. Ukupno je okončano 16 postupaka.

U 2017. godini stručni ispit položilo je 60 kandidata.

U Inženjerskoj komori Crne Gore sistematizovana su i popunjena dva radna mjesta sa VSS-dipl.pravnik, koji rade na upravnim poslovima.

JAVNO PREDUZEĆE ZA UPRAVLJANJEM MORSKIM DOBROM

Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom je, na osnovu Uredbe o povjeravanju poslova iz nadležnosti Ministarstva održivog razvoja i turizma Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore („Službeni list Crne Gore“, br. 26/12, 24/14, 59/14, 16/15, 78/15 i 4/17), kojom su povjereni poslovi izdavanja odobrenja i urbanističko-tehničkih uslova za objekte određene planom objekata privremenog karaktera za područje Prostornog plana posebne namjene za morsko dobro, Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, u skladu sa godišnjom dinamikom rada realizovalo aktivnosti koje su obezbijedile blagovremenu pripremu i stavljanje u funkciju kupališta, plaža i obale u turističkoj sezoni 2017. godine.

Navedenim je obezbijedena implementacija ranije usvojenog Plana objekata privremenog karaktera u zoni morskog dobra za period 2016-2018. godina, broj: 01-22/488 od 11.12.2015. godine i naknadno donijetog Inoviranog Plana objekata privremenog karaktera u zoni morskog dobra za period 2016-2018. godine, broj: 101-14/207 od 06.06.2016. godine.

Na osnovu člana 115 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata i člana 1 stava 1, Uredbe o povjeravanju poslova iz nadležnosti Ministarstva održivog razvoja i turizma, Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore, Javno preduzeće je na osnovu zaključenih ugovora, po zahtjevu korisnika izdavalo odobrenje za postavljanje privremenih objekata u skladu i na osnovu Plana objekata privremenog karaktera u zoni morskog dobra za period od 2016. do 2018. godine (br. pod kojim je zaveden u Ministarstvu održivog razvoja i turizma Crne Gore: 01-22/488 od 11.12.2015. god. i 101-14/207 od 06.06.2016. god.).

Tokom izvještajnog perioda izdato je ukupno 1.658 rješenja (odobrenja za postavljanje privremenih objekata, terasa ugostiteljskih objekata i ostalo u zoni morskog dobra uključujući i privremene objekte na obalama rijeke Bojane).

Uvažavajući da je Opštim smjernicama za izradu urbanističko-tehničkih uslova i sprovođenje Plana objekata privremenog karaktera u zoni morskog dobra za period od 2016. do 2018. godine, određeno da “urbanističko tehnički uslovi za privremene objekte i uslovi za uređenje i opremanje kupališta, saglasnosti i tehnička dokumentacija koji su izdati odnosno izrađeni na osnovu

prethodnog Plana privremenih objekata 2013-2015. i Izmjena i dopuna tog plana, nastavljaju da važe i nije potrebno izdavati nove, ukoliko ovim Planom nije došlo do izmjene bilo kog njihovog dijela“ za najveći broj privremenih objekata nijesu se izdavali Urbanističko tehnički uslovi tokom 2017. godine, već samo odobrenja za postavljanje.

Iz navedenog razloga u 2017. godini, izdato je ukupno 287 urbanističko tehničkih uslova i to: za opštinu Herceg Novi 25, Kotor 28, Tivat 25, Bar 37, Ulcinj 37, odnosno ukupno 250 izdatih UT uslova za kupališta, terase i za postavljanje privremenih objekata.

Navedeni broj se uvećava za 37 novih Urbanističko tehničkih uslova koji su izdati za postavljanje i rekonstrukciju privremenih objekata na obalama rijeke Bojane saglasno Katalogu (Evidenciji) privremenih objekata na obalama rijeke Bojane u Ulcinju.

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE

Uredbom o povjeravanju poslova iz nadležnosti Ministarstva održivog razvoja i turizma, Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore („Službeni list CG“, br. 26/12, 24/14, 59/14, 16/15, 78/15 i 4/17), povjereni su poslovi izdavanja odobrenja i urbanističko-tehničkih uslova za objekte određene planom objekata privremenog karaktera za područje prostornog plana posebne namjene za nacionalne parkove, Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore.

Planovima objekata privremenog karaktera na području nacionalnih parkova za period 2017-2019. godine, donesenih od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma, predviđene su lokacije za privremene objekte koji su u vlasništvu nacionalnih parkova, lokacije za privremene objekte postavljene na zemljištu u državnom vlasništvu i lokacije za privremene objekte postavljene na zemljištu u privatnom vlasništvu, i to:

- 9 lokacija u NP Biogradska gora,
- 31 lokacija u NP Durmitor,
- 30 lokacija u NP Skadarsko jezero i
- 25 lokacija u NP Lovćen.

Na prostoru NP Biogradska gora od strane JPNCG izdato je 13 rješenja za postavljanje privremenih objekata uz prpratne urbanističko - tehničke uslove i to za privremene objekte postavljene na državnom zemljištu u vlasništvu nacionalnih parkova.

Na prostoru NP Durmitor od strane Javnog preduzeća izdato je 30 rješenja za postavljanje privremenih objekata uz prpratne urbanističko - tehničke uslove i to: sedam za privremene objekte postavljene na državnom zemljištu u vlasništvu nacionalnih parkova, 11 za privremene objekte postavljene na zemljištu u privatnom vlasništvu i 12 za privremene objekte postavljene na zemljištu u državnom vlasništvu.

Na prostoru NP Skadarsko jezero od strane JPNCG izdato je 25 rješenja za postavljanje privremenih objekata uz prpratne urbanističko - tehničke uslove i to: osam za privremene objekte postavljene na državnom zemljištu u vlasništvu nacionalnih parkova, dva za privremene objekte postavljene na zemljištu u privatnom vlasništvu i 15 za privremene objekte postavljene na zemljištu u državnom vlasništvu.

Na prostoru NP Lovćen od strane Javnog preduzeća, izdato je 13 rješenja za postavljanje privremenih objekata uz prpratne urbanističko - tehničke uslove i to: osam za privremene objekte postavljene

na državnom zemljištu u vlasništvu nacionalnih parkova, jedan za privremene objekte postavljene na zemljištu u privatnom vlasništvu i četiri za privremene objekte postavljene na zemljištu u državnom vlasništvu.

Pregled izdatih rješenja i urbanističko – tehničkih uslova za postavljanje privremenih objekata na prostoru nacionalnih parkova.

Izdata rješenja i urbanističko-tehnički uslovi:	Privremeni objekti na državnom zemljištu		Privremeni objekti na privatnom zemljištu		Privremeni objekti na državnom zemljištu u vlasništvu nacionalnih parkova
	Fizička lica	Pravna lica	Fizička lica	Pravna lica	
NP Biogradska gora	-	-	-	-	13
NP Durmitor	11	1	2	9	7
NP Skadarsko jezero	10	5	2	-	8
NP Lovćen	3	1	1	-	8
UKUPNO:	24	7	5	9	36

OSTALE AKTIVNOSTI DIREKTORATA

Monitoring nad radom lokalnih uprava u oblasti uređenja prostora i izgradnje objekata

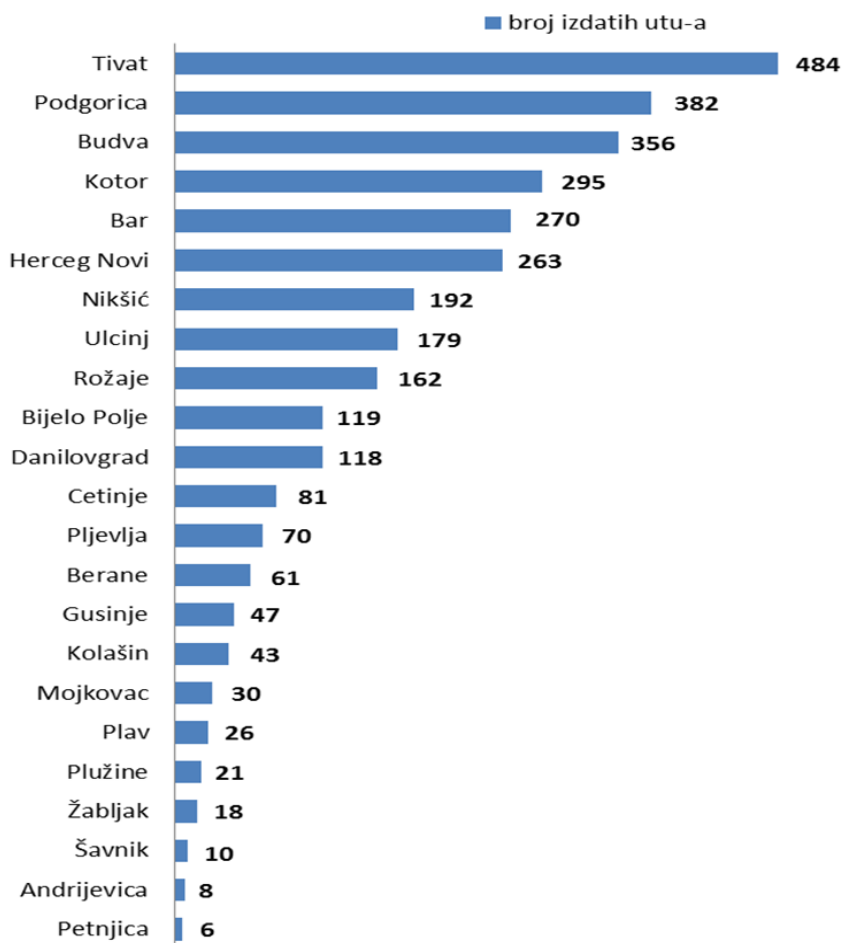
U cilju unaprjeđenja poslovnog ambijenta i uspostavljanja ambijenta koji bi u većoj mjeri bio pogodan za investicije, kao i u cilju otklanjanja negativne prakse, 2011.godine uveden je sistema "jedan šalter" za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova i građevinskih dozvola. U zakonodavnom smislu napredak u ovoj oblasti je postignut, ali primjena u praksi navedenog sistema nije bila adekvatna, zbog čega se pristupilo monitoringu nad radom lokalnih uprava nadležnih za izdavanje urbanističko-tehničkih uslova i građevinskih dozvola.

URBANISTIČKO-TEHNIČKI USLOVI

U izvještajnom periodu od 01.01.2017. godine do 31.12.2017. godine ukupno je izdato 3.319 urbanističko-tehničkih uslova na nivou lokalnih uprava.

- Podaci o izdatim urbanističko-tehničkim uslovima za IV kvartal 2017. godine dobijeni su od 23 lokalne uprave;
- Opština Plav nije dostavila podatke za II kvartal 2017. godine.

Urbanističko-tehnički uslovi

Dijagram: Broj izdatih urbanističko-tehničkih uslova na nivou lokalnih uprava u 2017. godini

U 2017. godini izdato je 9% manje urbanističko-tehničkih uslova, ali sa većim prosječnim vremenom izdavanja za 14% u odnosu na 2016. godinu.

Lokalne uprave koje su u 2017. godini izdale najviše UTU-a redom su: Tivat - 484, Podgorica – 382, Budva – 356, Kotor – 295, Bar – 270, Herceg Novi – 263, Ulcinj – 194, Nikšić – 192, Rožaje 162 i Bijelo Polje 119.

Rok definisan zakonom nije ispoštovalo 13 lokalnih uprava, tri lokalne uprave imaju odstupanje od 5 do 10 dana i sedam lokalnih uprava ima prekoračenje koje se kreće u granicama od 10 do 35 dana.

GRAĐEVINSKE DOZVOLE

U izvještajnom periodu, po sistemu „jedan šalter“, na nivou Crne Gore ukupno je izdato 1.235 građevinskih dozvola, od čega je 110 iz nadležnosti Ministarstva održivog razvoja i turizma, a 1.125 na nivou lokalnih uprava. Podaci o izdatim građevinskim dozvolama za IV kvartal 2017. godine dobijeni su od 23 lokalne uprave. Opština Plav nije dostavila podatke za II kvartal 2017. godine.

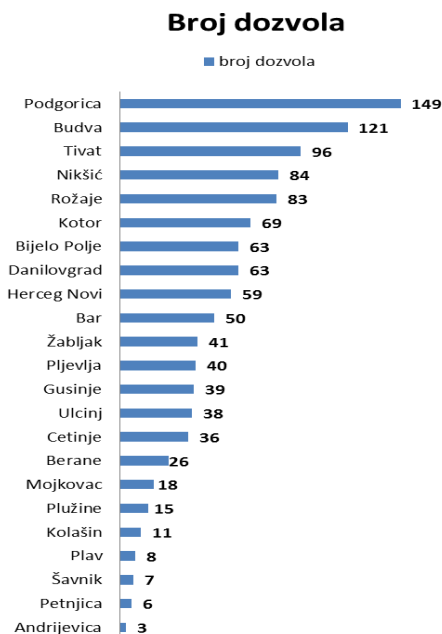
Iz navedenih podataka proizilazi da se u naznačenom periodu 91% građevinskih dozvola izdaje na nivou lokalnih uprava, a 9% na nivou Ministarstva.

Broj izdatih GD u 2017. godini

Na nivou lokalnih uprava u 2017. godini je izdato cca 10% više građevinskih dozvola u odnosu na 2016. godinu.

Kada je upitanju vrijeme izdavanja građevinskih dozvola, lokalne uprave su u 2017. godini u prosjeku potrošile 36% više vremena prilikom izdavanja građevinskih dozvola u odnosu na 2016. godinu, za objekte za koje je zakonski rok izdavanja 30 dana. Vrijeme izdavanja građevinskih dozvola, za objekte za koji je zakonski rok 60 dana, takođe je povećano za 61% u odnosu na prošlu godinu.

Od 23 lokalne uprave, devet opština je ispoštovalo rok od 30 dana za izdavanje građevinske dozvole, a to su: Rožaje, Danilovgrad, Žabljak, Pljevlja, Berane, Mojkovac, Plužine, Šavnik i Andrijevica. Tri lokalne uprave su imale neznatno prekoračenje zakonskog roka (od 5 do 7 dana), a to su Ulcinj, Nikšić i Bijelo Polje, ostale lokalne uprave su imale prekoračenje od 37 % do 185% .

Najviše izdatih građevinskih dozvola je bilo u Podgorici 149, Budvi 121, Tivtu 96, Nikšiću 84, Rožajama 83, Kotoru 69, Bijelom Polju i Danilovgradu po 63 dozvole. Glavni grad je imao najviše izdatih građevinskih dozvola u 2017. godini (149), ali i sa najvećim prekoračenjem od 185 %.

Lokalne uprave koje su u 2017. godini izdavale građevinske dozvole u Zakonom predviđenim rokovima, sa velikim brojem izdatih dozvola su:

- Rožaje - 16 dana za 83 građevinske dozvole za objekte za koje nije potrebna izrada elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu;
- Danilovgrad – 7,6 dana za 63 građevinske dozvole za objekte za koje nije potrebna izrada elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu;
- Žabljak – 26,6 dana za 41 građevinsku dozvolu za objekte za koje nije potrebna izrada elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu;

- Pljevlja – 20,4 dana za 40 građevinskih dozvola za objekte za koje nije potrebna izrada elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu i 18,9 dana za 10 građevinskih dozvola za objekte za koje je potrebna izrada elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu;
- Berane – 29,5 dana za 26 građevinske dozvole za objekte za koje nije potrebna izrada elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu.

Lokalne uprave koje su prilikom izdavanja građevinske dozvole u 2017. godini prekoračile Zakonom predviđene rokove su:

- Podgorica – 82,3 dana za 149 građevinskih dozvola za objekte za koje nije potrebna izrada elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu;
- Kotor – 78,3 dana za 69 građevinskih dozvola za objekte za koje nije potrebna izrada elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu;
- Tivat – 74,2 dana za 96 građevinskih dozvola za objekte za koje nije potrebna izrada elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu;
- Herceg Novi – 71,1 dan za 59 građevinskih dozvola za objekte za koje nije potrebna izrada elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu.

Od ukupnog broja izdatih građevinskih dozvola za 34 dozvole, odnosno za njih 3%, je bilo potrebno raditi procjenu uticaja na životnu sredinu. Lokalne uprave koje su izdale građevinske dozvole za objekte za koje je bilo potrebna izrada elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu su: Budva – 15 dozvola, Nikšić – 9 dozvola, Cetinje – 6 dozvola, Ulcinj – 2 dozvole, Danilovgrad – 1 dozvola i Pljevlja – 1 dozvola. U poređenju sa 2016. godinom kada je izdato 20 građevinskih dozvola koje su sadržale procjenu uticaja na životnu sredinu, u 2017. godini je došlo do povećanja broja objekata koji se grade, a koji utiču na životnu sredinu za 70%.

U odnosu na prethodnu godinu, u 2017. godini je izdato 10% manje dozvola za građenje porodičnih i individualnih objekata. Sa druge strane povećan je broj izdatih građevinskih dozvola za izgradnju infrastrukturnih objekata za 31%, stambeno-poslovnih objekata za 14%, dok je izgradnja poslovnih objekata ostala na istom nivou kao u 2016. godini.

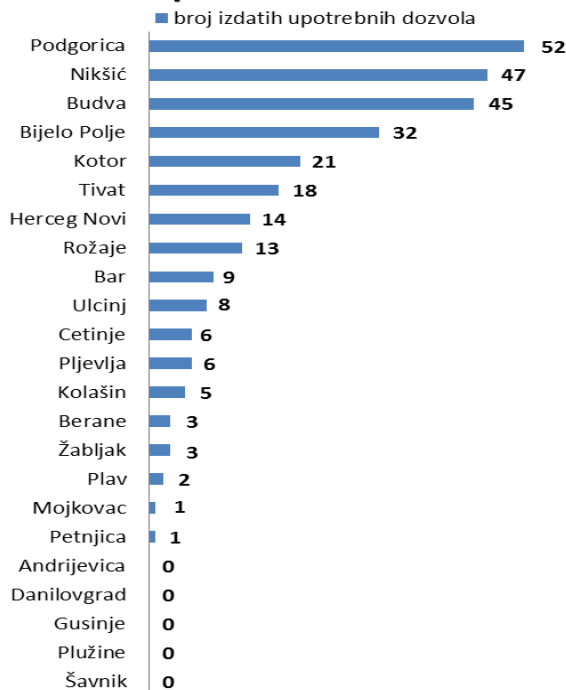
UPOTREBNE DOZVOLE

U izvještajnom periodu, ukupno je izdato 286 upotrebnih dozvola na nivou lokalnih uprava.

Podaci o izdatim upotrebnim dozvolama za 2017. godine dobijeni su od 23 lokalne uprave. Opština Plav nije dostavila podatke za II kvartal 2017. godine.

Broj izdatih upotrebnih dozvola u 2017. godini je manji za cca 10% u odnosu na 2016. godinu.

Upotrebne dozvole

Javnost u oblasti izgradnje objekata

Crna Gora je, pored unaprjeđenja procedura, kroz Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata, uvela i transparentnost podataka u procesu građenja. U skladu sa Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata („Sl. list CG“, br. 064/17) izgradnja objekata se zasniva na načelu javnosti.

Svaki akt koji se izda po zahtjevu za urbanističko-tehničke uslove, građevinsku i upotrebnu dozvolu, kao i sam zahtjev, objavljuje se na internet stranici organa lokalne uprave, kao i Ministarstva, što u konačnom znači potpuni monitoring tih procesa u svim opštinama, odnosno Ministarstvu, od strane svih zainteresovanih lica.

Za svaki objekat koji se gradi na osnovu prijave građenja, odnosno građevinske dozvole investitor je u obavezi da na mjestu izgradnje objekta istakne tablu sa podacima o investitoru, projektantu, revidentu, izvođaču radova, stručnom nadzoru itd. kako bi lokalna javnost bila upoznata sa građenjem na toj lokaciji.

Informacije o evropskim integracijama

Otpočinjanjem pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji Direktorat za građevinarstvo je uzeo aktivno učešće u sljedećim poglavljima:

- 1 Sloboda kretanja roba
- 3 Slobodan protok usluga
- 20 Preduzetništvo i industrijska politika
- 23 Pravosuđe i temeljna prava.

Poglavlje 1 „Sloboda kretanja roba“

Učešće u radu radne grupe za Poglavlje 1- Sloboda kretanja roba i to:

- ažuriranja Akcionog plana za sprovođenje Strategije Crne Gore za primjenu pravne tekovine u oblasti slobode kretanja robe,
- ažuriranja Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji,
- priprema Nacrta pregovaračke pozicije za poglavlje 1.

Poglavlje 3 „Slobodan protok usluga“

Jula 2015. godine, Vlada je Zaključkom br. 08-1415 usvojila Akcioni plan za implementaciju Direktive o uslugama na unutrašnjem tržištu. Akcionim planom je obuhvaćena i oblast građevinarstva i za 2016. godinu je bilo predviđeno donošenje novog Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata i podzakonskih akata na osnovu njega, kojima se bliže uređuje oblast licenciranja u saglasnosti sa navedenom direktivom. Navedeni zakon i podzakonski akti su donijeti krajem 2017. godine.

Poglavlje 20 „Preduzetništvo i industrijska politika“

Crna Gora je na Međuvladinoj konferenciji 18. XII 2013. godine otvorila pregovore u poglavlju 20 - Preduzetništvo i industrijska politika. Kako bi nastavili ispunjavanje kriterijuma u okviru poglavlja, kreirana je Industrijska politiku Crne Gore. Direktorat za građevinarstvo je aktivno učestvovao u izradi Industrijske politike Crne Gore. Na osnovu navedene politike usvojen je akcioni plan sa obavezama koje su obuhvatile i oblast građevinarstva.

Poglavlje 23 „Pravosuđe i temeljna prava“

Pododbor za pravdu, slobodu i bezbjednost / Izrada Akcionog plana

Akcioni plan za poglavlje 23 je koncipiran tako da pokriva 3 podoblasti: Pravosuđe, Borbu protiv korupcije i Temeljna prava. Mjere koje su u nadležnosti Ministarstva održivog razvoja i turizma - Direktorata za građevinarstvo, su:

- mjera 3.8.2.5 Izmijeniti Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata u cilju uvođenja pojačane obaveze svih subjekata kontrole u procesu praćenja ispunjenosti uslova za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti, kao i sa ciljem brže, lakše i jeftinije izgradnje objekata (pristupnih rampi, liftova i slično), jer će se izgradnja istih, tretirati kao izgradnja privremenih objekata;
- mjera 3.8.2.6 Izmijeniti Pravilnik o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti.

Obje mjere se odnose na lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom.

Usvajanjem Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, realizovana je prva mjera, dok je druga mjera realizovana još 2014. godine.

Takođe, u okviru ovog akcionog plana Ministarstvo održivog razvoja i turizma izvještava i o realizaciji Akcionog plana za prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom.

Programa ekonomskih reformi (PER) - Sektorske strukturne reforme u funkciji konkurentnosti i rasta

Direktorat za građevinarstvo je aktivno učestvovao u izradi i PER-a i akcionih planova na osnovu njega.

6.4. DIREKTORAT ZA RAZVOJ KONKURENTNOSTI I INVESTICIJE U TURIZMU

Stanje u oblasti

Direkcija za turistički razvoj i unaprjeđenje konkurentnosti u turizmu u kojoj se kroz Odsjek za propise i Odsjek za međunarodnu saradnju vrše poslovi predlaganja i koordiniranja izrade nacrtu prijedloga zakona i drugih propisa iz oblasti turizma i oblasti povezanih sa turizmom, učešće u izradi državnih strateških i razvojnih dokumenata, poslovi vezani za pristupanje EU i saradnju sa relevantnim međunarodnim institucijama, UNWTO, učešće u regionalnim i evropskim inicijativama, međunarodne saradnje u oblasti turizma, unaprjeđenje saobraćajne dostupnosti Crne Gore kao turističke destinacije i dr.

Direkcija za praćenje investicionih projekata i ugostiteljstvo u kojoj se obavljaju poslovi vezani za definisanje uslova privređivanja u ugostiteljstvu, praćenje realizacije započetih investicija u oblasti turizma, promocija investicionih potencijala, kategorizaciju ugostiteljskih objekata.

Osnovne nadležnosti Direktorata se odnose na definisanje normativnog okvira u cilju podsticanja razvoja turizma i ugostiteljstva, međunarodnu saradnju, promociju i praćenje investicionih projekata u oblasti turizma i ugostiteljstva, stvaranje uslova za podizanje konkurentnosti Crne Gore kao investicione i turističke destinacije sa posebnim fokusom na unaprjeđenje njene saobraćajne dostupnosti.

Turizam je jedina privredna grana u kojoj se proizvod konzumira na mjestu proizvodnje i privredna grana koja je pokretač razvoja drugih komplementarnih industrija: poljoprivrede, saobraćaja, trgovine i dr. Naravno, turizam nije izolovan i sam sebi dovoljan uslov razvoja društva, već umnogome zavisi od pravilnog definisanja i implementacije ostalih državnih politika.

Tokom prethodnih šest decenija, turizam doživljava konstatni rast i diverzifikaciju, predstavljajući jedan od najvećih i najrazvijenijih privrednih sektora u svijetu. I nakon globalne krize, turizam se dokazao kao jedan od rijetkih sektora koji ima sposobnost brzog oporavka.

Danas, turizam doprinosi 10% svjetskog BDP-a, jedno u 10 radnih mjesta na globalnom nivou i predstavlja glavni izvozni sektor mnogih zemalja, kako razvijenih, tako i zemalja u razvoju. Uprkos povremenim negativnim uticajima, međunarodni turistički dolasci pokazuju gotovo neprekinuti rast - od 25 miliona u 1950. godini, do 1,322 mlrd u 2017. godini.

Međunarodni dolasci u Evropu dostigli su 671 million u 2017, sa rastom od 8% u odnosu na 2016. dok prednjači jugoistočna Evropa i Mediteran sa rastom od 13%.

Skoro trećina svjetskih dolazaka se odnosi na Mediteran, koji i dalje predstavlja vodeću svjetsku turističku destinaciju, a Crna Gora je u grupi zemalja koja bilježi najveću turističku gustinu, po broju stanovnika.

Svjetski savjet za turizam i putovanja (WTTC) već nekoliko godina za redom rangira Crnu Goru kao jednu od najbrže rastućih turističkih destinacija u svijetu, u pogledu ukupnog doprinosa putovanja i turizma BDP-u. WTTC očekuje da će se takav rast nastaviti i da će do 2027. godine sektor turizma generisati 1,7 milijardi eura BDP-a, a da će svako peto radno mjesto biti u turističkoj ili sa turizmom povezanoj privrednoj grani.

U nastojanjima da se obezbijede pretpostavke kako bi se ostvario strateški razvojni cilj turizma – Crna Gora visokokvalitetna turistička destinacija sa cjelogodišnjim turističkim proizvodom uz podizanje nivoa njegove konkurentnosti, u kontinuitetu se provode mjere i aktivnosti na planu:

- **unaprijeđenja zakonske i prateće regulative** – donešen je **novi Zakon o turizmu i ugostiteljstvu** („Sl.list CG“, broj 2/18) sa osnovnim ciljem stvaranja preduslova za prevazilaženje glavnih prepreka u bržem razvoju turizma Crne Gore, a koji se ogledaju u nedovoljnom broju hotela visoke kategorije, visokom stepenu sezonalnosti u poslovanju turističke privrede, neravnomjernoj regionalnoj turističkoj ponudi i još uvijek prisutnom visokom stepenu „sive“ ekonomije. U tom smislu, ključne novine u zakonskim odredbama, kojima će se unaprijediti i nivo kvaliteta normativnog uređenja oblasti turizma i ugostiteljstva, odnose se na: uvođenje nove vrste hotela i novih modela poslovanja u hotelima (integralni hotel, kondo i mješoviti model poslovanja); usklađivanje pružanja turističkih i ugostiteljskih usluga sa savremenim trendovima (pojednostavljenje procedura započinjanja i obavljanja poslovanja, elektronsko poslovanje); podsticanje razvoja turizma u nedovoljno razvijenim područjima (formiranje turističkih razvojnih zona); podršku investitorima u realizaciji projekata za visokokvalitetne objekte, sa ciljem značajnijeg podizanja nivoa kvaliteta smještajnih kapaciteta, prije svega hotela, kao i dalje implementiranje EU standarda zasnovanim na principima održive komponente razvoja turizma i usklađivanje regulative sa EU direktivama;

Sem toga, donijeti su i sljedeći propisi:

- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o skijalištima** („Sl. listu Crne Gore“, broj 44/17) – u cilju usklađivanja sa Zakonom o upravnom postupku i EU Direktivom o uslugama;
- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama** – u cilju usklađivanja sa Zakonom o upravnom postupku;
- **Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o obrascu, sadržaju i načinu vođenja knjige popisa gostiju** („Sl list CG“, broj 17/17) - Ovim pravilnikom propisan je obrazac, sadržaj i način vođenja knjige popisa gostiju koju su dužni voditi fizička lica koja pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu;
- **Pravilnik o obrascu, sadržaju i načinu vođenja knjige gostiju u ugostiteljskim objektima za smještaj-Objavljen u** („Sl. list CG“, br. 17/2017) - Ovim pravilnikom propisan je obrazac, način vođenja i sadržaj knjige gostiju, u ugostiteljskim objektima za smještaj.
- **unapređenja turističke infrastrukture** - s obzirom na činjenicu da hotelijerstvo čini okosnicu razvoja svih turističkih destinacija, u prethodnom periodu, u cilju povećanja udjela visokokvalitetnih hotelskih objekata u ukupnim kapacitetima, utvrđene su stimulativne mjere za izgradnju hotela visoke kategorije, i to: ukidanje obaveze plaćanja naknade za komunalno opremanje za gradnju hotela kategorije 4 i 5 zvjezdica; smanjenje godišnjeg poreza na nepokretnosti do 30% za hotele sa 4 zvjezdice i do 70% za hotele sa 5 zvjezdica u zonama prioritetnih turističkih lokaliteta, ukidanje obaveze plaćanja uvoznog PDV-a za isporuku proizvoda i usluga za gradnju hotela kategorije 5 i više zvjezdica.

Pored navedenih stimulansa, na usluge smještaja u hotelima primjenjuje se snižena stopa PDV-a (7%), a od januara 2018. godine počela je primjena snižene stope PDV-a (7%) i na usluge pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka u hotelima sa najmanje četiri zvjezdice u sjevernom regionu, odnosno sa najmanje pet zvjezdica u središnjem i primorskom regionu.

U 2017. godini otvorena su 33 nova objekta hotela, od koji su dva hotela sa 5 zvjezdica i 20 sa 4 zvjezdice.

- **smanjenja sezonalnosti poslovanja i regionalne neujednačenosti ponude** - kroz realizovanje aktivnosti koje se odnose na **diverzifikaciju turističke ponude kako bi se** produžilo trajanje sezone, tj. razvio cjelogodišnji proizvod: na prirodi zasnovan turistički proizvod (ponude u nacionalnim parkovima, pješaćenje i biciklizam, sportsko-rekreativne i avanturističke i ekstremne aktivnosti, panoramske/edukativne/tematske rute i sl.), etno-gastonomske rute; povezivanje turizma i poljoprivrede; unaprjeđenje manifestacionog i kongresnog segmenta turističke ponude, kao i razvojem kulturnog, ruralnog, zdravstvenog, nautičkog i drugih vidova turizma.

Tokom posljednjih nekoliko godina Vlada implementira **Program podsticajnih mjera u oblasti turizma**, u cilju obogaćivanja i unaprjeđenja turističke ponude, podrške marketing aktivnostima za otvaranje novih emitivnih tržišta, organizovanje manifestacija i turističku valorizaciju i afirmaciju kulturnog nasljeđa, sa akcentom na valorizaciju turističkih potencijala sjevera.

- **privlačenja stranog kapitala** – kroz kontinuirano unaprjeđenje poslovnog ambijenta, odnosno kroz uvođenje novih mjera ekonomske politike i poboljšanja investicionog poslovanja, kako bi se podstakla ulaganja u one vrste objekata koji koreliraju sa vizijom Crne Gore kao visokokvalitetne turističke destinacije. Preduzete aktivnosti na ovom planu u dosadašnjem periodu, već su doprinijele visokom nivou ulaganja u sektor turizma. Vrijednost ugovorenih investicija na kapitalnim projektima koji se realizuju u oblasti turizma je procijenjena na oko 3 mlrd. eura, dok se, **prema izvještajima (iz 2016. i 2017. godine) Radne grupe za davanje mišljenja na tehničku dokumentaciju projekata koji se dostavljaju u postupku izdavanja građevinske dozvole za hotele sa 4 i 5 zvjezdica, u predstojećem periodu planira izgradnja 68 objekta.**
- **poboljšanja dostupnosti** – s obzirom na to da je Crna Gora, zbog svog geografskog položaja, prevashodno avio-destinacija, posebna pažnja usmjerena je unaprjeđenju avio-dostupnosti koja se ostvaruje posredstvom nacionalnog prevoznika “Montenegro Airlines”, ali i niskotarifnih i drugih (redovnih i čarter) avio-kompanija.

U 2017. godini ka Crnoj Gori letjele su niskobudžetne avio kompanije: Ryanair (London, Brisel, Berlin i počev od aprila mjeseca Stokholm tokom cijele godine); EasyJet (London i Mančester, od marta do oktobra, i Ženeva, od jula do septembra) i Wizz Air (Milano i Memingen, blizu Minhena, i počev od aprila mjeseca Budimpešta tokom cijele godine). FlyDubai realizovao je letove počev od aprila 2017, tokom ljetnje IATA sezone, a nastavljeni su letovi i tokom zime i to realizacijom vezanog leta Dubai-Sarajevo-Tivat i obrnuto. Israir je realizovao, drugu godinu za redom, letove iz Tel Aviva na Tivat i manji broj na Podgoricu, a po prvi put i zimske letove. Tokom ljeta 2017. realizovani su, po prvi put, i letovi iz Atine posredstvom Aegean Airlines, a zahvaljujući potpisanom ugovoru sa HG “Budvanska rivijera” sa TUI Nordic, realizovani su i letovi iz Stokholma, Osla, Kopenhagena i Helsinkija tokom IATA ljetnje sezone.

- **promocije crnogorskog turističkog proizvoda** - provodi se u kontinuitetu od strane Nacionalne turističke organizacije Crne Gore i turističke privrede, prije svega, na najznačajnijim emitivnim turističkim tržištima Zapadne i Sjeverne Evrope, ali i u Regionu. Takođe, sve intenzivnije su i promocije na nama udaljenim tržištima (Kina, Japan, Brazil, Indija...), i u tom smislu (s obzirom da turisti iz tih država iskazuju interesovanje za obilazak većeg broja zemalja u regionu) značajne su i aktivnosti koje se odvijaju u okviru regionalne saradnje sa zemljama u okruženju (Jadransko-jonski region, Centralno-evropski region, Region Jugoistočne Evrope) kako bi se formirao regionalni turistički proizvod i njegovo brendiranje uz unaprjeđenje ljudskih resursa u turizmu. U cilju efikasnijeg promovisanja

našeg turističkog proizvoda na globalnom nivou, značajni su i efekti koji se ostvaruju i on-line promotivnim aktivnostima, koje se iz godine u godinu unaprjeđuju.

Status realizacije obaveza iz Programa rada Vlade Crne Gore i Ministarstva održivog razvoja i turizma za 2017. godinu

A) OBAVEZE IZ PROGRAMA RADA VLADE CRNE GORE

REALIZOVANO:

1. **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o skijalištima** objavljen je u „Sl. listu Crne Gore“, broj 44/17.
2. **Zakon o turizmu i ugostiteljstvu** usvojen je na sjednici Skupštine Crne Gore 28. decembra 2017. godine, objavljen u „Sl. list Crne Gore“, broj 2/18.
3. **Informacija o realizaciji i efektima politika u oblasti preduzetništva i biznisa** (kvartalna priprema) - Dio informacije koji se odnosi na sektor turizma, prosljeđen je MIF radi objedinjavanja iste.

B) OBAVEZE IZ PROGRAMA RADA MINISTARSTVA

REALIZOVANO:

1. **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama** objavljen je u “Sl. listu Crne Gore”, broj 47/17.
2. **Informacija o statusu privatizacionih ugovora u oblasti turizma** - Vlada Crne Gore usvojila je Informaciju o statusu privatizacionih ugovora u oblasti turizma i zadužila MORiT da u saradnji sa relevantnim subjektima, godišnje Informiše Vladu, o statusu pojedinačnih projekata sa predlogom mjera koje je potrebno preduzeti u cilju zaštite državnih interesa i valorizacije svih raspoloživih resursa (Zaključci Vlade Crne Gore br. 07-493 od 21. decembra 2017. godine).
3. **Program subvencija za preduzetnike i privredna društva u oblasti turizma** - Vlada Crne Gore donijela je Program subvencionisanja kamatne stope na kredite odobrene privrednim društvima i preduzetnicima iz oblasti turizma i ugostiteljstva i Zaključcima br: 07-3856 od 14. decembra 2017. godine. Zadužen je MORiT da u saradnji sa IRF Crne Gore realizuje Program i objavi Javni poziv u skladu sa Programom. Navedeno je u cjelosti realizovano krajem 2017. godine i dodijeljena su sredstva u ukupnom iznosu od 50.000.00€.

NIJE REALIZOVANO

1. **Studija izvodljivosti projekta “Razvoj hidro-avionskog prevoza u Crnoj Gori”** - Priprema projektnog zadatka za raspisivanje javnog poziva za obrađivača studije je u finalnoj fazi.
2. **Studija izvodljivosti projekta “Valorizacija štamparije Crnojevića”** - Pripremljen nacrt projektnog zadatka. Na sastanku radne grupe (predstavnici MORiT, Ministarstva kulture i Uprave za zaštitu kulturnih dobara) je dogovoreno da se finalizuje projektni zadatak u kratkom roku; Nakon izrade i objave Plana javnih nabavki male vrijednosti MORiT-a biće moguće ući u proceduru upućivanja poziva za izradu na tri adres i izbor obrađivača studije.
3. **Izrada Pravilnika o metodologiji procjene neregistrovanog turističkog prometa** - Izrada Pravilnika o metodologiji procjene neregistrovanog turističkog prometa nije realizovana zbog nepostojanja osnovnih agregata za njegovu izradu, a koji se odnose na: neevidentiranje turističkog prometa u individualnom (“privatnom”) smještaju od strane MONSTAT-a počev od januara 2017. godine (podaci se objavljuju u I kvartalu 2018. god.), kao i nemogućnosti korišćenja

podataka na godišnjem nivou iz izvještaja "RB 90" (evidencija započeta sredinom 2016. godine, i s tim u vezi, godišnji podaci za 2017. nisu bili raspoloživi). Osim toga, krajem 2017. godine formirana je, od strane Centralne banke, Radna grupa za procjenu učešća neregistrovanog u ukupnom turističkom prometu Crne Gore, pa se izrada predmetnog pravilnika više ne nalazi u obavezama ovog Ministarstva.

Informacija o ostalim materijalima koji su razmatrani na sjednicama Vlade

REALIZOVANO:

- 1. Informacija o zaključivanju memoranduma između Ministarstva održivog razvoja i turizma Crne Gore i Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija Republike Srbije o saradnji u oblasti turizma s Predlogom memoranduma** - Zaključci Vlade Crne Gore br. 07-390 od 17. februara 2017. godine. Memorandum o saradnji u oblasti turizma je potpisan februara 2017. godine.
- 2. Informacija o zahtjevu radnika Ski-centra „Durmitor“ u stečaju** - Vlada Crne Gore na sjednici od 15. juna 2017. godine razmotrila je i usvojila Informaciju i donijela zaključke br: 07-1855, kojim je prihvatila predlog da se za šest zaposlenih u društvu Ski –centar „Durmitor“ u stečaju, odobre sredstva u iznosu od po 500,00 eura po godini radnog staža, što ukupno iznosi 81.500,00 eura.
- 3. Predlog osnove za vođenje pregovora i zaključivanje Sporazuma o saradnji u oblasti turizma između Vlade Crne Gore i Vlade Kraljevine Maroko s Predlogom sporazuma** - Sporazum je zaključen u septembru 2017. godine.
- 4. Informacija o statusu privatizacionih ugovora u oblasti turizma Vlada Crne Gore usvojila je Informaciju o statusu privatizacionih ugovora u oblasti turizma** - Zaključcima br. 07-493 od 21. decembra 2017. godine zadužen je MORiT da u saradnji sa relevantnim subjektima, godišnje Informiše Vladu, o statusu pojedinačnih projekata sa predlogom mjera koje je potrebno preduzeti u cilju zaštite državnih interesa i valorizacije svih raspoloživih resursa. (Na kraju tekuće godine Vlada Crne Gore biće ponovno informisana o statusu privatizacionih ugovora u oblasti turizma).
- 5. Program subvencija za preduzetnike i privredna društva u oblasti turizma** - Donešeni zaključci VCG br: 07-3856 od 14. decembra 2017. godine. Vlada Crne Gore razmotrila je i donijela Program subvencionisanja kamatne stope na kredite odobrene privrednim društvima i preduzetnicima iz oblasti turizma i ugostiteljstva i zadužila MORiT da u saradnji sa IRF Crne Gore realizuje Program i objavi Javni poziv u skladu sa Programom. Navedeno je u cjelosti realizovano krajem 2017. godine i dodijeljena su sredstva pet prvorangiranim kompanijama, u ukupnom iznosu od 50.000.00€ (budžet MORiT-a).
- 6. Informacija o Ugovoru o korišćenju morskog dobra (dugoročni zakup zemljišta na poluostrvu Ratislava) u Ulcinju – „Star of Montenegro“** - Vlada Crne Gore je na sjednici od 07. decembra 2017. godine razmotrila i usvojila Informaciju i zadužila Ministarstvo održivog razvoja i turizma da prati realizaciju zaključaka br: 07-3637, tačka br. 5 koja se odnosi na stvaranje preduslova za oslobađanje lokacije za turističku valorizaciju i zaključak tačka br. 6 kojim je Ministarstvo zaduženo da proprati informaciju koju je JPMD u obavezi da u roku od 6 mjeseci informiše Vladu o statusu procedure raskida Ugovora. (/Rok za informisanje Vlade Crne Gore je kraj juna 2018. godine).

Realizacija Programa pristupanja Crne Gore EU u 2017. godini

Za obaveze koje su bile planirane za 2017. godinu, a koje nijesu realizovane, jer se čekalo usvajanje Zakona o turizmu i ugostiteljstvu kao osnovnog akta i izrada marketing koncepta turizma Crne Gore, planirani su novi rokovi:

Propis	Donošenj	Primjena	Status realizacije
Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o turizmu i ugostiteljstvu	2018/IV	2019/I	U IV kvartalu 2018. godine će biti izvršeno usklađivanje sa novom Direktivom Celex No. 20152302.
Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja evidencije zaključenih ugovora o putovanju odnosno evidenciji organizovanih izleta u zemlji i inostranstvu	2018/I	2018/II	U toku. Zakon o turizmu i ugostiteljstvu, a koji je osnov za izradu, stupio na snagu u januaru 2018. godine
Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama	2018/II	2018/III	Obaveza odgođena za II kvartal 2018, zbog očekivanja da će biti završen novi marketing koncept za turizam Crne Gore.
Uredba o minimalno-tehničkim uslovima, načinu, sredstvima i opremi za pružanje pojedinih usluga koje uključuju sportsko-rekreativne i avanturističke aktivnosti	2019/I	2019/II	Obaveza odgođena za I kvartal 2019. godine
Pravilnik o vrstama, minimalno-tehničkim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata	2018/I	2018/II	Zakon o turizmu i ugostiteljstvu, a koji je osnov za izradu, stupio na snagu u januaru 2018. godine
Pravilnik o sadržaju i izgledu licence za obavljanje djelatnosti turističke agencije	2018/I	2018/II	Zakon o turizmu i ugostiteljstvu, a koji je osnov za izradu, stupio na snagu u januaru 2018. godine

Izvršavanje zakona

Mišljenja na prostornu plansku dokumentaciju

U 2017. godini Direktorat za turistički razvoj i standarde sačinio je 90 mišljenja na nacрте planskih dokumenata, od čega 15 mišljenja na državna planska dokumenta i 75 mišljenja na lokalna planska dokumenta. Mišljenja su data u skladu sa relevantnim zakonskim propisima i Strategijom razvoja turizma u Crnoj Gori do 2020. godine, shodno čemu je dato 71 pozitivno mišljenje, a u okviru 19 mišljenja sugerisano da se nacрте planskih dokumenata moraju korigovati i uskladiti sa navedenim propisima.

Mišljenja na projektnu dokumentaciju za izgradnju hotela kategorije 4 i 5 zvjezdica

U 2017. godini Radna grupa je sačinila mišljenja na 42 projekata hotela za koje je aplicirano za kategoriju 4 i 5 zvjezdica. Od ukupnog broja mišljenja, 24 se odnosilo na hotele sa 5 zvjezdica, a 18 mišljenja je bilo za hotele sa 4 zvjezdice. Ukupna predračunska vrijednost radova za ove objekte iznosi 245.104.558€. Ukupan broj projektovanih smještajnih jedinica iznosi 1.474 odnosno 3.343 ležaja. Od toga, na 40 projekata dato je pozitivno mišljenje, a u okviru dva mišljenja predloženo je da se projektna dokumentacija koriguje u skladu sa standardima kategorije 4 i 5 zvjezdica.

Podaci o rješavanju u upravnim stvarima: prvostepeni i drugostepeni postupci, podaci o postupcima pred sudovima

U periodu od 01.01. do 29.12.2017. godine direktoratu je dostavljeno ukupno **953** zahtjeva za odlučivanje u prvostepenom upravnom postupku i to zahtjeva za izdavanje odobrenja za rad: **ugostiteljskih objekata, turističkih agencija, turističkih vodiča, pružanja usluga raftinga, skijaških terena, kategorizacije ugostiteljskih objekata, kategorizacije turističkih apartmana, kao i zahtjeva za slobodan pristup informacijama.**

Po osnovu Zakona o turizmu i ugostiteljstvu („Sl. list CG“, broj 2/18), u prvostepenom upravnom postupku odlučuje se po zahtjevima stranaka za izdavanje odobrenja za rad - licenci turističkim agencijama, kao organizatorima putovanja i posrednicima; odobrenja za rad i postupak dodjele kategorije za ugostiteljske objekte vrsta: hotel, motel, pansion, turističko naselje, etno selo, gostionica, nacionalni restoran, pet i više turističkih apartmana, kategorizacija turističkih apartmana, odobrenja za rad turističkim vodičima, po osnovu Zakona o skijalištima izdavanje odobrenja za rad skijaških terena, a po osnovu Zakona o raftingu odobrenja za pružanje usluga raftinga.

Donijeto je:

- **331** rješenja o odobrenjima za rad ugostiteljskih objekata;
- **249** rješenja o odobrenjima za rad turističkih agencija
- **249** licenci za rad turističkih agencija;
- **29** rješenja o prestanku rada ugostiteljskih objekata i turističkih agencija;
- **57** rješenja o kategorizaciji turističkih apartmana;
- **107** rješenja o odobrenju za obavljanje djelatnosti turističkih vodiča;
- **22** rješenja o odobrenju za pružanje usluga raftinga;
- **8** rješenja o odobranju za rad skijaških terena;
- **164** rješenja o kategorizaciji ugostiteljskih objekata;
- **15** rješenja kojima se zahtjevi stranaka odbijaju kao neosnovani;
- **11** odluka o obustavljanju postupka;
- **2** zaključka kojima se zahtjevi stranaka odbacuju kao neuredni;
- **1** zahtjev stranke je ustupljen nadležnom organu na postupanje.

Po osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama („Sl.list Crne Gore“, br. 44/12) odlučivano je o 15 zahtjeva za slobodan pristup informacijama:

Usvojen zahtjev – **10**

Odbijen pristup – **2**

Djelimično odobren pristup – **2**

Proslijeđeno nadležnim organima na postupanje – **1**

Pokrenuta 2 upravna spora tužbom Upravnom sudu – u postupku.

Po osnovu **1** rješenja pokrenut je tužbom upravni spor koji je još uvijek u toku pred Upravnim sudom Crne Gore.

Takođe, imajući u vidu Zakon o inspekcijskom nadzoru, odlučuje se i **u drugostepenom upravnom postupku, tj. po žalbama** izjavljenim na rješenja Uprave za inspekcijske poslove – Odsjeka za inspekciju turizma.

U drugostepenom upravnom postupku u izvještajnom periodu odlučeno je po osnovu jedne izjavljene žalbe na rješenje Uprave za inspekcijske poslove – Odsjeka za inspekciju turizma. Po osnovu izjavljene žalbe donijeto je rješenje kojim se poništava rješenje prvostepenog organa i predmet vraća na ponovni postupak. Protiv tog rješenja pokrenut je tužbom upravni spor koji je još uvijek u toku pred Upravnim sudom Crne Gore.

Unaprijeđenje kvaliteta i standarda hotelske ponude – kategorizacija ugostiteljskih objekata u Crnoj Gori

Na osnovu člana 84 Zakona o turizmu i ugostiteljstvu („Sl. list CG“, broj 2/18), Pravilnika o vrstama, minimalno–tehničkim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata („Sl. list CG“, br.63/11, 47/12 i 8/15), člana 55 stav 1, 2 i 3 Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl.list CG, br. 5/12,

25/12, 44/12, 61/12, 20/13, 17/14 i. 06/15), ministar održivog razvoja i turizma donosi rješenje o formiranju Komisije za kategorizaciju ugostiteljskih objekata sa zadatkom da se kroz postupak kategorizacije ugostiteljskog objekta utvrdi stanje u kojem se nalazi objekat i ujedno utvrdi nivo usluga koji pruža. Na ovaj način ostvaruje se jedan od ciljeva Vlade Crne Gore, koji se odnosi na stvaranje uslova za poboljšanje stanja i podizanje nivoa kvaliteta ugostiteljskih kapaciteta, čime ujedno i doprinosi povećanju turističkog prometa i zadovoljavanju zahtjeva visokoplatežnih gostiju.

Komisija za kategorizaciju ugostiteljskih objekata je od početka 2017. godine zaključno sa 29.12.2017. godine, u okviru svojih nadležnosti izvršila kategorizaciju i rekategorizaciju **ukupno 149 ugostiteljskih objekata (hoteli i sličan smještaj), kao i šest nacionalnih restorana i devet kampova.**

Novim zakonom o turizmu i ugostiteljstvu, predviđa se uvođenje sistema elektronske kategorizacije za objekte kategorija 1*, 2* i 3*, dok će Komisija ministarstva kategorisati hotele visoke kategorije 4* i 5*.

Sistem elektronske kategorizacije će racionalizovati troškove. E-kategorizacija predstavlja modernizaciju postojećeg sistema kategorizacije, što u stvari zahtijeva približavanje međunarodnim standardima. E-kategorizacija omogućava centralizaciju podataka, koji su predmet e-kategorizacije i izgradnju baze podataka.

Takođe, u cilju doprinosa kvaliteta pružanja usluge ugostiteljskih objekata, Ministarstvo održivog razvoja i turizma Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu uvodi institut tajnog gosta i oznaku kvaliteta kao poseban standard kvaliteta.

Izveštaji o podacima iz registra koje vodi Ministarstvo

Kroz postupak unošenja podataka u Centralni turistički registar (CTR), kao jedinstvenog registra podataka na osnovu svih postojećih registara koje vode Ministarstvo i organi lokalne uprave u Crnoj Gori, tokom 2017. godine u kontinuitetu se vršilo unaprjeđenje istog (uz podršku "MG SOFT"-a) u smislu izmjena strukture podataka i uvođenje novih klasa podataka u cilju kvalitetnijeg analiziranja turističkog prometa (izveštaji o odvijanju turističke sezone – broj turista, noćenja po objektima, po opštinama, po određenim periodima), naplaćene boravišne takse i dr.

Takođe, u cilju integracije Centralnog turističkog registra sa Registrom boravišta (RB 90) Ministarstva unutrašnjih poslova, obezbijedeni su odgovarajući WEB servisi za prijem i slanje podataka. Riječ je o podacima o prijavama boravišta za određeni vremenski period, po pojedinim davaocima usluga smještaja. Otvoreni su i korisnički nalozi za MORT, NTO i za lokalne turističke organizacije kako bi se obezbijedio pristup izvještajima iz Registra boravišta. Shodno Zakonu o turizmu i ugostiteljstvu Ministarstvo i nadležni organi lokalne uprave dužni su da elektronskim putem unose podatke u Centralni turistički registar iz popunjenih obrazaca koji se dostavljaju uz zahtjev za dobijanje odobrenja za obavljanje turističke/ugostiteljske djelatnosti ili za upis u Centralni turistički registar. Novim Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu obavezno je popunjavanje obrasca za CTR prilikom podnošenja zahtjeva za odobrenja za rad. Ažuriranje podataka od strane lokalne samouprave nije bilo na zadovoljavajućem nivou (neke lokalne samouprave su polovično unosile podatke u CTR) ali svakodnevnom komunikacijom, kao i neposrednim uključivanjem D.O.O "MG Softa" sa službenicima organa lokalne samouprave problemi su u neposrednoj komunikaciji riješeni.

Pored toga, novim zakonom je i pooštrena odgovornost ovlašćenog lica ukoliko ne unese podatke u Centralni turistički registar (propisana novčana kazna u iznosu od 200 do 2.000 eura za prekršaj za odgovorno lice u državnom organu i organu lokalne uprave).

U finalnoj fazi je izrada novog Pravilnika kojim će se propisati bliži sadržaj i način vođenja Centralnog turističkog registra.

Prema podacima iz postojećih registara o pružanju usluga u turizmu i ugostiteljstvu, a za pružaoce za koje odobrenje za rad i licencu izdaje Ministarstvo:

Turistički vodiči	1.357
Ugostiteljski objekti	513
Turističke agencije	413
Skijališta	5
Turistički apartmani	147

Postupak unaprjeđenja Centralnog turističkog registra je u toku, pa je plan da u narednom periodu podaci iz svih registara budu uvedeni u CTR kao elektronsku javnu bazu podataka.

Sporazumi (ugovori) o saradnji u oblasti turizma između Crne Gore i drugih država i sl.

Od nezavisnosti Crne Gore, potpisano je ukupno 17 sporazuma i memoranduma o saradnji u oblasti turizma i to sa sljedećim državama: Ruskom Federacijom (2008. godina), sa Republikom Makedonijom (2008. godina), Katarom (2009. godina), sa Bosnom i Hercegovinom (2010. godina), Republikom Maltom (2010. godina), Republikom Turskom (2011. godina), Republikom Azerbejdžan (2011. godina), Republikom Ukrajinom (2011. godina), Republikom Slovačka (2011. godina), Republikom Hrvatskom (2013. godina), Monakom (2013. godina), Gruzijom (2013. godina), Republikom Albanijom (2014. godina), San Marinom (2016. godina), Republikom Bugarskom (2016. godina), Republikom Srbijom (2014. godina, obnovljen u 2017. godini) i Kraljevinom Maroko (2017. godina).

Tokom 2017. godine potpisan je Memorandum između Ministarstva održivog razvoja i turizma Crne Gore i Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija Republike Srbije u oblasti turizma (februar 2017.) i Sporazum između Vlade Kraljevine Maroko i Vlade Crne Gore o saradnji u oblasti turizma (septembar 2017).

U novembru 2017. godine u Ankari je održan je **IV sastanak tursko-crnogorske Mješovite komisije**, na kojem je predstavnik ovog Ministarstva predstavio i oblast turizma te potencijale saradnje.

Za potrebe ovog Ministarstva, te Ministarstva vanjskih poslova su u kontinuitetu pripremane informacije o saradnji sa drugim državama, međunarodnim organizacijama, te rađene pripreme i izlaganja za forume, konferencije, sastanke mješovitih komisija, i sl.

Aktivnosti u procesu EU integracija

Poglavlje 3 “Pravo poslovnog nastanjanja i sloboda pružanja usluga” – Shodno AP za transponovanje Direktive o uslugama na unutrašnjem tržištu (uvojena na sjednici Vlade u junu 2015. godine), izvršeno je transponovanje odredbi Direktive o uslugama na unutrašnjem tržištu i na taj segment je dobijeno pozitivno mišljenje Evropske komisije.

U okviru Poglavlja 20 “Preduzetništvo i industrijska politika”, a koji obuhvata i sektor turizma, tokom 2017. godine dostavljane su redovne godišnje informacije za oblast turizma za inoviranje Izvještaja za ovo poglavlje. Realizovane su aktivnosti u vezi sa izradom izvještaja o realizaciji

Akcionog plana Industrijske politike za 2016. godinu (početkom 2017. godine) te pripreme Akcionog plana za 2017. godinu. Rađeno je i na pripremi izvještaja za potrebe održavanja sastanka Pododbora za industriju, trgovinu, carine i poreze (pregovaračka poglavlja: 1, 16, 20, 29 i 30) i realizovano učešće na samom sastanku u oktobru 2017. godine.

Poglavlje 28 “Zaštita potrošača i zdravlja” - Novi Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu (“Sl. list CG”, broj 2/18) potpuno je usklađen sa potrošačkom Direktivom Savjeta o putnim aranžmanima, aranžmanima za odmore i aranžmanima za organizovana putovanja.

Međunarodna saradnja

Svjetska turistička organizacija UN (UNWTO) – U 2016. godini se u kontinuitetu odvijala saradnja, a Crna Gora je član Komisije za Evropu pri UNWTO i Odbora za održivost, koji je jedan od pomoćnih tijela Izvršnog savjeta UNWTO.

U septembru 2017. godine Vlada Crne Gore je usvojila **Osnove za vođenje pregovora i potpisivanje Okvirne konvencije Svjetske turističke organizacije Ujedinjenih nacija o etici u oblasti turizma, sa tekstom Nacrta Konvencije**, i zaključcima br. 07-2705 i ovlastila državnog sekretara u Ministarstvu da na 22. zasjedanju Generalne skupštine UN prihvati i potpiše predmetnu konvenciju. Predstavnik Direktorata učestvovao je u radu 22. Generalne skupštine UNWTO, na kojoj je Konvencija prihvaćena, ali je glasanje o ovoj temi je odloženo.

U decembru 2017. godine u Madridu je održan sastanak s predstavnicima UNWTO povodom produbljenja saradnje, a ministar Radulović je učestvovao i na konferenciji pod nazivom “Tourism and Culture: advancing the SDG’s (Sustainable Development Goals) in Europe”. Tom prilikom je ponovo potpisan Sporazum o međunarodnom (kratkoročnom) programu obuke (trajanje 2 godine).

Svjetska trgovinska organizacija (STO) – Krajem 2017. godine je predstavnik Direktorata za razvoj konkurentnosti i investicije u turizmu učestvovao u izradi Izvještaja Vlade Crne Gore o pregledu trgovinskih politika u dijelu koji tretira turizam, a rješenjem Ministarstva ekonomije br. 7367 od 28. decembra 2017. godine član je međuresorne Radne grupe za sprovođenje procesa pregleda trgovinskih politika, praćenje i implementaciju pravne tekovine STO i obaveza preuzetih članstvom.

Svjetski savjet za putovanja i turizam (WTTC) - saradnja sa WTTC se i u 2017. godini odvijala sa ciljem izrade godišnjih Izvještaja o satelitskom obračunu turističkih efekata turizma na privredu Crne Gore (Tourism Satellite Accounting – satelitski obračun efekata turizma).

Svjetska banka – U 2017. godini je održano više sastanaka sa misijom Svjetske banke u cilju realizacije aktivnosti u okviru projekta o razvoju lokalne ekonomije na bazi turizma (implementiranje projekta je odloženo do ukidanja mjera fiskalne konsolidacije Vlade Crne Gore). Na listi tema potencijalne saradnje našlo se i pitanje investiranja u visokokvalitetne hotelske objekte u cilju podizanja kvaliteta turističke ponude, kao i pitanje unaprjeđenja dostupnosti destinacije.

Evropska komisija - Program ekonomske reforme – U 2017. je predstavnik Direktorata učestvovao na sastancima sa ekseptra TAIEX i predstavnicima Evropske komisije, a povodom izrade izvještaja o realizaciji PER za 2016. i pripreme PER za 2018. Kako je predloženo da se iz PER uklone tzv. “hard mjere”, došlo je do unošenja nove mjere pod nazivom “Diverzifikacija turističkog proizvoda”.

Međunarodni monetarni fond – Više sastanaka je održano s predstavnicima MMF, a uz koordinaciju Centralna banke Crne Gore. Cilj je bio prikupljanje informacija za pripremu redovne

Misije MMF po čl. IV Statuta Fonda. Teme su bile procjena turističkog prometa u 2017. godini i projekcije za 2018. godinu, investicije u turizmu, uticaj autoputa na turizam, itd.

Evropski forum turizma - Predstavnicima Ministarstva održivog razvoja i turizma su učestvovali na XVI Evropskom forumu turizma koji je održan u Talinu (Estonija) 18. i 19. oktobra 2017. godine, a ključne teme su bile:

- Inovacije u turizmu kroz digitalizaciju u cilju kompetitivnog rasta sektora;
- Saobraćajna povezanost i intermodalnost kao kritični važni faktori uspjeha evropskog turističkog sektora;
- Energetska efikasnost, implementacija mjere koje imaju za cilj zaštitu prirodnih resursa zarad održivijeg turizma u EU;
- Balans između sigurnog i jednostavnog putovanja u Evropi.

Jadransko-jonska inicijativa i Jadransko-jonska strategija (EUSAIR) - Predstavnik Direktorata za razvoj konkurentnosti i investicije u turizmu je u svojstvu nacionalnog koordinatora za turizam, a u svojstvu člana Radne grupe za Tematski stub 4 - Održivi turizam, učestvovao na 7. sastanku TSG 4 koji je održan u Palermu u novembru 2017. godine. Na sastanku je bilo riječi o komunikaciji sa ostalim tematskim stubovima, diskutovani su prioriteti u radu TSG i konkretni koraci koje treba nadalje preduzeti, potom razvoj projekta "zeleno-mapiranje" i zajedničkog projekta između stuba 4 i stuba 3 na temu "Upravljanje prometom turista u zaštićenim zonama", uloga Facility Pointa, priprema Adrion II poziva za projekte.

Erasmus + projekat "LUXEXPERTOUR" je odobren u 2017. godini. Suština projekta je "Luksuzna iskustva u turizmu u Evropi" a riječ je o programu tzv. mekih znanja i vještina u turizmu. Partneri na projektu su Ministarstvo održivog razvoja i turizma (Crna Gora), FORCOPI (Italija), IF S.r.l. (Italija), Officina Rambaldi Srl (Italija), Grad Mostar (Bosna i Hercegovina), Siksali Development Center (Estonija), Centro Superior de Hostelería del Mediterráneo (Španija). Očekuje se održavanje prvog sastanka na projektu tokom prve polovine marta 2018, a nakon toga i potpisivanje Ugovora o partnerstvu.

Moody's - Tokom 2017. godine se odvijala komunikacija sa predstavnicima MMF, a u sklopu redovnih aktivnosti za pripremu izvještaja o kreditnom rejtingu države. U tom periodu su razmijenjivane informacije u vezi sa efektima turizma na ekonomiju države, planovi za naredni period, investicije, uticaj turizma na ostale privredne grane i obrnuto. Nakon toga, u septembru 2017. godine objavljen je izvještaj prema kojem je kreditni rejting Crne Gore promijenjen iz B1-negativan u B1 - stabilan.

Saradnja s turoperatorima

- **TUI grupa** - HG "Budvanska Rivijera" ostvaruje višegodišnju saradnju sa **TUI Russia**, posredstvom koje su ruski turisti u 2017. godini učestvovali sa 35% u ukupnom broju turista ove hotelske grupe.

Tokom 2017. godine ostvarena je i saradnja sa TUI Nordic, u okviru koje su dolazili turisti iz četiri skandinavске zemlje, uz aktivnosti na planu dovođenja turista i sa tržišta Poljske i Belgije, dok se za 2018. očekuje proširenje saradnje na tržišta Francuske, UK i Njemačke;

- Interesovanje njemačkih turista, posredstvom turoperatora **TUI Njemačka, ITS, Dertour, FTI i Thomas Cook** za Crnu Goru tokom 2017. godine bilo je u porastu;

- Turisti iz Velike Britanije i u 2017. godini Crnu Goru su najviše posjećivali u periodima pred i posle glavne ljetnje sezone. Turističku ponudu Crne Gore u svojim programima nude sljedeći britanski

turoperatori i turističke agencije: **TUI UK, Saga Holidays, Thomas Cook, Adriatic Adventures, Thomso, Balkan Holidays** i drugi;

- Kada je riječ o organizovanom dolasku turista iz Rusije za Crnu Goru, neki od najznačajnijih organizatora/agencija na ruskom tržištu su: **R Tours, TUI Russia, PAKS, BALKAN, Biblio Globus, Acent, Coral Travel, Anex Tour, Neva, Talas M** i dr.;

- Turoperatori i agencije iz Francuske koje imaju u ponudi Crnu Goru: **Pierre & Vacances Center Parcs, Prodintour, TUI France, Top of Travel, Transat France, Groupe Karavel, Groupe Voyageurs, Thomas Cook France / Jet Tours, Fram, Salaün Holidays, Nomade-aventure, Terres d'aventure, Voyageurs du monde, Selectour...** Nacionalna aviokompanija Montenegro Airlines, pored redovnog saobraćaja ka Parizu, održava i avio-liniju ka Lionu. HG "Budvanska Rivijera" je nastavila dugogodišnju saradnju sa francuskim partnerima Prodintur i MTO Travel koji dovode francuske turiste u hotele "Palas" i "Castellastva";

- TUI Poljska - umjesto direktne aviokonekcije ka Crnoj Gori vršene su na nedjeljnom nivou u 2017. godini;

- Imajući u vidu značajniju zastupljenost Crne Gore u programima **TUI Netherlands** i **TUI Belgium**, budući da je 2016. godine poslije 30 godina poletio prvi čarter iz Amsterdama ka Crnoj Gori, važno je istaći da se Crna Gora vraća na ovo tržište kao poželjna destinacija za odmor.

6.5. DIREKTORAT ZA RAZVOJ TURISTIČKE DESTINACIJE I TURISTIČKU INFRASTRUKTURU

Tokom 2017. godine Direktorat je Programom rada Vlade za 2017. godinu pripremio i Vladi dostavio dva materijala i to:

- **Plan pripreme ljetnje turističke sezone za 2017. godinu** koji je razmatran i donešen na sjednici održanoj 23.03.2017. godine. Plan je obuhvatio sve aktivnosti koje su pojedini subjekti kako na nivou države, tako i na lokalnom nivou, planirali da realizuju prije ili tokom ljetnje turističke sezone, a u cilju njene što bolje pripreme i odvijanja. Na taj način stvorene su pretpostavke za postizanje dobrih rezultata izraženih kroz fizičke pokazatelje - broj turista i realizovana noćenje i finansijske pokazatelje – ostvarene prihode.

Pomenute aktivnosti su podrazumijevale radove na infrastrukturi, unaprjeđenje ponude kroz, između ostalog, diverzifikaciju turističkog proizvoda, promociju ponude i potencijala, produženje sezone i dr. Materijal je obuhvatio planove velikog broja subjekata koji neposredno ili posredno utiču na odvijanje sezone i krajnje rezultate.

- **Plan pripreme zimske turističke sezone za 2017/2018 godinu** koji je Vlada donijela na sjednici od 14.12.2017. godine. Dokumentom su prezentirane aktivnosti koje su završene prije početka zimske sezone kao i one koje su realizovane tokom zimske turističke sezone, a koje su usmjerene na stvaranje uslova za nesmetano odvijanje sezone i povećanje efekata od turizma. Plan pripreme sezone je definisan na osnovu dostavljenih informacije od strane turističke privrede, lokalnih uprava i državnih preduzeća i institucija i na taj način je sagledana ukupna turistička ponuda tokom zimske sezone koja podrazumijeva pripremljenost infrastrukture (saobraćajne, vodovodne, elektro), smještajnih kapaciteta, skijališta, dodatnih sadržaja, organizovanje manifestacija i događaja i dr.

Nijesu realizovane sljedeće aktivnosti iz Programa rada Vlade za 2017. godinu:

- **Strategija razvoja ruralnog turizma za period 2018-2022. godine**

Imajuću u vidu da je za izradu Strategije bilo predviđeno raspisivanje tendera za izbor najpovoljnije ponude, do nerealizacije navedene aktivnosti u planiranom roku je došlo zbog tenderskih procedura i rokova za žalbu. Donošenje Strategija razvoja ruralnog turizma se očekuje do kraja 2018. godine. Ovom strategijom će se definisati mjere za razvoj ruralnog turizma u cilju obezbjeđenja daljeg razvoja ruralnih područja i stvoriti pretpostavke za diversifikaciju turističkog proizvoda i smanjenje sezonalnosti turizma.

- **Strategija razvoja kulturnog turizma za period 2018-2022. godine**

Imajuću u vidu da je za izradu Strategije bilo predviđeno raspisivanje tendera za izbor najpovoljnije ponude, do nerealizacije navedene aktivnosti u planiranom roku je došlo zbog tenderskih procedura i rokova za žalbu. Donošenje Strategija razvoja kulturnog turizma se očekuje do kraja 2018. godine. Ovom strategijom će se definisati mjere za razvoj kulturnog turizma, stvoriti pretpostavke za valorizaciju kulturno historijskog blaga, za diversifikaciju turističkog proizvoda, smanjenje sezonalnosti i pozicioniranje Crne Gore kao visokokvalitetne turističke destinacije.

Takođe, Programom rada Ministarstva održivog razvoja i turizma za 2017. godinu, planirana su i na Vladu usvojena sljedeća dokumenta:

- **Informacija o rezultatima zimske turističke sezone 2016/2017. godine** - Sjednica VCG održana 18.05.2017.godine;

- **Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2017/2018 godinu** - Sjednica VCG održana 25.05.2017. godine.
- **Izveštaj o realizaciji aktivnosti predviđenih planom za pripremu ljetnje turističke sezone 2017. godine** - Sjednica VCG održana 22.06.2017. godine;
- **Informacija o kvalitativnim i kvantitativnim rezultatima ljetnje turističke sezone 2017. godine** - Sjednica VCG održana 14.12.2017. godine;

Realizovane su i sljedeće aktivnosti iz Programa rada Ministarstva:

- **Potpisivanje ugovora sa nadležnim sportskim savezima za održavanje planinskih staza** – Ugovor potpisan 23.03.2017. godine;
- **Izveštaj “Poslovanje hotelijerstva u Crnoj Gori”**

Nijesu realizovane sljedeće aktivnosti predviđene Programom rada Ministarstva:

- **Raspisivanje tendera za izradu Strategije održivog razvoja nautičkog turizma Crne Gore**

S obzirom da izrada Strategije nije ušla u Plan Javnih nabavki za 2017. godinu, tražena su sredstva od UNDP-a, međutim tražena sredstva nisu dobijena. Izrada Strategije je planirana za 2018. godinu. Projektni zadatak je urađen i predviđena sredstva za izradu ove Strategije su oko 200.000,00€.

- **Raspisivanje tendera za izradu Strategije razvoja zdravstvenog turizma**

Izrada Strategije nije ušla u Plan Javnih nabavki za 2017. godinu. Projektni zadatak je urađen i predviđena sredstva za izradu ove Strategije su 50.000,00€. Po Programu rada Ministarstva za 2018. godinu planirano je raspisivanje tendera za izradu Strategije u I kvartalu.

- **Projekat “Sva čuda Crne Gore”**

Pripremljen je projektni zadatak za izradu web sajta za projekat „Sva čuda Crne Gore“, koji bi predstavljao platformu za dalju realizaciju projekta. Izbor najpovoljnije ponude za izradu web sajta i dalje aktivnosti na ažuriranju sajta učekuju se u narednom periodu.

Statistički pokazatelji turizma kao privredne djelatnosti

Direktorat za razvoj turističke destinacije i turističku infrastrukturu u okviru svojih redovnih aktivnosti, između ostalih, prati i analizira efekte od turizma koji se reflektuju na ukupnu privredu, a izraženi su kroz fizičke pokazatelje – broj turista, ostvarena noćenja i finansijske rezultate koji se odnose na ostvareni prihodi od turizma.

Prema preliminarnim statističkim podacima (MONSTAT) Crnu Goru je tokom 2017. godine, u svim oblicima smještaja posjetilo 2.000.009 turista što je za 10,3% više u odnosu na 2016. godinu i realizovano je 11.953.316 noćenja ili za 6,3% više nego 2016. godine. Povećanje prometa ostvareno je sa inostranih tržišta i to za 12,9% (1.877.212) kada je riječ o broju turista i za 8,9% više kada se govori o njihovim noćenjima (11.470.132). Dominantno učešće u ostvarenim inostranim noćenjima, kao i prethodnih godina, ima Rusija koja učestvuje sa 26,7% i Srbija čije je učešće 25,7%, a zatim slijedi Bosna i Hercegovina sa 9,4%, Ukrajina sa 3,8%, Njemačka sa 2,7%.

TURISTI/NOĆENJA	2016	2017	index 17/16
Turisti	1.813.817	2.000.009	110.26
domaći	151.695	122.797	80.94
strani	1.662.121	1.877.212	112.94
Noćenja	11.250.005	11.953.316	106.25
domaći	721.530	483.184	66.96
strani	10.528.475	11.470.132	108.94

Kada je riječ o finansijskim efektima, prema platnom bilansu Centralne banke (CBCG), prihodi od turizma koji su ostvarili strani turisti, tokom 2017. godine iznosili su 901,2 miliona eura. Kada se tom iznosu dodaju procjene prihoda ostvarenih od strane domaćih gostiju, ukupni prihodi od turizma u 2017. godini iznosili su oko 959,0 miliona eura što je za 9% više u odnosu na prihode ostvarene toko 2016. godine.

➤ **WTTC Izvještaj**

Sa Svjetskim savjetom za putovanja i turizam saraduje se od 2003. godine, kroz projekat „Ekonomsko istraživanje uticaja putovanja i turizma na ekonomiju“. Cilj istraživanja je da se obezbijede uslovi za objektivno pozicioniranje Crne Gore kao turističke destinacije u međunarodnim okvirima primjenom uporedivih statističkih podataka. Osim toga, kao preduslov za realno utvrđivanje i projektovanje ciljeva ekonomske politike i donošenje ispravnih poslovnih odluka potrebno je utvrditi i koristiti pouzdanu statističku bazu usklađenu sa međunarodnim standardima i modelima primjene podataka.

Uticaj turizma na cjelokupnu privredu Crne Gore analizira se i kroz godišnje izvještaje Svjetskog Savjeta za putovanja i turizam (WTTC) koji je u izvještajima za 2017. godine prati turističke tokove u 185 zemalja, upoređivao ostvarene rezultate i vršio rangiranje zemalja u skladu sa postignutim napretkom.

Prema Izvještaju za 2017. godinu, u kojem se daju rezultati za 2016. godinu i prognoze za 2017. godinu, Crna Gora je imala sljedeće relevantne pokazatelje:

- ❖ **BDP: Direktan doprinos turizma** - Direktan doprinos turizma i putovanja BDP-u bio je 421,2 miliona € (**11,0%** ukupnog BDP-a) u 2016. godini. Prognoziran je rast od **6,7%** u 2017. godini.
- ❖ **BDP: Ukupan doprinos turizma** - Ukupni (direktni i indirektni) doprinos turizma i putovanja BDP-u bio je 846,4 miliona € (**22,1%** BDP-a) u 2016. godini; prognoziran je rast od **6,3%** u 2017. godini.
- ❖ **Zaposlenost - Direktni doprinos turizma:** U 2016. godini turizam i putovanja direktno su generisali 12.000 radnih mjesta (**6,5%** ukupne zaposlenosti). U 2017. godini, projektovan je rast od 5,8%.
- ❖ **Zaposlenost: Ukupan doprinos turizma** - Ukupni (direktni i indirektni) doprinos turizma i putovanja zaposlenosti bio je **14,6%** (27.000 radnih mjesta) u 2016. godini; prognoziran je rast od **5,1%** u 2017. godini.
- ❖ **Investicije** – Investicije u turizam i putovanja u 2016. godini iznosile su 263,6 mil. € ili **34,0%** ukupnih investicija. Predviđen je rast od 7,96% u 2017. godini.

Svjetski savjet za putovanje i turizam je, između 185 zemalja u kojima je turizam jedan od prioriteta u razvoju, Crnu Goru rangirao, na sljedećim pozicijama:

- 145. mjestu prema apsolutnoj veličini u 2016. godini
- 31. mjestu prema visini doprinosa BDP-u u 2016. godini
- 41. mjestu prema prognozi brzine rasta u 2017. godini, i
- 18. mjestu prema dugoročnoj prognozi rasta (period 2017-2027).

➤ **Ostvarena saradnja sa međunarodnim organizacijama i institucijama**

Program Ujedinjenih nacija za razvoj – UNDP

Projekat “Razvoj niskokarbonskog turizma u Crnoj Gori”

U cilju smanjenja emisije gasova sa efektom staklene bašte iz turističkog sektora Crne Gore, Ministarstvo održivog razvoja i turizma i Program Ujedinjenih nacija za razvoj-UNDP, uz finansiranje Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF), sprovode projekat Razvoj niskokarbonskog turizma u Crnoj Gori. Vrijednost projekta je 3,1 miliona USD, dok se realizacija očekuje do septembra 2019. godine.

Tokom 2017. godine, realizovane su aktivnosti na uspostavljanju finansijskih mehanizama za podršku mjera ublažavanja klimatskih promjena u sektoru turizma kroz realizaciju Programa uspostavljanja Eko fonda, Javnog poziva za sufinansiranje inovativnih projekata, Programa kompenzacije emisija CO₂ i kalkulatora karbonskog otiska za turiste i hotele www.izracunajco2.me. Veliki broj aktivnosti je bio usmjeren na promociju niskokarbonskog razvoja kroz kampanje („Smanji svoj karbonski otisak“, „Ugasi motor“), edukacije (filmovi Crna Gora za zeleniju planetu, bez granica – upoznajmo svijet, info materijali), prezentacije na međunarodnim sajmovima, portalima i društvenim mrežama. Takođe, uvođenje Ekološke sertifikacije (10 sertifikovanih hotela) i Urbane mobilnosti (5 solarnih klupa, POLY SUMP Boka-Cetinje), su aktivnosti koje su realizovane u okviru projekta „Razvoj niskokarbonskog turizma u Crnoj Gori“.

Horwath Consulting

Realizacija projekta “Izveštaj o poslovanju hotelijerstva u Crnoj Gori” ostvaruje se u saradnji sa Horwath Consulting-om iz Zagreba. Saradnja se odvija u cilju stvaranja preduslova za transparentno iskazivanje poslovnih rezultata pojedinih segmenata turističke ponude, a posebno hotelijerstva kao jednog od najvažnijih. Istraživanje se sprovodi počev od 2005. godine, u saradnji sa „Horwath Consulting”-om iz Zagreba i Fakultetom za turizam u Baru.

➤ **Zdravstveni turizam Crne Gore**

U cilju pronalazjenja ključnog odgovora na pitanje kako od „destinacije sunca i mora“ postati destinacija cjelogodišnjeg turizma, razvoj zdravstvenog turizma predstavlja jednu od najvećih uzdanica i ujedno je jedina industrija koja u doba recesije nije zabilježila negativne efekte, čak naprotiv, zabilježen je porast od čak 11%, i upravo po procjenama Svjetske zdravstvene organizacije, zdravstveni turizam bi do 2030. godine trebao postati najjača globalna industrija i jedan od najvećih pokretača turističkih putovanja.

U cilju razvoja zdravstvenog turizma u 2017. godini realizovano je niz aktivnosti:

- Organizovana je 6. Međunarodna konferencija zdravstvenog, Spa & Wellness turizma, kao i dodjela nagrada “Montenegro Spa & wellness Awards 2017”. Konferencija koja predstavlja jedan od vodećih regionalnih skupova ovakve vrste, okupila je sve važne učesnike regionalnog zdravstvenog turizma iz privatnog i javnog sektora.
- Učešće na HESTOUREX svjetskom Kongresu i sajmu koji je posvećen zdravlju i turizmu - Antalija 6-9. aprila 2017. godine. Dogovorene naredne aktivnosti Balkanskog klastera

zdravstvenog turizma čiji je Crna Gora član, kao i uspostavljanje saradnje sa kompanijama specijalizovanim sa zdravstveni turizam.

- U okviru Međunarodnog sajma turizma u Beogradu, organizovan je Prvi Turistički forum na temu „Unapređenje regionalne saradnje u oblasti turizma“, sa ciljem pokretanja aktivnosti za unapređenje međusobne saradnje u oblasti turizma i kreiranja zajedničkog proizvoda Crne Gore i Republike Srbije. Na Forumu je dogovorena saradnja, koja se prvenstveno zasniva na zdravstvenom i aktivnom turizmu, promovisane su prednosti zajedničkog turističkog proizvoda i formirani timovi za izradu tematskih programa.
- Izrada Projektnog zadatka za Strategiju razvoja zdravstvenog turizma Crne Gore sa Akcionim planom do 2023. godine, koja ima za cilj doprinos intenzivnijem razvoju ovog posebnog oblika turizma. Kroz kvalitetnu međuresornu saradnju posebno Ministarstva održivog razvoja i turizma i Ministarstva zdravlja, ali i drugih ministarstava nadležnih za regulisanje i/ili razvoj pojedinih aspekata poslovanja u zdravstvenom turizmu Crne Gore, Strategija razvoja zdravstvenog turizma sa Akcionim planom do 2023. godine ima za cilj da usaglasi i uspostavi djelovanje njegovih glavnih razvojnih subjekata u javnom, privatnom i civilnom sektoru.
- Učešće na Međunarodnoj naučnoj konferenciji posvećenoj zdravstvenom turizmu, u okviru jubileja 10 godina od osnivanja „European & Balkan SPA & Wellness & Thalasso Institute“ koja je održana u Bugarskoj 19-22. septembra 2017. godine. Potpisan Sporazum o saradnji (za inovacije i razmenjivanje dobrih praksi na naučnom i poslovnom području - turizam, zdravstvena, wellness & spa industrija) kao i svečana **Inauguracija Prvog Balkan Health & Wellness & SPA Summita**, koji će biti održan u avgustu 2018. godine u Sofiji, dok je odlučeno da **Crna Gora bude domaćin “Balkan Health & Wellness & SPA Summita” 2019. godine.**
- Dogovorena saradnja sa Evropskom Spa Asocijacijom (European Spa Association – ESPA), sa organizacijama specijalizovanim za zdravstveni turizam iz Bugarske, Hrvatske, Estonije, Makedonije, Velike Britanije, Albanije koji su ujedno i partneri na projektu “Medical Wellness Agent - VET Course“. Cilj projekta je podizanje konkurentnosti radne snage u poslovima medicinskog wellness-a, kao jednog od posebnih segmenata zdravstvenog turizma. Projekat je finansiran iz Erasmus+ za KA2 Strategic partnership for innovations in Vocational education and training. Projekat je odobren i u početnoj je fazi.
- U cilju razvoja zdravstvenog turizma u ukupnoj turističkoj ponudi Crne Gore, u saradnji sa Turističkom organizacijom Podgorice organizovana je jednodnevna specijalizovana obuka za Wellness & Spa kadrove kako bi dodatno unaprijedili vještine i znanja u ovoj značajnoj oblasti. Događaj je organizovan 21. februara 2017. godine u hotelskom kompleksu “Verde” dok je predavač bio Predrag Peđa Filipović, jedan od najpriznatijih stručnjaka u ovoj oblasti u regionu.

➤ **Unapređenje komunalne čistoće „Neka bude čisto“**

U cilju adekvatne pripreme za ljetnju turističku sezonu 2017. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Zavod za zapošljavanje Crne Gore, JP Morsko dobro sa mnogobrojnim partnerima na državnom i lokalnom nivou realizovali su Projekat „Neka bude čisto“ koji ima za cilj uklanjanje otpada, čišćenje, košenje i održavanje pojasa uz magistralne i regionalne puteve u dužini preko 1.300 km.

Za realizaciju navedenih aktivnosti Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u 2017. godini obezbjedilo 50.000,00€.

Realizacija projekta u većini opština je otpočela 1. juna dok je u jednom dijelu opština otpočeo sa realizacijom 15. juna zbog administrativnih procedura u opštinama. U opštini Kotor ovaj Projekat je otpočeo sa realizacijom 1. jula zbog zakašnjelog raspisivanja oglasa za odabir radnika i zbog slabe zainteresovanosti nezaposlenih lica za rad u ovom Projektu.

Imajući u vidu pozitivne efekte projekta „Neka bude čisto“ realizacija istog biće nastavljena i u narednom periodu.

➤ **Diverzifikacija turističke ponude**

Projekat Hiking Biking

U cilju razvoja turizma zasnovanog na prirodi, a samim tim i aktivnog turizma, Ministarstvo održivog razvoja i turizma u saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore i drugim partnerima nastavlja sa realizacijom projekta “Planinarenje i biciklizam”. S tim u vezi, tokom 2017. godine realizovane su aktivnosti na održavanju postojećih i uređenju novih planinarskih staza u okviru Nacionalne mreže staza, obnavljanju dotrajale i oštećene signalizacije, održavanju ugrađene sigurnosne opreme u kritičnim tačkama, kao i održavanju planinarskih i mtb skloništa.

U cilju unaprjeđenja promocije aktivnog turizma uspostavljena je saradnja sa najpoznatijom online platformom za promociju aktivnog odmora – www.outdooractive.com čime se stvaraju uslovi za bolju posjećenost planinskih krajeva.

Projekat “Razvoj staza za hodanje na krpljama”

U cilju unaprjeđenja zimske turističke ponude tokom 2017. godine nastavljena je realizacija aktivnosti na uređenju novih staza za hodanje na krpljama u sjevernom dijelu naše zemlje. U tom pravcu, uređene su četiri nove staze za hodanje na krpljama u opštinama: Bijelo Polje (staza Pl. Dom „Cmiljača“), Pljevlja (staza “Milunići – Ravno Čemerno”), Plužine (“Trsa”) i Šavnik (“Pošćenjski Zavrh”). Ukupna dužina uređenih staza je oko 45 km. U toku je izrada promotivnog materijala za navede staze.

U planu je da se i tokom 2018. godine nastavi sa realizacijom aktivnosti tj. uređenja novih staza za hodanje na krpljama. U skladu sa projektom Ministarstva, do sada, ukupno je uređeno 11 staza za hodanje na krpljama. Projekat se realizuje u saradnji sa JP Nacionalni parkovi Crne Gore, Planinarskim savezom Crne Gore, lokalnim turističkim organizacijama i drugim partnerima.

Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2017/2018. godinu

Programom podsticajnih mjera za 2017/2018 godinu predviđeno je obogaćivanje i unaprjeđenje kvaliteta turističke ponude uz poboljšanje marketing aktivnosti kako bi se privukli turisti sa novih emitivnih tržišta, a u pravcu generisanja većih prihoda u turizmu, produženja turističke sezone, povećanja stepena zauzetosti smještajnih kapaciteta, potrošnje i zaposlenosti. Program je donijet na predlog Ministarstva održivog razvoja i turizma i Nacionalne turističke organizacije Crne Gore i realizuje se putem raspisivanja javnih poziva za svaku mjeru pojedinačno. Program je uključio šest mjera podrške, i to:

Mjera I - Obogaćivanje i unaprjeđenje ponude – Ovom mjerom se postiže diverzifikacija turističke ponude tokom čitave godine kroz unaprjeđenje turističkog proizvoda i povezivanje pružaoca turističkih usluga. Programom je podržano 16 projekata, a u 2017. godini su realizovani sljedeći projekti: Valorizacija, uređenje i prezentacija vodopada Bratimin vir u opštini Petnjica, Izgradnja veće i manje avanturističke staze u Kolašinu, Uređenje poletišta Korački krš, Paraglajding na Savinom kuku, Izgradnja dvije avanturističke staze, Razvoj, unaprjeđenje staza za hodanje na krpljama, Staza TP Lipska pećina, Razvoj biciklizma u opštini Rožaje.

Mjera II - Podrška marketing aktivnostima na emitivnim tržištima – Cilj je unaprjeđenje promocije na emitivnim tržištima Njemačke, Velike Britanije, Poljske i Francuske i povećanje

turističkog prometa sa ovih emitivnih tržišta, kroz udruženo oglašavanje organizovanih programa putovanja. Mjera se nije realizovala, jer niko od prijavljenih učesnika nije ispunio potrebne uslove.

Mjera III - Podrška za kanjoning – cilj je unaprjeđenje kvaliteta usluga u oblasti kanjoninga kroz edukaciju i stvaranje baze licenciranih vodiča kroz kanjone. Po ovoj mjeri programa zaključen je Ugovor o poslovnoj saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore. Obuka se sastoji za dva modula. Nakon uspješno položenog ispita po prvom modulu stiže se zvanje asistent kanjoning vodiča, a nakon realizacije drugog modula, polaznici stiču zvanje kanjoning vodič. Prvi modul obuke se realizovao u 2017. godini, a drugi modul obuke će se organizovati na jesen 2018. godine.

Mjera IV - Organizovanje manifestacija - cilj je podizanje imidža i prepoznatljivosti Crne Gore i diverzifikacija turističke ponude kroz razvoj manifestacionog turizma (organizovanje zabavnih, kulturnih, sportskih i sličnih događanja). U okviru ove mjere ukupno je podržano 68 projekata.

Mjera V - Podrška lokalnim turističkim organizacijama na turistički nedovoljno razvijenim područjima – cilj je razvoj i unaprjeđenje ponude destinacije, kao i bolja promocija ponude turistički nedovoljno razvijenih područja. U okviru ove mjere podržane su LTO iz centralne i sjeverne regije Crne Gore: Nikšić, Šavnik, Žabljak, Plav i Kolašin.

Mjera VI - Podrška za razvoj MICE turizma – ciljevi su razvoj kongresnog turizma i podizanje prepoznatljivosti Crne Gore kao atraktivne MICE destinacije i veći stepen iskorišćenosti kapaciteta u pred i post sezoni, kao i povećanje broja ICCA kongresa. U okviru podrške raspisane su dvije mjere: 1. Podrška u podnošenju kandidatura za organizovanje međunarodnih kongresa u Crnoj Gori i 2. Podrška u organizaciji međunarodnih događaja u Crnoj Gori. U okviru prve mjere podržane su NVO "Udruženje građana Podmorničar" za podnošenje kandidature za International Submarine Convention (ISC) 2020, NVO Udruženje dermatovenerologa Crne Gore i turistička agencija Astakos Travel klub za promociju EADV Spring Symposium koji se održava početkom maja 2018. u Budvi. U okviru druge mjere podržana je organizacija Adriatic Sea Foruma od strane "Risposte Turismo SRC".

Plan za tekuću godinu je da se u toku prvog kvartala raspiše Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2018/2019. godinu.

Projekat "Razvoj panoramskih puteva"

U prethodnom periodu uređen je panoramski put „Krug oko Korita“. Postavljena je turistička signalizacija, uređeno je pet vidikovca (postavljene klupe - gabioni, Info table). Uređena je pješačka staza u dužini 5km. Za muzej Marka Miljanova urađen je audio vodič na crnogorskom i engleskom jeziku.

U dijelu promotivnih aktivnosti urađena je promotivna mapa za panoramski put „Krug oko Korita“ na crnogorskom, engleskom, njemačkom francuskom, ruskom, poljskom i albanskom jeziku, elektronska brošura Road book; Objavljen tekst u Inflight časopisu Montenegroairlinesa; Prezentacija panoramske rute „Krug oko Korita“ na sajmu ITB u Berlinu (pres konferencija); Organizovani obilasci rute sa: NTO, LTO, turističkim agencijama i dr. Takođe, urađen je audio vodič za panoramsku rutu na njemačkom i engleskom jeziku i snimljen je promotivni spot.

U toku 2018. godine planirano je: postavljanje turističke signalizacije duž rute „Durmitorski prsten“, izrada promotivnih mapa na crnogorskom, engleskom i njemačkom jeziku, izrada audio vodiča na crnogorskom i engleskom jeziku, Raspisivanje tendera za postavljanje turističke signalizacije na panoramskim putevima "Kruna Crne Gore" i "More i visine".

➤ Regionalna saradnja

Projekat “Tematske rute srednjevjekovne Hercegovne zemlje-tema srednji vijek”

Ministarstvo održivog razvoja i turizma u saradnji sa Centrom za inicijative iz oblasti održivog turizma realizovao je IPA prekogranični projekat sa Bosnom i Hercegovinom pod nazivom “Tematske rute srednjevjekovne Hercegovne zemlje-tema srednji vijek”. Trajanje Projekta je bilo 24 mjeseca počevši od 27.11.2015. godine i završio se 27.11.2017. god. Opšti cilj je doprinijeti održivom privrednom razvoju i uspostaviti prekograničnu saradnju ekonomskih aktera u turizmu i primarnom sektoru u graničnom području Crne Gore i Bosne i Hercegovine.

Ciljna grupa u ovom Projektu je šest gradova u Crnoj Gori (Herceg Novi, Nikšić, Plužine, Žabljak, Pljevlja, Šavnik) i dvije Županije na teritoriji Bosne i Hercegovine, šest turističkih zajednica na lokalnom i regionalnom nivou, 15 turističkih agencija i turoperatora, oko 300 osoba iz ruralnih domaćinstava i nezaposlenih osoba i tri Udruženja i institucije iz oblasti kulture.

➤ **Promocija**

Nacionalna turistička organizacija Crne Gore svoje aktivnosti u 2017. godini je realizovala u skladu sa utvrđenim Programom rada i Finansijskim planom za 2017. godinu, koji su definisani uzimajući u obzir akcione planove za ciljna emitivna tržišta, aktuelno stanje u turizmu, sugestije i predloge lokalnih turističkih organizacija i turističke privrede, kao i raspoloživi Budžet.

Promocija turističke ponude Crne Gore kao osnovni zadatak, a time i sve aktivnosti NTO CG, realizuju se u cilju kreiranja imidža i promocije Crne Gore kao kvalitetne, atraktivne i raznovrsne turističke destinacije tokom cijele godine. Nacionalna turistička organizacija realizovala je veliki broj aktivnosti sa ciljem privlačenja turista sa najznačajnijih emitivnih tržišta da posjete Crnu Goru.

U skladu sa strateškim ciljevima, akcionim planovima za emitivna tržišta i interesovanjima turističke privrede, NTO CG je promovisala destinaciju na najbitnijim emitivnim tržištima. U 2017. godini realizovane su aktivnosti na emitivnim tržištima Zapadne Evrope, Centralne i Istočne Evrope, Skandinavije, regiona. Zajedno sa regionalnim turističkim organizacijama, aktivnosti su realizovane i na udaljenim tržištima Kine, Japana, UAE.

Promocija destinacije se realizovala na najvažnijim turističkim sajmovima i berzama turizma na tržištima Njemačke, Velike Britanije, Francuske, Poljske, Austrije, Skandinavije, Rusije, Ukrajine, Italije, Holandije, Regiona, udaljenim tržištima u saradnji sa regionalnim TO (Kina, Japan, UAE).

Promotivne kampanje za ljetnju i zimsku sezonu na tržištu regiona realizovale su se putem jednodnevnih promocija i učešćem NTOCG i partnera na događajima koji su organizovani, prije svega u Srbiji. Promocija zimske sezone je realizovana organizovanjem prezentacija u zemljama regiona, jednodnevnim promocijama u Crnoj Gori, organizovanjem manifestacija u zimskim turističkim centrima u Crnoj Gori, PR aktivnostima i online promocijom putem zvaničnog portala, društvenih mreža, “outdoor” kampanjom.

Studijske grupe turoperatora - Realizovana je posjeta organizatora događaja, kongresa i konferencija za MICE tržište iz Austrije, Rusije Njemačke, Velike Britanije i SAD-a, zatim posjeta predstavnika TUI Rusije i Ukrajine, TUI Nordic, TUI Holandije. Takođe, Crnu Goru su posjetili poljski i češki turoperatora, turoperatora Baltičkih zemalja, zemalja udaljenih tržišta (Kina, Japan, Bahrein).

Studijska putovanja i saradnja sa novinarima – Crnu Goru su posjetile studijske grupe medija i novinara iz Francuske, Njemačke, Italije, Ukrajine, Austrije, Srbije, Skandinavije, Slovenije,

Švajcarske, Albanije, Japana. Saradnja sa medijima rezultirala je objavom u prestižnim medijima kao što su Corriere della Sera, Le Parisien, Mirror, Vogue, CNN Travel, BBC, Freizeit Kurir, Kronen Zeitung, Die Presse, TV ORF 2 i mnogi drugi.

Godišnji sastanak radnih tijela Evropske Komisije za putovanja (ETC) u Budvi - Crna Gora je bila zemlja domaćin godišnjeg sastanka radnih tijela Evropske Komisije za putovanja koji se održao u Budvi u martu 2017. godine. Tokom ovog događaja održavali su se radni sastanci ETC MIG (Market Intelligence Group) i ETC MKG (Marketing Group), odnosno grupa koje se bave istraživanjem tržišta, izradom studija, projekcija i marketingom.

Adriatic Sea Forum - Crna Gora je u aprilu 2017. godine bila domaćin Adriatic Sea Forum konferencije. Forum je međunarodni događaj posvećen sektoru pomorstva na Jadranu. Forum je organizovan u partnerstvu sa Nacionalnom turističkom organizacijom Crne Gore, Ministarstvom održivog razvoja i turizma Crne Gore i JP Morsko dobro.

Seminar turističkog menadžmenta u Hainhou, Kina - Nacionalna turistička organizacija Crne Gore učestvovala je na seminaru turističkog menadžmenta koji se održao u septembru u kineskom gradu Hainhou. Seminar turističkog menadžmenta organizovale su Vlada Crne Gore i Vlada Kine u cilju razmjene iskustava zemalja, posebno u oblasti turizma koji predstavlja jednu od najvažnijih privrednih grana u svijetu.

Turistička ponuda Crne Gore predstavljena na Global Tourism Economy forumu u Makaou - Nacionalna turistička organizacija Crne Gore u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma predstavila je turističku ponudu Crne Gore u okviru Global Tourism Economy foruma (GTEF). Forum se održao u oktobru u SAR Makao-u (Kina) i vodeća je platforma za promociju održivog turizma u ovom dijelu Azije sa fokusom na Kinu.

Turistička ponuda Crne Gore predstavljena u Teheranu - U Teheranu je, u organizaciji Nacionalne turističke organizacije Crne Gore i Montenegro Airlines-a, održana poslovna radionica između crnogorskih turističkih privrednika i partnera iz Islamske Republike Iran. Osnovni cilj organizacije ove radionice bio je uspostavljanje kontakata sa partnerima i pregovaranje o kupovini usluga i paket aranžmana.

Promocija ponude Crne Gore za novogodišnje praznike u Beogradu - Nacionalna turistička organizacija Crne Gore u saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama, strateškim partnerima i Ambasdom Crne Gore u Srbiji, predstavila je ponudu Crne Gore za novogodišnje praznike u Beogradu.

Promotivni materijal i spot - NTO CG je uradila novu brošuru za tržište Regiona "Uvijek drugačija" u okviru koje je predstavljena ponuda primorskih opština kroz manje poznate predjele, cijene i manifestacije za ovu sezonu, kao i predlog ponuda na sjeveru Crne Gore. Realizovan je i novi Kalendar manifestacija za 2017. godinu sa pregledom svih manifestacija i datumima održavanja istih tokom godine. Urađena je brošura "Aktivni odmor", u okviru koje je predstavljena ponuda destinacije za aktivan odmor: planinarenje, biciklizam, kitesurfing, ronjenje, rafting, jedrenje, kamping itd, sa važnim informacijama i kontaktima. Izdato je novo specijalno izdanje magazina "Hello!" posvećeno Crnoj Gori. Za kampanju "Uvijek drugačija" u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, realizovan je promotivni spot na više jezika.

Online promocija - Crna Gora je promovisana na poznatim društvenim mrežama, a iz emitivnih tržišta Njemačke, Francuske, Velike Britanije, Rusije, Poljske poznati blogeri su posjetili Crnu Goru i tom prilikom objavili niz blogova na društvenim mrežama, kao i promotivnih članaka.

Realizacija Programa podsticajnih mjera - Programom podsticajnih mjera za 2017/2018. godinu uključivao je šest mjera podrške: Obogaćivanje i unaprjeđenje ponude, Podrška marketing aktivnostima na emitivnim tržištima, Podrška za kanjoning, Organizovanje manifestacija, Podrška lokalnim turističkim organizacijama na turistički nedovoljno razvijenim područjima, Podrška za razvoj MICE turizma. NTOCG, kroz Program podsticajnih mjera, odobrila je podršku za organizaciju jednog broja manjih manifestacija kojima se promoviše crnogorska kultura i umjetnost, tradicionalna crnogorska kuhinja, određeni segmenti turističke ponude, prije svega aktivnosti na otvorenom i avanturistički turizam.

Unaprjeđenje aviodostupnosti - U saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, NTO CG je u 2017. godini nastavila aktivnosti na unaprjeđenju aviodostupnosti, saradnjom sa kompanijama Ryanair, EasyJet, Wizz Air. Navedene avio kompanije su umnogome doprinijele povećanju prometa posebno u periodu van sezone, te će NTO CG zajedno sa svojim partnerima i dalje pružati podršku uspostavljanju aviolinija.

Strateški marketing plan turizma Crne Gore za period 2018–2022 godine - Kompanija THR angažovana na izradi Strateškog marketing plana turizma Crne Gore 2018-2022. dostavila je Nacrtni dokumenta. Organizovale su se prezentacije i stručna rasprava na dokument sa predstavnicima ministarstava, turističke privrede, udruženja, lokalnih turističkih organizacija i stručne javnosti.

NTO CG je realizovala istraživanje "Guest Survey" u cilju identifikacije stepena zadovoljstva turista, konkretnih problema i smjernica za unaprjeđenje ponude, kojima su se dobili značajni rezultati koji će biti smjernica za dalji razvoj proizvoda u pravcu podizanja kvaliteta i konkurentnosti.

Turistički forum - Tema prvog dana foruma bila je Destinacijska menadžment organizacija i panel na istu temu, obzirom da predstavlja model dobre prakse koji primjenjuju brojne razvijene tržišne ekonomije u svom upravljanju destinacijom. Drugog dana Forumu održan je PR panel i radionica na temu „Organizacija događaja“. Forum je okupio oko 100 predstavnika nacionalnih i lokalnih turističkih organizacija iz Crne Gore i Srbije, Privredne komore Vojvodine, turističke privrede, fakulteta za turizam, Ministarstva održivog razvoja i turizma i Crnogorskog turističkog udruženja.

Wild Beauty Awards (WBA) - U organizaciji Nacionalne turističke organizacije Crne Gore, održana je 13. dodjela godišnjih nagrada u turizmu „Wild Beauty Awards 2017“. Dodjela prestižnog nacionalnog priznanja WBA ustanovljena je u pravcu podsticanja i afirmacije sektora turizma, unaprjeđenja kvaliteta, promocije i konkurencije, kreiranja i prepoznavanja turističkih vrijednosti, a slijedeći strateško opredjeljenje za stvaranje održivog i prepoznatljivog turističkog proizvoda Crne Gore.

Aktivnosti Crnogorskog kongresnog biroa - Crnogorski kongresni biro (Montenegro Convention Bureau) Nacionalne turističke organizacije Crne Gore, koji okuplja 27 članova i to hotele sa kongresnim sadržajima i specijalizovane agencije, je u prethodnom periodu realizovao niz aktivnosti na daljoj promociji Crne Gore kao MICE destinacije, a sve u cilju boljeg pozicioniranja i animiranja većeg broja događaja iz ove oblasti turizma da se organizuju u našoj zemlji.

Call centar - Turistički Call Centar NTOCG funkcioniše na broju 0 8000 1300. Tokom ljetnje sezone obezbijeđen je cjelodnevni rad Call centra od 08.00h do 24.00h, sedam dana u nedjelji.

EU/IPA projekti - Nacionalna turistička organizacija Crne Gore je sve više upućena na međunarodnu saradnju putem projekata koji se finansiraju iz fondova Evropske unije. NTO CG je u okviru Adrion

programa odobren projekat "Izgradnja Adrion brenda u turizmu: zadovoljiti svih pet čula". U prekograničnom programu IPA Albanija - Crna Gora, odobren je projekat "Lokalna kuhinja kao turistička ponuda u prekograničnom području".

NTO CG kontinuirano obavlja komunikaciju, razmjenu znanja i iskustava sa Svjetskom turističkom organizacijom (UNWTO), Evropskom komisijom za putovanja (ETC), Međunarodnim udruženjem za kongrese i konvencije (ICCA) i asocijacijom PATA (Pacific Asia Travel Association).

NTO CG je u kontinuiranoj komunikaciji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, ostalim Vladinim i državnim institucijama, lokalnim turističkim organizacijama, turističkom privredom, diplomatsko-konzularnim predstavništvima Crne Gore, NVO sektorom, medijima, PR i marketing agencijama, crnogorskom dijasporom, organizacijama u Crnoj Gori i dr.

6.6 DIREKTORAT ZA RAZVOJ STANOVANJA

PROGRAM RADA VLADE CRNE GORE

Program socijalnog stanovanja za period 2017-2020 donešen je na sjednici Vlade CG od 7. septembra 2017. godine.

Programom se predlaže sprovođenje sljedećih aktivnosti:

1. Uspostavljanje precizne evidencije stambenog fonda

Zakonom o socijalnom stanovanju je definisana obaveza jedinica lokalne samouprave da obezbjeđuju i organizuju održavanje i upravljanje stambenim fondom za socijalno stanovanje u njihovom vlasništvu. Jedinice lokalnih samouprava su obavezne da donesu lokalne programe socijalnog stanovanja. Preduslov za izradu lokalnog programa socijalnog stanovanja jeste snimanje i analiza postojećeg stambenog fonda. U tom smislu, preporučuje se svim jedinicama lokalne samouprave da u najkraćem roku izvrše upis prava svojine nad svim objektima socijalnog stanovanja koji su dodijeljeni na korišćenje građanima u prethodnom periodu. Tek nakon rješavanja imovinsko pravnih odnosa, može se utvrditi broj stambenih objekata kojima raspolaže svaka jedinica lokalne samouprave, a na osnovu tih informacija može se pristupiti izradi procjene i analize stambenih potreba.

2. Sprovođenje postupka legalizacije bespravnih objekata

Sprovođenje postupka legalizacije i komunalno opremanje prostora sa nedostajućom infrastrukturom unaprijediće uslova stanovanja u naseljima sa izraženom bespravnom gradnjom i dopriniće boljem iskorišćavanju postojećih izgrađenih objekata u gradskim i seoskim naseljima.

3. Razvoj i sprovođenje projekata na državnom i nivou jedinica lokalne samouprave sa ciljem obezbjeđivanja stambenog pitanja

Pomoć države i jedinica lokalne samouprave u obezbjeđivanju stambenog prostora za lica koja nemaju stan i koja ne mogu da obezbijede stambeni objekat, posebno pripadnika ranjivih društvenih grupa koje na tržištu ne mogu da riješe stambenu potrebu, ima za cilj postizanje socijalne kohezije i društvene solidarnosti i smanjenje siromaštva i isključenosti. Izgradnja stanova za socijalno stanovanje za davanje u zakup predstavlja neophodnu mjeru za formiranje nacionalnog stambenog fonda.

4. Planiranje i implementacija programa na sjeveru Crne Gore

Uzimajući u obzir potrebu za ravnomjernim regionalnim i ukupnim ekonomskim i socijalnim razvojem države, neophodno je fokusirati na razvoj projekata na sjeveru Crne Gore, u cilju smanjivanja migracije iz sjevernih opština u južni i središnji region Crne Gore, jer će stvaranjem mogućnosti za rješavanje stambenog pitanja motivisati građane da ostanu u svojoj opštini.

I. Prioritetne ciljne grupe

U narednom periodu fokus realizacije Programa, uz implementaciju lokalnih programa socijalnog stanovanja koji su u nadležnosti opština, je na rješavanje stambenih potreba sljedećih ciljnih grupa: lica sa invaliditetom, lica preko 67 godina starosti odnosno penzionera, mladih bračnih parova i pripadnika Roma i Egipćana (RE populacija).

II. Projekti

Program identifikuje projekte koji će se implementirati u narednom periodu i za koje su djelimično ili u potpunosti obezbjeđena sredstva. Takođe, identifikovane su ciljne grupe kroz implementaciju sljedećih projekata:

- Regionalni stambeni program, za raseljena i interno raseljena lica, koji implementira Ministarstvo rada i socijalnog staranja uz podršku CEB-a;
- Projekat izgradnje stanova solidarnosti "Crnogorskog fonda za solidarnu stambenu izgradnju" doo Podgorica za zaposlene u svim opštinama u kojim se objekti grade;
- Projekti stambenih zadruga „Solidarno“ i "Zdravstvo" osnovanih za podršku rješavanja stambenih potreba zaposlenih u prosvjeti i zdravstvu;
- Projekat rješavanja stambenih pitanja građana pod povoljnijim uslovima – Projekat 1000+ koji sprovodi Ministarstvo održivog razvoja i turizma u saradnji sa Bankom za razvoj Savjeta Evrope (CEB).

III. Sredstva za obezbjeđivanje prava na socijalno stanovanje

Sredstva za obezbjeđivanje prava na socijalno stanovanje planiraju se u Budžetu Crne Gore i budžetima jedinica lokalne samouprave. Nedostatak finansijskih sredstava predstavlja jedan od osnovnih izazova za uspostavljanje održivog sistema socijalnog stanovanja, te je preporuka da se zadovoljenja stambenih potreba ostvaruje uz različite oblike podrške od strane javnog i privatnog sektora (donacijama, kreditnim sredstvima, uspostavljanjem partnerstva javnog, privatnog i neprofitnog sektora u oblasti socijalnog stanovanja) kombinacijom različitih izvora finansiranja, finansijskim olakšicama, organizacionim formama, vlasničkim statusom i režimom korišćenja stambenih jedinica.

Imajući u vidu navedeno Zakonom je usvojeno rješenje kojim se sistem socijalnog stanovanja razrađuje kroz posebne programe - ovaj koji donosi Vlada Crne Gore, odnosno jedinice lokalne samouprave kroz lokalne programe socijalnog stanovanja, a koji će omogućiti fleksibilnost u planiranju i realizaciji aktivnosti.

Praksa jedinica lokalne samouprave u dijelu podrške projektima socijalnog stanovanja u vidu dodjele građevinskog zemljišta za izgradnju stanova za socijalno stanovanje i učešća u iznosu naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta predstavlja značajan izvor sredstava.

U cilju obezbjeđivanja sredstava za održavanje postojećeg stambenog fonda kao i izvora sredstava za budući stambenu izgradnju neophodno je uvesti troškovni pristup pri određivanju visine zakupnine objekata socijalnog stanovanja.

Podrškom jedinica lokalne samouprave projektima socijalnog stanovanja kroz dodjelu zemljišta i iznosa komunalija, države kroz razvoj modela podrške, formulisanje politike subvecionisanja stanovanja prvenstveno za ugrožene kategorije, kao i kroz planiranje finansijskih sredstava za razvoj projekata socijalnog stanovanja treba da obezbijedi unaprijeđenje stambenog fonda, podsticanje stambene izgradnje, bolje organizovan i efikasan sektor upravljanja, alokacije i održavanja postojećeg stambenog fonda, uvećanje sigurnosti u sektoru zakupa stanova, omogućavanje privatno-javnog partnerstva u stambenom sektoru i definisanje standarda humanog stanovanja.

REALIZACIJA PROGRAMA RADA MINISTARSTVA ODRŽIVOG RAZVOA I TURIZMA

1. Izvještaj o realizaciji Projekta rješavanja stambenih potreba građana pod povoljnijim uslovima - Projekat 1000+

Izvještaj o realizaciji Projekta rješavanja stambenih potreba građana pod povoljnijim uslovima - Projekat 1000+ usvojen je na sjednici Vlade Crne Gore od 15. juna 2017. godine.

Projekat 1000+ predstavlja projekat socijalnog stanovanja za građane sa srednjim i nižim primanjima koja na tržištu ne mogu riješiti stambenu potrebu. Projekat je nastavak aktivnosti iz

2011. godine, kada su kroz saradnju sa Bankom za razvoj Savjeta Evrope obezbijedena kreditna sredstva u iznosu oko 10 mil. eura. Imajući u vidu uspješnost prethodnog projekta, Vlada Crne Gore je nastavila saradnju sa Bankom za razvoj Savjeta Evrope u cilju obezbjeđivanja dodatne kreditne linije, koja je omogućila finansiranje tekuće faze projekta, čime je obezbijedila kamatnu subvenciju za komercijalne hipotekarne zajmove da bi građanima obezbijedila fiksnu kamatnu stopu od 3,99% tokom cijelog perioda zajma.

Glavni cilj ove faze projekta je rješavanje stambenih potreba za oko 400 domaćinstava koja ispunjavaju uslove propisane Odlukom Vlade i Javnim pozivom za građane.

U okviru Projekta rješavanja stambenih pitanja građana po povoljnim uslovima od ukupno 674 dodijeljena vaučera, građani su sklopili 376 ugovora o kreditima sa komercijalnim bankama, u ukupnoj vrijednosti u iznosu od 15,9 mil. eura.

Vrijednost sklopljenih ugovora o kreditu po ciljnim grupama je sljedeći:

- Javni sektor - 5.767.627,02 eura
- Mladi bračni parovi - 5.442.985,38 eura
- Ostali - 3.015.484,66 eura
- Prioriteti - 1.635.758,18 eura

Broj sklopljenih ugovora o kreditu po ciljnim grupama je sljedeći:

- Javni sektor - 146
- Mladi bračni parovi - 114
- Ostali - 72
- Prioriteti - 44

Broj realizovanih kredita po bankama je:

- Societe Generale Montenegro banka - 150
- NLB banka - 106
- Crnogorska komercijalna banka - 42
- Erste banka - 31
- Prva banka Crne Gore - 28
- Lovćen banka - 19
- Komercijalna banka AD Budva - 0

Ukupna prosječna prodajna cijena stana od 969.74€ je bila nešto niža u odnosu na onu u ponudi od 977.15€.

U ovoj fazi projekta 1000+ stambeno pitanje riješilo 376 domaćinstava, odnosno 111 jednočlanih, 85 dvočlanih, 99 tročlanih, 73 četvoročlana i 8 petočlanih. U Podgorici su kupljene 352 stambene jedinice, u Nikšiću 22 i u Bijelom Polju 2 stambene jedinice. Od ukupno 376 nosilaca kredita koji su riješili stambeno pitanje 219 su žene, a 157 muškarci.

AKTIVNOSTI SPROVEDENE NA PRIPREMI NOVE FAZE PROJEKTA 1000+ U 2017. GODINI

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2017. godinu predviđeno je kreditno zaduženje kod Banke za razvoj Savjeta Evrope - CEB u iznosu od 10 miliona eura za implementaciju Projekta rješavanja stambenih potreba građana po povoljnim uslovima.

Zaključcima Vlade CG br: 07-2706 od 14. septembra 2017. godine, Vlada je usvojila Program socijalnog stanovanja i zadužila Ministarstvo održivog razvoja i turizma da u saradnji sa

Ministarstvom finansija preduzme sve aktivnosti na pripremi i implementaciji Projekta rješavanja stambenih pitanja građana po povoljnim uslovima u saradnji sa CEB-om. Na sjednici Administrativnog odbora CEB-a od 17. novembra 2017. godine kreditni zahtjev je razmatran i odobren, a nakon toga je i potpisan Ugovora o kreditu sa CEB-om.

Aktivnosti na pripremi realizacije Projekta su u toku: Izrada predloga Odluke o bližim kriterijumima i postupku dodjele dugoročnih kredita fizičkim licima radi obezbjeđenja stambenih objekata za socijalno stanovanje, priprema Priručnika, priprema Javnih poziva, i priprema komunikacione kampanje.

LEGALIZACIJA BESPRAVNIH OBJEKATA

Skupština Crne Gore je u julu 2016. godine donijela Zakon o regularizaciji neformalnih objekata i isti je stupio na snagu 31. avgusta 2016. godine. Shodno tada važećoj odredbi primjena Zakona je trebala da počne od 1. marta 2017. godine. Kako tender za izradu orto foto snimka teritorije Crne Gore nije rezultirao odabirom izvođača, Zakonom o izmjeni Zakona o regularizaciji neformalnih objekata iz februara 2017. godine je odložen početak primjene za 31. jul 2017. godine.

Ni nakon proteka tog perioda i raspisivanja dva tendera izvođač nije izabran. S tim u vezi u junu 2017. godine pokrenuta je procedura donošenja Zakona o izmjeni Zakona o regularizaciji neformalnih objekata, kojim se primjena zakona odlaže do 31. decembra 2017. godine.

Kroz usvajanje novog Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, uspostavljena je nova politika u oblasti uređenja prostora i izgradnje objekata. Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata stupio je na snagu 14. oktobra 2017. godine. Ovim zakonom Zakona o regularizaciji neformalnih objekata je stavljen van snage. Uspostavljen je novi sistem planiranja prostora i izgradnje objekata, i predviđena izrada novog državnog planskog dokumenta za cijelu teritoriju Crne Gore, to je bilo nužno, sa aspekta jedinstvenog pristupa urediti i pitanje legalizacije bespravni objekata.

Ključna izmjena predviđena Zakonom planiranju prostora i izgradnji objekata koja se odnosi na oblast bespravne gradnje odnosi se na osnovnu premisu legalizacije: naime, novo rješenje „dozvoljava“ legalizaciju jedino i samo ako je bespravni objekat predviđen planskim dokumentom.

Shodno članu 235 Zakona zahtjev za legalizaciju bespravnog objekta može se podnijeti nadležnom organu lokalne uprave u roku od devet mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, odnosno krajnji rok za podnošenje zahtjeva je 15. jul 2018. godine.

Ministarstvo je shodno obavezama predviđenim zakonom za oblast bepravni objekata donijelo dva podzakonska akta za sprovođenje zakona:

1. Pravilnik o obrascima zahtjeva i izjava u postupku legalizacije bespravni objekata ("Službeni list Crne Gore", br. 067/17 od 19.10.2017) i
2. Pravilnik o načinu ispitivanja, načinu izrade i sadržaju analize statičke i seizmičke stabilnosti bespravnog objekta površine do 500 m² ("Službeni list Crne Gore", br. 84/17 od 15.12.2017).

Izrada orto foto snimka

Nakon sprovedenog pregovaračkog postupka bez objavljivanja poziva za javno nadmetanje zaključen je Ugovor za izradu kosih orto foto snimaka za teritoriju Crne Gore GEODETSKIM ZAVODOM CELJE d.o.o. (SI) & VIRAGE (MNE) & AERODATA INTERNATIONAL SURVEYS (BE).

Obrazovana je Jedinica - Komisija za kontrolu kvaliteta radova i isporuke kosih orto foto snimaka sa sljedećim zadacima: da prati dinamiku izvršenja usluga i izvještava Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Regionalni vodovod Crnogorsko primorje; da vrši kontrolu kvaliteta radova i isporuke kosih orto foto snimaka u skladu sa predmetnom Tenderskom dokumentacijom; da direktno i indirektno kontroliše kvalitet elemenata navedenih u tehničkoj specifikaciji i Planu kvaliteta proizvoda i daje saglasnost na Izvještaj o izradi kosih orto foto snimaka.

Orto foto snimanje teritorije Crne Gore je započeto i značajan dio teritorije je snimljen u oktobru 2017. godine i to uglavnom teritorije opština sa najvećim brojem nelegalnih objekata. Uz uvažavanje svih uslova koji su uticali na snimanje, do sada je izvršeno snimanje na području obalnog dijela, koji pokriva teritorije opština Ulcinj, Bar, Budva, Tivat, Kotor i Herceg Novi, i većim dijelom južnog centralnog dijela Crne Gore, koje u cjelosti pokriva teritorije opština: Cetinje, Podgorica, Danilovgrad i Nikšić. Snimanje će se nastaviti nakon stvaranja povoljnih vremenskih uslova.

OSTALE AKTIVNOSTI

U 2017. godini donijete su:

1. Odluka o izmjeni odluke o načinu i kriterijumima za rješavanje stambenih potreba funkcionera ("Službeni list Crne Gore", br. 3/18) i
2. Odluka o izmjeni odluke o rješavanju stambenih potreba državnih službenika i namještenika ("Službeni list Crne Gore", br. 3/18)

Razlog je usklađivanje odredbi navedenih odluka sa Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru ("Službeni list CG", br. 16/16, 83/16, 21/17, 42/17). Kako koeficijenti propisani odlukom nijesu usklađeni sa odredbama zakona, to je bilo neophodno uskladiti odredbe ove odluke sa definisanim grupama poslova, zvanjima i koeficijentima.

UPRAVNO RJEŠAVANJE

Direktorat za razvoj stanovanja nadležan je i za postupanje u drugostepenom upravnom postupku po započetim postupcima za iseljenje u skladu sa odredbama čl. 636. Zakona o obligacionim odnosima (Ministarstvo odlučuje u drugom stepenu samo u odnosu na postupke koji su pokrenuti prije 26. januara 2011. godine). Takođe, direktorat je nadležan za postupanje po žalbama podnesenim na rješenja Uprave za inspekcijske poslove, odnosno inspektora za stanovanje, u dijelu nadzora nad primjenom Zakona o održavanju stambenih zgrada i Zakona o svojinsko pravnim odnosima – Glava VII Etažna svojina.

U 2017. godini u drugostepenom upravnom postupku postupano je po jednoj žalbi na rješenja Uprave za inspekcijske poslove, odnosno inspektora za stanovanje, u dijelu nadzora nad primjenom Zakona o održavanju stambenih zgrada i Zakona o svojinsko pravnim odnosima – Glava VII Etažna svojina.

Takođe, Direktorat je u 2017. godini rješavao po zahtjevima za slobodan pristup informacijama, i to po 19 zahtjeva, koji su riješeni.

Naziv organa koji rješava	Broj neriješenih predmeta iz prethodnog izvještajnog perioda	Broj pokrenutih postupaka u izvještajnom periodu	Ukupan broj predmeta u radu	Broj predmeta riješenih u izvještajnom periodu			Broj neriješenih predmeta			Broj Podnesenih žalbi	Način rješavanja			Ukupan broj izvršenih rješenja	
				U propis. roku	Poisteku propis. roka	Ukupno	Propis. rok istekao	Propis. rok nije istekao	Ukupno		Vraćeno na ponovno odluč.	Odlučeno u meritumu	Ukupan broj riješenih žalbi	Dobrovolj.	Prinudno
1	2	3	4(2+3)	5	6	7(5+6)	8	9	10(8+9)	11	12	13	14(12+13)	15	16
Ministarstvo		19	16	19		19									

Tabela 2 - Izvještaj o rješavanju drugostepenih upravnih predmeta

Naziv organa koji rješava	Broj neriješenih predmeta iz prethodnog izvještajnog perioda	Broj pokrenutih postupaka u izvještajnom periodu	Ukupan broj predmeta u radu	Broj predmeta riješenih u drugostepenom postupku						Broj neriješenih predmeta u izvještajnom periodu	Propisani rok istekao	Propisani rok nije istekao	Upravni spor		
				U propis. roku	Poisteku propis. roka	Ukupno riješeno žalbi	Žalba odbijena	Žalba odbijena	Žalba usvojena				Broj pokrenutih upravnih sporova	Broj odluka izmijenjenih povodom podnijete tužbe	Broj poništenih odluka u upravnom sporu
1	2	3	4(2+3)	5	6	7(5+6)	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Ministarstvo	3	1	4	1		1			1	3	3				
Organi uprave nad kojima se vrši nadzor															
UKUPNO		1	4	1		1			1	3	3				

6.7 DIREKTORAT ZA ŽIVOTNU SREDINU

U toku 2017. preduzeto je niz zakonodavnih aktivnosti i mjera u cilju reformi i poboljšanja stanja u oblasti životne sredine.

Skupština Crne Gore tokom 2017. donijela je: **Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Evropske zajednice za atomsku energiju (EURATOM) i država nečlanica Evropske unije o učešću država nečlanica Evropske unije u sistemu Zajednice za ranu razmjenu informacija u slučaju radiološkog vanrednog događaja (ECURIE)** ("Sl. list CG-Međunarodni ugovori", broj 02/17), **Zakon o infrastrukturi prostornih podataka** ("Sl. list CG", broj 37/17), **Zakon o hemikalijama** ("Sl. list CG" broj 51/17), **Zakon o potvrđivanju Protokola o registrima ispuštanja i prenosa zagađujućih materija** ("Sl. list CG-Međunarodni ugovori", broj 06/17) i **Zakon o potvrđivanju Amandmana na Stokholmsku Konvenciju o dugotrajnim organskim zagađujućim supstancama** ("Sl. list CG-Međunarodni ugovori", broj 09/17).

Tokom 2017. Vlada Crne Gore je utvrdila/usvojila sljedeće propise/dokumenta koje je u okviru ovog Ministarstva pripremio Direktorat za životnu sredinu:

- 1) **Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2017. godinu**, sjednica Vlade CG od 16.02.2017;
- 2) **Izveštaj o poslovanju Centra za ekotoksikološka ispitivanja d.o.o. Podgorica za 2016. godinu sa finansijskim iskazima**, sjednica Vlade CG od 10.03.2017;
- 3) **Program rada i finansijski plan DOO „Centra za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore“**, sjednica Vlade CG od 10.03.2017;
- 4) **Uredbu o graničnim vrijednostima sadržaja zagađujućih materija u tečnim gorivima naftnog porijekla** ("Sl. list CG", broj 17/17), sjednica Vlade CG od 17.03.2017;
- 5) **Informaciju o održavanju Šestog zasijedanja Strana ugovornica Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (Arhuska konvencija) i Trećeg zasijedanja Strana ugovornica Protokola o Registrima ispuštanja i prenosa zagađujućih materija (PRTR Protokol), sa Predlogom za razmjenu pisama između Ujedinjenih nacija i Vlade Crne Gore**, sjednica Vlade CG od 6.04.2017;
- 6) **Izveštaj o sprovođenju Strategije upravljanja hemikalijama 2015-2018, za 2016. godinu**, sjednica Vlade CG od 6.04.2017;
- 7) **Četvrti izveštaj o sprovođenju Nacionalne strategije za upravljanje kvalitetom vazduha sa Akcionim planom za period 2017-2020**, sjednica Vlade CG od 20.04.2017;
- 8) **Izveštaj o realizaciji mjera iz Akcionog plana za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu**, sjednica Vlade CG od 20.04.2017;
- 9) **Odluku o dopuni Statuta DOO „Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore“**, sjednica Vlade CG od 20.04.2017;
- 10) **Predlog za davanje saglasnosti za prodaju ogrijevnog drveta u NP Durmitor i NP Lovćen**, sjednica Vlade CG od 15.06.2017;
- 11) **Predlog za izmjenu zaključaka Vlade Crne Gore br. 07-1680 od 15.06.2017**, sjednica Vlade CG od 12.07.2017;
- 12) **Izveštaj o implementaciji mjera za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu**, sjednica Vlade CG od 05.10.2017;

- 13) **Treći nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Zajedničke konvencije o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom i sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom**, sjednica Vlade CG od 05.10.2017;¹
- 14) **Informaciju o stanju životne sredine u Crnoj Gori u 2016. godini**, sjednica Vlade CG od 19.10.2017;
- 15) **Predlog Javnog preduzeća Nacionalni parkovi Crne Gore za prodaju drveta u dubjećem stanju u NP Durmitor, NP Prokletije i NP Biogradska gora**, sjednica Vlade CG od 24.10.2017;
- 16) **Predlog Javnog preduzeća Nacionalni parkovi Crne Gore za prodaju drveta u dubjećem stanju i na šumskom putu, stanovnicima u ruralnim područjima NP Durmitor**, sjednica Vlade CG od 24.10.2017;
- 17) **Odluku o objavljivanju Amandmana aneksa I Konvencije o prekograničnim efektima industrijskih udesa ("Sl. list CG-Međunarodni ugovori", br. 1/18)**, sjednica Vlade CG od 21.12.2017;
- 18) **Informaciju o korišćenju privremenog skladišta radioaktivnog otpada s Predlogom aneksa Ugovora o korišćenju privremenog skladišta radioaktivnog otpada**, sjednica Vlade CG od 21.12.2017;²
- 19) **Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2018. godinu**, sjednica Vlade CG od 28.12.2017.

Izvještaji shodno međunarodnim Konvencijama i Sporazumima:

U okviru sprovođenja **Ugovora o neproliferaciji nuklearnog oružja, Sporazuma o zaštitnim mjerama, Dodatnog protokola i Protokola o malim količinama**, tokom 2017. izrađeni su i dostavljeni Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju sljedeći izvještaji:

- **Devetnaesti nacionalni izvještaj i izjave o nuklearnim materijalima u Crnoj Gori**, poslat 16. 02.2017. Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju;
- **Dvadeseti nacionalni izvještaj i izjave o nuklearnim materijalima u Crnoj Gori**, poslat 3.05.2017. Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju;
- **Dvadesetprvi nacionalni izvještaj i izjave o nuklearnim materijalima u Crnoj Gori**, poslat 31. 07.2017. Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju;
- **Dvadesetdrugi nacionalni izvještaj i izjave o nuklearnim materijalima u Crnoj Gori**, poslat 13.09. 2017. Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju.

Takođe, u januaru 2017. godine Sekretarijatu Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (Arhuska konvencija) poslat je **III izvještaj o implementaciji ovog međunarodnog sporazuma u Crnoj Gori**.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma (Direktorat za životnu sredinu) je, u skladu sa zakonima predviđenim obavezama, donijelo sljedeća podzakonska akta, i to:

Na osnovu **Zakona o hemikalijama ("Sl. list CG" broj 51/17)** doneseni su sljedeći pravilnici:

- **Pravilnik o bližem sadržaju prethodnog obavještanja za izvoz hemikalija** ("Sl. list CG", broj 61/17);
- **Pravilnik o listi supstanci koje izazivaju visoku zabrinutost** ("Sl. list CG", broj 65/17);
- **Pravilnik o metodama ispitivanja opasnih svojstava hemikalije** ("Sl. list CG", broj 68/17);

¹ Ovaj izvještaj dostavljen je Sekretarijatu Međunarodne agencije za atomsku energiju. Treći nacionalni izvještaj biće predstavljen na Šestom redovnom sastanku strana ugovornica Zajedničke konvencije u periodu od 21. 05. do 1. 06. 2018. u Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju (MAAE) u Beču;

² Aneks Ugovora potpisan je dana 29.12.2017. između Ministarstva održivog razvoja i turizma i D.O.O. „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“.

- **Pravilnik o sadržaju bezbjednosnog lista za hemikalije** ("Sl. list CG", broj 81/17);
- **Pravilnik o kriterijumima za identifikaciju supstance kao perzistentne, bioakumulativne, toksične i veoma perzistentne i bioakumulativne** ("Sl. list CG", broj 84/17);
- **Pravilnik o načinu klasifikacije, pakovanja i označavanja hemikalije u skladu sa globalno harmonizovanim sistemom UN** ("Sl. list CG", broj 85/17).

Na osnovu **Zakona o biocidnim proizvodima** („Sl. list CG”, broj 54/16) doneseni su sljedeći pravilnici:

- **Pravilnik o metodama za ispitivanje efikasnosti biocidnih proizvoda** ("Sl. list CG", broj 5/17);
- **Pravilnik o sadržaju tehničkog dosijea i osnovnim podacima o biocidu** ("Sl. list CG", broj 5/17);
- **Pravilnik o sadržaju zahtjeva za izdavanje dozvole za biocidne proizvode** ("Sl. list CG", broj 17/17);
- **Pravilnik o uslovima u pogledu kadra, prostora i opreme za pravna lica koja profesionalno koriste biocidne proizvode** ("Sl. list CG", broj 26/17).

Na osnovu **Zakona o životnoj sredini** ("Sl. list CG", broj 52/16) doneseni su sljedeći pravilnici:

- **Pravilnik o kriterijumima koje treba da ispunjava referentna laboratorija za monitoring životne sredine** ("Sl. list CG", broj 11/17);
- **Pravilnik o bližem sadržaju i načinu vođenja katastra zagađivača životne sredine** ("Sl. list CG", broj 45/17);
- **Pravilnik o bližim uslovima, kriterijumima i postupku za dobijanje prava na korišćenje ekološkog znaka** ("Sl. list CG", broj 50/17).

Na osnovu **Zakona o zaštiti prirode** ("Sl. list CG", broj 54/16), doneseni su sljedeći pravilnici:

- **Pravilnik o bližem sadržaju Studije o ocjeni prihvatljivosti** („Sl. list CG“, broj 45/17);
- **Pravilnik o kriterijumima za određivanje područja ekološke mreže** („Sl. list CG“, broj 45/17);
- **Pravilnik o bližim uslovima za promet zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva** („Sl. list CG“, broj 61/17).

Na osnovu **Zakona o zaštiti od nejonizujućih zračenja** („Sl. list CG“, broj 35/13) donijet je **Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjavaju potrebna sredstva i oprema lične zaštite na radu pri korišćenju izvora nejonizujućih zračenja** („Sl. list CG“, broj 4/17).

Na osnovu **Zakona o zaštiti od buke u životnoj sredini** („Sl. list CG“, br. 28/11 i 1/14), donesen je **Pravilnik o metodama izračunavanja i mjerenja nivoa buke u životnoj sredini** ("Sl. list CG", br. 27/14 i 17/17).

Pored gore navedenog, Ministarstvo je donijelo i **Program praćenja kvaliteta tečnih goriva naftnog porijekla za 2017. godinu** („Sl. list CG“, broj 33/17).

Od ukupno **četiri propisa** predviđenih **Programom rada Vlade za 2017.** usvojena su **tri**, što čini stepen realizacije od **75%**. Usvojena su **dva Zakona** (Zakon o infrastrukturi prostornih podataka i Zakon o hemikalijama) i Program monitoringa životne sredine za 2018. godinu. Nije donijeta Strategija zaštite od radona s Akcionim planom za period 2017-2021. Realizacija je odložena za IV

kvartal 2018. prema Programu rada Vlade za 2018. i odnosiće se na period 2019-2023. Razlog za prenošenje realizacije ove obaveze iz 2017. u 2018. jeste kašnjenje u dostavljanju podataka od strane Ekspertskog tima.

Od ukupno **49 akata** predviđenih **Programom rada Ministarstva za 2017.** usvojena su **42**, što čini stepen realizacije od **86%**. Većina ovih propisa sadržana je i u **Programu pristupanja Crne Gore EU**, te je od planiranih **25 akata** iz ovog dokumenta usvojeno **19**, što čini stepen realizacije od **76%**.

PODACI O IZVRŠAVANJU ZAKONA

Direktorat za životnu sredinu tokom 2017. godine dao je mišljenja/saglasnosti na sljedeća dokumenta koja su dostavljena iz nadležnosti drugih organa državne uprave, kao i ostalih Direktorata u okviru ovog Ministarstva:

- 1) Predlog zakona o turizmu i ugostiteljstvu;
- 2) Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o administrativnim taksama;
- 3) Predlog pravilnika o sadržaju operativnih uputstava za upravljanje akumulacijama;
- 4) Predlog pravilnika o uslovima koje moraju da ispunjavaju ovlašćena pravna lica za obavljanje stručnih poslova u planiranju i upravljanju vodama;
- 5) Ugovor o uspostavljanju transportne zajednice za region Zapadnog Balkana, kao i aneks uz nacrt Ugovora;
- 6) Predlog odluke o izradi Detaljnog prostornog plana koridora dalekovoda 2x400 kv Pljevlja 2 – Bajina Bašta za dionicu na teritoriji Crne Gore;
- 7) Predlog odluke o nepreduzimanju izrade strateške procjene uticaja na životnu sredine za Izmjene i dopune Državne studije lokacije „Sektor 5“;
- 8) Predlog odluke o izradi Izmjena i dopuna Državne studije lokacije „Sektor 5“;
- 9) Odluku o izradi izmjena i dopuna državne studije lokacije "Sektor 5" sa Programskim zadatkom za izradu izmjena i dopuna Državne studije lokacije "Sektor 5";
- 10) Predlog odluke o nepreduzimanju izrade strateške procjene uticaja na životnu sredinu Detaljnog urbanističkog plana „Agroindustrijska zona“ u Podgorici;
- 11) Predlog odluke o izradi izmjena i dopuna Državne studije lokacije „Sektor 36“;
- 12) Predlog odluke o izradi strateške procjene uticaja na životnu sredinu za Državni plan upravljanja za period 2018-2035. godine;
- 13) Predlog odluke o visini i načinu plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova, obavljanje djelatnosti i pružanje usluga;
- 14) Program monitoring životne sredine za 2018. godinu;
- 15) Program istraživanja i proizvodnje ugljovodonika u podmorju Crne Gore;
- 16) Nacrt izmjena i dopuna Detaljnog prostornog plana za koridor dalekovoda 400 kv sa optičkim kablom od crnogorskog primorja do Pljevalja i podmorski kabl 500 kv sa optičkim kablom Italija–Crna Gora, u dijelu detaljne razrade lokacije za konvertorsko postrojenje Blato u Lastvi Grbaljskj;
- 17) Master plan gasifikacije Crne Gore sa Nacrtom izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredine;
- 18) Informaciju za DPP za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici;
- 19) Izmjene i dopune kataloga (evidencije) privremenih objekata i lokacija na obalama rijeke Bojane;
- 20) Izmjene i dopunu Plana objekata privremenog karaktera u obuhvatu Prostornog plana posebne namjene Bjelasica i Komovi za period 2015-2017;
- 21) Plan objekata privremenog karaktera na području NP „Durmitor“ i „Biogradska Gora“ za period 2017-2019;
- 22) Izmjene i dopune Plana objekata privremenog karaktera u zoni Morskog dobra;

- 23) Plan objekata privremenog karaktera na području NP „Lovćen“ i „Skadarsko jezero“;
- 24) IPA DRAM Plan aktivnosti;
- 25) Informaciju o stepenu realizacije mjera iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije šumarstva iz nadležnosti ovog Ministarstva;
- 26) Inicijativu „Regulacija Drima i Bojane kao preduslova za aktiviranje u poljoprivredne, ribarske, turističke, kulturne i druge svrhe, prirodnih potencijala u basenu Skadarskog jezera“;
- 27) Inicijativu za izmjenu zakona iz oblasti životne sredine koju je Uprava za inspekcijske poslove–Odsjek za ekološku inspekciju dostavila Ministarstvu održivog razvoja i turizma;
- 28) Izvještaja o stanju uređenja prostora za 2017. godinu;
- 29) Akcioni plan Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030. godine;
- 30) Pravce razvoja Crne Gore za period 2018-2021. godine;
- 31) Izvještaj o stanju životne sredine u Crnoj Gori na bazi indikatora;
- 32) Predlog strategije za smanjenje rizika od katastrofa sa Akcionim planom za sprovođenje strategije za period 2018-2023. godine;
- 33) Predlog plana davanja koncesija za 2017. godinu,
- 34) Predlog akcionog plana za 2017. godinu za sprovođenje Strategije informisanja javnosti o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji 2014-2018 i Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2016, za sprovođenje Strategije informisanja javnosti o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji 2014-2018;
- 35) Prijedlog akcionog plana Industrijske politike Crne Gore 2016-2020, za 2017. godinu i Izvještaj o realizaciji obaveza iz Akcionog plana Industrijske politike Crne Gore 2016–2020, u 2016. godini;
- 36) Prijedlog Akcionog plana za implementaciju Strategije za neproliferaciju oružja za masovno uništenje;
- 37) Akcioni plan upotrebe visokoefikasne kogeneracije i daljinskog grijanja i hlađenja;
- 38) Predloge Uprave za inspekcijske poslove za izmjenu seta zakona iz oblasti životne sredine, itd.

Data je saglasnost:

- Opštini Šavnik na Predlog odluke o proglašenju regionalnog parka „Dragišnica i Komarnica“ (aktom br. 109-1484/11 od 14.11.2017.); i
- Glavnom Gradu Podgorica na Predlog odluke o proglašenju spomenika prirode „Kanjon Cijevne“ (aktom broj 109-1403 od 14.11.2017.).

Rješavanje u upravnim stvarima u okviru Direktorata za životnu sredinu za period od 01.01–31.12.2017:

Broj predmeta riješenih u toku 2017.	24
Broj predmeta riješenih u drugostepenom upravnom postupku	24
Broj podnesenih žalbi	24
Broj podnesenih tužbi	2
Broj odluka donesenih u upravnom sporu	2

U drugostepenom upravnom postupku Direktorat za životnu sredinu odlučivao je po žalbama podnesenim protiv rješenja Uprave za inspekcijske poslove-Odsjeka za ekološku inspekciju (15 žalbi) i Agencije za zaštitu prirode i životne sredine (sedam žalbi).

Rješavajući po žalbama podnesenim protiv rješenja Uprave za inspekcijske poslove-Odsjeka za ekološku inspekciju ovo Ministarstvo donijelo je pet rješenja kojim se žalba odbija kao neosnovana, šest rješenja kojim se poništava rješenje i predmet vraća na ponovni postupak i odlučivanje i jedno rješenje kojim je odbijen predlog za oglašavanje rješenja ništavim.

Rješavajući po žalbama podnesenim protiv rješenja Agencije za zaštitu prirode i životne sredine ovo Ministarstvo donijelo je sedam rješenja kojima se poništava rješenje Agencije za zaštitu prirode i životne sredine i predmet vraća na ponovni postupak i odlučivanje, jedno rješenje kojim se poništava rješenje i meritorno odlučuje i četiri rješenja kojima se žalba odbija kao neosnovana.

Tokom 2017. donijete su **dvije presude Upravnog suda Crne Gore** kojima su **tužbe** Kombinata aluminijuma Podgorica AD-u stečaju **odbijene**.

NVO Green Home iz Podgorice podnio je **tužbu** na rješenje Ministarstva održivog razvoja i turizma broj UPII-10909-24/17 od 7.04.2017. Postupak pred Upravnim sudom je u toku.

NVO MANS iz Podgorice podnio je **tužbu** na rješenje Ministarstva održivog razvoja i turizma broj UPII-10909-22/17 od 31.03.2017. Postupak pred Upravnim sudom je u toku.

Slobodan pristup informacijama:

U izvještajnom periodu januar-decembar 2017, Direktoratu za životnu sredinu dostavljen je jedan zahtjev za slobodan pristup informacijama i isti je prosljeđen nadležnom organu na odlučivanje.

TRANSPARENTNOST RADA

Tokom 2017, na sajtu Ministarstva objavljeno je **sedam Javnih poziva nevladinim organizacijama za predlaganje kandidata za učešće u izradi propisa**, iz domena nadležnosti Direktorata za životnu sredinu, i to za:

- Nacrt zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu;
- Predlog pravilnika o bližem sadržaju dosijea i registra hemikalija;
- Predlog pravilnika o načinu klasifikacije, pakovanja i označavanja hemikalije i određenog proizvoda u skladu sa Globalno harmonizovanim sistemom za klasifikaciju i obilježavanje UN;
- Predlog liste klasifikovanih supstanci;
- Predlog pravilnika o kriterijumima za identifikaciju supstance kao perzistentne, bioakumulativne i toksične i veoma perzistentne i veoma bioakumulativne supstance;
- Predlog pravilnika o bližim uslovima u pogledu kadra, prostora i opreme za profesionalno korišćenje, odnosno za obavljanje djelatnosti proizvodnje, prometa, upotrebe i skladištenja biocida;
- Predlog strategije zaštite od radona, 2018-2022. s Akcionim planom za period 2018-2022.

Objavljen je i poziv nevladinim organizacijama za podnošenje pisma interesovanja za projekat izrade Izvještaja koji se podnosi Konvenciji Ujedinjenih nacija za borbu protiv dezertifikacije (United Nations Convention to Combat Desertification-UNCCD).

Na gore navedene javne pozive nevladinim organizacijama koje je uputilo Ministarstvo održivog razvoja i turizma, nije bilo prijavljenih, izuzev na Javni poziv za predlaganje kandidata za člana/icu Radne grupe za izradu Nacrta zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu, na koji su se prijavila dva kandidata. Dana 30.05.2017. donijeta je Odluka kojom je predstavnik NVO Green Home, kojeg je predložilo pet NVO-a (NVO „Green Home-Zeleni dom“, Ekološki pokret „Ozon“, Nikšić, NVO „Sjeverna zemlja-North land“, NVO „Centar za proučavanje ptica-CZIP“NVO „Društvo mladih ekologa“ iz Nikšića) izabran za člana Radne grupe za izradu Nacrta zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je, u skladu sa Uredbom o postupku i načinu sprovođenja javne rasprave u pripremi zakona (“Sl. list CG”, broj 12/12) dana 31.10.2017. obavjestilo zainteresovanu javnost da pokreće Javnu raspravu o Nacrtu zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu sa programom rasprave. Tekst Nacrta zakona bio je postavljen na: web stranicama

Ministarstva održivog razvoja i turizma, Portalu e-Uprave, Arhus centara, kao i NVO OZON. Ministarstvo je ovim objavljivanjem uputilo poziv građanima, stručnim i naučnim institucijama, državnim organima, strukovnim udruženjima, nevladinim organizacijama, medijima i drugim zainteresovanim organizacijama i zajednicama da se uključe u javnu raspravu i daju svoje prijedloge, primjedbe i sugestije na tekst Nacrta zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu. Zainteresovani subjekti su svoje primjedbe, mišljenja i sugestije mogli dostaviti Ministarstvu održivog razvoja i turizma u pisanoj ili elektronskoj formi do 27. 11. 2017. godine.

Javna rasprava je počela 18. 10. 2017. godine i trajala je do 27. 11. 2017. godine. Javna rasprava u formi tribine održana je 20. 11. 2017. godine, u prostorijama Ministarstva održivog razvoja i turizma. Pored predstavnika Ministarstva održivog razvoja i turizma i Agencije za zaštitu prirode i životne sredine na javnoj tribini, kao predstavnici Radne grupe koja je radila na Nacrtu zakona, učešće su uzeli i predstavnici civilnog sektora, odnosno NVO CZIP i OZON, predstavnici obrađivača elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu i lokalnih samouprava: Prijestonice Cetinje i opština Kotor, Danilovgrad, Žabljak i Pljevalja.

Dana 18.01.2018. godine na sajtu Ministarstva održivog razvoja i turizma objavljen je Izvještaj o sprovedenoj javnoj raspravi.

PROCES EU INTEGRACIJA: POGLAVLJE 27 – ŽIVOTNA SREDINA I KLIMATSKE PROMJENE

Dana 26.01.2018. godine održana je **video-konferencija između Evropske komisije i Pregovaračke grupe za Poglavlje 27. Video konferencija je označila i početnu saglasnost Evropske komisije da Crna Gora uputi Pregovaračku poziciju u dalju nacionalnu proceduru.** Evropska komisija je informisala je da je **već otpočeta priprema Zajedničke pozicije za Poglavlje 27**, koja će predstavljati osnovu za diskusiju sa državama članicama, te da su spremni da je predstave Savjetu čim se to od njih zatraži. **Istog dana, odnosno 8.02.2018. godine Odbor za evropske integracije Skupštine Crne Gore i Vlada Crne Gore usvojili su Pregovaračku poziciju za Poglavlje 27.**

U okviru ispunjavanja obaveza iz **Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju**, Direktorata za životnu sredinu je koordinirao rad Grupe VII-Energetika, saobraćaj, životna sredina i regionalni razvoj, kroz izradu priloga potrebnih za sastanak Pododbora. Dana 07.06.2017. godine u Podgorici je održana **X sjednica Pododbora Grupe VII.** Takođe, 7.12.2017. godine u Podgorici održan je **VII sastanak Odbora za stabilizaciju i pridruživanje**, a na kojem su aktivno učešće uzeli predstavnici Direktorata za životnu sredinu.

Tokom 2017. godine održavani su i redovni sastanci **Radne grupe za pripremu pregovora između Crne Gore i EU u Poglavlju 27-životna sredina i klimatske promjene.**

Generalna direktorica za životnu sredinu redovno je učestvovala na sjednicama **Komisije za evropske integracije.**

Ministarstvo je, u redovnim intervalima, pripremalo **Priloge za Izvještaj Evropske komisije o napretku Crne Gore** za Poglavlje 27.

Predstavnik Direktorata za životnu sredinu bio je član **delegacije koju je predvodio ministar održivog razvoja i turizma**, a koja je imala za cilj posjetu institucijama EU u Briselu u periodu 11-12.04.2017. i u okviru koje su razmotrena ključna pitanja od važnosti za Poglavlje 27. Sastanci koji su održani sa komesarom za životnu sredinu, pomorsku politiku i ribarstvo, K. Velom, EU poslanicom T. Reinke, i direktoricom za Zapadni Balkan, H. Luiz Kalaverom, bili su prilika da se razmijene

informacije na sljedeće teme: Pregovaračka pozicija za Poglavlje 27, zaštita Ulcinjske Solane, projekat Porto Skadar Lake, transformacija JPNP, upravljanje otpadom, Pariski sporazum, zaštita prirode, itd. Predstavnicima Direktorata za životnu sredinu aktivno su učestvovali u pripremi **Programa pristupanja Crne Gore EU za period 2018-2020. godine**, vezano za planiranje strategijskog i zakonodavnog okvira, kao i potrebnih administrativnih kapaciteta u Poglavlju 27 i ostalim poglavljima u kojima postoji nadležnost ovog Ministarstva, tj. Direktorata.

Predstavnicima Direktorata za životnu sredinu učestvovali su u **pripremi tenderske dokumentacije za projekat „Unaprjeđenje kapaciteta za implementaciju i monitoring u životnoj sredini“ u okviru IPA III Operativne strukture.**

HORIZONTALNO ZAKONODAVSTVO

U periodu mart – novembar 2017. godine, Ministarstvo (Direktorat za životnu sredinu) realizovao je projekat „**Program uspostavljanja Eko fonda u Crnoj Gori**“, i to u saradnji sa UNDP, a kroz angažman Energetskog instituta Hrvoje Požar koji je pripremio predlog modela funkcionisanja Eko fonda u Crnoj Gori i ostalu dokumentaciju potrebnu za uspostavljanje Eko fonda (Osnivački akt, Statut, Organizacionu strukturu, Program rada Fonda i Finansijski plan (godišnji i višegodišnji), Odluku o osnivanju Eko fonda, ostale pravilnike. Ministarstvo održivog razvoja i turizma formiralo je Upravni odbor i Operativni tim. Zadatak Upravnog odbora bilo je praćenje implementacije aktivnosti na osnivanju Eko fonda, analiza i usvajanje dokumenata pripremljenih od strane Projektnog tima, kao i donošenje odluka o svim pitanjima bitnim za uspostavljanje modela funkcionisanja budućeg Eko fonda. Operativni tim bio je zadužen za operativne zadatke u cilju davanja stručnih predloga za izradu optimalnog modela Eko fonda. Članovi ova dva tjela bili su predstavnici relevantnih institucija (Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo finansija, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Privredna komora, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine, Poreska uprava, Uprava za inspekcijske poslove, UNDP). Održane su dvije sjednice UO projekta, 26.06.2017. i 13.11.2017. godine.

U periodu 10-15.09.2017. godine, u Budvi je održano **Šesto zasjedanje Strana ugovornica Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (Arhuska Konvencija), Treće zasjedanje Strana ugovornica Protokola o Registrima ispuštanja i prenosa zagađujućih materija (PRTR Protokol) i njihov zajednički segment na visokom nivou.** Ovaj značajan i veliki međunarodni događaj okupio je oko 400 učesnika i to predstavnike država potpisnica Arhuske konvencije i PRTR Protokola (delegate iz 56 zemalja članica Ekonomske komisije za Evropu-ECE, delegate 10 zemalja članica koje nijesu članice ECE), brojne međunarodne organizacije, nevladine organizacije, kao i mnoge druge učesnike, koji su razmijenili iskustva i znanja u svim segmentima koje ovaj međunarodno pravni instrument obuhvata, sa posebnim naglaskom na promovisanje ekološke demokratije kroz implementaciju ciljeva održivog razvoja.

Događaj je rezultirao i usvajanjem zajedničke deklaracije, tzv. **Budvanske deklaracije** pod nazivom „Ekološka demokratija za našu održivu budućnost“ (**Budva Declaration on Environmental Democracy for Our Sustainable Future**). Tekst deklaracije napisan je u duhu još snažnijeg participativnog pristupa u donošenju odluka, odnosno još većeg uključivanja cjelokupne javnosti u proces donošenja odluka o pitanjima iz oblasti životne sredine. Ovaj događaj je pokazao da je Crna Gora u potpunosti posvećena ispunjavanju ciljeva održivog razvoja i Arhuske konvencije, a takođe je uticao i na dalje povećanje uloge naše države na međunarodnom nivou.

Predlog zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu, Programom pristupanja Crne Gore EU bio je planiran za IV kvartal 2017. godine. Iz razloga usaglašavanja sa novim Zakonom o planiranju

prostora i izgradnji objekata, koji je donijet krajem septembra 2017. godine, javna rasprava o ovom Predlogu zakona održana je u novembru 2017. i usvajanje istog pomjereno je za II kvartal 2018. godine.

U skladu sa Konvencijom o procjeni uticaja na životnu sredinu (Espoo) i pratećim SEA protokolom, kao i Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu ("Sl. list RCG", broj 80/05 i "Sl. list CG", br. 73/10, 40/11 i 59/11) ostvarene su **prekogranične konsultacije** za sljedeća dokumenta:

- 1) Nacrt Strategije prometnog razvoja Republike Hrvatske 2017-2030. i Stratešku studiju o utjecaju Strategije prometnog razvoja Republike Hrvatske 2017-2030. na okoliš;
- 2) Program ostvarivanja Strategije razvoja energetike Republike Srbije do 2025. sa projekcijama do 2030. i Izveštaj o strateškoj proceni uticaja Strategije razvoja energetike Republike Srbije do 2025. sa projekcijama do 2030, za period od 2017. do 2023. na životnu sredinu;
- 3) Strategiju razvoja saobraćaja Crne Gore za period 2018-2035. godine.

Državni sekretar i generalna direktorica za životnu sredinu učestvovali su na **sastanku ministara za zaštitu životne sredine**, koji je održan u periodu 13-14.07.2017. u Talinu, Republika Estonija.

Generalna direktorica za životnu sredinu učestvovala je na **Šestoj ministarskoj konferenciji o životnoj sredini i zdravlju**, koja je održana u Ostravi, Češka Republika, u periodu 13-15.06.2017.

Generalna direktorica za životnu sredinu učestvovala je i na sastanku **Regionalne Radne grupe za životnu sredinu**, koji su zajednički organizovali Regionalni Savjet za saradnju (RCC) i Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine, Vlade Republike Srbije, a koji je održan u Beogradu 20.06.2017.

Tokom 2017. godine nastavljena je **saradnja sa sistemom UN u okviru UNDAF-a 2017-2021**, tj. Razvojnog okvira saradnje za period 2017-2021. godine.

Predstavnici Direktorata za životnu sredinu redovno su učestvovali u radu:

- Upravnog odbora projekta „Razvoj niskokarbonskog turizma“ koji vodi UNDP;
- Sektorske radne grupe za izradu Liste infrastrukturnih projekata;
- Odbora za životnu sredinu i energetska efikasnost Privredne komore Crne Gore.

Predstavnici Direktorata za životnu sredinu učestvovali su u izradi Regionalne strategije za održivu hidroenergiju u zemljama Zapadnog Balkana i u Radnom timu za Sagledavanje posledica izgradnje 400 kW dalekovoda Čevo–Pljevlja na zaštitu i očuvanje šume i šumskog zemljišta u zaštićenom području Bukovička gora u gazdinskoj jedinici “Bukovica” – Šavnik.

ZAŠTITA VAZDUHA I ZAŠTITA OD BUKE U ŽIVOTNOJ SREDINI

Potpisivanjem ugovora, 20.07.2017. godine započela je I faza implementacije **IPA projekta „Jačanje kapaciteta za upravljanje kvalitetom vazduha u Crnoj Gori“** (2014/032-803.09/ENV/SER). Projektom će se obezbijediti bolja implementacija Direktive 2008/50/EZ o kvalitetu vazduha i čistijem vazduhu u Evropi i Direktive 2004/107/EZ o arsenu, kadmijumu, živi, niklu i policikličnim aromatičnim ugljovodonicima u vazduhu, kroz reviziju i proširenje mreže za praćenje kvaliteta vazduha u Crnoj Gori i nabavku nedostajuće opreme. I faza projekta je završena, i kroz nju su date preporuke za prvu redovnu reviziju mreže za praćenje kvaliteta vazduha (ovakve revizije vrše se na svakih 5 godina), predložene su lokacije za 3 nova mjerna mjesta i izrađena tehnička specifikacija za opremanje mreže za praćenje kvaliteta vazduha koje će se izvršiti u II fazi projekta. Kroz II fazu projekta očekuje se nabavka opreme i opremanje sedam postojećih i tri nova mjerna mjesta u okviru

državne mreže za praćenje kvaliteta vazduha. Tokom 2017. godine održane su dvije sjednice Upravnog odbora projekta, i to: 30.11.2017. i 20.12.2017. godine.

Direktorat za životnu sredinu aktivno je učestvovao u izradi **Kratkoročnog akcionog plana za opštinu Pljevlja u slučaju prekoračenja ili rizika od prekoračenja praga upozoravanja za sumpor(IV)oksid.**

KONTROLA INDUSTRIJSKOG ZAGAĐENJA

U decembru 2017. godine Ministarstvo održivog razvoja i turizma pristupilo je izradi **Predloga zakona o izmjenama i dopunama zakona o integrisanoj kontroli i sprječavanju zagađivanja životne sredine.** Ovim zakonom će se za operatere koji ne dobiju IPPC dozvolu do 1. januara 2018, novčane kazne (kao jedna od mjera prema onima koji krše zakon) više nego udvostručiti (sa sadašnjih €5.000-€15.000, na €40.000). Pored toga, taj zakon će predvidjeti obavezne ekološke inspekcije na mjesečnom nivou za navedene operatere. Takođe, novi Zakon će obezbijediti pravni osnov za svakog operatera da podnese, pored tzv. Plana prilagođavanja, i instrument finansijskog obezbjeđenja, kao garanciju, za dobro izvršenje posla na nivou od 20% od planirane investicije za tu godinu za narednu godinu, koja glasi na donosioca i obnavlja se svake godine prema planiranim investicijama za narednu godinu, a najkasnije do 15.12. tekuće godine. U slučaju protesta garancije ili polise, sredstva će biti plaćena na poseban račun Trezora (Budžet Crne Gore).

Nastavljene su aktivnosti na realizaciji projekta **“Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje”** koji Vlada Crne Gore, preko Ministarstva održivog razvoja i turizma i Agencije za zaštitu prirode i životne sredine, realizuje u saradnji sa Svjetskom bankom. Cilj projekta je konačna sanacija i remedijacija četiri identifikovane tzv. „crne ekološke tačke“, a to su Kombinat Aluminijskog Podgorica (dva bazena crvenog mulja i deponija čvrstog otpada), Jadransko brodogradilište Bijela (deponija grita i kontaminiranog zemljišta), Termo-elektrana Pljevlja (deponija pepela i šljake Maljevac) i Rudnik „Šuplja stijena“ Pljevlja (flotacijsko jalovište Gradac), kao i rješavanje pitanja tretmana opasnog otpada. Javni poziv za izbor izvođača radova na remedijaciji lokacije Bijela objavljen je 11.09.2017, a ponude su otvorene 23.10.2017. godine. Postupak evaluacije ponuda je završen i uskoro će biti dodijeljen Ugovor za izvođenje radova na remedijaciji lokacije Jadransko brodogradilište Bijela.

Kao drugi prioritet postavljena je sanacija flotacionog jalovišta Gradac u Pljevljima. Tim povodom, Vlada je na sjednici održanoj 06.04.2017. godine dala saglasnost da se sredstva iz kredita za projekat “Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje” koriste za remedijaciju pomenute lokacije. U vezi sa navedenim, pristupilo se izradi projektnog zadatka i zahtjeva za izražavanje interesovanja za izbor konsultantske firme za izradu Glavnog projekta remedijacije i sprovođenja nadzora nad izvođenjem radova. Zahtjev za izražavanje interesovanja objavljen je 05.06.2017. godine uz prethodno odobrenje Svjetske banke. Kompanije/konzorcijumi/joint venture su dostavili svoje izraze interesovanja, čije je otvaranje i vrednovanje je otpočeto 23.08.2017. Uža lista od šest najkvalifikovanijih ponuđača je pripremljena 26.09.2017. godine. Nakon odobrenja Zahtjeva za dostavljanje tehničko/finansijskih ponuda od strane Svjetske banke isti je dostavljen firmama sa uže liste. Četiri ponude dostavljene su 27.12.2017. godine. Postupak evaluacije je završen.

Vlada je na sjednici održanoj 06.04.2017. godine zadužila Ministarstvo finansija i Elektroprivredu (EPCG) da potpišu poseban Ugovor o korišćenju sredstava iz budžeta projekta „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“ za remedijaciju deponije pepela i šljake „Maljevac“, kao preduslov za otpočinjanje pripremnih aktivnosti na remedijaciji pomenuta lokacije shodno zaključcima Vlade CG od 04.09.2014. Nacrt Ugovora koji je pripremljen od strane Ministarstva finansija, uz konsultaciju

sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, Jedinicom za implementaciju projekta, usaglašen je sa EPCG i biće razmatran na sjednici Borda direktora EPCG.

Zaključkom Vlade sa sjednice održane 06.04.2017. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo finansija i Ministarstvo ekonomije zaduženi su za izradu Plana aktivnosti vezanih za remedijaciju lokacije KAP-a. Tim povodom, a na osnovu predloga Upravnog odbora projekta „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“ formirana je Radna grupa koja će utvrditi činjenice neophodne za izradu predmetnog plana. Zadaci Radne grupe su sljedeći: 1. Sagledavanje imovinsko-pravnih odnosa na KAP lokaciji, uz predlog mjera i zaključaka; 2. Definisanje pitanja finansiranja sanacije deponije čvrstog otpada i bazena crvenog mulja, uz predlog mjera i zaključaka; 3. Predlaganje najprihvatljivijeg rješenja ekološke sanacije, uz predlog mjera i zaključaka; 4. Razmatranje pitanja izgradnje nacionalnog postrojenja za odlaganje i tretman opasnog otpada na lokaciji KAP-a, uz predlog mjera i zaključaka; i 5. Ostala pitanja koja se tokom rada radne grupe izdvoje kao bitna. Plan aktivnosti vezanih za remedijaciju lokacije KAP biće dostavljen Vladi u II kvartalu 2018. godine.

Tokom 2017. godine održane su tri sjednice Upravnog odbora projekta, i to: 23.01.2017, 03.04.2017. i 26.09.2017. godine.

Službenici Direktorata za životnu sredinu učestvovali su u radu Evaluacione komisije za izbor najpovoljnijeg ponuđača na međunarodnom tenderu za remedijaciju tla Brodogradilišta Bijela i Evaluacione komisije za izbor najpovoljnijeg obrađivača Glavnog projekta i nadzor nad sanacijom flotacionog jalovišta Gradac.

UPRAVLJANJE HEMIKALIJAMA

Tokom 2017. godine nastavilo se sa realizacijom projekta „**Pripremne mjere za upravljanje hemikalijama za zemlje kandidate i potencijalne kandidate**“ koji realizuje Evropska agencija za hemikalije (ECHA). U julu 2017. godine, u sklopu projekta odrađen je i prevod ECHA dokumenta, odnosno brošura o izvozu hemikalija i ista je objavljena na sajtu Ministarstva, <http://www.mrt.gov.me/rubrike/publikacije/174595/Brosura-o-izvoza-hemikalija-supstanci-smesa-i-proizvoda-na-trziste-EU.html>.

U saradnji sa Upravom za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, pripremljene su **Smjernice za razlikovanje sredstava za zaštitu bilja od biocidnih proizvoda** (jul 2017.) i Uputstvo o zaštiti voda prilikom upotrebe pesticida <file:///C:/Users/dragana.raonic/Downloads/Uputstvo%20o%20za%20C5%A1titi%20voda%20prilikom%20upotrebe%20pesticida.pdf>.

Tokom 2017. godine kroz **projekat „Sveobuhvatno ekološki prihvatljivo upravljanje PCB otpadom u Crnoj Gori“** realizovane su i sljedeće aktivnosti: izrađen je Vodič za identifikaciju, uzorkovanje opreme i korišćenje brzih testova i aparata Dexsil 2000L, urađena je analiza važećih propisa i dat predlog izmjena važećih propisa, prikupljeni su podaci o opremi od svih partnera na projektu, izrađen je nacrt Priručnika o identifikaciji, skladištenju i metodama dekontaminacije PCB kontaminirane opreme i otpada.

U junu 2017. godine održana je validaciona radionica za **projekat „Pripreme za ratifikovanje i implementaciju Minamata Konvencije o živi-inicijalna procjena za Crnu Goru“** tokom koje je, od strane ekspertskeg tima predstavljen nacrt Izvještaja Minamata inicijalne procjene za Crnu Goru, koji je finalizovan u decembru 2017. godine. Izrađena je Studija o prisustvu žive u proizvodima opšte i posebne namjene.

U okviru projekta: **“Revizija Nacionalnog plana implementacije Stokholmske konvencije o dugotrajnim organskim supstancama (POPs-ovima)”** izrađen je Nacrt ažuriranog Nacionalnog plana implementacije Stokholmske konvencije o dugotrajnim organskim supstancama, u okviru kojeg je pripremljen zakonodavni i institucionalni okvir za upravljanje POPs-ovima, inventar POPs pesticida, kao i inventar nenamjerno proizvedenih POPs, PFOSa, PBDE, HBCDD.

Putem TAIEX-a organizovane su dvije ekspertske misije, i to:

- **“Podrška u implementaciji Zakona o biocidnim proizvodima sa pratećim podzakonskim aktima”**, 3-5.04.2017. godine;
- **„Implementacija Seveso III Direktive“**, jul 2017. godine.

Kako je sastavni dio adekvatnog bezbjednog upravljanja hemikalijama i saradnja sa međunarodnim konvencijama iz ove oblasti, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je i tokom 2017. godine saradivalo sa Sekretarijatom Bazelske, Roterdamske, Stokholmske konvencije i Minamata konvencije o živi. Krajem 2017. godine odobrena je tehnička pomoć u dijelu izgradnje kapaciteta za ispunjavanje obaveza i implementaciju Roterdamske Konvencije od strane Sekretarijata i biće obezbijedena u drugoj polovini 2018. godine.

Službenica Direktorata za životnu sredinu imenovana je za članicu Radne grupe za pregovaračko Poglavlje 1 „Sloboda kretanja roba“.

Službenici Direktorata za životnu sredinu aktivno su učestvovali u radu Upravnih odbora sljedećih projekata:

- **Sveobuhvatno ekološko upravljanje PCB otpadom u Crnoj Gori;**
- **Pripreme za ratifikovanje i implementaciju Minamata Konvencije o živi-inicijalna procjena za Crnu Goru;** i
- **Revizija Nacionalnog plana implementacije Stokholmske konvencije o dugotrajnim organskim supstancama (POPs-ovima).**

ZAŠTITA PRIRODE

U maju 2017. godine Ministarstvo održivog razvoja i turizma je posredstvom Crnogorske nacionalne komisije za UNESCO pri Ministarstvu kulture, dostavilo UNESCO Sekretarijatu **Periodični izvještaj o stanju basena rijeke Tare, jedinog crnogorskog rezervata biosfere u UNESCO MAB Programu „Čovjek i biosfera“**. Izvještaj je pripremljen u saradnji sa lokalnim samoupravama na čijoj teritoriji se prostire basen rijeke Tare i svim relevantnim institucijama iz oblasti životne sredine i nevladinim organizacijama, a uz podršku UNDP i program specijaliste Komisije za nauku iz UNESCO Regionalnog biroa za nauku i kulturu u Evropi, Philippe Pypaert-a. U saradnji sa UNDP, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je pripremio i predlog Protokola o saradnji Ministarstva održivog razvoja i turizma, Ministarstva kulture i lokalnih samouprava na čijoj teritoriji se nalazi basen rijeke Tare, kao i Akcioni plan daljih aktivnosti sa ciljem konačnog uspostavljanja Koordinacionog tijela za ovo MAB područje. U sklopu ove sveobuhvatne aktivnosti, u periodu 22-24.03.2017. godine u Podgorici je realizovana UNESCO misija na temu MAB rezervata biosfere basena rijeke Tare.

Predstavnik Direktorata za životnu sredinu prisustvovao je **Drugom sastanku upravljača UNESCO rezervata biosfere (MAB)** u Barseloni, u periodu 05-07.09.2017. godine. Dobijen je zvanični sertifikat da basen rijeke Tare pripada MAB područjima i kao država učesnica Crna Gora je dala saglasnost na Deklaraciju o MAB područjima koja je usvojena na ovom sastanku.

Tokom 2017. godine realizovao se projekat „**Uspostavljanje dobrovoljnog cilja neutralnosti degradacije zemljišta u okviru Konvencije UN o borbi protiv dezertifikacije-LDN projekat**“ koji se sprovodi od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma i Sekretarijata Ujedinjenih nacija za borbu protiv dezertifikacije (UNCCD). Cilj projekta je da doprinese efikasnom sprovođenju Konvencije UNCCD koju je Crna Gora ratifikovala 2007. godine. Inicijativa o uspostavljanju dobrovoljnog cilja neutralnosti degradacije zemljišta pokrenuta je u okviru Konvencije UNCCD, sa ciljem efikasnije zaštite zemljišta, zadržavanja neutralnog statusa zemljišta, bez gubitka plodnosti i produktivnosti ili, u krajnjem slučaju, poboljšanja kvaliteta zemljišta ukoliko je moguće. U okviru ovog projekta tokom 2017. godine održane su dvije radionice, dok je treća, tj. završna radionica, održana u februaru 2018. godine. U toku je priprema finalnog izvještaja o realizaciji projekta. Izvještaj će sadržati mjere za unaprijeđenje i zaštitu zemljišta.

U Konji (Turska), u maju 2017. održan je sastanak predstavnika Sekretarijata UNCCD-a i nacionalnih Focal point-a za Konvenciju i naučnih konsultanata na LDN projektu na kojem su zemlje predstavile dotadašnji progres ostvaren u okviru LDN projekta. Sastanku je prisustvovao predstavnik Direktorata za životnu sredinu, koji je ujedno i nacionalni Focal point za UNCCD Konvenciju.

U periodu 04-16.09.2017. godine, u Ordosu, Kini, održan je XIII sastanak zemalja članica Konvencije o borbi protiv dezertifikacije, kojoj je prisustvovao predstavnik Direktorata za životnu sredinu-nacionalni Focal point za UNCCD Konvenciju. Jedna od tema koja je razmatrana na sastanku zemalja članica Konvencije bila je i inicijativa o uspostavljanju dobrovoljnog cilja neutralnosti degradacije zemljišta i kako se ista sprovodi u različitim zemljama. Na sastanku je između ostalog usvojen i novi strateški okvir za period 2018-2030. godine.

Tokom 2017. nastavljena je realizacija IPA projekta „Uspostavljanje Natura 2000 mreže“i do kraja decembra 2017. realizovane su sve predviđene godišnje aktivnosti u okviru ovog projekta. Održane su tri sjednice Upravnog odbora projekta, i to: 16.01.2017, 30.05.2017. i 6.12.2017. godine.

Tokom 2017. godine Direktorat za životnu sredinu imao je kontinuitet na planu aktivnosti vezanih za zaštitu Ulcinjske solane, a koje su se prije svega ogledale u obezbjeđivanju potrebnih finansijskih sredstava za upravljanje ovim područjem od strane Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore (JPNP). Predstavnik Direktorata učestvovao je na međunarodnoj Konferenciji o Solani koju je organizovao CZIP u aprilu 2017. godine. Ostvareno je i redovno učešće predstavnika Direktorata za životnu sredinu na sjednicama Savjetodavnog tijela za Solanu. Savjetodavno tijelo prati realizaciju svih relevantnih aktivnosti na zaštiti i valorizaciji Solane, a u čijem sastavu participiraju predstavnici dvije nevladine organizacije, lokalne uprave Ulcinj, Agencije za zaštitu prirode i životne sredine i Ministarstva održivog razvoja i turizma, a predsjedava direktor JPNP.

Nakon konsultacija sa nadležnim službama Evropske komisije, iz Fonda za evropsku integraciju 13.02.2017. započela je realizacija projekta „**Finalizacija studije zaštite za Ulcinjsku solanu**“ od strane Agreco Consortium iz Beča i na njemu su bila angažovana 3 EU eksperta. Formiran je Upravni odbor projekta, kojeg su činili predstavnici: Ministarstva održivog razvoja i turizma, Privrednog suda, Ministarstva ekonomije, Ministarstva finansija, Ministarstva evropskih poslova, Agencije za zaštitu prirode i životne sredine, JPNP, Opštine Ulcinj, NVO Centar za zaštitu i poučavanje ptica i Eurofonda. Predstavnici Direktorata za životnu sredinu redovno su učestvovali na sjednicama Upravnog odbora ovog projekta, i to: 31.03.2017. i 9.11.2017. Projekat je završen krajem novembra 2017. **izradom sveobuhvatne Studije zaštite Ulcinjske solane u kojoj su obrađena sva pitanja od značaja za ovaj lokalitet.**

Tokom 2017. godine nastavljena je saradnja sa GIZ-om u okviru dva projekta, i to: „**Održivo očuvanje Prespanskog, Skadarskog i Ohridskog jezera**“ i „**Otvoreni regionalni fond za**

biodiverzitet-BIRM". II faza projekta „Održivo očuvanje Prespanskog, Skadarskog i Ohridskog jezera“ je završena u novembru 2017. godine i potpisan je Ugovor za realizaciju III faze.

Rješenjem ministra održivog razvoja i turizma od 18.05.2017. godine formirana je Radna ekspertska grupa za zaštitu prirode.

Tokom 2017. godine realizovane su i aktivnosti na temu zbrinjavanja napuštenih životinja, sa fokusom na transport dva napuštena medveda u rehabilitacioni centar Arcturos u Grčkoj.

Tokom 2017. godine nastavljene su i aktivnosti na finalizaciji Plan upravljanja za posebni rezervat Tivatska solila.

U novembru 2017. godine sproveden je Peer Review za implementaciju Nacionalne strategije biodiverziteta u okviru Konvencije o biološkoj raznovrsnosti.

ZAŠTITA OD JONIZUJUĆEG I NEJONIZUJUĆEG ZRAČENJA

Delegacija Crne Gore je 31.03.2017. godine predstavila **Prvi nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Konvencije o nuklearnoj sigurnosti** na Sedmom redovnom sastanku strana ugovornica Konvencije o nuklearnoj sigurnosti, u Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju (MAAE) u Beču. U postupku pregledanja izvještaja strana ugovornica Konvencije Crna Gora je drugim državama članicama postavila 12 pitanja, dok je Crnoj Gori postavljeno 18 pitanja.

U periodu 17-21.09.2017. Delegacija Crne Gore, koju je predvodila ministarka nauke Sanja Damjanović, a u kojoj su učestvovali državni sekretar Saša Radulović i generalna direktorica Direktorata za životnu sredinu Ivana Vojinović, učestvovala je na **61. Redovnom zasjedanju Generalne konferencije Međunarodne agencije za atomsku energiju**. Na Generalnoj konferenciji zastupani su interesi Crne Gore u oblasti nuklearne sigurnosti i bezbjednosti i zaštite od jonizujućeg zračenja. Generalna konferencija se održava svake godine i predstavlja forum na kojem se razmatraju teme iz oblasti: zaštite od jonizujućeg zračenja, bezbjednosti radioaktivnih izvora, upravljanja radioaktivnim otpadom, zatim pitanja iz oblasti medicine, dozimetrije, nuklearne sigurnosti, nuklearne energije, pri čemu se kroz svaku oblast djelovanja promoviše primjena atomske energije u miroljubive svrhe. Održan je sastanak sa generalnim direktorom Međunarodne agencije za atomsku energiju Jukija Amanom i više bilateralnih sastanaka.

Predstavnici relevantnih institucija u saradnji sa predstavnicima Odjeljenja za nuklearnu bezbjednost Međunarodne agencije za atomsku energiju izvršili su reviziju postojećeg i izradili novi **Integrirani plan podrške za oblast nuklearne bezbjednosti (INSSP), kao i Akcioni plan za njegovo sprovođenje za period 2017-2019**. Pomenuti planovi su usaglašeni 28.02.2017. godine, nakon čega je imenovana nacionalna kontakt osoba za sprovođenje ovih planova. Takođe, imenovana je i nacionalna kontakt osoba za pristup platformi Nuklearnog bezbjedonosnog sistema upravljanja informacijama (NUSIMS).

Na poziv Evropske komisije Crna Gora je u martu 2017. godine formalno izrazila spremnost da se dobrovoljno priključi **Platformi za razmjenu radioloških podataka (EURDEP)**. S tim u vezi imenovana je nacionalna kontakt osoba i njena zamjena.

Tokom 2017. godine predstavnici Direktorata učestvovali su u izradi **Strategije za smanjenje rizika od katastrofa sa Akcionim planom za sprovođenje Strategije za period 2018-2023**, koju je Vlada Crne Gore usvojila 21.12.2017, godine, kao i u izradi **Predloga zakona o izmjenama i**

dopunama Zakona o prevozu opasnih materija, čiju je izradu koordiniralo Ministarstvo unutrašnjih poslova, Direktorat za vanredne situacije.

Skupština Crne Gore je na sjednici održanoj 30.11.2017. donijela **Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata** ("Sl. list CG", broj 64/17), kojim je, između ostalog, normirano da se uzme u obzir zaštita od radona u fazi izgradnje objekata, kao preventivna mjera za zaštitu od radioaktivnog gasa radona. Na ovaj način izvršeno je **usaglašavanje**, kako sa nacionalnim potrebama i posebnostima, tako i sa dijelom odredbe vezano za zaštitu od radona iz **Direktive Savjeta 2013/59/EURATOM od 5.12.2013. o osnovnim sigurnosnim standardima za zaštitu od opasnosti koje potiču od izloženosti jonizujućem zračenju, i o stavljanju van snage Direktiva 89/618/EURATOM, 90/641/EURATOM, 96/29/EURATOM, 97/43/EURATOM i 2003/122/EURATOM**).

PROJEKTNE AKTIVNOSTI

U dijelu usklađivanja pravnog okvira sa najnovijim međunarodnim standardima Međunarodne agencije za atomsku energiju (MAAE) i pravnom tekovinom Evropske unije u oblasti radijacione i nuklearne sigurnosti i bezbjednosti i zaštite od jonizujućeg zračenja, u toku 2017. sprovodila su se dva nacionalna projekta odobrena od strane MAAE (**MNE9006 „Unaprijeđenje regulatorne infrastrukture u oblasti nuklearne i radijacione sigurnosti“**) i Evropske unije (IPA **višekorisnički projekat „Dalje jačanje nuklearnih regulatornih tijela Albanije, Makedonije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Kosova (1244) i Crne Gore“**), čija realizacija traje tri godine, odnosno do kraja maja 2018. godine. U okviru projekata održano je više sastanaka, ekspertskih misija i studijskih posjeta službenika nadležnih institucija za sprovođenje ovih projekata. U januaru 2017. godine počela je **izrada nacрта novog Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja, radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i bezbjednosti**, kao i izrada budućeg seta unaprijeđenih podzakonskih akata.

U periodu 5-9.06.2017. godine realizovana je ekspertska misija u okviru **MNE9006 „Unaprijeđenje regulatorne infrastrukture u oblasti nuklearne i radijacione sigurnosti“**, posvećena izradi pravilnika.

Prirodnom radioaktivnom gasu radonu, kao jednom od vidova prirodno obogaćenog radioaktivnog materijala (NORM-a) u Crnoj Gori je posvećena posebna pažnja. U 2017. godine završena je realizacija istraživačkog dijela projekta **MNE9004 „Mapiranje radona u Crnoj Gori i unaprijeđenje nacionalnog sistema zaštite od radona“** i nastavljena je implementacija projekta **MNE9005 „Procjena i smanjenje radona u crnogorskim školama i vrtićima“**. Oba projekta finansiraju Međunarodna agencija za atomsku energiju i Vlada Crne Gore. Projekti imaju istraživački karakter, a realizuju ih: Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo prosvjete i Agencija za zaštitu prirode i životne sredine. Realizacija ovih projekata za rezultate, između ostalog, ima sljedeće:

- Procijenjenu srednju godišnju koncentraciju radona u boravišnim prostorijama na teritoriji Crne Gore, na osnovu koje se procjenjuje radiološka opterećenost stanovništva Crne Gore koja je posljedica uticaja radona; i
- Procijenjenu srednju godišnju koncentraciju radona u svim srednjim i osnovnim školama, vrtićima, resusnim centrima, domovima učenika i studenata Crne Gore. Shodno rezultatima navedenih projekata pristupiće se i izradi posebne Strategije zaštite od radona, kao i izmjenama i dopunama onog dijela pravnog okvira koji tretira ovu problematiku.

Na osnovu rezultata projekta **MNE9004 „Mapiranje radona u Crnoj Gori i unaprijeđenje nacionalnog sistema zaštite od radona“** izrađen je stručni osnov i prvi nacrt Strategije zaštite od radona sa Akcionim planom za period 2019-2023, koji je poslat na mišljenje Radnoj grupi

oformljenoj od strane ministra održivog razvoja i turizma. Prvi sastanak Radne grupe za izradu Strategije održan je 27.12.2017. godine.

U aprilu 2017. godine realizovana je petodnevna posjeta eksperta Damijana Škrka, direktora Uprave za zaštitu od zračenja Slovenije, u okviru nacionalnog projekta MNE9006 "Unaprijeđenje regulatorne infrastrukture u oblasti nuklearne i radijacione sigurnosti".

6.8. DIREKTORAT ZA UPRAVLJANJE OTPADOM I KOMUNALNI RAZVOJ

Stanje u upravnoj oblasti i reformske i druge aktivnosti i najvažnije mjere preduzete u 2017. godini

S obzirom na to da je Zakon o upravljanju komunalnim otpadnim vodama („Sl.list CG“, broj 2/17) stupio na snagu u januaru 2017. godine, u toku godine realizovana su četiri podzakonska akta kojim je procenat transpozicije Direktive o komunalnim otpadnim vodama 91/271/EEC povećan sa 53% na preko 85%, dok će se u 2018. godini ovaj procenat povećati na 100%.

U 2017. godini nastavilo se sa realizacijom projekata, koji su definisani strateškim dokumentima: Master planom odvođenja otpadnih voda Crnogorskog primorja i opštine Cetinje i Master planom za kanalizaciju i otpadne vode u centralnom i sjevernom regionu Crne Gore i drugim projektima. Crna Gora, iz IPA sredstava, sprovodi projekat revizije strateških master planova u oblasti otpadnih voda koji će obuhvatiti period 2018-2035 i Prvi Nacrt Plana za implementaciju Direktive 91/271/EEC. (Ukupna vrijednost projekta je 299.000 eura - 85% IPA donacija, 15% Kapitalni budžet za 2017. godinu). Decembra 2017. godine završen je Nacrt dokumenata. Usvajanje dokumenata od strane Vlade Crne Gore planirano je u II kvartalu 2018. godine.

U oblasti otpadnih voda u 2017. godini realizovane su sljedeće investicione aktivnosti:

- Izgrađeno je postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV) u opštini Herceg Novi, kapaciteta 65.300 ekvivalent stanovnika u iznosu od 8,888 miliona eura;
- Izgrađeno je 17,6 km kanalizacione i 14,5 km vodovodne mreže u opštini Tivat u iznosu od 9,5 miliona eura;
- Izgrađeno je PPOV u opštini Šavnik u iznosu od 250 000 eura.
- Nastavljena je realizacija velikog broja infrastrukturnih projekata koji imaju višegodišnji karakter (PPOV u Pljevljima i Beranama, kanalizacione mreže u Herceg Novom, Baru, Bijelom Polju i sl.).
- Potpisani su ugovori za projekte u oblasti otpadnih voda za Glavni grad Podgoricu (PPOV, kolektorski sistem, sistem za tretman kanalizacionog mulja) u iznosu od 50,35 miliona eura i realizuju se uz podršku KfW banke, i to kroz: grant sredstva u iznosu od 10,15 miliona eura (dodijeljena sredstva od 1,15 miliona eura za konsultantske usluge, i dodijeljena WBIF grant sredstva u iznosu od 9 miliona eura); ugovor o zajmu sa KfW bankom u iznosu od 35 miliona eura. Preostale finansijske potrebe u iznosu oko 5,2 miliona eura će obezbijediti Glavni grad Podgorica iz sopstvenih izvora sredstva.
- Raspisan je tender za projektovanje i izgradnju PPOV i kolektorskog sistema u Danilovgradu u iznosu od 3,95 miliona eura. Sredstva su obezbjeđena iz kredita EBRD-a.
- U toku 2017. godine iz Kapitalnog budžeta je nastavljeno sa realizacijom projektne dokumentacije, kao i finansiranje nekih projekata (sanacija ponora otpadnih voda na Cetinju, subvencioniranje PPOV-a na Vranjini i sl).

Zakon o komunalnim djelatnostima („Službeni list CG“, broj 55/16), donesen je 2016. godine, ali ima odloženu primjenu do 25. februara 2018. godine, izuzev pojedinih kaznenih odredi čija primjena je počela danom stupanja Zakona na snagu. Ovim zakonom prvi put se uvodi regulacija u oblasti regulisanih komunalnih djelatnosti (vodosnabdijevanje i otpadne vode), daje osnov za definisanje elementa i način za utvrđivanja cijene komunalnih usluga, daje osnov za propisivanje uslova koje treba da ispunjavaju preduzeća koja mogu da obavljaju komunalne djelatnosti, uvodi se komunalna naknada kao izvor sredstava za finansiranje zajedničke komunalne potrošnje, daje osnov za uspostavljanje odnosa u oblasti komunalnih djelatnosti na nov način.

Na osnovu ovog zakona donesen je:

1. **Pravilnik o bližim uslovima i načinu vođenja registra vršilaca komunalnih djelatnosti i izdatih rješenja o ispunjenosti uslova za obavljanje komunalnih djelatnosti** („Službeni list CG”; broj 77/17)

i urađeni nacrti/predlozi još šest podzakonskih akata i to:

- 1) Predloga uredbe o bližim elementima i metodologiji za određivanje cijene komunalne usluge;
- 2) Pravilnik o sadržaju godišnjeg programa obavljanja komunalnih djelatnosti i godišnjeg izvještaja o realizaciji godišnjeg programa obavljanja komunalnih djelatnosti;
- 3) Pravilnik o minimumu kvaliteta i obima poslova za obavljanje komunalne djelatnosti;
- 4) Pravilnik o ispunjenosti uslova u pogledu kadra i tehničke opremljenosti vršioca komunalne djelatnosti za obavljanje komunalne djelatnosti;
- 5) Pravilnik o bližem sadržaju podataka, rokovima i načinu dostavljanja podataka i metodologiji obrade podataka koji su predmet monitoringa komunalnih djelatnosti;
- 6) Tehnički uslovi za komunalnu infrastrukturu, opremu i sredstva.

U skladu sa Zakonom, u okviru Regulatorne agencije za energetiku formirana je Služba za regulisane komunalne djelatnosti (vodosnabdijevanje i upravljanje otpadnim vodama). U toku 2017. godine, uz finansijsku i logističku podršku Ministarstva, rađeno je na osposobljavanju ove službe za obavljanje Zakonom definisanih poslova i izradu podzakonskih akata za regulisane komunalne djelatnosti (benčmarking, cijene usluga, izdavanje licenci za obavljanje djelatnosti i dr.).

Zakon o regionalnom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja („Službeni list CG”, broj 56/16), donesen je 2016. godine. Rješenja iz Zakona o regionalnom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja usaglašena su sa Zakonom o unapređenju poslovnog ambijenta („Službeni list CG”, broj 40/10) kojim je utvrđena obaveza organizacione transformacije javnih preduzeća. Shodno tome, tokom 2017. godine, rađeno je na donošenju propisa kojim se JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ transformiše u Društvo sa ograničenom odgovornošću „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“. Pored toga, zakonom su uređena pitanja koja se odnose na mogućnost korišćenja vode sa izvorišta za regionalno vodosnabdijevanje u komercijalne svrhe, odnosno da se preduzeću koje upravlja sistemom regionalnog vodosnabdijevanja, pored obavljanja funkcije javnog vodosnabdijevanja, omogući da se bavi i djelatnošću isporuke vode za druge potrebe, a stvorene su i zakonske pretpostavke za davanje koncesije na određene količine vode iz regionalnog vodovodnog sistema.

Na osnovu ovog zakona u 2017. godini doneseni su:

- **Uredba o načinu obračuna posebne naknade na investicije za izgradnju ili rekonstrukciju objekata na Crnogorskom primorju** („Službeni list CG”, broj 16/17);
- **Odluka o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“** („Službeni list CG”, broj 79/17).

Tokom 2017. godine, u oblasti upravljanja otpadom, nastavilo se sa realizacijom projekata koji su definisani Državnim planom upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015-2020. godina.

U opštini Žabljak je u drugoj polovini septembra 2017. godine završena sanacija neuređenog gradskog odlagališta „Čarkovo polje“ (učešće Crne Gore i Slovenije u okviru Programa međunarodne saradnje Republike Slovenije i Crne Gore iznosi po 50 %).

Sanirala su se neuređena odlagališta „Čafe“ u Baru i „Vrtijeljka“ na Cetinju i planira se da ove aktivnosti budu završene tokom 2018. godine. Za sanaciju ovih neuređenih odlagališta obezbijeđeno je 85% sredstava iz IPA fonda Operativni program regionalni razvoj 2012-2013, a učešće Crne Gore je 15%.

Realizacija Programa rada Vlade, Programa rada Ministarstva za 2017. godinu

Realizovane obaveze

Programom rada Vlade za 2017. godinu Direktorat je realizovao obavezu usvajanja dokumenta pod nazivom **Projekcija dugoročnog vodosnabdijevanja Crne Gore do 2040. godine**. Dokument je usvojen na sjednici Vlade od 23. marta 2017. godine. Dokument ukazuje na tehnička rješenja kojima se stvaraju pretpostavke za racionalniji rad lokalnih sistema za vodosnabdijevanje, smanjenje gubitaka, optimizaciju u korišćenju vodoizvorišta i isporučene vode, obezbjeđenje dodatnih količina vode odnosno da se uspostavi sveobuhvatan i funkcionalan sistem vodosnabdijevanja u određenoj opštini, u srednjoročnom vremenskom periodu do 2025. godine te dugoročna prognoza do 2040. godine sa aproksimativnim troškovima ulaganja u vodovodnu infrastrukturu.

Programom rada Ministarstva za 2017. godinu donesena su, odnosno usvojena sljedeća dokumenta u okviru nadležnosti Direktorata:

u skladu sa **Zakonom o upravljanju otpadom** („Službeni list CG“, br. 64/11 i 39/16):

1. Uredba o kriterijumima za prestanak statusa otpada od gvožđa, čelika, aluminijuma, bakra i stakla ("Službeni list Crne Gore", br. 26/17 i 31/17 od 12.05.2017),
2. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o bližem sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za izdavanje dozvole za uvoz, izvoz i tranzit otpada, listi klasifikacije otpada i sadržaju i načinu vođenja registra izdatih dozvola ("Službeni list Crne Gore", broj 76/17 od 17.11.2017),

u skladu sa **Zakonom o upravljanju komunalnim otpadnim vodama** („Službeni list CG“, br. 2/17):

1. Pravilnik o geografskim granicama, broju i kapacitetu aglomeracija („Službeni list Crne Gore“, broj 78/17 od 23.11.2017),
2. Pravilnik o monitoringu i vrednovanju rezultata kvaliteta i količine ispuštenog efluenta komunalnih i biološki razgradivih industrijskih otpadnih voda („Službeni list Crne Gore“, broj 78/17 od 23.11.2017),
3. Pravilnik o sadržaju evidencije ispuštanja komunalnih otpadnih voda i biološki razgradivih industrijskih otpadnih voda („Službeni list Crne Gore“, broj 78/17 od 23.11.2017),
4. Pravilnik o sadržaju izvještaja o ispuštanju (dispoziciji) komunalnih otpadnih voda i biološki razgradivih industrijskih otpadnih voda („Službeni list Crne Gore“, broj 78/17 od 23.11.2017).

u skladu sa **Zakonom o regionalnom vodosnabdijevanju** („Službeni list CG“, broj 56/16):

1. Godišnji izvještaj o realizaciji godišnjeg plana rada sa godišnjim finansijskim izvještajem JP Regionalni vodovod Crnogorskog primorja za 2016. godinu - sjednica Vlade CG održana 15. juna 2017. godine);
2. Godišnji plan rada za 2018. godinu privrednog društva koje obavlja djelatnost regionalnog vodosnabdijevanja – sjednica Vlade Crne Gore održana 15. februara 2017. godine;
3. Uredba o načinu obračuna posebne naknade na investicije za izgradnju ili rekonstrukciju objekata na Crnogorskom primorju (Sl. list Crne Gore broj 16/17);
4. Odluka o osnivanju privrednog društva koje obavlja djelatnost regionalnog vodosnabdijevanja („Sl. list Crne Gore“ broj 79/17);

u skladu sa **Zakonom o komunalnim djelatnostima** („Službeni list CG”, broj 55/16):

1. Pravilnik o bližim uslovima i načinu vođenja registra vršilaca komunalnih djelatnosti i izdatih rješenja o ispunjenosti uslova za obavljanje komunalnih djelatnosti (“Službeni list CG”; broj 77/17).

Nerealizovane obaveze

U skladu sa **Zakonom o komunalnim djelatnostima** („Službeni list CG”, broj 55/16) nijesu donijeti sljedeći podzakonski akti:

- 1) Uredba o bližim elementima i metodologiji za određivanje cijene komunalne usluge;
- 2) Pravilnik o sadržaju godišnjeg programa obavljanja komunalnih djelatnosti i godišnjeg izvještaja o realizaciji godišnjeg programa obavljanja komunalnih djelatnosti;
- 3) Pravilnik o minimumu kvaliteta i obima poslova za obavljanje komunalne djelatnosti;
- 4) Pravilnik o ispunjenosti uslova u pogledu kadra i tehničke opremljenosti vršioca komunalne djelatnosti za obavljanje komunalne djelatnosti;
- 5) Pravilnik o bližem sadržaju podataka, rokovima i načinu dostavljanja podataka i metodologiji obrade podataka koji su predmet monitoringa komunalnih djelatnosti;
- 6) Tehnički uslovi za komunalnu infrastrukturu, opremu i sredstva.

Tokom 2017. godine formirane su radne grupe i urađeni nacrti/predlozi navedenih podzakonskih akata, koji, zbog kompleksnosti materije koju obrađuju (trebalo je propisati odnose, uslove za obavljanje djelatnosti, uslove za formiranje cijena, opremljenost tehničku i kadrovsku i dr. za 14 komunalnih djelatnosti koje prepoznaje Zakon), nijesu u potpunosti završeni u toj godini. Pored toga, ove propise je bilo potrebno usaglasiti sa propisima koje treba da donese Regulatorna agencija za energetiku, čija izrada je, takođe, u toku. S druge strane, ovi podzakonski akti se nisu mogli biti primijenjeni do početka primjene Zakona o komunalnim djelatnostima.

U skladu sa **Zakonom o upravljanju otpadom** („Službeni list CG”, br. 64/11 i 39/16):

- 1) **Pravilnik o načinu obračuna i plaćanja naknade za privremeno skladištenje komunalnog i neopasnog građevinskog otpada** – zbog usaglašavanja pojedinih odredbi sa predstavnicima jedinice lokalne samouprave izrada predmetnog pravilnika prenesena u Program rada Ministarstva za 2018. godinu.
- 2) **Pravilnik o metodologiji za utvrđivanje sastava i količine (mase) komunalnog otpada na teritoriji jedinice lokalne samouprave** – zbog usaglašavanja pojedinih odredbi sa predstavnicima jedinice lokalne samouprave izrada predmetnog pravilnika prenesena u Program rada Ministarstva za 2018. godinu.
- 3) **Pravilnik o graničnim vrijednostima prisustva opasnih materija u pojedinim djelovima električnih i elektronskih proizvoda, vozila, guma, baterija i akumulatora i ambalaže, kao i oznakama o vrsti i načinu upravljanja otpadom koji nastaje iz tih proizvoda** - u skladu sa Nacrtom pregovaračke pozicije za oblast upravljanja otpadom izrada predmetnog pravilnika prenesena u Program rada Ministarstva za 2018. godinu.
- 4) **Godišnji izvještaj o sprovođenju Državnog plana za upravljanje otpadom za 2016. godinu** nije poslat na usvajanje jer su izmjene i dopune Zakona o upravljanju otpadom i komunalni razvoj donijete u septembru 2016. godine gdje pojedine aktivnosti planirane Državnim planom upravljanja otpadom nije moguće realizovati.

Informacija o ostalim materijalima koji su razmatrani na sjednicama Vlade

Mišljenje na Predlog za ocjenu ustavnosti odredaba člana 58 st. 6 i 8 Zakona o komunalnim djelatnostima koji su podnijeli poslanici Demokratske Crne Gore u Skupštini Crne Gore.

Realizacija programa pristupanja Crne Gore EU u 2017. godini

Uredba o kriterijumima za prestanak statusa otpada od gvožđa, čelika, aluminijuma, bakra i stakla – realizovano.

Pravilnik o klasifikaciji i katalogu otpada - realizovano

Bliži sadržaj programa izgradnje kolektorskih sistema i postrojenja za tretman komunalnih otpadnih voda sa obrascima za pripremu Izvještaja o njegovoj realizaciji - Obaveza je u skladu sa članom 20 Zakona o upravljanju komunalnim otpadnim vodama planirana za II kvartal 2018. godine (18 mjeseci nakon usvajanja Zakona – „Službeni list Crne Gore“, br. 2/17 od 10.01.2017.). Nacrta bližeg sadržaja programa izgradnje kolektorskih sistema i postrojenja za tretman komunalnih otpadnih voda sa obrascima za pripremu Izvještaja o njegovoj realizaciji je urađen, očekuje se da bude objavljen u I kvartalu 2018.

Pravilnik o graničnim vrijednostima opasnih supstanci u električnim i elektronskim proizvodima, ambalaži, baterijama i akumulatorima i vozilima - Izrada Nacrta pravilnika je u toku, a njena finalizacija je planirana za III kvartal 2018. godine.

Podaci o izvršavanju zakona

- Izdavanje potvrda, izvoda i sl. na zahtjev stranaka

Na osnovu člana 25 stav 1 tačka 12 Zakona o porezu na dodatu vrijednost („Službeni list RCG“, br. 65/01, 12/02, 38/02, 72/02, 21/03, 6/05 i „Službeni list CG“, br. 16/07, 73/10, 40/11, 29/13 i 09/15) i člana 13e Pravilnika o postupku oslobađanja od plaćanja poreza na dodatu vrijednost investitora i isporuku određenih proizvoda i usluga („Službeni list CG“, br. 17/15 i 68/15), Direktorat je u toku 2017. godine izdao šest potvrda za oslobađanje od poreza na dodatu vrijednost za projekte iz oblasti upravljanja otpadom, vodosnabdijevanja i upravljanja otpadnim vodama. Poreske potvrde su se odnosile na sljedeće projekte:

1. Projektovanje i izgradnja glavnog kanizacionog kolektora u Bijelom Polju-faza I
2. Izgradnja vodovoda Krkori Andrijevića
3. Unapređenje sistema upravljanja vodnim resursima u Đakovici i Bijelom Polju.
4. Projekat „Purchase of Public Works Vehicle and Waste Bins“/Kupovina vozila za javne radove i kontejnera za otpatke“, opština Žabljak

Takođe, na osnovu zahtjeva Vodacom-a izdata je jedna potvrda za strane konsultante u svrhu njihovog regulisanja privremenog boravka kod nadležnog organa.

Direktorat je dao tri saglasnosti na predloge lokalnih planova upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom i četiri saglasnosti na predloge odluka jedinica lokalne samouprave koje se odnose na odvojeno sakupljanje komunalnog otpada.

U skladu sa članom 39 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata („Službeni list Crne Gore“, br. 51/08,34/11,35/13 i 33/14), Direktorat je dao mišljenje na veliki broj prostorno-planskih akta.

Podaci o rješavanju u upravnim stvarima: prvostepeni i drugostepeni postupci, podaci o postupcima pred sudovima, posebno za slobodan pristup informacijama

Kada je u pitanju rad na rješavanju upravnih predmeta u 2017. godini u nastavku je dat pregled o radu na rješavanju upravnih predmeta i o radu na izdavanju uvjerenja za period od 1.1-31.12.2017.godine.

Broj predmeta riješenih	8
Broj predmeta neriješenih.....	0
Broj predmeta riješenih u prvostepenom upravnom postupku	4
Broj predmeta riješenih u drugostepenom upravnom postupku	4
Broj podnesenih žalbi	5
Broj podnesenih tužbi	3
Broj odluka donesenih u upravnom sporu	0

U prvostepenom upravnom postupku Direktorat za upravljanje otpadom i komunalni razvoj, u periodu od 01.01-31.12.2017. godine rješavao po četiri zahtjeva od čega se po tri zahtjeva dozvolio pristup informaciji, a jedan zahtjev je odbijen jer se dokument nije nalazio u posjedu Direktorata.

U drugostepenom upravnom postupku Direktorat za upravljanje otpadom i komunalni razvoj je odlučivao po žalbama podnesenim protiv rješenja Agencije za zaštitu prirode i životne sredine (jedna žalba) i po žalbama podnesenim protiv rješenja Uprave za inspeksijske poslove (tri žalbe).

Rješavajući po žalbi Kombinata aluminijuma Podgorica AD u stečaju podnijetoj protiv rješenja Agencije za zaštitu prirode i životne sredine Direktorat je donio rješenje kojim se žalba odbija kao neosnovana. Takođe, rješavajući po žalbama podnesenim protiv rješenja Uprave za inspeksijske poslove, Direktorat je donio dva rješenja, gdje se žalbe Kombinata aluminijuma AD u stečaju odbijaju kao neosnovane, dok je jednim rješenjem usvojio žalbu „TARA-Aerospace and Defence Products“ AD Mojkovac i poništio rješenje ekološkog inspektora.

Protiv tri rješenja Ministarstva održivog razvoja i turizma, Kombinat aluminijuma Podgorica AD u stečaju je uložio tužbe pred Upravnim sudom. Rješavanje u sva tri postupka je u toku.

U dijelu koji se tiče podataka o primjeni odredaba propisa o upravnom postupku koje se odnose na pribavljanje podataka po službenoj dužnosti, izdavanje uvjerenja i izvršenje izvršnih rješenja ovaj Direktorat nije imao aktivnosti po tom pitanju u navedenom periodu.

Izvršavanje poslova utvrđenih propisima od strane javnih preduzeća

JP Regionalni vodovod Crnogorsko (JP) primorje je u izvještajnom periodu svoje aktivnosti realizovalo uz podršku Vlade, Ministarstva održivog razvoja i turizma i drugih ministarstava i institucija sa kojima JP ima intenzivnu komunikaciju.

JP je uredno obavljalo osnovnu djelatnost regionalnog vodosnabdijevanja Crnogorskog primorja, odnosno neprekidno je isporučivalo visokokvalitetnu vodu za piće opštinskim vodovodnim preduzećima na tom području. Redovno je vršena dezinfekcija i kontrola kvaliteta vode izvorišta Bolje Sestre i vode na distribucionim odvojcima u regionalnom vodovodnom sistemu, i to kontrola u internoj laboratoriji JP i eksterna kontrola od strane JU Institut za javno zdravlje, koja ima akreditaciju i ovlaštenje Ministarstva zdravlja za ispitivanje zdravstvene ispravnosti vode za piće. Sve analize vode su pokazale da je voda zdravstveno ispravna i odličnog kvaliteta.

U periodu od 2015. godine do 2017. godine se isporučuje u prosjeku 9,33 miliona m³ godišnje vodovodima na Crnogorskom primorju, što premašuje ugovorene količine u prosjeku za 30%. U

2015. godini isporučeno 141% više vode od ugovorene količine, u 2016. godini taj procenat povećanja je 134% i u 2017. godini 128%.

U 2017. godini je ugovoreno je 7.124.560 m³ vode, a isporučena je količina od 9.097.278m³ vode.

Sprovedene su aktivnosti na obezbjeđenju uslova na proširenju područja na Crnogorskom primorju koja preuzimaju vodu iz regionalnog vodovodnog sistema. Jedan od prioriternih ciljeva i zadataka JP je priključenje vodovoda opštine Herceg Novi na RVS izgradnjom cjevovoda Tivat - Sveta Neđelja. Pripremljena je tenderska dokumentacija i raspisan je tender u martu i dostavljeno je pet ponuda koje su u postupku pregleda, ocjene i vrednovanje ponuda ocjenjene kao negativne, te se samim tim obustavio tenderski postupak. Nakon dopune dokumentacije raspisan je novi tender za izvođenje radova na cjevovodu Tivat - Sveta Neđelja po kojem je otvaranje ponuda zakazano za 2018. godini.

Radi kvalitetnije isporuke vode za Tivat, Kotor i Herceg Novi planirano je povećanje kapaciteta cjevovoda na dionici PK Prijevor - Tivat. Za dionicu Lastva Grbaljska - Tivat ugovorena je izrada projektne dokumentacije u sklopu projektovanja Bulevara Lastva Grbaljska - Tivat. Za dionicu PK Prijevor - Lastva Grbaljska pripremljena je tenderska dokumentacija i slijedi raspisivanje tendera.

Odobrena je izrada novih distribucionih odvojaka na regionalni vodovodni sistem: Zaljevo, Dobre vode, Bigovo, Smokvice, Gradiošnica, Prijevor. Vršene su redovne aktivnosti na održavanju sistema u ispravnom stanju. Izvršena su sva neophodna geodetska mjerenja - oskultacija objekata RVS sa posebnim akcentom na hidrotehnički tunel Sozina u cilju praćenja slijeganja objekata. Shodno zakonskoj regulativi izvršena je zamjena svih mjerača protoka putem kojih se vrši isporuka vode u potrebnom zakonskom roku. Pokrenut je i razvojni projekti kroz izradu projektne dokumentacije za izgradnju infrastrukture za izvoz vode putem tankera.

U izvještajnom periodu JP je uredno izmirivalo kreditne obaveze prema međunarodnim finansijskim institucijama, obaveze prema zaposlenima i dobavljačima, kao i sve druge obaveze.

Realizovane su i aktivnosti u vezi sa obezbjeđenjem kredita za refinansiranje nepovoljnog zajma Abu Dabi fonda za razvoj. Pribavljena je saglasnost tog fonda za prijevremenu jednokratnu otplatu zajma, vršeni su pregovori sa bankama u Crnoj Gori i od njih su pribavljene ponude za kredit za refinansiranje zajma Abu Dabi fonda za razvoj. Pripremljena je i dostavljena Upravnom odboru potrebna dokumentacija za donošenje odluke o kreditnom zaduženju u svrhu jednokratne otplate ostatka zajma Abu Dabi fonda za razvoj. Donesena je odluka o kreditnom zaduženju kod Erste banke AD Podgorica, u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma i Ministarstvom finansija, sprovedene su ostale aktivnosti u vezi sa refinansiranjem zajma Abu Dabi fonda za razvoj (izdavanje garancije Vlade za novi kredit i dr.), nakon čega je odobren kredit Erste banke AD Podgorica i iz doznačene sume tog kredita uplaćen je Abu Dabi fondu za razvoj ostatak zajma. Efekti koji su postignuti refinansiranjem kredita su eliminisanje troškova od kursnih razlika u iznosu od oko 1 milion eura i obezbjeđena je 30% niža kamatna stopa.

Aktivnosti na transformaciji JP u privredno društvo ponovo su intenzivirane, nakon stupanja na snagu novog Zakona o regionalnom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja („Službeni list CG“, broj 56/16), kojim su propisani rokovi za sprovođenje radnji na transformaciji. Ministar održivog razvoja i turizma je obrazovao radnu grupu za izradu odluke o osnivanju privrednog društva u čijem sastavu su bila dva predstavnika Ministarstva održivog razvoja i turizma i tri predstavnika JP. Radna grupa je izradila predlog odluke i Vlada je usvojila taj predlog, odnosno donijela Odluku o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ („Službeni list CG“, broj 79/17), koja je stupila na snagu 7.12.2017. godine.

Osnivačkom odlukom je propisano da Vlada donosi statut društva, te da prvi statut treba donijeti u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu te odluke, što znači do 5.2.2018. godine. Direktor je formirao radnu grupu za izradu nacrt statuta u čijem sastavu su zaposleni u JP i predstavnici ministarstva. Radna grupa je izradila nacrt statuta.

Osnivačkim aktom je određeno da odbor direktora društva imenuje Vlada u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu statuta, a da izvršnog direktora društva bira odbor direktora društva u roku od 60 dana od dana imenovanja odbora direktora.

Vlada Crne Gore je donijela Uredbu o načinu obračuna posebne naknade na investicije za izgradnju ili rekonstrukciju objekata na Crnogorskom primorju („Službeni list CG“, broj 16/17), koja se primjenjuje od 18.03.2017. godine. JP je pripremalo i dostavljalo resornim ministarstvima amandmane na predloge zakona koji su od posebnog značaja za njegovo poslovanje (Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata, Zakon o obezbjeđivanju vode za ljudsku upotrebu i dr.).

JP je pripremalo radni materijal za usaglašavanje Zakona o regionalnom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja i Uredbe o načinu obračuna posebne naknade na investicije za izgradnju ili rekonstrukciju objekata na Crnogorskom primorju sa novim Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata. Radna grupa, koju je formirao direktor, je izradila nacрте Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o regionalnom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja i Uredbe o izmjenama i dopunama pomenute uredbe.

Sprovedene su i aktivnosti na implementaciji mjera predviđenih Planom zaštite obavezno šticekih objekata JP nakon što je Ministarstvo unutrašnjih poslova dalo saglasnost na taj plan. Pripremana je tenderska dokumentacija i sprovedena tenderska procedura za unaprjeđenje tehničke zaštite i drugih potrebnih aktivnosti.

Nastavljene su aktivnosti na uknjižbi objekata i završena je uknjižba za objekte PK Perazića do, PK Bratica, PK Ćafe, PS Belveder, PS Reljići, PK Sveti Stefan i Vodostan Reljići. Riješene su sve nedoumice sa lokalnim vodovodima i samoupravama oko vlasništva nad infrastrukturom RVS koju koriste lokalni vodovodi u Kotoru i Herceg Novom.

Kao učesnik benčmarking radionica od 2014. godine u 2017. godine JP je postalo punopravan član IAWD - Međunarodnog udruženja vodovodnih preduzeća.

Predstavnici ovog preduzeća su tokom proljeća i ljeta vršili aktivnosti na poboljšanju rada vodovodnog sistema Žabljak kao vid svojevrzne pomoći Opštini Žabljak. Sprovedene mjere su omogućile da po prvi put u više godina nema restrikcija u vodosnabdijevanju, a još je zabilježen rast broja turista od 60% u odnosu na prethodnu godinu.

Ovo preduzeće je pratilo i aktivnosti na izradi dokumentacije - Revizija Master plana za urbane otpadne vode. Predstavnik ovog preduzeća je imenovan za člana Upravnog odbora koji prati aktivnosti na izradi ovog za Crnu Goru važnog dokumenta.

U okviru definisanja strateških smjernica poslovanja i razvoja ovog preduzeća uređeni su nacrti za značajne dokumente Vizija razvoja regionalnog vodovoda sa izazovima u funkcionisanju JP Regionalni vodovod Crnogorsko primorje i Vizija razvoja sektora vodosnabdijevanja na Crnogorskom primorju.

Ostale aktivnosti

U okviru realizacije budžeta Ministarstva, Direktorat je za **pojekat "Odvojeno sakupljanje otpada je moja odluka"** (budžetom predviđeni iznos: 7.000 eura) realizovao planirane aktivnosti za 2017. godinu. Naime, izvršena je javna nabavka usluge isporuke 350 posuda za sakupljanje komunalnog otpada. Pomenute posude su isporučene opštinama predviđenim za implementaciju projekta. Pored ove isporuke, u opštinama: Bijelo Polje, Pljevlja, Plužine i Berane, održane su radionice na temu: Neophodnost odvojenog sakupljanja komunalnog otpada, za građane i predstavnike institucija i preduzeća koja se bave upravljanjem komunalnog otpada, a u Prijestonici Cetinje i opštinama: Šavnik, Kolašin, Mojkovac, Andrijevića, Plav, Gusinje, Rožaje i Petnjica, odrađena je edukacija predstavnika institucija i preduzeća koja se bave upravljanjem komunalnog otpada. U 2018. će se nastaviti sa realizacijom ovog projekta, aktivnostima edukacije građana i zaposlenih na temu realizacije lokalnih planova upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom.

Podrška finansiranju rada DOO „Procon“ - Odlukom o osnivanju „Procon“-a, od 20.12.2007. godine, definisano je da Vlada učestvuje u formiranju ovog društva na način što će obezbijediti osnovni kapital u iznosu od 500.000 €, koji je trebalo da bude uplaćen u periodu od tri godine. Kasnijom izmjenom Odluke o osnivanju, osnovni kapital Društva smanjen je na 80.000 €, kako bi se obezbijedila sredstva za rad „Procon“-a u periodu od osnivanja do 2011. godine. Očekivalo se da će, nakon tri godine, jedinice lokalne samouprave prepoznati značaj i ulogu „Procon“-a u realizaciji projekata kojima se stvaraju preduslovi za kvalitetnije organizovanje i obavljanje poslova koji su u njihovoj nadležnosti i uzeti učešća u njegovoj vlasničkoj strukturi i finansiranju rada. Nažalost, nakon niza konsultacija obavljenih sa jedinicama lokalne samouprave, bilo je evidentno da ne postoji spremnost jedinica lokalne samouprave da preuzmu, makar djelimično, finansiranje rada „Procon“-a, a nijesu mogli biti obezbijeđeni ni drugi izvori finansiranja. U Budžetu za 2017. godinu planirano je 150.000 eura za ovu namjenu i sredstva su u punom iznosu uplaćena „Proconu“ po osnovu dostavljenih računa.

Podrška uspostavljanju u okviru Regulatorne agencije za energetiku, **regulatornog tijela**, za regulisane komunalne djelatnosti, odnosno javno vodosnabdijevanje i upravljanje komunalnim otpadnim vodama. Zakonom o budžetu Crne Gore, programom Životna sredina, su opredijeljena sredstva u iznosu od 140.000 eura za kadrovsko i tehničko osposobljavanje Regulatorne agencije u toku 2017. godine. Sredstva su iskorišćena u cjelini.

U skladu sa Planom javnih nabavki iz Kapitalnog budžeta za 2017. godinu, stvarale su se pretpostavke za realizaciju **projekata**:

- Izgradnje reciklažnog dvorišta sa sortirnicom u opštini Berane (u toku je izrada Glavnog projekta).
- Izgradnje transfer stanice u opštini Plužine (revizija Glavnog projekta u toku),
- Izgradnje transfer stanice u opštini Šavnik (Glavni projekat je završen),
- Izgradnje transfer stanice u opštini Andrijevića (Glavni projekat je završen),
- Izgradnje transfer stanice u opštini Mojkovac (revizija Glavnog projekta u toku),
- Sanacije neuređenog odlagališta „Vasove vode“ u opštini Berane (otpočeli radovi),
- Sanacije neuređenog odlagališta „Zauglina“ u opštini Šavnik (otpočeli radovi),
- Sanacije neuređenog odlagališta „Komarača“ u opštini Plav (u toku je izbor revidenta Glavnog projekta).

Početkom 2017. godine završena je izgradnja postrojenja za tretman ocjednih voda na deponiji „Livade“ u Podgorici (sredstva obezbijeđena iz kredita Evropske investicione banke), i u toku je probni rad ovog postrojenja (vrijednost investicije 1.9 miliona eura).

6.9. DIREKTORAT ZA EU INTEGRACIJE I MEĐUNARODNU SARADNJU

DIREKCIJA ZA EU INTEGRACIJE

Obaveze iz Programa rada Ministarstva

- Izvještaj o implementaciji Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom za period 2016-2020, za izvještajni period januar-mart 2017. godine (Usvojen na sjednici Vlade 20. aprila 2017. godine);
- Plan reorganizacije i jačanja administrativnih kapaciteta za sektore životne sredine i klimatskih promjena u Crnoj Gori 2017-2020. (Donešen na sjednici Vlade 12. jula 2017. godine);
- Izvještaj o implementaciji Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom za period 2016-2020. za izvještajni period april – jun 2017. godine (Usvojen na sjednici Vlade 12. jula 2017. godine);
- Godišnji izvještaj o realizaciji obaveza predviđenih Nacionalnom strategijom za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom za period 2016-2020. (Izvještaj za period jul 2016 – decembar 2017. usvojen na sjednici Vlade 21. decembra 2017. godine);
- Nacionalna strategija za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom za period 2017-2020. godine (Nakon konsultacija sa predstavnicima Ministarstva evropskih poslova, a imajući u vidu da je početkom 2018. godine usvojena Pregovaračka pozicija za Poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promjene, kao i Program pristupanja Crne Gore EU 2018-2020, te da Akcioni dokument treba da bude usklađen sa istima, revizija Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom za period 2016-2020. predviđena je u II kvartalu 2018. godine i čiji će sastavni dio biti inovirani Akcioni plan).

Stepen realizacije: 80%.

Realizacija programa pristupanja Crne Gore EU u 2017. godini

- Direktorat prati realizaciju obaveza Ministarstva održivog razvoja i turizma iz Programa pristupanja Crne Gore EU 2017-2018. za 2017. godinu, čiji je pregled obrađen u posebnom dijelu Izvještaja.

Izvršavanje zakona

- Institut Alternativa je 2. oktobra 2017. godine uputio Zahtjev za dostavljanje kopija Plana reorganizacije i jačanja administrativnih kapaciteta za sektore životne sredine i klimatskih promjena u Crnoj Gori za period 2017-2020. i Rješenja o obrazovanju Radne grupe za izradu Plana reorganizacije i jačanja administrativnih kapaciteta za sektore životne sredine i klimatskih promjena u Crnoj Gori za period 2017-2020. Ministarstvo je 4. oktobra 2017. godine uputilo Obavještenje Institutu Alternativa (broj: UPI 1401/5-133/2) sa web adresom Ministarstva gdje se mogu naći oba tražena dokumenta.

DIREKCIJA ZA MEĐUNARODNU SARADNJU

Multilateralna saradnja

- Radni doručak ministra Pavla Radulovića sa ambasadorima država članica Evropske unije (EU) i Delegacije EU u Crnoj Gori održan je 6. februara 2017. godine. Radni doručak je imao za cilj prezentaciju realizovanih aktivnosti Ministarstva održivog razvoja i turizma u 2016. godini i

planova za 2017. godinu. Ambasadori iskazali da je tehnička i politička podrška zemalja članica EU Crnoj Gori na raspolaganju na daljem putu ka EU.

- Vlada Crne Gore je na sjednici 23. novembra 2017. godine prihvatila Sporazum o privilegijama i imunitetima za Zeleni klimatski fond (ZKF), koji je početkom 2018. godine upućen Sekretarijatu ZKF-a na potpisivanje. ZKF je institucija osnovana 2012. godine pod okriljem Okvirne konvencije UN o klimatskim promjenama (UNFCCC) sa mandatom obezbjeđenja podrške zemljama članicama u njihovoj tranziciji ka dostizanju niskokarbonskog razvoja i prilagođavanju na negativne posljedice promjene klime. Zaključivanje Sporazuma omogućuje početak adekvatnog sprovođenja projekata koji imaju za cilj unapređenje klimatske politike u Crnoj Gori, a ujedno će se naglasiti podrška ZKF-a Crnoj Gori za unapređenje programa i projekata smanjenja emisija ugljendioksida, jačanja otpornosti i prilagođavanja na klimatske promjene.

Bilateralna saradnja

- **Memorandum o saradnji u oblasti turizma između Ministarstva održivog razvoja i turizma Crne Gore i Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija Republike Srbije** potpisan je 23. februara 2017. godine. Cilj zaključivanja memoranduma je unapređenje normativno-pravnog okvira uz stvaranje formalnih pretpostavki za poboljšanje odnosa između zemalja potpisnica, što će se pozitivno reflektovati na turizam, saobraćaj, trgovinu, finansijski sektor, odnosno na sve one privredne djelatnosti koje su direktno ili indirektno zavisne od turističkog razvoja. Memorandumom je predviđeno intenziviranje saradnje u dijelu razmjene informacija, sa posebnim akcentom na zakonodavstvo i propise kojima se uređuje turistička djelatnost, administrativno uređenje, strategije i programe razvoja i promovisanje turizma, statističke podatke u oblasti turizma, prednosti i mjere podsticanja investiranja u turizam, sistemima stručnog turističkog obrazovanja na svim nivoima, uključujući i razmjenu dokumentacije, turističkim resursima, kao i propagandnom materijalu i naučnim istraživanjima u oblasti turizma.
- **Sporazum o saradnji u oblasti turizma između Vlada Crne Gore i Kraljevine Maroko** potpisan je 18. septembra 2017. godine. Zaključivanjem Sporazuma reguliše se bilateralna saradnja u oblasti turizma, sa posebnim naglaskom na zakonodavstvo i propise iz sektora turizma u obje zemlje, razvoj podsticajnih mjera za ulaganja u oblasti turizma, promociju u oblasti turizma i razmjenu informacija i statističkih podataka, studija i brošura. Cilj potpisivanja Sporazuma je i uspostavljanje i razvoj saradnje između privrednih subjekata Crne Gore i Kraljevine Maroko i organizacija koje su uključene u razvoj turizma, promovisanje investicija i obavljanje zajedničkih aktivnosti u datoj oblasti. Potpisivanjem Sporazuma stvoren je pravni osnov za uspostavljanje Mješovite radne grupe u oblasti turizma, sa ciljem praćenja saradnje u oblasti turizma i predlaganja mjera za implementaciju Sporazuma.
- U toku 2017. godine nastavljena je saradnja u oblasti životne sredine sa Republikom Italijom, odnosno sa Ministarstvom zaštite životne sredine, kopna i mora Republike Italije (MZZSKM), kroz realizaciju II faze projekta izgradnje Eko-efikasne zgrade u Podgorici. Vrijednost II faze izgradnje Eko-efikasne zgrade procijenjena je na 5.100.000 eura. Delegacija Crne Gore, koju su činili predstavnici MORiT-a, Direkcije javnih radova (DJR) i „Studio Synthesis d.o.o.“ boravila je u posjeti Rimu, 18-19. maja 2017. godine, a tokom koje je revidovana tenderska dokumentacija projekta. DJR je 24. maja 2017. godine formirala Komisiju za pripremu tenderske dokumentacije. Početkom avgusta 2017. godine DJR je raspisala tender za II fazu izgradnje Eko-efikasne zgrade. DJR je 30. novembra 2017. godine formirala Komisiju za otvaranje i vrednovanje ponuda za izvođenje II faze radova na izgradnji Eko-efikasne zgrade u Podgorici.

Nakon sprovođenja tenderske procedure i u krajnjem, izbora ponuđača, predviđeni rok za realizaciju projekta je 18 mjeseci.

Izvršavanje zakona

- Mreža za afirmaciju nevladinog sektora (MANS) uputila je Zahtjev za slobodan pristup informacijama 13. juna 2017. godine, kojim su tražili dostavljanje kopije Projekta „Sveobuhvatno ekološki prihvatljivo upravljanje otpadom polihlorovanih bifenila (PCB) u Crnoj Gori“ čija implementacija je počela 16. januara 2017. godine. Ministarstvo je 19. juna 2017. godine uputilo Obavještenje MANS-u (broj: UPI 1401/5-92/2) sa informacijom da se kompletna dokumentacija o projektu nalazi na web stranici Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF).

DIREKCIJA ZA UPRAVLJANJE PRETPRISTUPNOM PODRŠKOM EU I DRUGE FONDOVE

Obaveze iz Programa rada Ministarstva

- Priprema i dostavljanje Izjave o jemstvu o funkcionisanju Operativne strukture za IPA komponentu III (I kvartal - dostavljeno Ministarstvu finansija 31.01.2017. godine);
- Aplikacija za obezbjeđivanje tehničke podrške kroz instrument Investicioni Okvir za Zapadni Balkan (WBIF) (I kvartal - dostavljeno Ministarstvu evropskih poslova 02.03.2017. godine);
- Informacija o napretku postignutom u sprovođenju Operativnog programa Regionalni razvoj 2012-2013. godine (II kvartal - u periodu februar-jun 2017 Informacija više puta ažurirana i dostavljana ministru);
- Održavanje Sektorskog monitoring odbora za IPA komponentu III (II kvartal - Sektorski monitoring odbor za IPA komponentu III održan 29. juna 2017. godine na Cetinju);
- Informacija o EU projektima iz oblasti zaštite životne sredine, komunalne infrastrukture i turizma (IV kvartal - Informacija je pripremljena 29.12.2017. godine);
- Održavanje Sektorskog monitoring odbora za IPA komponentu III (IV kvartal - Sektorski monitoring odbor za IPA komponentu III održan 23. novembra 2017. u Podgorici).

Stepen realizacije: 100%

Izvršavanje zakona

- Mreža za afirmaciju nevladinog sektora (MANS) uputila je Zahtjev za slobodan pristup informacijama 13.06.2017. godine, kojim su tražili dostavljanje kopije ugovora za „Projektovanje i izgradnju postrojenja za prečišćavanja otpadnih voda u opštini Berane – Lot 1“ koji je potpisan 06.04.2016. godine i ugovora „Rekonstrukcija i izgradnja kanalizacione mreže u opštini Berane – Lot 2“, koji je potpisan 06.04.2016. godine. Ministarstvo je 19. juna 2017. godine u elektronskoj formi uputilo MANS-u skenirane ugovore sa informacijom da se kompletna tenderska dokumentacija nalazi na web stranici EuropAid-a, Ministarstva održivog razvoja i turizma i Direkcije javnih radova.

6.10. DIREKTORAT ZA KLIMATSKE PROMJENE I MEDITERANSKE POSLOVE

DIREKCIJA ZA KLIMATSKE POSLOVE

Proces pridruživanja EU posmatra se kao državni prioritet od najvećeg značaja. Aktivnosti na usklađivanju domaćeg zakonodavstva sa pravnim tekovinama EU značajno su intenzivirane otkako su u junu 2012. godine zvanično otpočeli pregovori o pridruživanju EU. Shodno tome, bilo je neophodno izraditi sveobuhvatnu Strategiju o klimatskim promjenama koja bi utvrdila smjernice i mapu puta prema klimatski otpornom i niskokarbonskom društvu.

U skladu sa usvojenom *Nacionalnom strategijom za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom u periodu 2016-2020. god.*, Pariskim sporazumom, kao i krovnom *Nacionalnom strategijom u oblasti klimatskih promjena do 2030. godine*, Direkcija za klimatske promjene je sprovela sljedeće ključne aktivnosti:

- Crna Gora je ratifikovala Pariski sporazum 11. oktobra 2017. godine.
- Urađena je ekspertska analiza o načinu i troškovima sprovođenja Pariskog sporazuma i Namjeravanog nacionalno utvrđenog doprinosa (INDC).

Socio- ekonomska analiza investicija za potvrđivanje Pariskog sporazuma

Analiza pruža projektovanu vrijednost planiranih investicionih aktivnosti i potrebnih kapitalnih i operativnih troškova za sprovođenje mitigacionih aktivnosti, kao i iznos sredstava koji je potrebno obezbijediti iz državnog budžeta i od strane privatnog sektora. Analiza pruža pregled mogućih izvora finansiranja uzimajući u obzir trenutne i projektovane socio-ekonomske trendove (BDP, rast BDP, projektovani rast stanovništva i sl.).

U cilju dalje harmonizacije s pravnom tekovinom EU tokom 2017. godine izrađen je niz pravilnika:

- Pravilnik o metodologiji za izračunavanje uticaja biogoriva na emisiju gasova sa efektom staklene bašte ("Sl. list CG", broj 45/17);
- Pravilnik o bližem sadržaju oznaka, vodiča, postera, displeja i promotivne literature i materijala o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida iz novih putničkih vozila ("Sl. list CG". Broj 40/17);
- Vodič o potrošnji goriva i emisijama CO₂ za modele novih putničkih vozila koja su dostupna na tržištu Crne Gore za 2017. godinu;
- Pravilnik o načinu izrade i sadržaju inventara emisija gasova sa efektom staklene bašte ("Sl list Crne Gore", broj 66/17);
- Godišnji plan prikupljanja podataka za izradu inventara emisija gasova sa efektom staklene bašte za 2018. godinu ("Sl list Crne Gore", broj 92/17).

Tokom 2017. godine otpočele su pripreme za izradu nacрта Zakona o zaštiti klime, u cilju transpozicije propisa EU koji se odnose na problematiku promjene klime.

Sve aktivnosti koje Crna Gora bude sprovodila u narednom periodu, uključujući harmonizaciju sa EU propisima u ovoj oblasti, će imati jak fokus na podršku implementaciji Pariskog sporazuma.

Crna Gora će sprovesti konkretne aktivnosti kako bi do trenutka pristupanja postigla potpunu usklađenost s pravnom tekovinom EU u oblasti klimatskih promjena, i to donošenjem Zakona o

zaštiti klime do kraja 2018. godine. Prvi nacrt Zakona o zaštiti klime očekuje u prvom kvartalu 2018. godine.

Ovim zakonom će se obezbijediti usaglašavanje nacionalnog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU za oblast klime, transponovati ključni propisi EU koji se odnose na zaštitu klime, urediti funkcionisanje Nacionalnog sistema za monitoring, izvještavanje i verifikaciju gasova s efektom staklene bašte, funkcionisanje Sistema za trgovanje emisijskim jedinicama i obezbijediti sektorska podjelu napora za smanjenje emisija, koje su izvan Sistema trgovanja emisijama. Takođe, unaprijediće se pitanja upotrebe supstanci koje oštećuju ozonski omotač i fluorisanih gasova.

U cilju ispunjenja obaveza prema Okvirnoj konvenciji, sprovode se sljedeće aktivnosti:

Crna Gora se pridružila zemljama koje dijele zabrinutost i igraju aktivnu ulogu u međunarodnim naporima za rješavanje problema klimatskih promjena, pristupanjem Okvirnoj konvenciji UN o klimatskim promjenama (UNFCCC) 27. januara 2007. i ratifikacijom Kjoto protokola, 27. marta 2007. godine.

- U toku je izrada Trećeg nacionalnog izvještaja Crne Gore o klimatskim promjenama (TNC) prema Okvirnoj konvenciji UN o klimatskim promjenama.

Primarni cilj projekta je ispunjavanje obaveza Crne Gore ka Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama (UNFCCC) kroz izradu Trećeg nacionalnog izvještaja o klimatskim promjenama. Projekat će takođe podržati jačanje nacionalnih kapaciteta za ispunjavanje međunarodnih obaveza. Podizanje nivoa javne svijesti o klimatskim promjenama je jedna od komponenti projekta, u cilju jačeg integrisanja ovih pitanja u nacionalne i sektorske politike, strategije i programe. Projekat je otpočeo sa implementacijom u junu 2016. i trajaće do kraja 2020. godine.

- U toku je **Izrada Drugog dvogodišnjeg izvještaja Crne Gore o klimatskim promjenama (SBUR)** prema Okvirnoj konvenciji UN o klimatskim promjenama.

Drugi dvogodišnji izvještaj Crne Gore o klimatskim promjenama (SBUR) ima za cilj da obezbijedi ažuriranje inventara emisija gasova s efektom staklene bašte (GHG) za period do 2015. godine, kao i informacije u pogledu aktivnosti na ublažavanju klimatskih promjena i njihovih efekata. Projekat će doprinijeti identifikovanju ograničenja i nedostataka, procjeni relevantnih finansijskih, tehnoloških i institucionalnih potreba za jačanje kapaciteta, kao i razradi koncepta nacionalnog sistema za monitoring, izvještavanje i verifikaciju (MIV). Projekat je otpočeo sa realizacijom polovinom decembra 2017. i trajaće do kraja 2018. godine.

- **Sprovođenje projekta Adaptacija na klimatske promjene kroz upravljanje rizicima od poplava u zemljama Zapadnog Balkana (CCAWB II)**, sredstva za izradu projekta obezbjeđuje njemačka organizacija za tehničku saradnju (GIZ).

Druga faza regionalnog projekta u oblasti adaptacije na klimatske promjene pod nazivom "Climate Change Adaptation in Flood Risk Management, Western Balkans" (CCAWB II), otpočela je u novembru 2016. godine, a fokusirana je na sliv rijeke Drim. U okviru projekta podržane su institucije na nacionalnom nivou za četiri zemlje: Albanija, Kosovo, Makedonija i Crna Gora, pri čemu je uspostavljena saradnja između relevantnih ministarstava pomenutih država i njemačke organizacije za tehničku saradnju (GIZ), koja djeluje u ime njemačkog Ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj. Trajanje projekta predviđeno je do 2019. godine.

• Projekat "**Regionalna implementacija Pariskog sporazuma (RIPAP)**"

Realizacija regionalnog projekta RIPAP otpočela je u avgustu 2017. i trajaće do oktobra 2018. godine. Projekat se zasniva na ranije uspostavljenoj saradnji koja je sprovedena u okviru projekta RENA (2010-2013) i ECRAN (2013-2016). Projekat je podržan od strane DG Climate Action i DG NEAR, a ima za cilj da podrži izgradnju kapaciteta za implementaciju Pariskog sporazuma, izradu Strategije niskokarbonskog razvoja, kao i da uspostavi regionalnu saradnju između zemalja Zapadnog Balkana i Turske povodom razmjene informacija i iskustava.

Projekat će se posebno fokusirati na:

- Uspostavljanje sistema za monitoring, izvještavanje i verifikaciju (MRV);
- Uspostavljanje sistema za trgovinu emisijskih jedinica (ETS);
- Poboljšanje GHG inventara.

• **46. sjednica Pomoćnih radnih tijela Konvencije za nauku, tehnologiju i implementaciju**

U sjedištu Okvirne Konvencije UN o klimatskim promjenama (UNFCCC) u Bonnu, u periodu od 06.05-18.05.2017. godine održana je 46. sjednica Pomoćnih radnih tijela Konvencije za nauku, tehnologiju i implementaciju. U istom periodu je radila i Ad Hoc Radna grupa za Pariski sporazum. Rad se odvijao kroz plenarna zasijedanja i kroz brojna radna tijela. U radu su učestvovala delegacije i predstavnici svih 197 članova Konvencije, uz prisustvo zamjenice generalnog sekretara UN gđe Amine J. Muhammed i Izvršne sekretarke Okvirne konvencije, gospođe Patricije Espinosa.

Tokom navedenog perioda predstavnice Direktorata za klimatske promjene, Ministarstva održivog razvoja i turizma su predstavili učesnicima strukturu crnogorskog Prvog dvogodišnjeg izvještaja o klimatskim promjenama (FBUR) i odgovorile na brojna pitanja zainteresovanih strana, čime je i okončan proces realizacije FBUR-a.

• **Podgorica, Sastanak Pododbora za saobraćaj, energetiku, životnu sredinu i regionalni razvoj**

Sastanak Pododbora održan je u Podgorici, tokom kojeg je razmatran ostvareni napredak u oblasti klimatskih promjena, životne sredine, energetike, regionalne politike i saobraćaja. Predstavnici institucija iz svojih nadležnosti su predstavili ostvarene rezultate, tekuće i planirane aktivnosti, i s kolegama iz Evropske komisije razmijenili mišljenja u vezi s budućim izazovima, najboljim i najefikasnijim rješenjima u pogledu sprovođenja pravne tekovine i jačanja administrativnih kapaciteta u ovim oblastima. Na polju klimatskih promjena je konstatovan i pozdravljen značajan progres.

• **Dvadesettreća Konferencija Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o promjeni klime (COP 23)**

U periodu od 6-17. novembra 2017. godine u Bonnu, u Nemačkoj, održana je Dvadesettreća Konferencija Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o promjeni klime (COP 23). Delegacija Crne Gore je tokom Konferencije imala sastanak s predstavnicima Evropske komisije. Tokom sastanka predstavljene su trenutne i buduće aktivnosti Direktorata za klimatske promjene u skladu sa usvojenom Nacionalnom strategijom za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine sa akcionim planom za period 2016-2020. Od strane EK pozdravljen je značajan progres na polju klimatske politike.

Segment Konferencije na visokom nivou održan je 15. i 16. novembra 2017. godine, na kome je govorio Predsjednik Crne Gore, Filip Vujanović. U okviru svog izlaganja, Predsjednik je naglasio

činjenicu da je Crne Gora ratifikovala Pariski sporazum 11. oktobra 2017. godine i time postala jedna od 170 zemalja koje su potvrdile Pariski sporazum. Tokom izlaganja predstavljeni su dometi u klimatskoj politici, trenutne aktivnosti na brzom implementaciji Pariskog sporazuma i naredni planovi Crne Gore na svom putu ka karbon-neutralnom društvu. Ratifikacijom Pariskog sporazuma Crna Gora je učvrstila put ka članstvu u EU, potvrdivši obavezu zajedničke borbe protiv negativnog uticaja klimatskih promjena sa ostalim zemljama potpisnicama. Crna Gora će se zalagati za jačanje finansijskih mehanizama za podršku zemljama u razvoju od strane visoko razvijenih zemalja, kao i mehanizama za transfer znanja i niskokarbonskih tehnologija.

Realizacija Programa pristupanja Crne Gore EU u 2017. godini

Crna Gora je strana potpisnica Okvirne konvencije UN o klimatskim promjenama, Kjoto protokola, Bečke konvencije o zaštiti ozonskog omotača i Montrealskog protokola uz prateće amandmane.

Vlada je 28.7.2016. usvojila Nacionalnu strategiju za prenošenje, sprovođenje i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom za period 2016-2020, koja predstavlja sveobuhvatan strategijski okvir za Poglavlje 27-životna sredina i klimatske promjene.

Značajan stepen harmonizacije postignut je i u oblasti kvaliteta goriva. Kroz godišnji Program monitoringa kvaliteta goriva koji priprema i koordinira AZPŽS, a koji se donosi na osnovu Uredbe o graničnim vrijednostima sadržaja zagađujućih materija u tečnim gorivima naftnog porijekla („Sl. list CG”, br. 39/10 i 43/10), primjenjuje se **Direktiva 98/70/EZ o kvalitetu benzina i dizel goriva i monitoring kvaliteta goriva**.

Direktiva 2009/30/EC o mehanizmu praćenja i smanjivanja emisija GHG iz goriva, kao i Direktiva 2009/28/EC o promociji korišćenja energenata iz obnovljivih izvora djelimično je transponovana i pravni osnov je uspostavljen kroz Zakon o energetici (donesen 2016.). U cilju dalje harmonizacije sa Direktivom 2009/28/EC izrađen je **Pravilnik o metodologiji za izračunavanje uticaja biogoriva na emisiju gasova sa efektom staklene bašte (“Sl. list CG”, broj 45/17)**. Pravni osnov za uspostavljanje tržišta biogoriva i utvrđivanje kriterijuma za njihovu održivost, kao i načina praćenja životnog ciklusa CO₂ iz biogoriva utvrđen je Zakonom o energetici („Sl. list CG”, broj 5/16).

Zakon o životnoj sredini („Sl. list CG”, br. 52/16) djelimično je prenio **Direktivu 1999/94/EZ** o informisanju potrošača u vezi potrošnje goriva i emisijama CO₂ prilikom kupovine novih automobila i **Direktivu 2009/31/EZ** koja reguliše pitanja geološkog skladištenja CO₂. U cilju dalje harmonizacije sa Direktivom 1999/94/EZ izrađen je **Pravilnik o bližem sadržaju oznaka, vodiča, postera, displeja i promotivne literature i materijala o potrošnji goriva i emisijama ugljendioksida iz novih putničkih vozila (“Sl. list CG”. br. 040/17), kao i Vodič o potrošnji goriva i emisijama CO₂ za modele novih putničkih vozila koja su dostupna na tržištu Crne Gore za 2017.**

Direktiva 2003/87/EZ koja reguliše pitanja sistema trgovanja emisijama gasova staklene bašte (EU ETS), Direktiva 2008/101/EZ koja reguliše pitanja sistema trgovanja emisijama gasova staklene bašte u avio saobraćaju i Direktiva 2009/29/EZ kojom se izmjenjuje i dopunjuje Direktiva 2003/87/EZ kako bi se unaprijedio i proširio sistem trgovanja emisijskim jedinicama Zajednice nijesu prenijete. U okviru inicijalne procjene postrojenja koja će učestvovati u EU ETS sistemu identifikovano je pet postrojenja. Od 2010. godine nacionalni avio-operater Montenegro Airlines prati i izvještava Evropsku komisiju o emisijama CO₂.

Regulativa 525/2013/EU o mehanizmu monitoringa (MMR) djelimično se primjenjuje kroz izradu Inventara gasova staklene bašte i izvještavanjem prema UNFCCC. Pravni osnov za ovu aktivnost dat je Zakonom o zaštiti vazduha („Sl. list CG“ br. 50/10, 43/15).

Na osnovu Zakona o zaštiti vazduha propisane su izmjene i dopune pravilnika o popisu gasova i načinu izrade inventara emisije gasova sa efektom staklene bašte i razmjeni informacija. Tokom 2017. izrađen je novi **Pravilnik o načinu izrade i sadržaju inventara emisija gasova sa efektom staklene bašte („Sl list Crne Gore“, broj 66/17); Godišnji plan prikupljanja podataka za izradu inventara emisija gasova sa efektom staklene bašte za 2018. godinu („Sl list Crne Gore“, broj 66/17).**

Odluka o dijeljenju napora (406/2009/EZ) kojom se regulišu emisije sektora koji su izvan sistema trgovine emisijama nije pravno obavezujuća za Crnu Goru, do ulaska u EU, pridruživanje Evropskoj energetske zajednici bilo je pokretač da se već započne sa primjenom njenih određenih elemenata. Svakako da dugoročni plan Crne Gore za smanjenje emisija gasova staklene bašte za period do 2030, koji je definisan INDC (cilj smanjenja emisija GHG od 30% u odnosu na baznu 1990.) predstavlja dobar osnov za sprovođenje ove Odluke. Takođe, Crna Gora je ustanovila ciljeve za unaprijeđenje energetske efikasnosti i učešća obnovljivih izvora energije kroz Zakon o efikasnoj upotrebi energije i Zakon o energetici.

Zakon o zaštiti vazduha („Sl. list CG“ br. 50/10, 43/15) i Uredba o supstancama koje oštećuju ozonski omotač (ODS) i alternativnim supstancama („Sl. list CG“, broj 05/11) prenijeli su **Regulativu 1005/2009/EZ koja reguliše pitanja zaštite ozonskog omotača i Regulativu 517/2014/EU o fluorisanim gasovima.**

Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima („Sl. list CG“, broj 33/12) i Pravilnik o tehničkim zahtjevima i uslovima za vozila koja se uvoze ili prvi put stavljaju na tržište u Crnoj Gori („Sl. list CG“, broj 05/15) djelimično su prenijeli **Regulativu 443/2009/EZ i Regulativu 510/2011/EU o standardima emisija CO₂ iz putničkih vozila i lakih komercijalnih vozila.**

Crna Gora će sprovesti konkretne aktivnosti kako bi do trenutka pristupanja postigla potpunu usklađenost s pravnom tekovinom EU u oblasti klimatskih promjena, i to donošenjem Zakona o zaštiti klime do kraja 2018. godine.

Međunarodna saradnja

Crna Gora je strana ugovornica Okvirne konvencije UN o promjeni klime (UNFCCC) i Kjoto Protokola uz konvenciju.

Crna Gora je podržala usvajanje Pariskog sporazuma na 21. Konferenciji Okvirne konvencije UN o klimatskim promjenama (COP21).

Crna Gora je potpisala Pariski sporazum 22. aprila 2016. Podnošenjem dokumenta „Namjeravani nacionalno utvrđeni doprinos“ (INDC), Crna Gora se obavezala na cilj smanjenja emisija GHG do 2030. u iznosu od 30% u odnosu na baznu 1990. Nacionalna strategija u oblasti klimatskih promjena do 2030, usvojena je u septembru 2015. godine i daje strateške smjernice za postizanje cilja u okviru INDC. Skupština Crne Gore je, na sjednici održanoj 11. oktobra 2017. godine, usvojila Zakon o potvrđivanju Pariskog sporazuma („Sl. list CG“, broj 9/17).

Direkcija za klimatske promjene će sprovesti i sljedeće projekte:

- Izrada **Strategije niskokarbonskog razvoja**, predviđena je u skladu sa Nacionalnom strategijom u oblasti klimatskih promjena do 2030. godine kao i Zakonom o životnoj sredini (član 32).

Direkcija za klimatske promjene je uputila projektni predlog aktivnosti u okviru IPA II projekta (2016-2020) pri čemu je pomenuta Strategija delegirana kao prioritetna aktivnost u dijelu klimatskih promjena. Početak implementacije projekta planiran je krajem 2018. godine.

- Izrada **Nacionalnog Plana adaptacije na klimatske promjene (NAP)**, u cilju prepoznavanja srednjoročnih i dugoročnih potreba prilagođavanja na klimatske promjene i uspostavljanja sistema za koordinaciju sprovođenja mjera prilagođavanja klimatskim promjenama potrebno je izraditi Plan prilagođavanja na klimatske promjene.

U tom cilju, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u saradnji sa Programom UN za razvoj (UNDP i UNEP), završilo pripremu projektnog predloga za Zeleni klimatski fond (GCF) u cilju obezbjeđenja sredstava za izradu Nacionalnog Plana adaptacije na klimatske promjene.

- U saradnji sa mađarskom firmom Naturaqua i Mađarskom Vladom, definisane su aktivnosti u okvirnom iznosu do 175.000 eura, kako bi se podržale aktivnosti Crne Gore u dijelu klimatskih promjena za **razvoj sistema GIS-a (geografski informacioni sistem) za procjenu ranjivosti područja**, kao i pripremu okvira za uspostavljanje Nacionalnog sistema za politike mjere i projekcije koje će se odnositi na energetske i industrijski sektor uz primjenu TIMES modela. Projekat će trajati do maja 2018.

DIREKCIJA ZA MEDITERANSKE POSLOVE

Nacionalni savjet za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem

Tokom 2017. godine održane su tri sjednice Nacionalnog savjeta za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem:

- 31. sjednica održana je 11. januara, a Vlada CG je na sjednici od 6. aprila usvojila Izvještaj s 31. sjednice (Sjednica VCG održana 06.04.2017.);
- 32. sjednica održana je 16. juna u Danilovgradu;
- 33. sjednica održana je 29. septembra u Mojkovcu.

U skladu sa članom 7 Odluke o obrazovanju Nacionalnog savjeta („Službeni list CG“, br. 49/13, 39/15 i 66/15), na osnovu kog Nacionalni savjet po pravilu zasijeda najmanje jedanput godišnje u Podgorici, a jednom u jednoj od jedinica lokalne samouprave koje su članice Nacionalnog savjet 33. sjednica je održana u Mojkovcu. U skladu sa članom 10 Odluke o obrazovanju, Nacionalni savjet je u obavezi da nakon svake održane sjednice Vladi dostavi Izvještaj sa sjednice koji sadrži zaključke Nacionalnog savjeta.

Izvještaj o napretku u implementaciji Nacionalne strategije integralnog upravljanje obalnim područjem (NS IUOP) (IV Kvartal) – Realizacija u toku

U toku je tenderska procedura za izbor najpovoljnije ponude za realizaciju projekta “Priprema prvog izvještaja o sprovođenju Nacionalne strategije integralnog upravljanja obalnim područjem (NSIUOP) uključujući indikatore prostornog razvoja” po partijama kroz koji će se u okviru Partije I izraditi Prvi godišnji izvještaj o sprovođenju NSIUOP za period 2015-2017. godine. U toku je donošenje Odluke o izboru najpovoljnije ponude.

Godišnji izvještaj o napretku za 2017. godinu u sprovođenju Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030. godine (IV Kvartal) – Realizacija u toku

Predlog godišnjeg izvještaja o napretku u sprovođenju Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030. godine za 2017. godinu je pripremljen. Kako je procedura da se Predlog izvještaja prije upućivanja Vladi CG na razmatranje i utvrđivanje dostavi na mišljenje Nacionalnom savjetu za održivi razvoj, klimatske promjene i integralno upravljanje obalnim područjem, sjednica na kojoj je Predlog izvještaja trebalo da se razmotri je bila zakazana za 27. decembar 2017. godine, međutim ista je odložena. S tim u vezi kada se održi sjednica Nacionalnog savjeta i Predlog izvještaja razmotri od strane Nacionalnog savjeta, isti će se uputiti Vladi na razmatranje i utvrđivanje u skladu sa eventualnim sugestijama za izmjene i dopune od strane Nacionalnog savjeta.

Vlada Crne Gore je 7. jula 2016. godine usvojila **Nacionalnu strategiju održivog razvoja do 2030. godine s Akcionim planom (NSOR)**. U okviru NSOR su preuzete međunarodne obaveze prioritarno one sadržane u Agendi UN za održivi razvoj do 2030. godine. Strategijom se definiše da je do 2019. godine neophodno uspostaviti platformu za obradu NSOR indikatora i pripremiti prvi pilot izvještaj. Taj izvještaj treba da sadrži određene podatke o indikatorima održivog razvoja za koje je definisana obaveza da budu uvedeni u sistem praćenja i izvještavanja. Predviđeno je da od 241 indikatora s UN liste zvanični i administrativni proizvođači statistike u svoje programe rada, do 2018. godine, preuzmu dodatnih 54 indikatora (22,4%) održivog razvoja s UN liste, čime bi se postiglo da se u Crnoj Gori izvještavanje prati u opsegu od 56,8% od ukupnog broja indikatora. U kontekstu uspostavljanja sistema za praćenje i izvještavanje pokrenuta je realizacija projekta *Uspostavljanje integrisanog sistema za izvještavanje o progresu u sprovođenju Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030. godine* (NSOR) po partijama, u toku 2017. godine. Projektom su realizovane sljedeće aktivnosti:

- instalirana je IRIS Platforma (integrisanog sistema za izvještavanje o progresu u sprovođenju NSOR do 2030. godine) za praćenje i izvještavanje o sprovođenju NSOR i analiza usklađenosti sektorskih politika sa NSOR na serveru Ministarstva održivog razvoja i turizma;
- Održana je obuka za predstavnike odgovornih institucija i IT stručnjaka o načinu instalacije i budućeg korišćenja IRIS platforme;
- Organizovane su konsultacije sa predstavnicima 26 institucija - zvaničnih i administrativnih proizvođača podataka relevantnih za praćenje sprovođenja NSOR. Paralelno sa procesom konsultacija o indikatorima, za svaku instituciju se kreiraju detaljna uputstva i obrasci o načinu izvještavanja o indikatorima za koje su zadužene nadležne institucije. Ova uputstva će se koristiti za unošenje podataka na IRIS platformu (excel file).

U okviru tekućeg projekta dobiće se analiza prednosti i slabosti primjene IRIS sistema, kao i predlog dvije alternativne opcije za korišćenje informacionog sistema: prilagođeni IRIS sistem koji će funkcionisati po principu dropboxa/we transfera i koji neće iziskivati dodatna finansijska sredstva, kao i opcija koja podrazumjeva razvijanje novog softvera koji bi omogućio proces izvještavanja kako je predviđeno NSOR do 2030. godine. Svakako, analiza primjene IRISa, kao i detaljni predlog alternativne dvije opcije će biti razrađen do kraja III kvartala 2018. godine odnosno u finalnoj fazi tekućeg projekta.

Finansijski okvir: Za partiju 1 potpisan je Ugovor broj 114-1460/12 od 17.07.2017. godine u iznosu od 53.300,00 eura, a za partiju 2 potpisan je Ugovor broj 114-1460/13 od 17.07.2017. godine u iznosu od 5.700,00 eura. Za ovaj projekat u toku 2017. godine po Ugovoru za partiju 1 u skladu s članom 2 isplaćeno je 20% od ukupne vrijednosti – 10.660,00 eura prema dostavljenoj fakturi.

Završen je projekat *Definisanje metodološkog okvira za planiranje namjene morskog područja u Bokotorskom zalivu* u vrijednosti od 67.000 eura finansiran iz budžeta Ministarstva. Projekat je sproveden u saradnji Ministarstva održivog razvoja i turizma i Regionalnog centra programa prioritetnih akcija (PAP/RAC-a) Mediteranskog akcionog plana Programa Ujedinjenih nacija za životnu sredinu (UNEP/MAP), u periodu decembar 2015. - jul 2017. godine. Ovaj projekat je doprinio sprovođenju prioritetne aktivnosti Nacionalne strategije integralnog upravljanja obalnim područjem Crne Gore, u okviru tematskog područja: Očuvanje prirode, predjela i kulturnih dobara i postavio osnovu za sprovođenje projekta: *Primjena ekosistemskog pristupa (EcAp) u Jadranskom moru kroz planiranje namjene morskog područja (GEF Adriatic)*. Dostavljeni rezultati uključuju analize po oblastima i bazu podataka s kartografijom.

Aneksom Ugovora br. 01-17/37-2015 iz februara 2017. godine, produžen je rok realizacije projekta do 28. septembra 2017. godine. Projekat je realizovan s ciljem testiranja metodologije za područje Bokotorskog zaliva koja se zasniva na analizi ranjivosti obalnog područja CG, kao i pripreme smjernica za izradu Plana namjene morskog područja (MSP). Imajući u vidu da je 28. decembra 2015. godine uplaćeno 13.400 eura, a 22. jula 2016. godine 29.000 eura, u toku 2017. godine izvršena je preostala uplata u iznosu od 24.600 eura.

Realizacija projekta „*Transponovanje Okvirne direktive o morskoj strategiji (MSFD) u nacionalni pravni i strateški okvir – izrada nacrtu početne procjene stanja koja se zasniva na dosadašnjim istraživanjima morske sredine, početna faza*“ (Partija II) Ukupna vrijednost projekta iznosi 14.995,95 eura. Ugovor između Ministarstva održivog razvoja i turizma i Centra za ekotoksikološka ispitivanja (CETI) čiji je predmet realizacija partije II broj 114-1482/20 potpisan je 30. avgusta 2017. godine. Aneksom I Ugovora broj 114-1482/21 od 14. decembra 2017, produžen je rok realizacije projekta do 15. januara 2018. godine. U skladu s dostavljenim rezultatima koji sadrže analize dostupnih podataka u odnosu na zahtjeve Okvirne direktive o morskoj strategiji (MSFD) za oblast fizičko-hemijskih ispitivanja i ispitivanja radioaktivnosti i zagađenja morske vode, sedimenta, biote, otpadnih voda, dugotrajnih organskih zagađivača (POPs) i eutrofikacije, sa sređenom bazom dostupnih podataka koji su korišćeni za analize, stekli su se uslovi za uplatu iznosa od 14.995,95 eura u februaru 2018. godine. Ovaj projekat se nadovezuje na prethodno organizovane TAIEX stručne misije (tri misije u periodu jun 2016. – februar 2017.) koje su predstavljale početni korak ka procesu prenošena (MSFD) u smislu pripremnih aktivnosti za transpoziciju i implementaciju MSFD koja će biti realizovana u okviru IPA AD 2016.

Februara 2017. godine organizovana je TAIEX stručna misija u cilju podrške pripremi za transpoziciju i implementaciju Okvirne direktive o morskoj strategiji. Kroz višednevne sastanke sa EC ekspertom na kojima su učestvovali predstavnici MORT kao i relevantnih nacionalnih institucija izvršena je početna inventarizacija podataka dostupnih u nacionalnim institucijama koji su potrebni za uspješno uvođenje MSFD u odnosu na zahtjeve ove direktive, odnosno izradu Početne procjene stanja morskog ekosistema i ostalih dokumenata u okviru sprovođenja direktive. Očekuje se da će izrada ovih dokumenata, kao i neophodna terenska istraživanja za prikupljanje dodatnih podataka, biti podržana kroz projekat u okviru IPA AD 2016. Ukoliko tenderska dokumentacija bude prihvaćena i odobrena od strane EU Delegacije, početak projekta u okviru IPA AD očekuje se krajem 2018. godine.

Izrada Nacrta Propisa za transpoziciju Okvirne direktive o morskoj strategiji (MSFD, 2008/56/EZ), Ugovor broj 114-1579/7 od 03.07.2017, koji je potrebno realizovati do kraja juna 2018. godine. Ukupnu vrijednost Ugovora iznosi 5.000,00 eura.

Dana 5. decembra 2017. godine objavljen je javni poziv za izbor najpovoljnije ponude za realizaciju projekta „*Priprema prvog izvještaja o sprovođenju Nacionalne strategije integralnog upravljanja*“

obalnim područjem uključujući indikatore prostornog razvoja“ po partijama, broj 114-230/6. Procijenjena vrijednost ovog tendera po partijama iznosi: Partija 1: Prvi godišnji izvještaj o sprovođenju NSIUOP za period 2015-2017. godine, procijenjene vrijednosti sa uračunatim PDV-om - 5.500,00 eura; Partija 2: Pregled stanja prostora obalnog područja procijenjene vrijednosti sa uračunatim PDV-om 7.500,00 eura; UKUPNO: 13.000,00 eura. 28. decembra 2017. godine bilo je javno otvaranje ponuda na osnovu kog je napravljen Zapisnik o otvaranju ponuda. U toku je donošenje Odluke o izboru najpovoljnije ponude za projekat.

Realizacija pripremnih aktivnosti na sprovođenju projekta Primjena ekosistemskog pristupa (Ecap) u Jadranskom moru kroz planiranje namjene morskog područja (GEF Adriatic). Vrijednost projekta je 1.700.000 USD, a vremenski horizont 24 mjeseca. Sredstva su obezbijedena iz Programa međunarodnih voda u okviru Globalnog fonda za životnu sredinu, a projekat će implementirati Mediteranski akcioni plan u okviru UNEP-a i njegov Regionalni centar za program prioriternih akcija u Splitu (PAP/RAC). Tokom 2017. godine predstavnici Direkcije za mediteranske poslove, dostavili su potrebne inpute za pripremu polaznog „inception“ izvještaja koji se odnose na sprovedene i tekuće aktivnosti relevantne za ovaj projekat, pregled relevantnih nacionalnih institucija relevantnih za sprovođenje projekta, kao i zaključke TAIEX radionica od značaja za projekat. Predstavljanje polaznog „inception“ izvještaja o projektu se očekuje u aprilu 2018. godine. Projekat će doprinijeti ispunjavanju obaveza definisanih u Pregovaračkoj poziciji za poglavlje 27 u okviru uvođenja i sprovođenja Okvirne direktive o morskoj strategiji (MSFD), kao i trenutno jedini vid podrške uvođenju i sprovođenju Direktive o planiranju namjene morskog područja (MSP Direktiva).

Učešće u implementaciji subregionalnog projekta Jačanje prekogranične saradnje i integralnog upravljanja vodnim resursima u proširenom slivu rijeke Drim u trajanju od četiri godine koji je podržan od strane Globalnog fonda za zaštitu životne sredine (GEF), a implementira ga UNDP u saradnji s Globalnim partnerstvom za vode, kao izvršnom agencijom. Cilj projekta je da promoviše zajedničko upravljanje vodnim resursima prekograničnog sliva rijeke Drim, uključujući i koordinacione mehanizme između različitih zajedničkih komisija i odbora za podslivove.

Za projekat „Transfer ekološki prihvatljivih tehnologija (TEST) za čišćenje kanala Port Milena“ - Ministarstvo održivog razvoja i turizma je potpisalo ugovor sa UNIDO u cilju sprovođenja projekta 25. aprila 2014. godine u vrijednosti 257.900,00 eura od čega 210.000,00 eura obezbjeđuje Vlada Slovenije kao donaciju UNIDO-u za realizaciju projektnih aktivnosti. Cilj projekta je razvoj dokumentacione osnove za utvrđivanje sveobuhvatnog koncepta za čišćenje i ekološku sanaciju kanala Port Milena primjenom ekološki prihvatljivih tehnologija odnosno eko-remedijacijom i to u 3 faze:

- a. Analiza zagađenja sedimenta, vode i okolnog zemljišta;
- b. Izrada sveobuhvatnog koncepta – ocjena primjene ekološki prihvatljivih tehnologija za sanaciju postojećeg zagađenja (vađenje sedimenta, obrada i odlaganje);
- c. Izrada pilot projekta za testiranje primjene ekološki prihvatljivih tehnologija za hotel Otrant (za realizaciju ove komponente je nadležna Opština Ulcinj).

Projekat je završen decembra 2017. godine i elektronskim putem je dostavljen izvještaj. Očekuje se da u martu 2018. godine predstavnici UNIDO zvanično dostave pisanu verziju Izvještaja s ovog projekta.

Dana 25. septembra 2017. godine u organizaciji Ministarstva održivog razvoja i turizma u saradnji sa Javnim preduzećem za upravljanje morskim dobrom Crne Gore u Tivtu je obilježen jedanaesti po redu Mediteranski dan obale. Dan obale ima višestruko značenje – pored promocije i razmjene najbolje dostupnih znanja i vještina, organizacijom ovog događaja potvrđuje se politička podrška takvom programskom okviru djelovanja. Obilježavanjem Dana obale Mediterana u Crnoj Gori

Mediterranskom akcionom planu (MAP) dat je značaj u kontekstu sprovođenja Agende UN-a za održivi razvoj 2030, čime je pokazana puna posvećenost Crne Gore da se najneposrednije i najaktivnije uključi u važne programe UN-a.

U okviru redovnih mjesečnih akcija reciklaže koje Direkcija koordinira, tokom 2017. godine je prikupljeno oko 4 tone papira koji je upućen na dalju obradu reciklažnom centru Deponija d.o.o.

Direkcija je takođe pripremila tendersku dokumentaciju za IPA podršku transpoziciji MFSD u skladu sa prioritizacijom potreba relevantnih nacionalnih institucija tokom druge i treće TAIEX radionice, a u cilju detaljnog planiranja odobrenih IPA sredstava i pripremila programski zadatak na osnovu kojeg je MORT sklopilo Ugovor sa ekspertom za pripremu nacrt propisa za transpoziciju MSFD. Ugovor broj 114-1579/7 od 03.07.2017 - Izrada Nacrta Propisa za transpoziciju Okvirne direktive o morskoj strategiji (MFSD, 2008/56/EZ) potrebno je realizovati do kraja juna 2018. godine.

Direkcija za mediteranske poslove prati sprovođenje Zakona o potvrđivanju Protokola o integralnom upravljanju priobalnim područjem Sredozemlja ("Službeni list CG", broj 16/2011), kao sedmog Protokola Barselonske konvencije. Protokol je time postao sastavni dio unutrašnjeg pravnog sistema. Po tom osnovu, Crna Gora je u proteklom periodu sprovodila Program integralnog upravljanja obalnim područjem Crne Gore (CAMP CG) u okviru realizacije Ugovora između Vlade Crne Gore i Mediteranskog akcionog plana Programa za životnu sredinu Ujedinjenih nacija (UNEP/MAP) u okviru koje je pripremljena Nacionalna strategija integralnog upravljanja obalnim područjem sa Akcionim planom.

6.11. ODJELJENJE ZA MONITORING PROJEKATA

RAZVOJNI PROJEKTI

BJELASICA I KOMOVI

Ministarstvo održivog razvoja i turizma, u saradnji sa Direkcijom javnih radova, pokrenulo je niz projekata koji za cilj imaju uspješnu valorizaciju prostora obuhvaćenog PPPN Bjelasica i Komovi, od kojih su kao prioriteti označena tri skijališta: „Kolašin 1600“ u Kolašinu, „Cmiljača“ u Bijelom Polju i „Žarski“ u Mojkovcu. U tom kontekstu, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, odnosno Odjeljenje za monitoring projekata, i Direkcija javnih radova su u prethodnom periodu pristupili izradi investicionih elaborata u kojim su precizno definisane aktivnosti koje su neophodne za uspješan razvoj ski centara.

Na osnovu investicionih elaborata došlo se i do preciznih podataka oko procjene visine ulaganja države u infrastrukturu na tom prostoru, a u skladu sa tim Kapitalnim budžetom za period 2015-2020. godina predviđena su sredstva u visini od cca 67 miliona € za razvoj pomenutih skijališta. U cilju realizacije planiranih investicija, Odjeljenje je aktivno učestvovalo u pripremi projektne dokumentacije i sprovođenju aktivnosti na realizaciji valorizacije pomenutih lokaliteta.

Lokalitet „Kolašin 1600“

1. TS 35/10 KV „Jezerine“ - Završeno
2. Bazna stanica - u toku su radovi I i II faze, vrijednost oba ugovora iznosi 2.057.190,43 €.
3. Rekonstrukcija puta od ski centra „Kolašin 1450“ do ski centra „Kolašin 1600“ - u toku su radovi I i II faze, vrijednost oba ugovora iznosi 2.109.003,74 €.
4. Izgradnja žičare - šestosjed K8/D6C - u toku izvođenje radova, vrijednost ugovora iznosi 8.979.740 €.

Lokalitet „Cmiljača“

1. Rekonstrukcija puta Ravna rijeka-Cmiljača
Rekonstrukcija puta Ravna rijeka – Jasikovac
Rekonstrukcija puta od Ravne rijeke do Jasikovca u dužini cca 5,5 km - Izvođenje radova na dionici od Latinske kose do Jasikovca u dužini 4,8 km je završeno, osim na dijelu gdje nisu riješeni imovinsko-pravni odnosi.
Završeni su radovi I faze od Ravne Rijeke (magistrala) do Latinske kose ukupne dužine 700m, i na izgradnji mosta na rijeci Ljuboviđi sa krakom do magistrale puta (L=200m), Ugovorena vrijednost iznosi 430.000 €. Izabran je izvođač radova za II fazu rekonstrukcije preostalog dijela puta do Latinske kose u dužini 500m. Ugovorena vrijednost iznosi 354.740,68 €.

Rekonstrukcija puta Jasikovac-Cmiljača

Urađena je projektna dokumentacija za izgradnju puta Jasikovac-Cmiljača u dužini od 10 km. Vrijednost investicije iznosi cca 9.5 mil €. Potpisan je ugovor za izvođenje radova I faze od Jasikovca prema Cmiljači koja se odnosi na izvođenje zemljanih i betonskih radova sa rješavanjem odvodnjavanja trupa puta u dužini od 1.2km, vrijednost ugovora iznosi 740.614,70 €. Čeka se izdavanje građevinske dozvole. Takođe, izabran je izvođač za izvođenje radova II faze u dužini od 3,6 km, vrijednost ugovora iznosi 2.166.431,53 €.

2. Vodosnabdijevanje

Završena je izrada Hidrotehničke studije izvodljivosti i Glavnog projekta vodosnabdijevanja bazne stanice za lokalitet „Cmiljača“.

3. TS 35/10 „Cmiljača“

Završen je Glavni projekat trafostanice TS 35/10kV sa dalekovodom. Pripremljena je tenderska dokumentacija za izvođenje radova na izgradnji dalekovoda. Nakon završene revizije Glavnog projekta trafostanice biće raspisan tender za izvođenje radova. Procijenjena vrijednost projekta iznosi cca 2,5 mil. €.

4. Izgradnja žičare - šestosjed

Raspisan je tender po principu „projektuj i izgradi“. Procijenjena vrijednost projekta iznosi 8 mil. €.

Lokalitet „Žarski“

1. Lokalni put Vragodo-Vrioca-Žarski katun

Izabran je izvođač radova I faze u dužini od 2,3 km, ugovorena vrijednost iznosi 1.132.133,88 €. Izabran izvođač za izvođenje radova II faze za sve preostale radove, ugovorena vrijednost iznosi 1.878.449,21 €.

2. Regionalni put Mojkovac-Vragodo

U toku je izrada Glavnog projekta rekonstrukcije putnog pravca Mojkovac – Vragodo ukupne dužine 7,5km. Izabran je obrađivač Idejnog projekta mosta na rijeci Tari (l=cca 200m) koji povezuje magistralni put M2 sa regionalnim putem Mojkovac-Vragodo-Lubnice.

3. Bazna stanica

Nakon stvaranja planskih preduslova raspisaće se tender za izgradnju bazne stanice planirane površine oko 1.200m² po principu „Projektuj i izgradi“. Aktivnosti sprovodi Ministarstvo održivog razvoja i turizma. Procijenjena vrijednost projekta iznosi 1,5 mil. €.

OSNIVANJE PREDUZEĆA „SKIJALIŠTA CRNE GORE“ DOO

Osnivanje Društva sa ograničenom odgovornošću „Skijališta Crne Gore“ je ključna pretpostavka za pokretanje i uspješno upravljanje skijalištima na kojima su u prethodnom periodu uložena značajna sredstva u infrastrukturne objekte – puteve, trafostanice, žičare i skijaške terene, kao i radi ostvarivanja nadzora nad implementacijom planiranih investicionih aktivnosti na prostoru sjevera Crne Gore, u skladu sa PPPN za Bjelasicu i Komove i PPPN za Durmitorsko područje.

Vlada Crne Gore na sjednici od 2. novembra 2017. godine donijela je Odluku o osnivanju Društva sa ograničenom odgovornošću „Skijališta Crne Gore“ (br. 07 – 3350), a na sjednici održanoj 21. decembra 2017. godine Statut Društva sa ograničenom odgovornošću „Skijališta Crne Gore“.

Osnovna djelatnost Društva sa ograničenom odgovornošću „Skijališta Crne Gore“ je upravljanje javnim skijalištima na prostoru Bjelasice i Komova, Durmitora, Hajle i drugih planina i drugim posebno uređenim površinama namijenjenim za skijanje i specijalizovane zimske sportske aktivnosti. Djelatnost Društva obuhvata sljedeće poslove: investicije u izgradnju i rekonstrukciju skijališta i objekata planinskog turizma; upravljanje lokacijama pogodnim za uređenje skijališta; upravljanje skijalištima, stazama i pripadajućim objektima; zaštita skijališta kojim upravlja; davanje u zakup ili na korišćenje prostora, opreme ili objekata kojim upravlja; osiguravanje bezbjednosti i reda na skijalištima.

PORTONOVI

Ugovor o dugoročnom zakupu bivše vojne kasarne „Orijski bataljon“, Kumbor, Herceg Novi potpisan je 10. jula 2012. godine sa kompanijom Azmont (u ime kompanije SOCAR, Azerbejdžan), a

stupio na snagu potpisivanjem Protokola o primopredaji lokacije, 08. februara 2013. godine. U prve četiri godine od stupanja Ugovora na snagu (13. februar 2013. godine) treba da se realizuje investicija u vršenju pripremnih radova i izgradnji hotelskih sadržaja, u visini od 52 mil. eura, dok će se cjelokupna investicija realizovati u periodu od 8 godina (258 mil. eura). Portonovi je potpisao ugovor sa „One&Only“ i „Henri Chenot“, kao dio lifestyle iskustva, čime je investicija podignuta na oko **650 mil €**. U skladu sa postojećom dinamikom realizacije planiranih aktivnosti, investitor je najavio da će rizort biti izgrađen do sredine 2018. godine.

Odjeljenje je u izvještajnom periodu okončalo postupak izbora Nadzornog organa, što je bila ugovorna obaveza Vlade Crne Gore po osnovu člana 14 Ugovora o dugoročnom zakupu lokaliteta bivše vojne kasarne “Orijenški bataljon” – Kumbor, u Herceg Novom.

Odjeljenje je pratilo realizaciju investicionih aktivnosti na projektu i o navedenom tromjesečno izvještavalo Vladu Crne Gore. Ključne aktivnosti koje su realizovane na projektu su: završen je projekat Spoljašnji i unutrašnji dizajn Marine i Marina Apartmana, saobraćajne i tehničke infrastrukture, projekat dizajna za hotel „One&Only“ (odabran novi projektant za sve faze projektovanja hotela, idejnog i glavnog projekta– Arhi Pro); završeni su zemljani radovi u zoni mješovite namjene MN1 (Donje selo), MN5 (Pristan za ribare); zoni Hotela i njegovih objekata T2 – (Hotel O&O, Klasteri, SPA, Restorani, Plažni klubovi, Brendirane vile O&O); završeni su radovi na šipovima i konstrukcija šipova, uključujući radove u marini, pristanu za ribare, hotelu, klasterima hotela, SPA, MA01 i MA02; završeni su radovi na pripremi, hidro izolaciji i konstrukciji objekata: MN1: MA01 i MA02, Hotel sa klasterima. Ukupno investirano u 2017. godini – 71.262,230 eura.

LUŠTICA BAY

Ugovor o zakupu i izgradnji koji se odnosi na „Luštica Development“, Opština Tivat, potpisan je 23. oktobra 2009. godine. Ugovorom o zakupu i izgradnji definisan je minimalni iznos investicije od 150 miliona eura u roku od četiri godine od dana efektivnosti ugovora (decembar 2017. godine), kao i minimalna obaveza izgradnje u roku od 12 godina od dana efektivnosti ugovora (decembar 2025. godine), u tri investicione faze.

Cjelokupan investicioni program podrazumijeva nastavak izgradnje naselja koje će sadržati sedam hotela (3.310 hotelskih soba, 60% kapaciteta sa 5 i više zvjezdica), 1.250 rezidencijalnih jedinica (uključujući vile i apartmane), Talaso centar, dvije marine sa vezovima i pratećim sadržajima, golf teren sa 18 rupa, otvoren preko cijele godine, Konferencijski centar i sadržaje za svakodnevne potrebe otvorene tokom cijele godine uključujući prodavnice, restorane, osnovnu školu, zdravstvene objekte. Ukupna planirana vrijednost investicije iznosi cca 1.1 milijardu eura. U dosadašnjem toku realizacije u projekat je investirano cca **134 miliona eura**.

Kroz tromjesečno izvještavanje Vlada je informisana o realizaciji sljedećih aktivnosti:

- privedena je kraju izgradnja glavne marine sa 176 vezova;
- u toku je izgradnja Chedi Hotela;
- završena izgradnja objekata (blokovi zgrada F i G) sa 88 stanova;
- u toku izgradnja golf terena, odnosno radovi na izgradnji prve 4 rupe terena;
- završen postupak emisije akcija društva Luštica Development AD Tivat kojim je izvršena dokapitalizacija društva, emitovanjem 30% novih običnih akcija (4.725.000 novoizdatih akcija);
- u toku su radovi na izgradnji drugog glavnog pristupnog puta i rješavanju pitanja vodosnabdijevanja;
- ozvaničen je početak projekta izgradnje Luštica Bay naselja – Centrale;
- riješeno pitanje navodnjavanja budućeg golf terena.

Takođe, u 2017. godini Vlada Crne Gore je obezbijedila i finansijska sredstava za realizaciju druge faze puta MR1 u ukupnom iznosu od 2.780.000,00 eura; od tog iznosa dio sredstava je obezbijeđen iz kapitalnog budžeta Direkcije javnih radova, u iznosu od 1.280.000,00 eura, dok je dio sredstava u iznosu od 1.505.011,00 eura obezbijeđen od avansne uplate od strane Luštica Development na ime kupoprodajne cijene za raspolaganje placem.

U 2017. godini je održan veći broj sastanaka sa uključenim institucijama sa temom realizacije pojedinih otvorenih pitanja na projektu, a sve u cilju realizacije projekta planiranom dinamikom. Ministarstvo održivog razvoja i turizma saraduje prije svega sa predstavnicima nadležnih organa lokalne samouprave, a takođe i sa ključnim institucijama od značaja za infrastrukturno opremanje lokacije: Elektroprivreda Crne Gore, Crnogorski elektroprenosni sistem, Crnogorski elektrodistributivni sistem, JP Regionalni vodovod CG, Vodacom itd. Kada su u pitanju državni organi, saradnja se ostvaruje sa Kabinetom Predsjednika Vlade, Sekretarijatom za razvojne projekte, Ministarstvom finansija, Ministarstvom odbrane, Ministarstvom ekonomije, Upravom za nekretnine, Upravom za imovinu i drugim državnim organima.

U koordinaciji aktivnosti na realizaciji projekta, ostvarena je i intenzivna komunikacija sa Ministarstvom finansija kao nosiocem ključnih aktivnosti za dalju nesmetanu implementaciju projekta, pa se u 2017. godini vršilo praćenje procesa: eksproprijacije; utvrđivanja prava Luštica Development za kreditno zaduživanje u cilju razvoja projekta; utvrđivanja kupoprodajne cijene za raspolaganje placem koji se odnosi na neku stambenu zgradu koju je Projektna kompanija dužna da plati Vladi Crne Gore; utvrđivanja cijene koju je kompanija dužna da plati Vladi kao 2% kupoprodajne cijene od bilo koga prenosa vlasništva objekta ili placa.

Ministarstvo je u 2017. godini pratilo i koordiniralo i obaveze drugih institucija, i to:

- stvaranje infrastrukturnih pretpostavki za realizaciju projekta koje su obaveza države. U tom smislu, u 2017. godini su se koordinirala pitanja izgradnje putne, vodovodne, kanalizacione i elektroenergetske infrastrukture, u saradnji sa nosiocima aktivnosti (Opština Tivat, ViK Tivat, CGES...);
- proces primopredaje lokacije Petrovići, čiji su nosioci Uprava za imovinu i Ministarstvo odbrane;
- proces prodaje hangara na lokaciji Radovići, koji je realizovan od strane Ministarstva odbrane i Ministarstva finansija;
- pitanje eventualnog korišćenja vode tretirane kroz postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda u cilju navodnjavanja golf terena. Luštica Development i opštine Tivat i Kotor su potpisale protokole o razumijevanju kojim je pomenuto pitanje definisano.

Istovremeno, pripremljen je Izvještaj o realizaciji investicionih i drugih aktivnosti za period 2016-2017. godine, koji će biti prosljeđen Vladi Crne Gore. Nakon usvajanja od strane Vlade, Izvještaj će biti prosljeđen Skupštini Crne Gore, u skladu sa članom 5 Odluke Skupštine Crne Gore davanju u dugoročni zakup zemljišta na poluostrvu Luštica – Opština Tivat - projekat Luštica Bay („Sl. list CG“, broj 86/09).

Pripremljena je i Informacija povodom pokretanja postupka od strane Luštica Development za donošenje odluke o emisiji akcija na sjednici Skupštine akcionara, koja je usvojena od strane Vlade Crne Gore, pa su stvorene pretpostavke za uspješnu emisiju akcija koja je izvršena u septembru 2017. godine.

MAMULA

Ugovor o dugoročnom zakupu u vezi sa ostrvom Lastavica sa tvrđavom Mamula Herceg Novi zaključen je 23.02.2015. godine između Vlade Crne Gore (Zakupodavac) i akcionarskog društva „Orascom Development Holding“AG iz Švajcarske (Zakupac).

Predmet zakupa je ostrvo Lastavica sa tvrđavom Mamula, odnosno katastarska parcela broj 3438, upisana u LN 215 KO Radovanići, Opština Herceg Novi, površine 31.848m² i u svojini Crne Gore. Osim zakupa navedene lokacije, Zakupodavac je Zakupcu dao i isključivo pravo korišćenja morskog dobra, koje nije obuhvaćeno predmetnom lokacijom, a čini sastavni dio urbanističke zone E u Državnoj studiji lokacije "Sektor 34". Period trajanja zakupa je definisan u odnosu na Datum stupanja na snagu Ugovora, odnosno iznosi 49 godina od datuma potpisivanja Memoranduma o ispunjenju.

Investiciona obaveza Zakupca iznosi € 15 mil., a rok za završetak radova je 18 mjeseci od datuma početka radova. Investicionim programom definisan je program izgradnje koji obuhvata: 23 hotelske sobe, četiri ugostiteljska objekta, spomen sobu za posjetioce, recepciju, spa centar, mini market, pristanište, dva bazena, dvije kaskade sa recikliranom vodom, klub za vodene sportove, taksi brodove, centralizovanu kuhinju i infrastrukturne objekte (rezervoar za pitku i otpadnu vodu i trafostanica s agregatom). Takođe, predviđeno je da će do 200 radnih mjesta biti direktno i indirektno otvoreno tokom rada rizorta, a procijenjeno je da će isti broj radnih mjesta biti otvoren i tokom perioda izgradnje rizorta, odnosno da će projekat tokom prvih 10 godina donijeti € 7,5 mil. kombinovanih prihoda za Vladu Crne Gore, ne računajući zakupninu.

U 2017. godini koordinirane su aktivnosti na ispunjenju prethodnih uslova za stupanje Ugovora na snagu, kao i pripremu dokumentacije za primopredaju lokacije, a 10.06.2017. godine je potpisan Memorandum o ispunjenju prethodnih uslova za stupanje na snagu Ugovora o dugoročnom zakupu lokacije Ostrvo Lastavica sa tvrđavom "Mamula" - Herceg Novi, kada je lokacija koja je predmet zakupa predata Zakupcu.

U 2017. godini je pripremljen Izvještaj o realizovanim investicionim i drugim aktivnostima po osnovu Ugovora o dugoročnom zakupu lokaliteta ostrvo Lastavica sa tvrđavom „Mamula“ Herceg Novi za 2017. godinu. Vlada Crne Gore je usvojila Izvještaj na sjednici od 28.12.2017. godine, a u toku je procedura prosljeđivanja istog Skupštini Crne Gore, u skladu sa članom 7 Odluke o davanju u dugoročni zakup lokaliteta ostrvo Lastavica sa tvrđavom „Mamula“, Opština Herceg Novi.

U izvještajnom periodu, u koordinaciji MRT, investitor je izvršio isplatu godišnje fiksne zakupnine u visini od € 47.772,00.

ULCINJSKA RIVIJERA

Ugovor o zakupu Komplexa HTP „Ulcinjska rivijera" AD zaključen je 25.09.2017. godine između države Crne Gore i HTP „Ulcinjska rivijera" AD, u svojstvu Zakupodavca i Konzorcijuma "Karisma Hotels Adriatic Montenegro DOO, Karisma Hotels & Resorts Corporation LTD, Karisma Resorts International S.A, Karisma Operating Holding S.A. de C.V. „Karisma Hotels & Resorts de las Americas LTD", koga, shodno Ugovoru o konzorcijumu od 20. jula 2017. godine, zastupa „Karisma Hotels Adriatic Montenegro", u svojstvu Zakupca.

Ugovor o zakupu je stupio na snagu 06.11.2017. godine potpisivanjem Protokola o zatvaranju Ugovora o zakupu Komplexa HTP "Ulcinjska Rivijera" AD. Odjeljenje je pripremalo cjelokupnu dokumentaciju neophodnu za stupanje na snagu Ugovora o zakupu i dostavilo Vladi na usvajanje.

U izvještajnom periodu održano je više sastanaka sa predstavnicima investitora, na kojima su razmatrana sva pitanja od značaja za realizaciju projekta u skladu sa Ugovorom. Na sastancima, između ostalog, dogovoreno da, nakon što ugovor stupi na snagu, investitor prijavi nadležnoj inspekciji radove adaptacije hotela i depadansa i dostavi idejni projekat arhitekture kompleksa. Takođe dogovoreno proširenje kapaciteta privremenih objekata u zoni Morskog dobra kroz izmjenu i dopunu Plana objekata privremenog karaktera u zoni Morskog dobra period 2016-2018. godine. U međuvremenu, investitor kroz komunikaciju sa Opštinom Ulcinj treba da pronađe rješenje za prenamjenu ovih objekata iz privremenih u pomoćne.

Kroz intenzivnu komunikaciju od strane investitora izražena neophodnost što skorijeg pokretanja postupka izmjena i dopuna postojećeg DSL-a koja obuhvata predmetni lokalitet.

Shodno Ugovoru o zakupu određena je firma PricewaterhouseCoopers nezavisnog revizora ("Kontrolora"), koji će pratiti implementaciju Zakupčevih obaveza sadržanih u Ugovoru. U toku je procedura usaglašavanja Nacrta ugovora o angažovanju firme PricewaterhouseCoopers.

PLAVI HORIZONTI

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je tokom 2017. godine redovno pratilo realizaciju projekta „Plavi horizonti“.

U toku 2017. godine održano više sastanaka sa investitorom u vezi sa izradom i predajom tehničke dokumentacije.

U izvještajnom periodu, Investitor je sprovodio aktivnosti na izradi idejnih i glavnih projekata kompleksa. U skladu sa tim, Qatari Diar je krajem 2016. godine predao zahtjev za izdavanje građevinske dozvole za objekte koji su planirani u prvoj fazi izgradnje (rezidencijalne vile RL1 i RL2). Građevinska dozvola izdata 27.04.2017. godine.

Takođe, u skladu sa master planom, predati su zahtjevi za izdavanje građevinskih dozvola za **glavni hotel na osnovu Idejnog projekta, devet vila, saobraćajnicu i prateću infrastrukturu (put kroz turistički kompleks), podzemne garaže, plažni bar, teniski klub, ulaznu kapiju i klub za djecu.** Zahtjevi su predati u septembru 2017. godine. Investitor još uvijek nije dostavio ugovor sa Regionalnim vodovodom i dokaz o uplati obračunatih sredstava, što je preostali uslov za izdavanje građevinskih dozvola.

Aktivnosti na regulisanju imovinsko pravnih odnosa: U toku prethodne godine održan veliki broj sastanaka između Investitora i organa nadležnih za imovinsko pravne odnose (Ministarstvo finansija, Uprava za nekretnine), odnosno regulisanje pitanja imovinskih prava na parceli 460/1, KO Nikovići, površine 38,549 m². Navedena parcela u februaru 2017. godine vraćena na prethodni upis (HTP Primorje korišćenje, Država 1/1 vlasništvo). Početkom septembra 2017. godine, upis vraćen QD-u. Zaštitnik imovinsko pravnih interesa uložio žalbu na Rješenje Uprave za nekretnine Tivat. Postupak u toku.

BIGOVA BAY

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je tokom 2017. godine redovno pratilo realizaciju projekta „Bigova Bay“. U izvještajnom periodu održan je sastanak sa investitorom, na kojem su razmotrena pitanja od značaja za realizaciju projekta „Bigova Bay“.

Ostvarena je intenzivna saradnja sa Direktoratom za imovinu Ministarstva finansija po pitanju dobijanja prava službenosti i prava raspolaganja za zemljište kroz koje prolaze elektro, telekomunikacioni vodovi i vodovod u cilju bržeg dobijanja građevinskih dozvola za iste.

Od strane investitora podnijeti su zahtjevi Opštini Kotor za izdavanje građevinskih dozvola za:

- I fazu elektroenergetskog snabdijevanja područja Bigova Bay, 35kV kablovski vod (5.10.2017);
- Elektronske (telekomunikacione) infrastrukture za područje Bigova Bay (5.10.2017.);
- Saobraćajnica do lokaliteta i u okviru lokacije (4.10.2017.);
- Opštinskog nekategorisanog puta kao pristupa lokalitetu poluostrva Bigova obrađenog u okviru Izmjena i dopuna DSL Sektor 38 Bigova i LSL Trašte (4.10.2017), i
- Primarnog sistema za vodosnabdijevanje Bigove (4.10.2017).

Pored ovoga, podniet je i određen broj zahtjeva za uspostavljanje prava službenosti i raspolaganja (opštini Kotor, CGES, Ministarstvu finansija).

UČEŠĆE NA SAJMOVIMA NEKRETNINA I KOMUNIKACIJA SA INVESTITORIMA

Uspješno je realizovan crnogorski nastup na sljedećim međunarodnim i domaćim sajmovima nekretnina:

MIPIM 2017, Kan, Francuska – najveći međunarodni sajam nekretnina i investicija na svijetu. Za nastup na sajmu obezbijedena participacija investitora koji realizuju projekte u Crnoj Gori u visini od 12.500 €.

FREI 2017, Budva, Crna Gora - manifestacija koja promoviše nove ideje, projekte i poslovne namjere koje imaju kapitalan značaj za razvoj Crne Gore, kao atraktivnog investicionog odredišta. Ministarstvo održivog razvoja i turizma je i u 2017. godini bilo programski nosilac FREI 2017.

Global Tourism Economy Forum – 2017, Macao – Učešće na panelima Foruma koji se tiču regionalne saradnje, perspektive i unapređenja regionalne inicijative zemalja **JIE 16+** u jačanju saradnje sa NR Kinom. U saradnji sa Nacionalnom turističkom organizacijom Crne Gore predstavljena je ponuda na izložbenom dijelu foruma, odnosno sajmu GTEF & Business Matching. Ostvarena je komunikacija sa turoperatorima i turističkim agencijama sa tržišta NR Kine, u cilju jačanja saradnje sa ovom zemljom, kao i povećanja broja turista sa ovog tržišta u Crnoj Gori.

PODRŠKA TENDERSKOJ KOMISIJI ZA VALORIZACIJU TURISTIČKIH LOKALITETA

U realizaciji aktivnosti Tenderske komisije za valorizaciju turističkih lokaliteta u 2017. godini, Odjeljenje je pružalo administrativnu podršku u radu Komisije i to za raspisivanje tendera, praćenje pregovora i pripremu materijala za Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte i Vladu, za turističku valorizaciju lokaliteta:

- Kolašin 1600, Kolašin, (pregovori u finalnoj fazi);
- VTK Mediteran, Žabljak (početak pregovora);
- HTP „Ulcinjaska rivijera“, AD, Ulcinj (uspješno završen tender);
- Angažovanje pravnih savjetnika Tenderske komisije (u toku).

Takođe, pripremljen je predlog projekata za Plan privatizacije za 2018. godinu za 21 projekat, koji sadrži pregled informacija o planskim pretpostavkama, statusu imovinskih odnosa i ključnim informacijama o lokacijama, za svaki projekat pojedinačno.

Za potrebe Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte ažurirani i dostavljeni su podaci za projekte "Bigovo – Trašte", Kotor, "Montepranzo", Tivat, Lokalitet koji se nalazi između "Njivica i ušća Sutorine" Herceg Novi, Dobra Luka, Herceg Novi i "Uvala Masline – Rt Odrač", Bar.

MATERIJALI PRIPREMANI U SKLADU SA PROGRAMOM RADA VLADE I MRT

Odjeljenje za monitoring projekata je, shodno Programu rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu, pripremlilo Izvještaje o realizaciji prioritetnih razvojnih projekata na kvartalnom nivou (četiri izvještaja), a takođe za potrebe kabineta Predsjednika i potpredsjednika Vlade pripremali su se detaljni izvještaji o realizaciji prioritetnih projekata, u prosjeku na dvomjesečnom nivou.

Izvještaji sadrže opšte podatke o projektima, pregled ugovornih obaveza – investicione obaveze, ograničenja u realizaciji obaveza, planirane i realizovane aktivnosti za izvještajni period (Bjelasica i Komovi, Savin kuk, Porto Montenegro, Luštica Bay, Portonovi, Plavi horizonti, Kraljičina plaža – Sveti Stefan, projekti Savjeta za privatizaciju – Mamula, Mediteran – Žabljak, Kolašin 1600, HTP „Ulcinjska rivijera“).

Odjeljenje je pripremlilo za Vladu u izvještajnom periodu sljedeće materijale:

1. Izvještaje o realizaciji prioritetnih razvojnih projekata na kvartalnom nivou (četiri izvještaja)
2. Zahtjev za davanje saglasnosti za ustanovljavanje hipoteke na objektu hotela Regent Porto Montenegro i Zahtjev PM 1,5 DOO iz Tivta za davanje saglasnosti za ustanovljavanje hipoteke na objektu u izgradnji – nastavku hotela Regent Porto Montenegro;
3. Protokol o primopredaji lokacije ostrvo Lastavica sa tvrđavom „Mamula“ sa priložima;
4. Predlog odluke o davanju u zakup Komplexa HTP „Ulcinjska rivijera“, AD, Ulcinj sa Predlogom ugovora i pratećom dokumentacijom;
5. Protokol o zatvaranju Ugovora o zakupu Komplexa Ulcinjska rivijera, AD, Ulcinj, sa priložima;
6. Informacija o potrebi osnivanja DOO Skijališta Crne Gore, sa Predlogom odluke o osnivanju društva;
7. Predlog statuta DOO Skijališta Crne Gore sa Zahtijevom za preusmjeravanje sredstava za početak rada Društva;
8. Izmjena Zaključaka Vlade u vezi sa projektom realizacije Ugovora o zakupu Komplexa Ulcinjska rivijera, Ulcinj.

6.12. ODJELJENJE ZA UNUTRAŠNJU REVIZIJU

Strateški, godišnji i plan pojedinačne revizije

Strateški plan unutrašnje revizije za period 2017-2019. godine je usvojen krajem decembra 2016. godine i isti je nakon organizacionih promjena Ministarstva izmijenjen i dopunjen aneksom Strateškog plana rada unutrašnje revizije za period 2017-2019. godina sa Godišnjim planom za 2017. godinu, br. 115-7/32 od 26.07.2017. godine. *Strateškim planom* rada unutrašnje revizije utvrđeni su glavni pravci djelovanja rada Odjeljenja za unutrašnju reviziju Ministarstva. Plan sadrži: viziju i misiju unutrašnje revizije, ciljeve i zadatke za ostvarivanje tih ciljeva, kao i načela i standarde koja će unutrašnji revizori koristiti u svom radu.

U Strateškom planu navedena su osnovna područja revizorskog djelovanja u trogodišnjem periodu i date su osnovne smjernice razvoja ljudskih resursa i saradnja sa ostalim institucijama. Područja revizije u Strateškom planu rada odabrana su na osnovu procjene rizika koji mogu uticati na postizanje ciljeva Ministarstva.

Godišnji plan rada unutrašnje revizije za 2017. godinu Ministarstva izrađen je u skladu sa čl. 23 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i čl. 2 Pravilnika o načinu i postupku rada unutrašnje revizije („Sl. list CG“, broj 32/09), Međunarodnih standarda za profesionalnu praksu unutrašnje revizije, Povelje unutrašnje revizije, Etičkog kodeksa i metodologije rada unutrašnje revizije utvrđene Priručnikom za unutrašnju reviziju.

Broj planiranih revizija prema godišnjem planu za 2017. godinu je devet i ukupan broj obavljenih revizija u izvještajnom periodu je devet.

Pregled izvršenih revizija, datih i realizovanih preporuka za izvještajni period

Odjeljenje za unutrašnju reviziju je izvršilo ukupno devet revizija procesa sistema i usklađenosti, u oblastima koje su sa stanovišta revizije nosile najveći stepen rizika i to:

Tabela br.1 - Pregled izvršenih revizija, datih i realizovanih preporuka

Rb.	Naziv revizije	Ukupan broj datih preporuka po izvještaju	Broj preporuka po kojima su pokrenute aktivnosti realizacije		Procenat realizovanih preporuka u toku 2017.godine
			Realizovane u toku 2017.godine	Rok za realizaciju je u toku 2018.godine	
1.	<i>Revizija procesa ostvarivanja saradnje sa NVO i drugim organizacijama civilnog društva</i>	5	4	jun 1	80%
2.	<i>Revizija procesa javnih nabavki</i>	0	0	0	0
3.	<i>Revizija procesa kancelarijskog i arhivskog poslovanja</i>	3	3	0	100%
4.	<i>Revizija obračuna zarada i ostalih ličnih primanja i naknada u NTO (po potpisanom sporazumu br.01-76/3 od 20.01.2012.godine)</i>	1	1	0	100%
5.	<i>Revizija obračuna zarada i ostalih ličnih primanja i naknada u doo PROCON</i>	6	6	0	100%

	<i>(po potpisanom sporazumu br.13-7/47 od 02.12.2015.godine)</i>				
6.	<i>Revizija procesa kapitalnog budžeta u DJR</i>	7	7	0	100%
7.	<i>Revizija sistema finansijskog upravljanja - IPA komponenta III, u Direktoratu za EU integracije i međunarodnu saradnju - Direkciji za upravljanje pretpristupnom podrškom EU i ostalim fondovima - Tijelo za prioritet i mjere/Tijelo za operativni program (BRPM/BROP)</i>	3	/	decembar 3	0%
8.	<i>Revizija sistema finansijskog upravljanja - IPA komponenta III, Direkcija javnih radova, Implementaciono tijelo IB</i>	6	2	decembar 4	33%
9.	<i>Revizija sprovođenja i realizacije preporuka - Kontrolna revizija</i>	0	0	0	0%
UKUPNO		31	23	8	75%

Detaljni izvještaji o izvršenoj unutrašnjoj reviziji po revidovanim subjektima su nakon izvršene revizije dostavljeni ministru, sekretaru ministarstva - FMC menadžeru i rukovodiocima organizacionih djelova Ministarstva kod kojih je vršena revizija na uvid i usaglašavanje, i sa svim licima uključenim u revizioni proces je postignuta saglasnost o datim preporukama i njihovim rokovima za implementaciju.

Ukupna ocjena sistema internih kontrola data je na osnovu kategorizacije revizorskog mišljenja za svaki revidirani poslovni segment pojedinačno. Ovom ocjenom interni revizori su dali stručno mišljenje o tome koliki je nivo sigurnosti da će interne kontrole u procesu, odnosno u pojedinim dijelovima procesa, osigurati ostvarivanje poslovnih ciljeva procesa. Stručno mišljenje odnosi se na adekvatnost, primjenu i efikasnost internih kontrola u revidiranom procesu. Njime su ocijenjene kontrole koje su efektivne i efikasne, ali i mjesta gdje kontrole nedostaju (a trebale bi postojati), gdje nisu najbolje ili su pak pretjerane, odnosno one kontrole koje se ne primjenjuju dosljedno ili u skladu sa traženim standardom.

Aktivnosti koje su preduzete na implementaciji datih preporuka

Svi nacrti izvještaja o obavljenim internim revizijama u toku 2017. godine bili su predmet razmatranja od strane rukovodioca direktorata, direkcija, službi i odjeljenja, te je na taj način izvršeno njihovo konačno usaglašavanje datih nalaza i preporuka iznijetih u pojedinačnim izvještajima. Sve date preporuke su prihvaćene od strane naprijed navedenih rukovodilaca, te su za iste dogovorene adekvatne mjere u cilju njihove realizacije.

Procenat realizacije datih preporuka za 2017. godinu je 75%, dok implementacija preporuka iz izvještaja koji su urađeni u posljednjem kvartalu 2017. godine (**Revizija IPA sredstava i fondova**) zahtijeva duži vremenski period i njihova realizacija se očekuje do kraja 2018. godine u usaglašenom roku.

Tokom izvještajnog perioda, revizori nijesu naišli na slučajeve kršenja ili pogrešne primjene zakona i drugih propisa kao i sumnji na prevaru.

Potpisivanje sporazuma o povjeravanju poslova unutrašnje revizije

Shodno čl. 18 stav 1 tačka 3, Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, Ministarstvo je sa institucijama nad kojima vrši nadzor do sada potpisalo sedam sporazuma o povjeravanju poslova unutrašnje revizije i to sa: Nacionalnom turističkom organizacijom, JP Morsko dobro Crne Gore - Budva, CETI d.o.o. Podgorica, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju -

Podgorica, JP Nacionalni parkovi Crne Gore - Podgorica, JP Regionalni vodovod Crnogorsko primorje - Budva i d.o.o. Project-Consulting „PROCON“ - Podgorica.

U izvještajnom periodu su obavljene dvije revizije po potpisanim sporazumima (NTO i PROCON).

Dostavljanje godišnjih i kvartalnih izvještaja

Godišnji izvještaji su urađeni za sve institucije (7) sa kojima su potpisani sporazumi o povjeravanju poslova unutrašnje revizije, tako da je sa izvještajem (GI-UR za 2017. godinu) urađeno ukupno osam izvještaja. Svi izvještaji su blagovremeno dostavljeni Ministarstvu finansija - Direktoratu za centralnu harmonizaciju.

Kadrovska popunjenost i stručno usavršavanje

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji u Odjeljenju su sistematizovana četiri izvršioca i tokom izvještajnog perioda Odjeljenje je bilo popunjeno sa dva izvršioca u stalnom radnom odnosu i to: rukovodiocem Odeljenja i jednim izvršiocom - viša unutrašnja revizorka - na neodređeno vrijeme i jednim izvršiocom po ugovoru o obavljanju privremenih i povremenih poslova - mlađi unutrašnji revizor.

U 2017. godini, shodno politici stručnog usavršavanja i osposobljavanja zaposlenih, nastavljena su ulaganja u stalno usavršavanje postojećih znanja u ključnim oblastima revizorskog rada, kao i u oblastima podrške poslovanju Ministarstva. Tokom izvještajnog perioda, unutrašnji revizori su prisustvovali na više stručnih usavršavanja i edukaciji koja je obavljena putem seminara i radionica.

Ukupna ocjena sistema internih kontrola za 2017. godinu je zadovoljavajuća, što podrazumijeva da je sistem internih kontrola u revidiranim procesima uspostavljen na zadovoljavajućem nivou koji osigurava minimiziranje potencijalnih rizika, čime se doprinosi ostvarivanju postavljenih ciljeva. Osim zapažanja iznesnih u pojedinačnim izvještajima, a za koje su date odgovarajuće preporuke, u testiranom uzorku nijesmo utvrdili odstupanja od zakonskih propisa i internih akata ministarstva, niti pogrešnih iskazivanja u revidovanim procesimam i finansijskim izvještajima koji su bili predmet revizije.

6.13. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE, LJUDSKE RESURSE, FINANSIJE, LOGISTIČKU I TEHNIČKU PODRŠKU

OPŠTI POSLOVI

Tokom 2017.godine, Kancelarija za ljudske resurse i kancelarija za opšte poslove su radile na izradi dva Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva održivog razvoja i turizma, kao i jednog Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji sa pratećim materijalima.

Vlada Crne Gore utvrdila je Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva održivog razvoja i turizma na sjednici 20. oktobra 2017. godine br. 101-2128/7 kao i Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, sjednica 28.12.2017. godine.

Tokom 2017. godine, sprovedeno je **25 postupaka javnih nabavki**: šest otvorenih postupaka, pet pregovaračkih postupaka bez objavljivanja, 12 okvirnih sporazuma i 2 šoping postupka:

- **okvirni sporazumi**: za pružanje poštanskih usluga, usluga fotokopiranja, usluga goriva, usluga izrade i popravke turističke signalizacije na magistralnim i regionalnim putnim pravcima u Crnoj Gori, ekspres usluga vazdušnog transporta pošiljki, usluga snimanja i distribucije medijskih događaja iz oblasti turizma, usluga kolektivnog osiguranja zaposlenih, usluga „Poslovanje hotelijerstva u Crnoj Gori“, usluga održavanja mreže i IP telefona, usluga mobilne telefonije, usluga snabdijevanja aviokartama u avio saobraćaju, nabavku roba kancelarijskog, potrošnog materijala i tonera;

- **otvoreni postupak** za izbor najpovoljnije ponude za realizaciju projekta „Uspostavljanje integrisanog sistema za izvještavanje o progresu u sprovođenju Nacionalne strategije održivog razvoja (NSOR)“ - (Partija 1: IRIS Platforma za praćenje i izvještavanje o sprovođenju Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030. godine; Partija 2: Analiza sektorskih politika); za nabavku usluga regionalne kampanje (media buying) - Partija 1: Tržište Srbije, Partija 2: Tržište Slovenije, Partija 3: Tržište Bosne i Hercegovine, Partija 4: Tržište Makedonije; za izradu Strategije razvoja kulturnog turizma sa Akcionim planom do 2023. godine; za nabavku usluga izrade orto foto snimka za teritoriju Crne Gore; za izradu Strategije razvoja ruralnog turizma sa Akcionim planom do 2023. godine; za izbor najpovoljnije ponude za realizaciju projekta „Priprema prvog izvještaja o sprovođenju Nacionalne strategije integralnog upravljanja obalnim područjem uključujući indikatore prostornog razvoja“ (Partija 1: Prvi godišnji izvještaj o sprovođenju NSIUOP za period 2015-2017. godine, Partija 2: Pregled stanja prostora obalnog područja);

- **pregovarački postupak bez prethodnog objavljivanja poziva za javno nadmetanje za izbor najpovoljnije ponude** za sajam nekretnina „FREI 2017“; za realizaciju projekta „Transponovanje okvirne direktive o morskoj strategiji (MSFD) u nacionalni pravni i strateški okvir – izrada nacрта početne procjene stanja koja se zasniva na dosadašnjim istraživanjima morske sredine, početna faza“ po partijama (Partija 1: Realizacija aktivnosti izrade nacрта početne procjene stanja koja se zasniva na dosadašnjim istraživanjima morske sredine u odnosu na oblast biodiverziteta mora, analize morske vode i sedimenta i uticaja antropogenih pritisaka na floru i faunu morske sredine: bentos, plankton, ribarstvo, morske ptice, sisari i kornjače, strane i invazivne vrste (bentos, plankton, ribarstvo), fond komercijalnih vrsta riba, prehrambene mreže, eutrofikacija, staništa, hidrografske promjene i uticaj hidrografskih promjena na staništa, otpad u moru, Partija 2: Realizacija aktivnosti izrade nacрта početne procjene stanja koja se zasniva na dosadašnjim istraživanjima morske sredine u odnosu na oblast fizičko-hemijskih ispitivanja i ispitivanja radioaktivnosti i zagađenja morske vode, sedimenta, biote, otpadnih voda, dugotrajnih organskih zagađivača (POPs); za zakup prostora za sajam nekretnina „MIPIM 2018“; za nabavku usluga izrade orto foto snimka za teritoriju Crne

Gore; za nabavku dodatnih usluga – za predmet javne nabavke Izrada Strateškog marketing plana turizma Crne Gore za period 2017-2021;

- **šoping** za nabavku usluga - izrade idejnog rješenja izgleda loga eko-znaka i nabavku roba - posuda za sakupljanje komunalnog otpada.

Po osnovu **Zakona o slobodnom pristupu informacijama** Službi za opšte poslove u periodu od 01.01-31.12.2017.godine, podnijeto je ukupno 15 zahtjeva, od čega:

- 6 zahtjeva- dozvoljen pristup traženim informacijama;
- 2 zahtjeva- djelimično se usvaja;
- 2 zahtjeva – odbija se zahtjev;
- 2 zahtjeva - obavještenje da se tražena informacija nalazi na sajtu Ministarstva održivog razvoja i turizma;
- 2 proslijeđeno na nadležnost Direkciji javnih radova;
- 1 zahtjev – nije postupljeno po zahtjevu.
- 1 žalba
- 1 tužba

Postupajući po podnijetim **zahtjevima za izdavanje uvjerenja-potvrda**, za period od 01.01 – 31.12.2017. godine, izdato je 534 potvrde ili uvjerenja po zahtjevima o podacima o kojima se vode službene evidencije, po članu 33 ZUP-a.

Ljudski resursi

Tokom 2017. godine, Kancelarija za ljudske resurse kreirala je Kadrovski plan ministarstva za 2017. godinu, sa pratećim materijalima, u skladu sa zakonskim odredbama.

Sprovedene su aktivnosti za realizaciju procesa godišnjeg ocjenjivanja zaposlenih za 2017. godinu, aktivnosti na kreiranju izvještaja o sprovođenju Plana integriteta u 2016. godini i pohađanju pratećih obuka (zaposlena u Kancelariji za ljudske resurse je menadžerka integriteta), koji se dostavlja Agenciji za sprječavanje korupcije.

Realizovana je tromjesečna radna praksa učesnika koji je učestvovao u projektu “Znanje i vještine za posao”, a koji Centar za građansko obrazovanje sprovodi uz podršku Evropske unije. Kreiran veći broj izvještaja i popunjavanje upitnika po zahtjevima koji se odnose na kvalifikacionu strukturu zaposlenih, o rodnoj ravnopravnosti, kao i na izradi internih pravila Ministarstva i Registru rizika.

Održan je veliki broj sastanaka koji se odnosi na aktivnosti oko sezonskog zapošljavanja domaće radne snage u turizmu i ugostiteljstvu, sa predstavnicima Studentskog parlamenta Univerziteta Crne Gore, u vezi sa podrškom realizaciji sezonskog zapošljavanja studenata u oblasti turizma, sa predstavnicima ekspertske misije EU za izradu Zakona o strancima u Crnoj Gori i drugo.

Zapošljavanje

U oblasti zapošljavanja, Kancelarija ljudskih resursa, u saradnji sa Službom opštih poslova u 2017. godini učestvovala je u svim procesima: oglašavanja, testiranja, intervjuja i odabira kandidata, kako po osnovu internih, tako i po osnovu javnih oglasa i konkursa.

Ministarstvo je u toku 2017. godine sprovelo **11 postupaka** zapošljavanja i to: dva javna konkursa, sva javna oglasa, pet internih oglasa unutar državnog organa i dva interna oglasa između državnih organa.

Od ukupnog broja oglasa započelih u 2017. godini realizovana su: dva javna oglasa i dva interna oglasa unutar državnih organa. Na neodređeno vrijeme zaposleno je šest lica iz kategorije ekspertske kadra (za četiri lica postupak zapošljavanja započeo je u 2016. godini dok je isti okončan u 2017. godini), a za dva lica postupak zapošljavanja je započeo i realizovan u 2017. godini.

Raspisivanjem dva interna oglasa unutar državnog organa, dva službenika promijenila su zvanje i prešli u veći nivo kategorije.

Vlada Crne Gore je iz kategorije visoko rukovodnog kadra u Ministarstvu održivog razvoja i turizma imenovala: tri državna sekretara, zatim pet vršilaca dužnosti generalnih direktora direktorata i to za: Direktorat za razvoj turističke destinacije i turističku infrastrukturu, Direktorat za EU integracije i međunarodnu saradnju, Direktorat za inspeksijske poslove i licenciranje, Direktorat Glavnog državnog arhitekta i Direktorat za klimatske promjene i mediteranske poslove.

U Direkciji javnih radova i Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine, organima u sastavu Ministarstva, Vlada Crne Gore iz kategorije visoko rukovodnog kadra postavila je za vršioce dužnosti direktora Direkcije javnih radova i tri pomoćnika direktora, dok je u Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine takođe postavila za vršioce dužnosti, direktora i tri pomoćnika direktora do okončanja zakonskog sprovedenog postupka.

U toku 2017. godine prestao je mandat za pet lica iz kategorije visoko rukovodnog kadra (tri u Ministarstvu, jedno u Direkciji i jedno u Agenciji).

Što se tiče prestanka radnog odnosa i odliva kadrova u Ministarstvu sa Direkcijom javnih radova, i Agencijom za zaštitu prirode i životne sredine, smanjen je broj zaposlenih za 11 lica i to: šest lica po osnovu podnijetog zahtjeva za sporazumni prestanak radnog odnosa, dva lica prestanak radnog odnosa na određeno vrijeme, jedno lice prestanak radnog odnosa otkazom na lični zahtjev i dva lica su podnijela zahtjev za odlazak u penziju, u skladu sa Zakonom o penzijsko invalidskog osiguranju.

U 2017. godini, pripremljeno je 1.038 rješenja o raspoređivanju i rješenja o fiksnom dijelu zarada zaposlenih po novim Pravilnicima o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva održivog razvoja i turizma, 264 rješenja o godišnjim odmorima zaposlenih, 264 rješenja o fiksnom dijelu zarade zaposlenih zbog umanjavanja za 1% (mart 2017. godine), izvršeno je unošenje istih u Kadrovski informacioni sistem i odlaganje u personalne dosijea.

Stručno usavršavanje

Tokom 2017. godine **82 zaposlena** je pohađalo seminare ili obuke:

- “Engleski jezik i profesionalne vještine u javnoj upravi Crne Gore”, projekat finansira Britanska ambasada u Crnoj Gori, a implementira British Council u saradnji sa Ministarstvom javne uprave i UZK, 18 zaposlenih pohađalo kurs
- Kursevi engleskog jezika i informatike u organizaciji Uprave za kadrove, 31 zaposlenih pohađalo kurseve
- Programa stručnog osposobljavanja i usavršavanja državnih službenika i namještenika u organizaciji Uprave za kadrove, 12 zaposlenih pohađalo sedam obuka.
- Polaganje stručnog ispita za rad na poslovima javnih nabavki, sedam zaposlenih pohađalo obuku
- Usavršavanje zaposlenih na međunarodnim obukama (dva zaposlena na dvije obuke), kao i kod ostalih organizatora (13 zaposlenih na 12 seminara/obuka).

Radne grupe

Zaposleni u Službi za opšte poslove, ljudske resurse, finansije, logističku i tehničku podršku angažovani su u raznim radnim grupama: Radna grupa za poglavlje 19 – Socijalna politika i zapošljavanje; Radna grupa za izradu Zakona o strancima; radna grupa na pripremi godišnjeg Izvještaja o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije reforme javne uprave, za period 2016-2017; radna grupa za izradu Nacionalne strategije zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016-2020, u izradi Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2018. godinu; radna grupa na pripremi Nacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i zdravlju na radu; radna grupa na izradi Godišnjeg plana obrazovanja odraslih za 2018. godinu; radna grupa za izradu programa (uputstva za realizaciju) škole u prirodi Zavoda za školstvo; radna grupa oko učešća na zasjedanjima "Ženskog parlamenta," u ulozi koordinatorke za rodnu ravnopravnost, a u organizaciji Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine.

LOGISTIČKA I TEHNIČKA PODRŠKA

Web portali

- **Portal ESV** - Elektronske sjednice vlade: postavljeno 245 materijala.
- **WebPortal Ministarstva** www.mrt.gov.me: Postavljeno 389 vijesti, saopštenja, najava i poziva. Pored ovoga postavljen je veliki broj raznih dokumenata, zahtjeva, dozvola i rješenja.
- **WebPortal eUprave** www.euprava.me: Na Portalu postavljene dvije javne rasprave i 13 javnih poziva za predlaganje liste kandidata/kinja za članove/ice radne grupe za pripreme i izradu zakona i drugih akata. Pored ovih standardnih objava na portal eUprave postavljeno je i 12 elektronskih servisa za koje još uvijek nije bilo primljenih zahtjeva.

Održavanje ICT opreme

Instalirano je 67 računara i 12 štampača, urađeno je preko 50 reinstalacija operativnih sistema, 84 otvaranja, izmjena i ukidanja korisničkih naloga za postojeće i za nove korisnike. Odrađen je redovni godišnji pregled i testiranje opreme. Otklonjeni su sitni nedostaci. Pripremana oprema za prezentacije i simultano prevođenje za sastanke, konferencije i prezentacije koji su se održavali tokom ovog perioda. Pored ovih aktivnosti urađeni su i mnogobrojni poslovi koji se tiču ICT podrške.

FINASIJE

Kancelarija za računovodstvo

Planirani budžet Ministarstva održivog razvoja i turizma za 2017. godinu iznosio je **7.168.086,23** eura.

Izmjenama i dopunama Zakona o budžetu za 2017. godinu Direkcija javnih radova i Agencija za zaštitu prirode i životne sredine postali su organi u sastavu MORT-a, a usvajanjem rebalansa budžeta, budžet je iznosio **66.046.686,23 eura** (tekući i kapitalni).

Tekući budžet Ministarstva održivog razvoja i turizma, nakon izvršenih preusmjeravanja u toku 2017. godine, iznosio je **57.474.451,50 eura**, a realizovan je u iznosu od **58.641.206,23 eura** (tekući + kapitalni).

Od juna 2017. godine počelo se sa pripremom predloga Budžeta za 2018. godinu, a na osnovu limita utvrđenih od strane Ministarstva finansija.

Realizacija tekućeg budžeta u 2017.god.

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA			
PROGRAM	Budžet 2017 (eura)	Realizovano (eura)	Preostalo (eura)
TURISTIČKA DJELATNOST	2.287.906,59	2.269.515,52	18.391,07
ŽIVOTNA SREDINA I KOMUNALNI RAZVOJ	1.750.248,14	1.745.283,46	4.964,68
UREĐENJE PROSTORA, GRAĐEVINARSTVO STAMBENI RAZVOJ	1.637.382,96	1.609.135,53	28.247,43
ADMINISTRACIJA	1.215.241,44	1.214.007,96	1.233,48
AGENCIJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE	891.471,15	883.935,20	7.535,95
DIREKCIJA JAVNIH RADOVA	379.667,83	548.147,53	-168.479,70
SVE UKUPNO	8.161.918,11	8.270.025,20	-108.107,09

Ministarstvo se dodatno finasiralo sredstvima iz Tekuće budžetske rezerve u iznosu od 921.500,00 eura. U toku 2017. godine izvršena su preusmjeravanja (tekući budžet), prema drugim potrošačkim jedinicama preusmjerena su sredstva u iznosu od 658.121,72 eura, a između programa i sa stavke na stavku u okviru Ministarstva preusmjereno je 734.269,00 eura.

Za organizaciju „SEA DANCE,, ljetnjeg muzičkog festivala u Budvi za 2017. godinu Zaključkom Vlade CG broj 07-2299 Ministarstvu su preusmjerena sredstva u iznosu od 200.000,00 eura iz tekuće budžetske rezerve.

Sve dospjele obaveze prema međunarodnim organizacijama (kontribucije) plaćene su u cjelosti u iznosu od 57.228,76 eura.

Redovno su dostavljane mjesečne prijave Poreskoj upravi IOPPD i Fondu PIO M4 obrasci.

Svi zahtjevi dostavljeni na plaćanje Ministarstvu finansija realizovni su.

Realizacija Kapitalnog budžeta u 2017. godini

Preko Kancelarije za računovodstvo izvršena su sljedeća plaćanja:

REALIZACIJA KAPITALNOG BUDŽETA PO IZVORIMA PRIHODA				
PROGRAM	PLAN (eura)	REALIZACIJA (eura)	PREOSTALO (eura)	REALIZACIJA (%)
<i>Izgradnja i rekonstrukcija administrativnog prostora za rad državnih organa</i>	2.184.000,00	1.939.499,86	244.500,14	88,80
<i>opšti prihodi</i>	2.181.000,00	1.939.499,86	241.500,14	
<i>krediti</i>	1.000,00	0,00	1.000,00	
<i>donacije</i>	2.000,00	0,00	2.000,00	
<i>Izgradnja, rekonstrukcija i adaptacija objekata kulture</i>	1.419.700,00	1.384.093,55	35.606,45	97,49
<i>opšti prihodi</i>	1.417.700,00	1.384.093,55	33.606,45	
<i>donacije</i>	2.000,00	0,00	2.000,00	
<i>Izgradnja i rekonstrukcija sportskih</i>	2.155.000,00	2.045.576,09	109.423,91	94,92

objekata				
opšti prihodi	2.153.000,00	2.045.576,09	107.423,91	
donacije	2.000,00	0,00	2.000,00	
Izgradnja lokalne infrastrukture	6.285.000,00	5.939.771,61	345.228,39	94,51
opšti prihodi	6.283.000,00	5.939.771,61	343.228,39	
kredit	1.000,00	0,00	1.000,00	
donacije	1.000,00	0,00	1.000,00	
Projekti očuvanja životne sredine	3.566.300,00	3.220.505,17	345.794,83	90,30
opšti prihodi	3.556.300,00	3.220.505,17	335.794,83	
kredit	3.000,00	0,00	3.000,00	
donacije	7.000,00	0,00	7.000,00	
Izgradnja i rekonstrukcija objekata zdravstva	698.000,00	657.500,00	40.500,00	94,20
opšti prihodi	698.000,00	657.500,00	40.500,00	
Izgradnja i rekonstrukcija objekata socijalnog staranja	925.250,00	901.884,85	23.365,15	97,47
opšti prihodi	923.250,00	901.884,85	21.365,15	
donacije	2.000,00	0,00	2.000,00	
Izgradnja i rekonstrukcija objekata obrazovanja i nauke	4.244.500,00	5.876.886,45	-1.632.386,45	138,46
opšti prihodi	4.234.500,00	4.205.828,74	28.671,26	
kredit	8.000,00	1.671.057,71	-1.663.057,71	
donacije	2.000,00	0,00	2.000,00	
Uređenje turističke ponude	9.378.500,00	9.076.333,67	302.166,33	96,78
opšti prihodi	9.377.500,00	9.076.333,67	301.166,33	
donacije	1.000,00	0,00	1.000,00	
Projekti koji se sufinansiraju iz IPA fondova	17.609.033,39	18.420.517,95	-811.484,56	104,61
opšti prihodi	8.887.146,79	7.908.299,98	978.846,81	
kredit	100,00	0,00	100,00	
ipa	8.721.786,60	10.512.217,97	-1.790.431,37	
Državna komisija za auto put Bar-Boljare	847.250,00	817.584,61	29.665,39	96,50
opšti prihodi	847.250,00	817.584,61	29.665,39	
UKUPNO	49.312.533,39	50.280.153,81	-967.620,42	101,96

REALIZACIJA KAPITALNOG BUDŽETA PO IZVORIMA PRIHODA-UKUPNO			
	PLAN	REALIZACIJA	PREOSTALO
OPŠTI PRIHODI	40.558.646,79	38.096.878,13	2.461.768,66
KREDIT	13.100,00	1.671.057,71	-1.657.957,71
DONACIJE	19.000,00	0,00	19.000,00
IPA	8.721.786,60	10.512.217,97	-1.790.431,37
UKUPNO	49.312.533,39	50.280.153,81	-967.620,42

7. IZVJEŠTAJI INSTITUCIJA IZ NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA

7.1. DIREKCIJA JAVNIH RADOVA

REALIZACIJA KAPITALNOG BUDŽETA

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2017. godinu utvrđen je Kapitalni budžet Direkcije javnih radova u iznosu od 58.878.600€.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu Crne Gore za 2017. godinu, Kapitalni budžet umanjen je za 12.500.000 €.

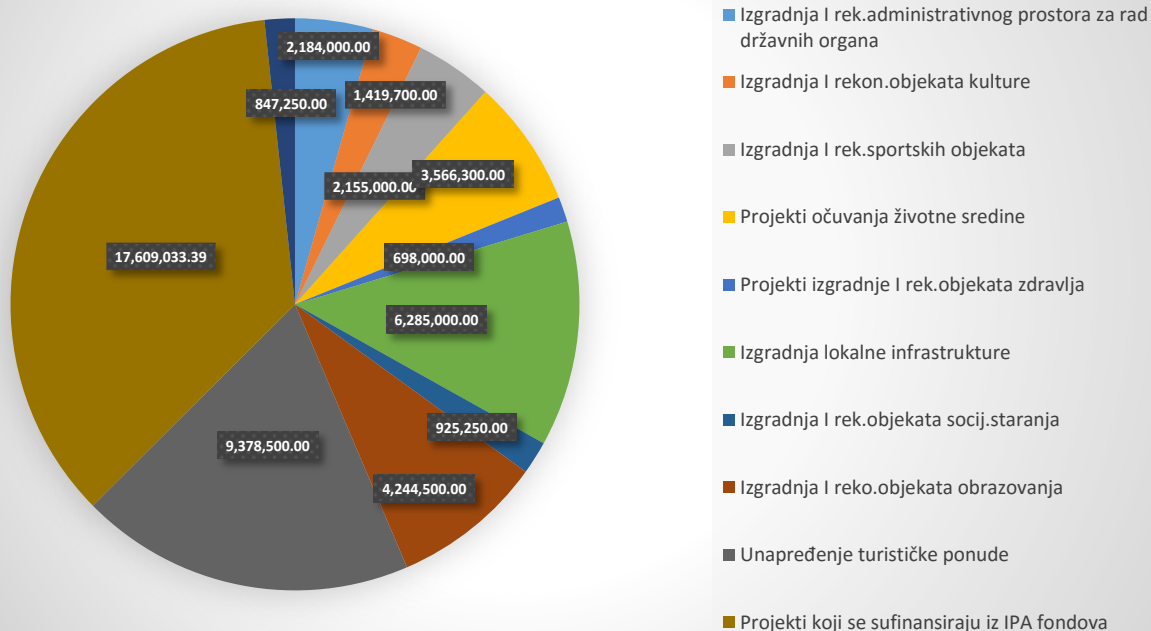
Zaključcima Vlade Crne Gore br. 07-3634 od 30.11.2017. i br. 07-3754 od 07.12.2017. godine, odobreno je preusmjeravanje sredstava s potrošačke jedinice Ministarstva održivog razvoja i turizma – Direkcija javnih radova u iznosu od 2.000.000 € sa Programa: Unapređenje turističke ponude na potrošačku jedinicu Ministarstva saobraćaja i pomorstva - Direkcije za saobraćaj na program Izdaci za lokalnu infrastrukturu.

Takođe, Zaključkom Vlade Crne Gore br. 07-4145 od 28. decembra 2017. godine odobreno je preusmjeravanje sredstava sa potrošačke jedinice Ministarstva finansija na potrošačku jedinicu Ministarstvo održivog razvoja i turizma- Direkciju javnih radova u iznosu od 4.933.933,39 € na program: Projekti koji se finansiraju iz IPA fondova.

Nakon izvršenih izmjena, sredstva opredijeljena Kapitalnim budžetom za 2017. godinu iznosila su 49.312.533,39 € .

Svi projekti Kapitalnog budžeta, kao što je definisano Zakonom o budžetu Crne Gore za 2017. godinu, grupisani su prema oblastima za koje su kandidovani i u skladu sa takvom klasifikacijom opredijeljena su sredstva na sledeći način:

SREDSTVA OBEZBIJEĐENA REBALANSOM KAPITALNOG BUDŽETA ZA 2017. GODINU

Realizacija Kapitalnog budžeta			
	Obezbijedeno (€)	Realizovano (€)	Realizacija (%)
Ukupna sredstva obezbijedena Kapitalnim budžetom	49.312.533,39	50.280.153,79	102
Sredstva obezbijedena za realizaciju IPA projekata	17.609.033,39	18.420.517,95	105
Sredstva obezbijedena za realizaciju kapitalnih projekata	31.703.500,00	31.856.300,24	101

Sredstva realizovana iz Kapitalnog budžeta (€)	50.280.153,79
Sredstva realizovana kroz RHP program (€)	4.409.418,21
Sredstva realizovana kroz CEB program (€)	1.671.057,71
Ukupna sredstva realizovana od strane DJR (€)	56.357.294,11

Direkcija javnih radova sprovodi aktivnosti na realizaciji 76 projekata koji se finansiraju iz sljedećih izvora:

- opšti prihod - 55 projekata,
- opšti prihod uz sufinansiranje - donacije stranih Vlada i organizacija - 6 projekta,
- bespovratna sredstava iz predpristupnih IPA programa, kreditnih sredstava Evropske investicione banke, uz sufinansiranje iz opštih prihoda - 1 projekat,
- bespovratna sredstava iz predpristupnih IPA programa, uz sufinansiranje iz opštih prihoda - 7 projekta,

- kreditna sredstva Razvojne banke Savjeta Evrope, uz učešće sredstava iz opštih prihoda za izmirenje obaveza PDV-a - 7 projekata - projekti Dječijih vrtića (projekat izgradnje Dječijeg vrtića u Zagoriču u Podgorici je završen u 2016. godini).

U članu 12 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu Crne Gore za 2017. godinu propisano je: „Sredstva Kapitalnog budžeta za izdatke potrošačkih jedinica koji se finansiraju iz kredita izvršavaće se u visini njihovog ostvarenja” i to za projekte čija je realizacija otpočela:

1. Kredit Evropske investicione banke (EIB) za projekte:
  - Postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda, kanalizaciona mreža i vodosnabdijevanje
2. Kredit Razvojne banke Savjeta evrope (CEB) za projekte:
  - Dječiji vrtić na Starom aerodromu u Podgorici,
  - Dječiji vrtić u Baru,
  - Dječiji vrtić u Ulcinju,
  - Dječiji vrtić u Pljevljima,
  - Dječiji vrtić u Bloku VI u Podgorici,
  - Dječiji vrtić u Tuzima,
  - Rekonstrukcija vrtića.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu Crne Gore za 2017. godinu u članu 14 propisano je: „Sredstva Kapitalnog budžeta za izdatke potrošačkih jedinica koji se finansiraju iz donacija izvršavaće se u visini njihovog ostvarenja” i to za projekte čija je realizacija otpočela:

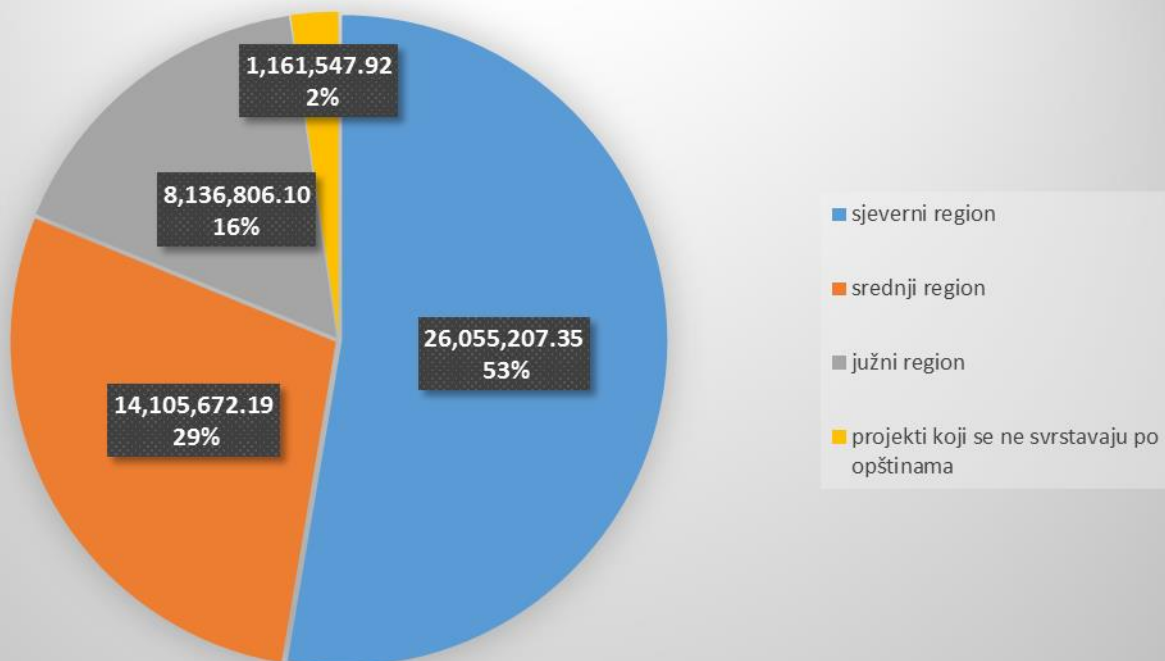
1. Donacije stranih Vlada i organizacija:
  - Eko efikasna zgrada Ministarstva održivog razvoja i turizma u Podgorici
  - Zgrada bivšeg Ruskog poslanstva za potrebe MVP na Cetinju
  - Sanacija deponije na Žabljaku
  - Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda na Vranjini
  - Sanacija odlagališta u Plavu
  - Izgradnja O.Š. u Sukobinu, Ulcinj
2. Bespovratna sredstva iz predpristupnih IPA programa:
  - Za projekte izgradnje postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV), kanalizacione mreže i vodosnabdijevanja, sanaciju nesanitarnih odlagališta otpada, projekte željezničke infrastrukture i projekte iz oblasti tehničke pomoći.

Prilikom izrade Kapitalnog budžeta vođeno je računa o ravnomjernom regionalnom razvoju zbog čega je akcenat stavljen na realizaciju projekata u sjevernom dijelu Crne Gore.

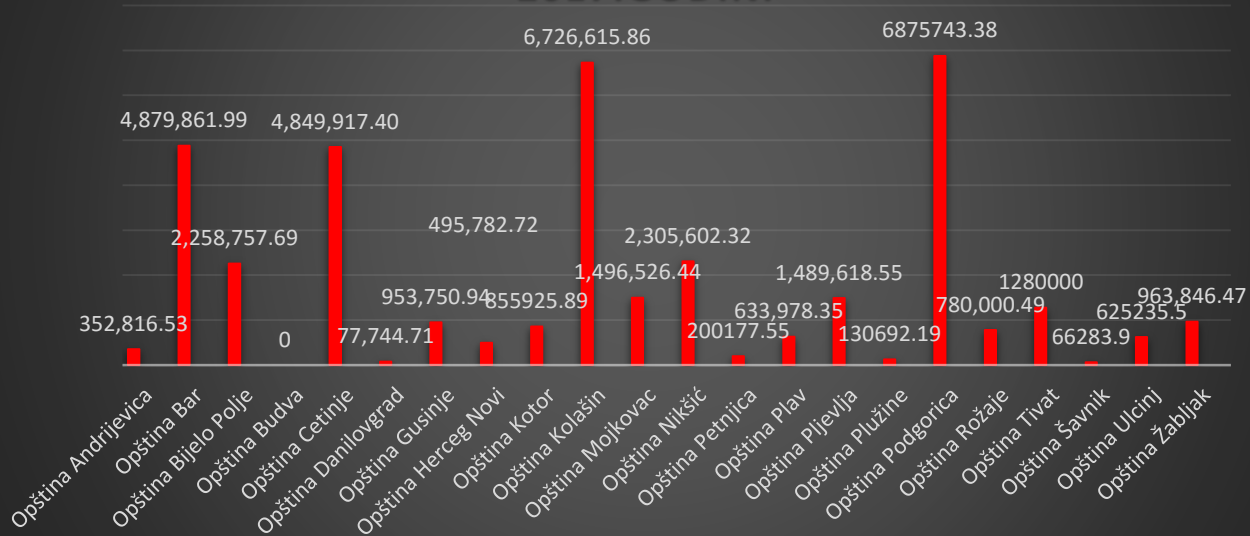
U 2017. godini sredstva iz Kapitalnog budžeta za 2017. godinu utrošena su po regionima na sljedeći način:

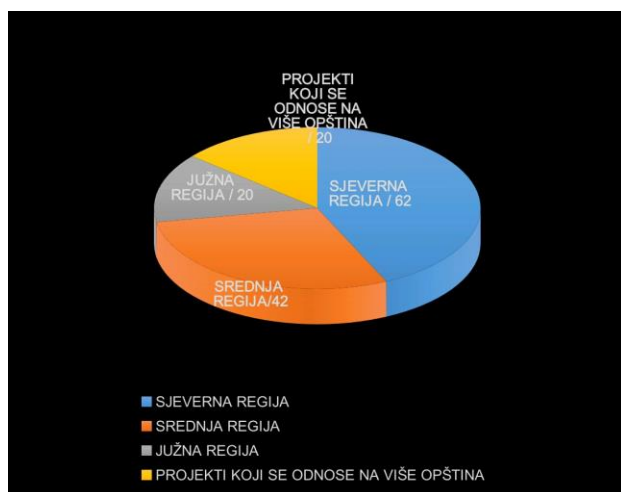
Sredstva utrošena po regionima

PRIKAZ UTROŠENIH SREDSTAVA PO OPŠTINAMA U 2017.GODINI

	UKUPNA PLAĆANJA PO OPŠTINAMA	REALIZOVANO OD 01.01. DO 31.12.2017. godine(€)
1.	Opština Andrijevica	352,816.53
2.	Opština Bar	4,879,861.99
3.	Opština Berane	10,002,142.39
4.	Opština Bijelo Polje	2,258,757.69
5.	Opština Budva	0
6.	Prijestonica Cetinje	4,849,917.40
7.	Opština Danilovgrad	77,744.71
8.	Opština Gusinje	953,750.94
9.	Opština Herceg-Novi	495,782.72
10.	Opština Kotor	855,925.89
11.	Opština Kolašin	6,726,615.86
12.	Opština Mojkovac	1,496,526.44
13.	Opština Nikšić	2,305,602.32
14.	Opština Petnjica	200,177.55
15.	Opština Plav	633,978.35
16.	Opština Pljevlja	1,489,618.55
17.	Opština Plužine	130,692.19
18.	Glavni grad Podgorica	6,875.743,38
19.	Opština Rožaje	780,000.49
20.	Opština Tivat	1,280,000.00
21.	Opština Šavnik	66,283.90
22.	Opština Ulcinj	625,235.50
23.	Opština Žabljak	963,846.47
	Projekti IPA-e koji se ne svrstavaju po opštinama, a odnose se na usluge i robe	1,096,485.67
	Projekti KB koji se ne svrstavaju po opštinama	65,062.25
	Državna komisija za tehnički pregled autoputa	817,584.61
	UKUPNO realizovano u 2017. godini	50,280.153,79

Ukupan broj projekata i podprojekata koji se finansiraju iz Kapitalnog budžeta, uključujući i projekte iz kumulativnih pozicija iznosi 248.

Vlada Crne Gore je, shodno ovlaštenjima, a na osnovu prijedloga i informacija nadležnih ministarstava u 2017. godini, donijela sljedeće Zaključke koji se odnose na rad Direkcije javnih radova:

1. Zaključak br. 07-2514 od 27. jula 2017. godine

Zadužuje se Ministarstvo finansija da, u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma – Direkcijom javnih radova planira sredstva u Kapitalnom budžetu za 2018. godinu u iznosu do 1.395.000,00 €, u 2019. godini sredstva u iznosu do 1.500.000,00 € i u 2020. godini sredstva u iznosu do 1.500.000,00 €, na ime kofinansiranje projekta izgradnje fudbalskog stadiona na Cetinju.

2. Zaključak br. 07-3458 od 16. novembra 2017. godine

Vlada je usvojila Informaciju o realizaciji Zaključka Vlade Crne Gore, broj: 07-2985, od 5. oktobra 2017. godine i obezbjeđenja uslova za izvođenje radova na desnom rukavcu rijeke Bojane, Opština Ulcinj. Zaduje se Direkcija javnih radova da u tekućoj godini, kapitalnim budžetom obezbijedi sredstva za navedene aktivnosti u iznosu od 200.000,00€.

3. Zaključak br. 07-3634/2 od 30. novembra 2017. godine

1. Vlada je usvojila Informacije o sprovođenju Zaključaka Vlade Crne Gore, broj: 07-2631, od 31.08.2017. godine, sa sjednice od 24.08.2017.godine.

2. Vlada je odobrila preusmjeravanje sredstava u iznosu od 1.000.000,00€, i to:

- s potrošačke jedinice Ministarstvo održivog razvoja i turizma – Direkcija javnih radova (organizacioni kod 41501)

Sa Programa: 826 – Unapređenje turističke ponude

Sa pozicije 4412 – Izdaci za lokalnu infrastrukturu, u iznosu od 1.000.000,00€

Na potrošačku jedinicu Ministarstvo saobraćaja i pomorstva – Direkcija za saobraćaj (organizacioni kod 41001)

na Program: 761- Rekonstrukcija regionalnih i magistralnih puteva u Crnoj Gori

na poziciju: 4411 – Izdaci za infrastrukturu opšteg značaja, u iznosu od 1.000.000,00€

4. Zaključak br.: 07-3761 od 7. decembra 2017. godine

Zadužuje se Ministarstvo održivog razvoja i turizma - Direkcija javnih radova da uštede sa Programa: 812 – Projekti očuvanja životne sredine, s pozicije 4412-izdaci za lokalnu infrastrukturu u iznosu od 650.000,00 € i Programa 806- Izgradnja i rekonstrukcija sportskih objekata s pozicije 4413-Izdaci za građevinske objekte u iznosu od 630.000,00 € prenese opštini Tivat za realizaciju projekta izgradnje lokalnog puta MR1 u opštini Tivat.

5. Zaključak br. 07-3762 od 14. decembra 2017. godine

Zadužuje se Ministarstvo održivog razvoja i turizma- Direkcija javnih radova da sa Programa 812- Projekti očuvanja životne sredine sa izdatka 4412-Izdaci za lokalnu infrastrukturu izvrši prenos sredstava na žiro račun Opštine Plav u iznosu od 500.000,00 €

6. Zaključak br. 07-3763 od 14. decembra 2017. godine

Zadužuje se Ministarstvo održivog razvoja i turizma – Direkcija javnih radova da s Programa: 812 – Projekti očuvanja životne sredine sredstva u iznosu 43.568, 01€ i s Programa 810 – Izgradnja lokalne

infrastrukture, sa izdataka: 4412 – Izdaci za lokalnu infrastrukturu sredstava u iznosu od 55.994,00€, prenese na žiro račun Opštine Rožaje.

7. Zaključak br. 07-3764 od 14. decembra 2017. godine

Zadužuje se Ministarstvo održivog razvoja i turizma - Direkcija javnih radova da sa Programa: 810 – Izgradnja lokalne infrastrukture, sa izdatka: 4412 – Izdaci za lokalnu putnu infrastrukturu, sredstva u iznosu od 70.000,00€ prenese na žiro račun Opštine Gusinje.

8. Zaključak br. 07-3765 od 14. decembra 2017. godine

Zadužuje se Ministarstvo održivog razvoja i turizma – Direkcija javnih radova da s Programa: 818 – Izgradnja i rekonstrukcija objekata zdravstva sa izdataka: 4413 – Izdaci za građevinske objekte izvrši prenos sredstava na žiro račun Izvođača radova „Unipred“ d.o.o. Bijelo Polje, po Ugovoru br. 406-3/2016-15, od 26.07.2016. godine, zaključenim s Opštinom Pljevlja u iznosu do 387.500,00€, a na osnovu ovjerenih i dostavljenih situacija od strane Opštine Pljevlja.

9. Zaključak br. 07-4016 od 21. decembra 2017. godine

Zadužuje se Ministarstvo održivog razvoja i turizma - Direkcija javnih radova da iz ušteta po Programu: 41501-819- Izgradnja i rekonstrukcija objekata socijalnog staranja“, projekat „Izgradnja doma starih u Podgorici“, s pozicije: 4413- Izdaci za građevinske objekte, sredstva u iznosu od 349.801,00€, prenese na žiro račun Opštine Pljevlja.

10. Zaključak br. 07-4017 od 21. decembra 2017. godine

Vlada je usvojila informaciju o obezbjeđenju sredstava za realizaciju projekata izgradnje novog cjevovoda na putu Vladimir Krute – Ulcinj.

Zadužuje se Ministarstvo održivog razvoja i turizma – Direkcija javnih radova da iz ušteta po program 41501-812 - „Projekti očuvanja životne sredine“, projekat „Sprovođenje mjera smanjenja zagađenja i toplifikacije Pljevalja“, s pozicije 4413 – izdaci za građevinske objekte, sredstva u iznosu od 256.850,00€, prenese na žiro račun Opštine Ulcinj.

11. Zaključak br. 07-4078 od 25. decembra 2017. godine

Vlada je dala saglasnost Ministarstvu održivog razvoja i turizma - Direkcija javnih radova da, shodno odredbama člana 46 Zakona o Budžetu i fiskalnoj odgovornosti, iz uštete na drugim programima, u iznosu od 1.958.000,00 € može plaćati obaveze prema Izvođačima radova za projekte iz Programa: Unaprjeđenje turističke ponude (programski kod 41501-826) i izgradnja lokalne infrastrukture (programski kod 41501-810) i to:

S Programa: Unapređenje turističke ponude (programski kod 41501-826) sredstva u ukupnom iznosu od 975.000,00 € i to sa pozicije 4413- Izdaci za građevinske objekte u iznosu 700.000,00 € i sa pozicije 4147-Izdaci za konsultantske usluge i projektovanje u iznosu od 275.000,00 €

S Programa: Projekti očuvanja životne sredine (programski kod 41501-812) sredstva u ukupnom iznosu od 409.000,00 € i to sa pozicije 4413-Izdaci za građevinske objekte

S Programa Izgradnje lokalne infrastrukture (programski kod 41501-810) sredstva u ukupnom iznosu od 574.000,00 € i to sa pozicije 4413-Izdacio za građevinske objekte u iznosu od 494.000,00 € i sa pozicije 4147- Izdaci za konsultantske usluge i projektovanje u iznosu od 80.000,00 €.

12. Zaključak br. 07-4079 od 25. decembra 2017. godine

Zadužuje se Ministarstvo održivog razvoja i turizma – Direkcija javnih radova da sredstva opredijeljena u okviru Programa: Izrada, rekonstrukcija i adaptacija objekata kulture (programski kod 41501-805) za projekat Rekonstrukcija objekta „Dvorac Kralja Nikole“ u Nikšiću, sa pozicije: 4147- Izdaci za konsultantske usluge i projekte u iznosu od 5.000,00 € i sa pozicije: 4413 – Izdaci za građevinske objekte u iznosu od 125.000,00 €, prenese na žiro račun Opštine Nikšić.

13. Zaključak br. 07-4145 od 28. decembra 2017. godine

1. Vlada je odobrila preusmjeravanje sredstava, u iznosu 4.933.933,39 eura i to:

- s potrošačke jedinice Ministarstvo finansija (organizacioni kod 40501) s Programa: Upravljanje budžetom (programski kod 1711) sa izdataka: 4162-Kamate nerezidentima, tako što se umanjuju za iznos od 4.933.933.398 eura

- na potrošačku jedinicu Ministarstvo održivog razvoja i turizma (organizacioni kod 41501)

- na Direkciju javnih radova

- na Program: Projekti koji se finansiraju iz IPA fondova (programski kod 829)

- na izdatak: 4412 – Izdaci za lokalnu infrastrukturu, tako što se sredstva uvećavaju za iznos: 4.434.744,78 eura

- na izdatak: 4149 – Ostale usluge, tako što se sredstva uvećavaju za iznos 88.743,38 eura.

2. Zadužuje se Direkcija javnih radova da iz preusmjerenih sredstava izvrši dospjele obaveze po osnovu Ugovora zaključenih u okviru IPA komponente III OP Regionalni razvoj.

14. Zaključak br. 07-4148 od 28. decembra 2017. godine

Vlada je dala saglasnost Ministarstvu održivog razvoja i turizma – Direkcije javnih radova da, shodno odredbama člana 46 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, iz uštede na drugim programima, u iznosu do 1.238.000,00 €, može plaćati obaveze prema izvođaču radova za projekat Ski centar „Kolašin 1600“ iz Programa: 41501-826 Unaprjeđenje turističke ponude, i to:

S Programa: 818 – izgradnja i rekonstrukcija objekata zdravlja sa izdatka: 4413 – Izdaci za građevinske objekte, iznos od 327.000,00 €

S Programa: 819 – Izgradnja i rekonstrukcija objekata socijalnog staranja sa izdatka: 4413 – Izdaci za građevinske objekte, iznos od 331.000,00€

S Programa: 821 – Izgradnja i rekonstrukcija objekata obrazovanja sa izdataka: 4413 – Izdaci za građevinske objekte, iznos od 343.000,00€ sa izdataka: 4147 – Konsultantske usluge, projekti i studije, iznos od 237.000,00€

Kroz Kapitalni budžet, Direkcija javnih radova realizuje i projekte obuhvaćene Operativnim programom za IPA komponentu III „Regionalni razvoj“ koji se finansiraju 85% iz EU fondova i 15% iz Kapitalnog budžeta, kao i projekte Regionalnog stambenog programa – RHP koji nijesu finansijski prepoznati kroz Kapitalni budžet s obzirom na to da se finansiraju kroz fond osnovan pod nazivom „Fond regionalnog stambenog programa“ (RHP fond) kako bi se prikupili doprinosi donatora.

Crna Gora je krajem aprila 2014. godine dobila akreditaciju za sprovođenje decentralizovanog implementacionog sistema (DIS) za realizaciju projekata obuhvaćenih Operativnim programom za IPA komponentu III „Regionalni razvoj“, a u decembru 2014. godine je potpisan finansijski sporazum, što je stvorilo uslove da u 2015. godini otpočne realizacija projekata obuhvaćenih Operativnim programom, a koji se odnose na projekte očuvanja životne sredine, projekte unapređenja željezničke infrastrukture Crne Gore, kao i na tehničku pomoć za jačanje kapaciteta Operativne strukture.

U 2015. godini otpočelo se sa realizacijom projekata obuhvaćenih Operativnim programom za IPA komponentu III „Regionalni razvoj“ i na osnovu dokumentacije dostavljene od strane korisnika i

nadležnih institucija, Direkcija javnih radova je pristupila pripremi tenderske dokumentacije i raspisivanju međunarodnih javnih nadmetanja u skladu sa PRAG pravilima. Po tom osnovu povučeno je iz IPA fondova ukupno 1.347.443,12 €, čime je u potpunosti ostvaren plan povlačenja sredstava za koja je krajnji rok bio 31. decembar 2015. godine.

Zajednički regionalni program o trajnim rješenjima za izbjeglice i raseljena lica (Regionalni stambeni program – RHP) je zajednička inicijativa Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore i Srbije. Cilj regionalne inicijative je da doprinese rješavanju produžene raseljenosti najugroženijih izbjeglica i raseljenih lica nakon konflikta 1991-1995. godine na teritoriji bivše Jugoslavije, uključujući interno raseljena lica u Crnoj Gori iz 1999. godine, između ostalog kroz pružanje trajnih stambenih rješenja.

Razvojna Banka Savjeta Evrope (CEB - Council of Europe Development Bank) je za RHP osnovala fond pod nazivom „Fond regionalnog stambenog programa“ (RHP fond) kako bi se prikupili doprinosi donatora. U svojstvu finansijske institucije, CEB između ostalog isplaćuje investicione grantove za subvencije iz sredstava RHP fonda Partnerskim zemljama za finansiranje potprojekata u sklopu Stambenih projekata za zemlju koji ispunjavaju određene kvalifikacione kriterijume, a nakon odluke Skupštine donatora.

Prema potpisanom Implementacionom sporazumu, čija revizija predstoji u narednom periodu, RHP u Crnoj Gori ima za cilj da obezbijedi dugotrajno rješavanje stambenog pitanja za 1.177 izbjeglih porodica (6.063 osoba), koje su prema kriterijima UNHCR prepoznate kao najranjivije. Doprinos Crne Gore ogleda se prvenstveno u dodjeli zemljišta i obezbjeđivanju primarne infrastrukture.

Procijenjeni troškovi Programa:

- Ukupna vrijednost projekta: 27.696.000 eura;
- Donatorska sredstva: (85 %), tj. 23.542.000 eura;
- Kontribucija države (Ministarstvo i opštine): (min 15%), tj. 4.154.000 eura (kroz obezbjeđivanje lokacije, infrastrukture, tehničko-projektne dokumentacije);

Vlada Crne Gore je na sjednici od 9. aprila 2015. godine umjesto PROCON-a zadužila Direkciju javnih radova, da u saradnji sa menadžerskim timom Ministarstva rada i socijalnog staranja, implementira Regionalni stambeni program.

Sporazumom o implementaciji o donaciji definisano je da se sve procedure u okviru ovog programa sprovode u skladu sa Vodičem za nabavku dobara, radova i usluga Banke za razvoj Savjeta Evrope i Priručnikom za nabake.

U prethodnom periodu Direkcija javnih radova je završila aktivnosti na izgradnji stambenog objekta u Nikšiću sa 62 stambene jedinice, kao i radove na izgradnji 12 stambenih objekata sa 120 stambenih jedinica na lokaciji Kamp Koniku u Podgorici. Za realizovane objekte pribavljena je upotrebna dozvola i objekti su predati korisnicima na upotrebu.

U toku su radovi na izgradnji pet stambenih objekata sa 51 stambenom jedinicom na lokaciji Kamp Konik u Podgorici.

U toku je infrastrukturno priključenje i priprema za tehnički pregled objekta Doma za stara lica u Pljevljima sa 37 smještajnih jedinica.

U toku je izgradnja četiri stambena objekta u Beranama sa 94 stambene jedinice.

Zaključno sa 31. decembrom 2017. godine Direkcija javnih radova je u okviru RHP programa realizovala 4.409.418,21 €.

Direkcija javnih radova je, zaključno sa 31.12.2017. godine, sprovela 176 postupaka javnog otvaranja ponuda i sklopila 163 ugovora i to:

- 70 ugovora za izvođenje radova
- 56 ugovora za vršenje stručnog nadzora
- 13 ugovora za izradu projektne dokumentacije
- 8 ugovora za reviziju projektne dokumentacije
- 14 ugovora za vršenje usluga
- 2 ugovora za nabavku opreme

Od navedenih ugovora, 9 ugovora sklopljeno je u okviru IPA III programa i to:

- 1 ugovor za izvođenje radova
- 1 ugovor za vršenje stručnog nadzora
- 5 ugovora za usluge
- 2 ugovora za opremanje

Ukupna vrijednost svih ugovora sklopljenih u periodu od 01.01.2017. godine zaključno sa 31.12.2017. godine iznosi 51.456.213.85 €.

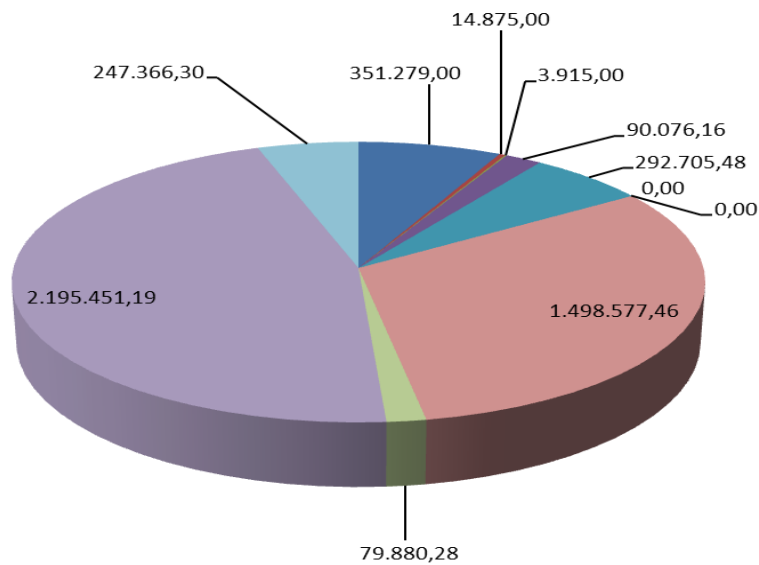
Direkcija javnih radova je zaključno sa 31.12.2017. godine, objavila 267 postupaka javnih nabavki čija ukupna vrijednost iznosi 82.768.500,00 €.

Jedan od problema sa kojima se Direkcija javnih radova suočava prilikom realizacije Kapitalnog budžeta jeste i dostavljanje nepotpune dokumentacije od strane korisnika budžeta neophodne za stvaranje uslova za kandidovanje projekta za finansiranje iz Kapitalnog budžeta (neizrađena planska i projektna dokumentacija, nedostatak saglasnosti i građevinskih dozvola, neobezbijedena lokacija, neriješeni imovinsko – pravni odnosi i dr).

U 2017. godini kroz Kapitalni budžet obezbijedena su sredstva u ukupnom iznosu od 49.312.533,39 € od čega je do 31.12.2017. godine realizovano 50.276.818,17 € što iznosi 101,95 % Kapitalnog budžeta.

Realizacija KB na 30.06.2017.

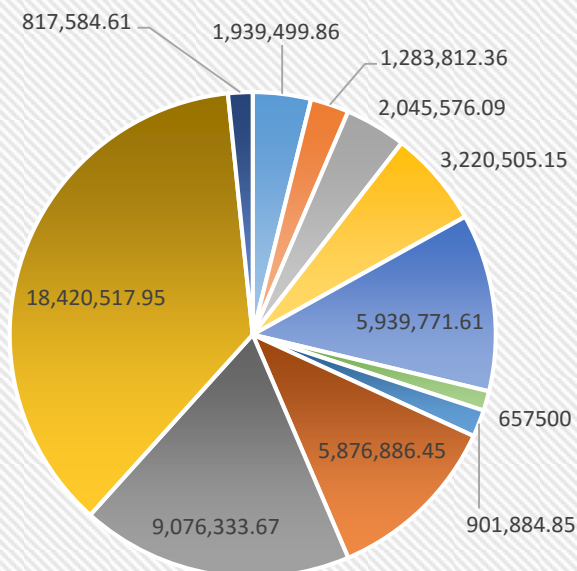
9,68%

- Izgradnja i rekonstrukcija administrativnog prostora za rad državnih organa
- Izgradnja, rekonstrukcija i adaptacija objekata kulture
- Izgradnja i rekonstrukcija sportskih objekata
- Izgradnja lokalne infrastrukture
- Projekti očuvanja životne sredine
- Izgradnja i rekonstrukcija objekata zdravlja
- Izgradnja i rekonstrukcija objekata socijalnog staranja
- Izgradnja i rekonstrukcija objekata obrazovanja i nauke
- Uređenje turističke ponude
- Projekti koji se sufinansiraju iz IPA fondova
- Državna komisija za auto put Bar-Boljare

REALIZACIJA KB NA 31.12.2017.GODINE

101,95%

- Izgradnja i rekonstrukcija administrativnog prostora za rad državnih organa
- Izgradnja rekonstrukcija i adaptacija objekata kulture
- Izgradnja i rekonstrukcija sportskih objekata
- Projekti očuvanja životne sredine
- Izgradnja lokalne infrastrukture
- Izgradnja i rekonstrukcija objekata zdravlja
- Izgradnja i rekonstrukcija objekata socijalnog staranja
- Izgradnja i rekonstrukcija objekata obrazovanja
- Unapredjenje turističke ponude

Tabelarni prikaz potrošnje sredstava po programima

PROGRAM	KAPITALNI BUDŽET (EUR)	REALIZACIJA Stanje 30.06.2017.	Realizacija u odnosu na godišnji KB (%)	REALIZACIJA Stanjena 31.12.2017.	Realizacija u odnosu na god. nagod. KB (%)
1	2	3	4	5	6
Izgradnja i rekonstrukcija administrativnih prostora za rad državnih organa	2.184.000	351.279	16	1.939.499,86	89
Izgradnja, rekonstrukcija i adaptacija objekata kulture	1.419.700	14.875	1	1.384.093,55	97
Izgradnja i rekonstrukcija sportskih objekata	2.155.000	3.915	0,2	2.045.576,09	95
Izgradnja lokalne infrastrukture	6.285.000	90.076,16	1,5	5.939.771,61	94
Projekti očuvanja životne sredine	3.566.300	292.705,48	8,2	3.220.505,15	90
Izgradnja i rekonstrukcija objekata zdravstva	698.000		0	657.500	94
Izgradnja i rekonstrukcija objekata socijalnog staranja	925.250		0	901.884,85	97
Izgradnja i rekonstrukcija objekata obrazovanja i nauke	4.244.500	1.498.577,46	35	5.876.886,45	138
Uređenje turističke ponude	9.378.500	79.880,28	0,8	9.076.333,67	97
Projekti koji se sufinansiraju iz IPA fondova	17.609.033,39	2.195.451,19	13	18.420.517,95	104
Državna komisija za auto put Bar-Boljare	847.250	247.366,30	29	817.584,61	96
UKUPNO	49.312.533,39	4.774.125,87	10	50.280.153,79	102

GRAFIČKI PRIKAZ REALIZACIJE KAPITALNOG BUDŽETA ZA 2015,2016. i 2017.GODINU

TABELARNI PREGLED REALIZACIJE BUDŽETA
za period od 01. 01. 2017. god. do 31.12.2017. godine

R. br.	NAZIV PROJEKTA	KAPITALNI BUDŽET ZA 2017. GODINU			Izvori finansiranja	REALIZOVANO KAPITALNIM BUDŽETOM ZA 2017.GODINU		
		Tekući izdaci (€)	Kapitalni izdaci (€)	UKUPNO (€)		Tekući izdaci (€)	Kapitalni izdaci (€)	UKUPNO (€)
1	Izgradnja i rekonstrukcija administrativnog prostora za rad državnih organa	262.000,00	1.922.000,00	2.184.000,00		126.481,94	1.813.017,92	1.939.499,86
1.1.	Izgradnja objekta CANU-a u Podgorici	45.000,00	5.000,00	50.000,00	Opšti prihodi Donacija 1,000,0	0,00	0,00	0,00
1.2.	Izgradnja objekta Eko-efikasne zgrade Ministarstva održivog razvoja i turizma u Podgorici	10.000,00	40.000,00	50.000,00	Opšti prihodi Donacija 1,000,0	0,00	0,00	0,00
1.3.	Adaptacija prostora u objektu "Limenka"- zgrada MUP-a CG u Podgorici	5.000,00	0,00	5.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
1.4.	Akcioni plan prilagodavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti	55.000,00	1.080.000,00	1.135.000,00	Opšti prihodi	41.634,24	1.079.826,73	1.121.460,97
1.5.	Rekonstrukcija administrativnog objekat u Gusinju	15.000,00	170.000,00	185.000,00	Opšti prihodi	5.982,88	169.961,50	175.944,38
1.6.	Rekonstrukcija objekata stanice Policije i filijale Uprave unutrašnjih poslova u Gusinju, Krenzi i Zoganjama	10.000,00	110.000,00	120.000,00	Opšti prihodi	4.403,00	273.842,17	278.245,17
1.7.	Izgradnja administrativnog objekta u Petnjici	10.000,00	154.000,00	164.000,00	Opšti prihodi	5.287,50	110.024,75	115.312,25
1.8.	Izgradnja kompleksa smještajnih objekata SAJ i PJP na Zlatici, u Podgorici	50.000,00	0,00	50.000,00	Opšti prihodi	42.338,06	0,00	42.338,06
1.9.	Zgrada Skupštine Crne Gore u Podgorici	10.000,00	20.000,00	30.000,00	Opšti prihodi	0,00	19.032,66	19.032,66
1.10.	Rekonstrukcija administrativne zgrade organa lokalne uprave u Andrijevici	2.000,00	48.000,00	50.000,00	Opšti prihodi	1904,00	35.877,99	37.781,99

1.11.	Rekonstrukcija skupštinske sale u Bijelom Polju	5.000,00	125.000,00	130.000,00	Opšti prihodi	493,85	124.452,12	124.945,97
1.12.	Nadgradnja i rekonstrukcija postojećeg objekta CANU-a u Podgorici	40.000,00	0,00	40.000,00	Opšti prihodi	24.438,41	0,00	24.438,41
2	Izgradnja, rekonstrukcija i adaptacija objekata kulture	124.000,00	1.295.700,00	1.419.700,00		100.281,19	1.283.812,36	1.384.093,55
2.1.	Nadgradnja i rekonstrukcija objekta bivšeg Doma vojske za potrebe Muzičkog centra, Crnogorske kinoteke i Državnog protokola u Podgorici	45.000,00	845.700,00	890.700,00	Opšti prihodi	44.999,99	844.639,85	889.639,84
2.2.	Rekonstrukcija objekta Centra kulture u Pljevljima	0,00	220.000,00	220.000,00	Opšti prihodi	0,00	219.647,29	219.647,29
2.3.	Uređenje terena oko spomen obilježja palim borcima NOR-a na Žabljaku	2.000,00	95.000,00	97.000,00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00	2.000,00	94.525,22	96.525,22
2.4.	Zgrada bivšeg Ruskog poslanstva za potrebe MVP na Cetinju	50.000,00	5.000,00	55.000,00	Opšti prihodi	44.625,00	0,00	44.625,00
2.5.	Rekonstrukcija objekta "Zetski dom" na Cetinju	5.000,00	5.000,00	10.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
2.6.	Izrada projektne dokumentacije i izgradnja objekta Centra savremene umjetnosti u Podgorici	5.000,00	0,00	5.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
2.7.	Opremanje Centra za konzervaciju i arheologiju Crne Gore na Cetinju	5.000,00	0,00	5.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
2.8.	Rekonstrukcija objekta "Dvorca Kralja Nikole" u Nikšiću	5.000,00	125.000,00	130.000,00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00 kredit 1.000,00	5.000,00	125.000,00	130.000,00
2.9.	Izgradnja, rekonstrukcija i adaptacija objekata za potrebe Crnogorskog narodnog pozorišta	7.000,00	0,00	7.000,00	Opšti prihodi	3.656,20	0,00	3.656,20
3	Izgradnja i rekonstrukcija sportskih objekata	135.500,00	2.019.500,00	2.155.000,00		43.800,43	2.001.775,66	2.045.576,09
3.1.	Izgradnja objekta Sportske dvorane u Beranama	50.000,00	334.500,00	384.500,00	Opšti prihodi	16.584,11	333.569,79	350.153,90
3.2.	Izgradnja objekta Sportske dvorane u Kotoru	5.000,00	0,00	5.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00

3.3.	Izgradnja i rekonstrukcija fudbalskih terena	10.000,00	210.000,00	220.000,00	Opšti prihodi Donacija 1.000,0	4.760,00	196.891,39	201.651,39
3.4.	Rekonstrukcija objekta zatvorenog bazena u Kotoru	20.000,00	800.000,00	820.000,00	Opšti prihodi	21.391,27	796.698,57	818.089,84
3.5.	Rekonstrukcija objekta Doma učenika u Kolašinu	5.000,00	0,00	5.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
3.6.	Izgradnja sportskih terena i sala	10.000,00	45.000,00	55.000,00	Opšti prihodi	0,00	44.615,91	44.615,91
3.7.	Izgradnje sportske sale u Nikšiću	20.000,00	0,00	20.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
3.8.	Rekonstrukcija zapadne tribine stadiona FK Sutjeska U Nikšiću	5.000,00	0,00	5.000,00	Opšti prihodi Donacija 1.000,0	0,00	0,00	0,00
3.9.	Izrada projektne dokumentacije i izvođenje radova na rekonstrukciji sportske sale gimnazije i srednje stručne škole u Rožajama	10.500,00	0,00	10.500,00	Opšti prihodi	1.065,05	0,00	1.065,05
3,10	Lokalni put MR-Tivat Odluka Vlade	0,00	630.000,00	630.000,00	Opšti prihodi	0,00	630.000,00	630.000,00
4	Projekti očuvanja životne sredine	681.000,00	2.885.300,00	3.566.300,00		379.405,85	2.841.099,30	3.220.505,15
4.1.	Sanitarne deponije, postrojenja za tretman otpadnih voda i vodosnabdjevanje	350.000,00	510.000,00	860.000,00	Opšti prihodi Donacija 1.000,0 kredit 1.000,00	347.491,58	508.167,20	855.658,78
4.2.	Izgradnja transfer stanica i sanacija postojećih odlagališta otpada	86.000,00	110.000,00	196.000,00	Opšti prihodi	3.200,00	106.904,05	110.104,05
4.3.	Sanacija deponije na Žabljaku	5.000,00	0,00	5.000,00	Opšti prihodi Donacija 1.000,0	1.481,55	0,00	1.481,55
4.4.	Sanacija i rekonstrukcija hidrotehničkog tunela u Mojdežu, Herceg Novi	20.000,00	0,00	20.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
4.5.	Izgradnja i rekonstrukcija vodovoda	50.000,00	600.000,00	650.000,00	Opšti prihodi	9.163,00	592.010,14	601.173,14
4.6.	Vodosnabdjevanje MZ Hoti (Drume i Traboin), Gradska opština Tuži u Podgorici	10.000,00	200.000,00	210.000,00	Opšti prihodi	5.355,00	200.000,00	205.355,00

4.7.	Izgradnja, rekonstrukcija i sanacija sistema za odvođenje otpadnih voda	50.000,00	300.000,00	350.000,00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00	0,00	297.190,78	297.190,78
4.8.	Sprovođenje mjera smanjenja zagađenja i toplifikacije Pljevalja	50.000,00	455.300,00	505.300,00	Opšti prihodi	10.148,72	453.827,13	463.975,85
4.9.	Spajanje rijeke Bojane sa kanalom Port Milena, Ulcinj	0,00	5.000,00	5.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
4.10.	Izrada projektne dokumentacije hidrotehničkih instalacija za prosto Veliki Pijesak i Utjeha, Ulcinj	5.000,00	0,00	5.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
4.11.	Postrojenje za prečišćavanje opadnih voda, tretman mulja i zbrinjavanje ostataka otpada u Podgorici	0,00	5.000,00	5.000,00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00 kredit 1.000,00	0,00	0,00	0,00
4.12.	Unaprijeđenje postojeće mreže meteoroloških i padavinskih stanica	5.000,00	0,00	5.000,00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00 kredit 1.000,00	2.500,00	0,00	2.500,00
4.13.	Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda na Vranjini	10.000,00	25.000,00	35.000,00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00	30,50	15.250,00	15.280,50
4,14	Sanacija odlagališta u Plavu	10.000,00	25.000,00	35.000,00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00	35,50	17.750,00	17.785,50
4.15.	Izvođenje radova na zaštiti Plavskog jezera	10.000,00	0,00	10.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
4.16.	Izgradnja i rekonstrukcija vodovoda na području Bukovica-Radetina, Rožaje	20.000,00	0,00	20.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
4,17	Lokalni put MR-Tivat Odluka Vlade	0,00	650.000,00	650.000,00	Opšti prihodi	0,00	650.000,00	650.000,00
5	Izgradnja lokalne infrastrukture	255.000,00	6.030.000,00	6.285.000,00		185.951,07	5.753.820,54	5.939.771,61
5.1.	Rekonstrukcija "Ribarske ulice" u Plavu	0,00	64.000,00	64.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
5.2.	Rekonstrukcija ulice "Đeda Vojvodića" u Beranama	10.000,00	291.000,00	301.000,00	Opšti prihodi	8.261,86	290.573,15	298.835,01

5.3.	Izgradnja šetališta pored rijeke Tare u Mojkovcu II faza	10.000,00	238.000,00	248.000,00	Opšti prihodi	5.517,25	237.841,20	243.358,45
5.4.	Izrada projektne dokumentacije za prioritetne saobraćajnice i izvođenje radova	5.000,00	5.000,00	10.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
5.5.	Pomoć lokalnim upravama u rješavanju infrastrukturnih problema	85.500,00	4.227.000,00	4.315.500,00	Opšti prihodi	81.127,59	4.170.561,48	4.251.689,07
5.5.1.	Lokalni putevi km	35.000,00	1.526.000,00	1.561.000,00	Opšti prihodi	31.559,70	1.511.287,66	1.542.847,36
5.5.2.	Gradske saobraćajnice	53.500,00	2.701.000,00	2.754.500,00	Opšti prihodi	49.567,89	2.659.273,82	2.708.841,71
5.5.2.1	Gradske saobraćajnice u Bijelom Polju	13.000,00	300.000,00	313.000,00	Opšti prihodi	12.993,91	298.254,99	311.248,90
5.5.2.2	Gradske saobraćajnice u Plavu	1.000,00	50.000,00	51.000,00	Opšti prihodi	0,00	45.383,92	45.383,92
5.5.2.3	Gradske saobraćajnice u Andrijevici	1.000,00	70.000,00	71.000,00	Opšti prihodi	800,00	67.398,93	68.198,93
5.5.2.4	Gradske saobraćajnice u Pljevljima	0,00	126.000,00	126.000,00	Opšti prihodi	0,00	125.506,62	125.506,62
5.5.2.5	Gradske saobraćajnice u Šavniku	1.000,00	4.000,00	5.000,00	Opšti prihodi	416,50	0,00	416,50
5.5.2.6	Gradske saobraćajnice u Cetinju	5.000,00	984.000,00	989.000,00	Opšti prihodi	4.720,00	983.688,90	988.408,90
5.5.2.7	Gradske saobraćajnice u Nikšiću	18.000,00	1.055.000,00	1.073.000,00	Opšti prihodi	17.388,08	1.054.812,96	1.072.201,04
5.5.2.8	Gradske saobraćajnice u Ulcinju	0,00	10.000,00	10.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
5.5.2.9	Gradske saobraćajnice u Barju	2.000,00	1.000,00	3.000,00	Opšti prihodi	1.142,00	0,00	1.142,00
5.5.2.10	Gradske saobraćajnice u Podgorici	7.000,00	1.000,00	8.000,00	Opšti prihodi	6.677,40	0,00	6.677,40
5.5.2.11	Gradske saobraćajnice u Danilovgrad	0,00	15.000,00	15.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
5.5.2.12	Gradske saobraćajnice u Žabljaku	3.000,00	42.000,00	45.000,00	Opšti prihodi	2.930,00	41.333,45	44.263,45
5.5.2.13	Gradske saobraćajnice u Beranama	0,00	0,00	0,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00

5.5.2.14	Gradske saobraćajnice u Kolašinu	0,00	43.000,00	43.000,00	Opšti prihodi	0,00	42.894,05	42.894,05
5.5.2.15	Gradske saobraćajnice u Mojkovcu	2.500,00	0,00	2.500,00	Opšti prihodi	2.500,00	0,00	2.500,00
5.5.2.16	Gradske saobraćajnice u Rožajama	0,00	0,00	0,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
5.5.2.17	Gradske saobraćajnice u Petnjici	0,00	0,00	0,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
5.6.	Rekonstrukcija mosta "Radovan Pavičević" na rijeci Zeti u Danilovgradu	13.000,00	55.000,00	68.000,00	Opšti prihodi	12.691,00	0,00	12.691,00
5.7.	Izgradnja gradske pijace u Gusinju I Njegušima	13.000,00	242.000,00	255.000,00	Opšti prihodi	12.156,20	241.854,56	254.010,76
5.8.	Uređenje obala rijeka, izrada obaloutvrda i uređenje korita rijeka	7.000,00	417.000,00	424.000,00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00 kredit 1.000,00	6.761,50	416.961,99	423.723,49
5.9.	Izgradnja regionalne istočne pijace u Beranama	5.000,00	5.000,00	10.000,00	Opšti prihodi	4.998,00	0,00	4.998,00
5.10.	Izrada Glavnog projekta i geotehnička ispitivanja za rekonstrukciju puta Bar -Tuđemili - Virpazar, u naselju Kosovići, Bar	3.500,00	0,00	3.500,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
5.11.	Izgradnja infrastrukture za odigravanje MOSI igara u Pljevljima	45.000,00	163.000,00	208.000,00	Opšti prihodi	44.457,67	130.251,95	174.709,62
5.12.	Izgradnja pješačkog mosta Potkrajci - Njegnjevo u Bijelom Polju	3.000,00	89.000,00	92.000,00	Opšti prihodi	0,00	88.653,64	88.653,64
5.13.	Izgradnja javne rasvjete na zaobilaznici u Bijelom Polju	6.000,00	9.000,00	15.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
5.14.	Radovi na produženju obale na Gatu V u Luci Bar	5.000,00	5.000,00	10.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
5.15.	Izgradnja javne garaže na Žabljaku	1.000,00	5.000,00	6.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
5.16.	Izgradnja gradske pijace u Rožajama	10.000,00	7.000,00	17.000,00	Opšti prihodi	9.980,00	0,00	9.980,00

5.17.	Rekonstrukcija puta Plav- Vojno selo - Gusinje	1.000,00	182.000,00	183.000,00	Opšti prihodi	0,00	177.122,57	177.122,57
5.18.	Izgradnja sjeverne zaobilaznice "Limski most-Rudopolje-Skič-Korito" u Plavu	5.000,00	9.000,00	14.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
5.19.	Rekonstrukcija Prnjavorske ulice, Plav	5.000,00	5.000,00	10.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
5.20.	Izrada projekta i izvođenje radova na rekonstrukciji puta Plav-Bogičevica, Plav	5.000,00	0,00	5.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
5.21.	Uređenje uzeg gradskog centra u Plavu	10.000,00	0,00	10.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
5.22.	Uređenje korita rijeke Ibar	4.000,00	12.000,00	16.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
6	Izgradnja i rekonstrukcija objekata zdravlja	40.000,00	658.000,00	698.000,00		0,00	657.500,00	657.500,00
6.1.	Rekonstrukcija prostora za HLA (Humani Leukocitni Antigeni - Tipizacija tkiva) laboratoriju i HLA tipizaciju u Crnoj Gori, Podgorica	5.000,00	6.000,00	11.000,00	Opšti prihodi	0,00	5.948,81	5.948,81
6.2.	Rekonstrukcija energetske blokade TS i pomoćnih izvora napajanja Kliničkog centra Crne Gore	0,00	0,00	0,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
6.3.	Privođenje namjeni novoizgrađenih dijelova objekata Dom zdravlja „Nova Varoš“ i Dom zdravlja „Stara Varoš“ u Podgorici	15.000,00	264.500,00	279.500,00	Opšti prihodi	0,00	264.055,76	264.055,76
6.4	Zaključak Vlade 07-3765- Dom culture - Pljevlja	20.000,00	387.500,00	407.500,00	Opšti prihodi	0,00	387.495,43	387.495,43
7	Izgradnja i rekonstrukcija objekata socijalnog staranja	25.000,00	900.250,00	925.250,00		4.950,00	896.934,85	901.884,85
7.1.	Izgradnja Doma starih u Podgorici	10.000,00	810.250,00	820.250,00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00	0,00	807.389,85	807.389,85
7.2.	Izgradnja Doma starih u Nikšiću	10.000,00	0,00	10.000,00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00	0,00	0,00	0,00

7.3.	Izgradnja objekta i potrebne infrastrukture za objekte za socijalno ugrožene kategorije stanovništva	5.000,00	90.000,00	95.000,00	Opšti prihodi	4.950,00	89.545,00	94.495,00
8	Izgradnja i rekonstrukcija objekata obrazovanja	483.500,00	3.761.000,00	4.244.500,00		514.842,03	5.362.044,42	5.876.886,45
8.1.	Izgradnja kompleksa objekata Akademije umjetnosti na Cetinju	45.000,00	1.080.000,00	1.125.000,00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00	42.536,31	1.077.651,86	1.120.188,17
8.2.	Izgradnja i rekonstrukcija Dječijih vrtića iz kredita CEB-a	35.500,00	324.000,00	359.500,00	Opšti prihodi kredit 8.000,00	70.356,07	1.934.812,61	2.005.168,68
8.2.1.	Vrtić na Starom Aerodromu, Podgorica	4.000,00	321.000,00	325.000,00	Opšti prihodi kredit 1.000,00	17.139,62	1.934.812,64	1.951.952,23
8.2.2.	Vrtić u Baru	2.000,00	500,00	2.500,00	Opšti prihodi kredit 1.000,00	0,00	0,00	0,00
8.2.3.	Vrtić u Ulcinju	2.000,00	500,00	2.500,00	Opšti prihodi kredit 1.000,00	0,00	0,00	0,00
8.2.4.	Vrtić u Pljevljima	2.000,00	500,00	2.500,00	Opšti prihodi kredit 2.000,00	12.654,00	0,00	12.654,00
8.2.5.	Vrtić u Bloku VI, Podgorica	11.500,00	500,00	12.000,00	Opšti prihodi kredit 1.000,00	27.350,83	0,00	27.350,83
8.2.6.	Vrtić u Tuzima	5.000,00	500,00	5.500,00	Opšti prihodi kredit 1.000,00	16.547,24	0,00	16.547,24
8.2.7.	Rekonstrukcija Vrtića	9.000,00	500,00	9.500,00	Opšti prihodi kredit 1.000,00	0,00	0,00	0,00
8,3	Izgradnja objekta vrtića u Rožajama	248.000,00	343.000,00	591.000,00	Opšti prihodi	247.710,00	343.000,00	590.710,00
8.4.	Izrada projektne dokumentacije i izgradnja objekta O.Š. u Karabuškom polju, Gradska opština Tuzi, Podgorica	0,00	1.000,00	1.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
8.5.	Izrada glavnog projekta rekonstrukcije objekta Tehničkih fakulteta Univerziteta Crne Gore, Podgorica	23.500,00	0,00	23.500,00	Opšti prihodi	23.374,81	0,00	23.374,81
8.6.	Izgradnja objekta Srednja stručne škole, Gradska opština Golubovci, Podgorica	4.000,00	820.000,00	824.000,00	Opšti prihodi	3.727,20	819.005,73	822.732,93

8.7.	Izgradnja objekta O.Š. u Gukama, Pljevlja	8.000,00	151.000,00	159.000,00	Opšti prihodi	7.130,83	150.187,04	157.317,87
8.8.	Izrada projektne dokumentacije i izgradnja objekta O.Š. u Tološima, Podgorica	0,00	1.000,00	1.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
8.9.	Izgradnja infrastrukturnih priključaka za potrebe Poliklinike i Univerzitetskog centra u Beranama	19.500,00	209.000,00	228.500,00	Opšti prihodi	19.023,00	208.318,30	227.341,30
8.10.	Izgradnja O.Š. u Sukobinu, Ulcinj	0,00	100.000,00	100.000,00	Opšti prihodi	0,00	100.000,00	100.000,00
8.11.	Rekonstrukcija toplane Univerziteta Crne Gore na prostoru DUP-a "Univerzitetski centar", Podgorica	0,00	1.000,00	1.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
8.12.	Izrada projektne dokumentacije i izgradnja objekta O.Š. u Igalu, Herceg Novi	0,00	1.000,00	1.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
8.13.	Rekonstrukcija aneksa objekta O.Š. u Baču, Rožaje	10.000,00	74.000,00	84.000,00	Opšti prihodi	9.484,62	73.139,73	82.624,35
8.14.	Sanacija klizišta na Savini za izgradnju i rekonstrukciju školskih objekata, Herceg Novi	70.000,00	376.000,00	446.000,00	Opšti prihodi	69.663,57	375.929,15	445.592,72
8.15.	Rekonstrukcija i adaptacija objekta za potrebe uspostavljanja Biznijskog inkubatora na Cetinju	14.000,00	280.000,00	294.000,00	Opšti prihodi	13.500,00	280.000,00	293.500,00
8.16.	Izgradnja Osnovne i muzičke škole "Dušan Korać" u Bijelom Polju	5.000,00	0,00	5.000,00	Opšti prihodi	5.000,00	0,00	5.000,00
8.17.	Izrada projektne dokumentacije i izgradnja osnovne škole u Rožajama	1.000,00	0,00	1.000,00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00	0,00	0,00	0,00
9	Unapređenje turističke ponude	948.500,00	8.430.000,00	9.378.500,00		929.479,29	8.146.854,38	9.076.333,67
9.1.	Ski centar "Kolašin 1600", Kolašin	365.000,00	4.731.000,00	5.096.000,00	Opšti prihodi	360.798,93	4.730.049,00	5.090.847,93

9.2.	Ski centar na lokalitetu Cmiljača, Bijelo Polje	60.000,00	707.000,00	767.000,00	Opšti prihodi	58.801,11	706.332,96	765.134,07
9.3.	Ski centar na lokalitetu Žarski, Mojkovac	5.000,00	1.163.000,00	1.168.000,00	Opšti prihodi	4.000,00	1.162.858,19	1.166.858,19
9.4.	Ski centar na lokalitetu Hajla, Rožaje	5.000,00	210.000,00	215.000,00	Opšti prihodi	3.259,41	203.680,74	206.940,15
9.5.	Ski centar na lokalitetu Durmitora, Žabljak	115.500,00	318.000,00	433.500,00	Opšti prihodi	114.674,99	95.996,98	210.671,97
9.6.	Turistička infrastruktura, izrada projektne i tehničke dokumentacije i izvođenje radova	18.000,00	50.000,00	68.000,00	Opšti prihodi	17.498,00	25.000,00	42.498,00
9.7.	Valorizacija Đalovića pećine, Bijelo Polje	74.000,00	780.000,00	854.000,00	Opšti prihodi	73.530,76	777.545,45	851.076,21
9.8.	Izmještanje ikone bogorodice Filarmose na Cetinju	5.000,00	0,00	5.000,00	Opšti prihodi Donacija 1.000,00	4.900,00	0,00	4.900,00
9.9.	Izgradnja restorana apartmana u NP Biogradska gora, Kolašin	6.000,00	55.000,00	61.000,00	Opšti prihodi	5.883,32	54.521,57	60.404,89
9.10.	Izgradnja objekta "Kuća voća" u Andrijevići	1.000,00	0,00	1.000,00	Opšti prihodi	700,27	0,00	700,27
9.11.	Rekonstrukcija bivšeg zatvora u Kotoru	0,00	5.000,00	5.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
9.12.	Izrada projekta rekonstrukcije Kanli Kule u Herceg Novom	51.000,00	5.000,00	56.000,00	Opšti prihodi	50.190,00	0,00	50.190,00
9.13.	Nacionalni parkovi	6.000,00	290.000,00	296.000,00	Opšti prihodi	5.275,00	289.416,94	294.691,94
9.14.	Izgradnja izložbenog paviljona u okviru NP Durmitor, Žabljak	0,00	5.000,00	5.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
9.15.	Izrada projektne dokumentacije i izgradnja objekata nacionalnih "Kuća vina" sa sjedištem u Podgorici i Baru	0,00	5.000,00	5.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00
9.16.	Izrada projektne dokumentacije i izgradnja objekata nacionalne "Kuće maslina" sa sjedištem u Baru	4.000,00	0,00	4.000,00	Opšti prihodi	0,00	0,00	0,00

9.17.	Rekonstrukcija i adaptacija objekta bivšeg "Doma revolucije" u Nikšiću	228.000,00	1.000,00	229.000,00	Opšti prihodi	227.587,50	0,00	227.587,50
9.18.	Izgradnja akumulacionog jezera za potrebe Ski-centra "Vučje" u Nikšiću	5.000,00	105.000,00	110.000,00	Opšti prihodi	2.380,00	101.452,55	103.832,55
10	Projekti koji se sufinansiraju iz IPA fondova	2.272.188,61	15.336.844,78	17.609.033,39		1.916.287,71	16.504.230,11	18.420.517,95
10.1.	PPOV, kanalizaciona mreža i uređenje vodosnabdijevanja u Beranama	529.188,61	7.764.744,78	8.293.933,39	IPA 8.048.201,6 Opšti prihodi 1.681.698,40 Kredit 100,00	459.418,59	7.864.459,82	8.323.878,41
10.2.	Sanacija odlagališta "Vrtijeljka" na Cetinju	165.000,00	255.000,00	420.000,00	IPA 1.575.000,0 Opšti prihodi 1.345.000,00	132.263,90	1.420.388,92	1.552.652,82
10.3.	Sanacija odlagališta "Cafe" u Baru	289.000,00	766.000,00	1.055.000,00	IPA 2.501.750,0 Opšti prihodi 553.250,00	159.407,10	404.644,28	564.051,38
10.4.	Rekonstrukcija željezničke prugei Virpazar - Sutomore	135.000,00	3.911.000,00	4.046.000,00	IPA 3.864.100,0 Opšti prihodi 681.900,00	124.423,05	4.190.245,56	4.314.668,61
10.5.	Demontaža postojeće, nabavka i montaža nove električne vuče podstanice "Trebešica"	87.000,00	2.535.100,00	2.622.100,00	IPA 2.228.785,0 Opšti prihodi 393.315,00	36.250,00	2.532.531,06	2.568.781,06
10.6.	Tehnička pomoć	1.007.000,00	100.000,00	1.107.000,00	IPA 1.051.450,0 Opšti prihodi 185.550,00	1.004.525,11	91.960,54	1.096.485,67
10.7.	Rehabilitacija dijela pruge sa tunelima Kos - Trebešica	50.000,00	0,00	50.000,00	IPA 945.000,00 Opšti prihodi 105.000,00	0,00	0,00	0,00
10.8.	Inkluzija marginalizovanih grupa u obrazovni sistem	10.000,00	5.000,00	15.000,00	IPA 7.500,00 Opšti prihodi 7.500,00	0,00	0,00	0,00
11	Državna komisija za tehnički pregled auto puta	842.250,00	5.000,00	847.250,00	Opšti prihodi	814.073,10	3.511,51	817.584,61
	SVE UKUPNO	6.068.938,61	43.243.594,78	49.312.533,39		5.015.552,67	45.264.601,12	50.280.153,79

UPRAVNA POSTUPANJA

U Direkciji javnih radova, u 2017. godini, primljeno je 47 zahtjeva koja su se odnosila na slobodan pristup informacijama i koji su riješeni u propisanom roku. Ovlašćeno lice za slobodan pristup informacijama je, saglasno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama, postupilo u zakonskim rokovima. Od ukupno 47 podnešena zahtjeva, 23 zahtjeva je odbijeno s obzirom na to da organ nije posjedovao traženu informaciju, 23 zahtjeva su usvojena i jedan zahtjev je djelimično usvojen.

Tokom 2017. godine, u prvostepenom postupku, Direkciji javnih radova podnijeto je 12 žalbi o kojima je Direkcija javnih radova riješila u meritumu. Ukupan broj izvršenih rješenja tokom 2017. godine je 17 i svi su izvršeni prinudno po osnovu sudskih odluka.

Saglasno Zakonu o javnim nabavkama, zaštitu prava u postupku javne nabavke tokom 2017. godine, zatražila su 98 učesnika. Postupak zaštite prava pokrenuli su žalbom. Od ukupno 98 uložениh žalbi, o 13 žalbi odlučila je Direkcija javnih radova kao prvostepeni organ, usvajajući žalbe kao osnovane. Od ukupno 85 žalbi o kojima je odlučivala, Državna komisiji za kontrolu postupka javnih nabavki kao drugostepeni organ 67 žalbi odbila kao neosnovane i neuredne i 18 žalbi usvojila kao osnovane i vratila postupak Direkciji na ponovno odlučivanje.

U izvještajnom periodu, pred Upravnim sudom nije pokrenut nijedan upravni spor.

U Direkciji javnih radova tri službenika rade na upravnim poslovima i to dva sa VSS – dipl. pravnik i jedan VII nivo- druga školska sprema.

7.2. AGENCIJA ZA ZAŠTITU PRIRODE I ŽIVOTNE SREDINE

SEKTOR ZA ZAŠTITU PRIRODE, MONITORING, ANALIZU I IZVJEŠTAVANJE

PRIKAZ REALIZACIJE PROGRAMSKIH AKTIVNOSTI I ZAKLJUČAKA VLADE

Informacija o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2016. godinu, sa predlogom mjera

Informacija o stanju životne sredine predstavlja osnovni dokument kojim se daje ocjena ukupnog stanja životne sredine u Crnoj Gori, kao i preporuke u planiranju politike zaštite životne sredine. Informacija je dostavljena Ministarstvu održivog razvoja i turizma, a usvojila je i Vlada Crne Gore. Shodno Članu 57 Zakona o životnoj sredini ("Sl. list CG", broj 52/16), Agencija za zaštitu prirode i životne sredine obavezna je da izrađuje i publikuje Informaciju o stanju životne sredine u Crnoj Gori, s predlogom mjera i konkretnih aktivnosti za poboljšanje postojećeg stanja i rješavanje ili ublažavanje identifikovanih problema.

Informacija je bazirana na podacima i analizama koje Agencija za zaštitu prirode i životne sredine dobija kroz realizaciju godišnjeg Programa monitoringa po svim segmentima životne sredine. Program monitoringa na godišnjem nivou za potrebe Agencije realizuju institucije izabrane putem tenderske procedure.

Izveštaj o stanju životne sredine u Crnoj Gori na bazi indikatora

Obaveza Izvještavanja je definisana u članu 60 Zakona o životnoj sredini. Izveštaj o stanju životne sredine se izrađuje radi praćenja ostvarivanja ciljeva utvrđenih dokumentima iz člana 29 Zakona o životnoj sredini (strateških, planskih i programskih dokumenata vezanih za pojedine segmente životne sredine) i drugih dokumenata vezanih za zaštitu životne sredine, kao i zbog cjelokupnog uvida u stanje životne sredine. Izveštaj se izrađuje na osnovu Nacionalne liste indikatora zaštite životne sredine. Izveštaj o stanju životne sredine izrađuje Agencija za period od četiri godine i dostavlja ga Ministarstvu.

Izrađen Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2018. Godinu

Na osnovu člana 55 Zakona o životnoj sredini ("Sl. list CG", br. 52/16), Agencija za zaštitu prirode i životne sredine obavezna je da predloži Program monitoringa životne sredine Ministarstvu održivog razvoja i turizma. Godišnji program monitoringa donosi Vlada Crne Gore.

U sklopu toga, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine, shodno članu 9 Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti („Sl. list Crne Gore”, broj 56/09), priprema godišnji Predlog programa sistematskog ispitivanja radioaktivnosti u životnoj sredini.

Monitoring radioaktivnosti životne sredine u Crnoj Gori obuhvata: ispitivanje jačine apsorbovane doze gama zračenja u vazduhu, sadržaja radionuklida u vazduhu, čvrstim i tečnim padavinama, rijekama, jezerima i moru, zemljištu, građevinskom materijalu, vodi za piće, životnim namirnicama, stočnoj hrani, ispitivanje nivoa izlaganja jonizujućem zračenju (prevashodno gasu radonu) u boravišnim prostorijama i radnoj sredini.

Programom monitoringa životne sredine Crne Gore za 2018. godinu definisane su lokacije, parametri i učestalost praćenja stanja za sljedeće segmente životne sredine: biodiverzitet, morski ekosistem, zemljište, vazduh, radioaktivnost i buka. Program monitoringa kvaliteta površinskih, podzemnih i voda za kupanje priprema organ državne uprave nadležan za hidrometeorološke poslove, a program

monitoringa voda za piće priprema organ državne uprave nadležan za poslove zdravlja, u skladu sa posebnim propisima.

1. Raspisivanje tendera i odabir institucija za sprovođenje programa monitoringa za 2017. godinu;
2. Koordinacija i praćenje realizacije programa monitoringa životne sredine Crne Gore u 2016. godini;
3. **Aktivno učešće u radu pregovaračkih struktura i priprema materijala za potrebe pregovaračkog postupka za Poglavlje 27 - Životna sredina za oblasti: Zaštita prirode, Klimatske promjene, Vazduh, More i Izvještavanje prema Evropskoj agenciji za životnu sredinu;**
4. Učešće u obukama/radionicama u cilju stručnog usavršavanja;
5. Učešće na stručnim sastancima, konferencijama i okruglim stolovima;
6. Učešće u radnim grupama koje se bave razvojem strategija, zakona, podzakonskih akata i ostalim konsultativnim procesima;
7. Učešće na sastancima vezanih za ratifikovane protokole Barselonske konvencije;
8. Učešće na sastancima Nacionalnih Referentnih Centara (NRC) za izvještavanje prema Evropskoj Agenciji za životnu sredinu (EEA);
9. Učešće u radnoj grupi koja je predviđena nacionalnim planom za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja i izrada uputstva o zaštiti voda prilikom upotrebe pesticida;
10. Učešće u radnoj grupi za praćenje kvaliteta voda;
11. Praćenje i kontrola (mjerjenje protoka i načina podešenosti) pravilnog rada polenovih stanica, praktična prezentacija rada stanica i način mjerenja kao i izveštavanja zainteresovanim subjektima i javnosti.
12. **Izrađen Izvještaj o realizacije Nacionalne strategije biodiverziteta sa akcionim planom za period 2016. - 2020.** Shodno Članu 12 Zakona o zaštiti prirode ("Sl.list CG", broj 54/16) Izvještaj o sprovođenju strategije izrađuje Agencija za zaštitu prirode i životne sredine, svake druge godine, na osnovu podataka o sprovedenim mjerama iz strategije i izvještaja o sprovođenju lokalnih akcionih planova i dostavlja ga Vladi na usvajanje. Agencija za zaštitu prirode i životne sredine izradila je Izvještaj o realizacije Nacionalne strategije biodiverziteta sa akcionim planom za period januar 2016. - decembar 2017. i dostavila ga Ministarstvu održivog razvoja i turizma.
13. **Praćenje realizacije projekta „Uspostavljanje Nature 2000 u Crnoj Gori“** Projekat identifikacije i istraživanja Natura 2000 staništa u Crnoj Gori otpočeo je 2016. godine kao IPA projekat finansijski podržan od strane Evropske Komisije. Shodno tenderskoj proceduri realizovanoj od strane Evropske Komisije za realizaciju projekta je odabrana konsultantska kuća AAM iz Mađarske. Realizacija projekta je otpočela u aprilu 2016. godine u saradnji Vlade Crne Gore sa projektnim timom AAM. Trogodišnji projekat ima za cilj identifikaciju i istraživanje područja u Crnoj Gori za potrebe definisanja predloga ekološke mreže, odnosno Nature 2000. Agencija za zaštitu prirode i životne sredine, kao korisnik ovog projekta, učestvovala je u obukama i praćenju realizacije istog tokom 2017. godine.
14. **Davanje stručnih mišljenja na zahtjev Sektora za izdavanje dozvola:**
  - **za potrebe izvoza nezaštićenih divljih vrsta biljaka i gljiva** na osnovu čl. 73. Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list CG", broj 54/16) i Pravilnika o bližem načinu i uslovima sakupljanja, korišćenja i prometa nezaštićenih divljih vrsta životinja, biljaka i gljiva koje se koriste u komercijalne svrhe ("Sl. list CG", broj 62/10);
  - za obavljanje radnji i aktivnosti u zaštićenim prirodnim dobrima** shodno čl. 40 Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list CG", broj 54/16).
15. **Aktivno učešće u radu pregovaračkih struktura i priprema materijala za potrebe pregovaračkog postupka za Poglavlje 27 - Životna sredina, za oblasti: Zaštita prirode,**

Klimatske promjene, Vazduh, More i Izvještavanje prema Evropskoj agenciji za životnu sredinu

U okviru pregovaračkog postupka sa Evropskom Komisijom Agencija za zaštitu prirode i životne sredine i tokom 2017. godine dala je značajan doprinos svojim ekspertskim iskustvom i kapacitetima u predpristupnim pregovorima, posebno u dijelu praćenja i realizacije aktivnosti definisanih Strategijom aproksimacije za Poglavlje 27 i izradi Pregovaračke pozicije za Poglavlje 27, kao i ostalim relevantnim dokumentima po ovom pitanju.

UČEŠĆE I REALIZACIJA PROJEKATA

1. Obuka i učešće u projektu „Razvoj turizma uz smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte“;
2. Učešće u realizaciji projekta „Nacionalni plan implementacije Stokholmske konvencije o dugotrajnim organskim zagađivačima“;
3. Pripremne aktivnosti u realizaciji Drugog dvogodišnjeg izvještaja o klimatskim promjenama i Treće nacionalne komunikacije o klimatskim promjenama;
4. Učešće u izradi „Izvještaj o Minamata inicijalna procjena“;
5. Učešće u izradi aplikacije za integrisano ažuriranje GHG i Inventara emisija zagađujućih materija;
6. Učešće u realizaciji projektu “Primjena i promocija koncepta održivog razvoja na AD Marina Bar-Sust-Marina“;
7. Učešće u organizaciji kajak regate rijekom Bojanom;
8. Obuka i učešće u projektu “Sveobuhvatno ekološki prihvatljivo upravljanje otpadom koji sadrži polihlorovane bifenile (PCB)“.

IZVJEŠTAVANJE PREMA MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA

Na osnovu Zakona o životnoj sredini (“Sl. list CG”, broj 52/16) Agencija za zaštitu prirode i životne sredine obavezna je da saraduje sa međunarodnim organizacijama, kao i da učestvuje u radu profesionalnih mreža Evropske unije. Shodno tome, u 2017. godini od strane Agencije za zaštitu prirode i životne sredine realizovale su se sljedeće aktivnosti:

- 1. Izvještavanje prema Evropskoj agenciji za životnu sredinu (EEA) o zaštićenim područjima prirode (nacionalni nivo) – Common Database on Designated Areas (CDDA)**
- 2. Saradnja sa međunarodnim institucijama (IUCN, GIZ, UNDP i dr.) i nevladinim organizacijama na polju realizacije projektnih aktivnosti**

Agencija za zaštitu prirode i životne sredine u sklopu redovnih aktivnosti realizuje saradnju sa međunarodnim institucijama (IUCN, GIZ, UNDP i dr.) i nevladinim organizacijama na polju realizacije projektnih aktivnosti po pitanju zaštite prirode kao partnerska organizacija.

3. Studija zaštite za buduće zaštićeno prirodno dobro “Orjen”

Izrađena Studije zaštite za ustanovljavanje zaštićenog prirodnog dobra „Orjen“ (finalizovana 2017. godine.)

4. Uspostavljanje web portala o zaštićenim područjima u Crnoj Gori kroz projekat „Jačanje sistema zaštićenih područja u Jugo- istočnoj Evropi“

U okviru projekta izrađena je web aplikacija www.prirodainfo.me sa bazom podataka i mapom za zaštićena prirodna dobra (kategorije: Strogi rezervat prirode, Nacionalni park, Posebni rezervat prirode, Park prirode, Spomenik prirode i Predio izuzetnih odlika) što predstavlja obavezu Agencije na osnovu Zakona o zaštiti prirode (“Službeni list Crne Gore”, broj 54/16) kao i shodno Pravilniku o bližem sadržaju i načinu vođenja registra zaštićenih prirodnih dobara, kojim se pored tvrdo

ukoričene knjige propisuje vođenje Registra i elektronskim putem. Ovom aktivnošću se uspostavio portal koji je unaprijedio dostupnost podataka o zaštićenim područjima u Crnoj Gori.

5. Učešće u Realizaciji projekta u okviru ORF Fonda "Regionalna mreža za upravljanje informacijama o biodiverzitetu i izvještavanje (BIMR)" u saradnji sa GIZ-om

Kroz projekat „Regionalna mreža za upravljanje informacijama o biodiverzitetu i izvještavanje (BIMR)” koji ima za cilj jačanje kapaciteta partnerskih institucija u regionu koji su potrebni za ispunjavanje zahtjeva Konvencije o biodiverzitetu (CBD) i EU Direktiva o pticama i staništima tokom 2017. realizovane su sljedeće aktivnosti: Izrađena je početna procjene sistema za upravljanje podacima za biodiverzitet u zemljama Zapadnog Balkana i Vodič sa mjerama za uspostavljanje funkcionalnih sistema izvještavanja po pitanju biodiverziteta koji će služiti kao osnova za uređenje sistema upravljanja podacima iz oblasti biodiverziteta i dalje predstoji realizacija pilot projekat kao sljedeći korak u primjeni mjera iz vodiča.

SEKTOR ZA IZDAVANJE DOZVOLA

UPRAVNI POSTUPAK

U 2017. godini, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine - Sektor za izdavanje dozvola je sproveo 785 upravnih postupaka, od kojih su 39 predmeta preneseno u 2018. godinu, kao i 156 drugih procedura propisanih zakonima.

Na osnovu **Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu** ("Službeni list RCG", broj 80/05 i "Službeni list CG", br. 40/10, 73/10, 40/11, 27/13 i 52/16), Uredbe o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 20/07 od 04.04.2007, Službeni list Crne Gore", br. 47/13 od 08.10.2013 i 53/14 od 19.12.2014) i Pravilnika donijetih u skladu sa ovim Zakonom, u Agenciji je završeno (u 2017. god) ukupno 86 postupka procjene uticaja, od čega je za: 56 projekta izdata ekološka saglasnosti na Elaborat procjene uticaja; 12 projekta donijeto rješenje da nije potrebna procjena uticaja; 14 obustavljen postupak; jedan nije predviđena procjena; tri prosljeđivanje na nadležnost. U toku je ukupno još 35 predmeta koji su prenijeti u 2018. godinu.

U skladu sa **Zakonom o strateškoj procjeni uticaja** ("Službeni list RCG", broj 80/05 i „Službeni list CG“, broj 59/11) na osnovu podnijetih zahtjeva, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine izdala je: četiri saglasnosti na izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.

Shodno **Zakonu o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine** ("Sl. list RCG", broj 80/05, "Sl. list Crne Gore", br. 54/09, 40/11, 42/1 i 54/16) Agencija za zaštitu prirode i životne sredine je u 2017. godini donijela tri Rješenja o odbijanju zahtjeva, dok su četiri zahtjeva prenijeta u 2018. godinu.

Na osnovu **Zakona o upravljanju otpadom** ("Sl. list Crne Gore", br 64/11 i 39/16) i podzakonskih akata u toku 2017. godine Agencija za zaštitu prirode i životne sredine je sprovela ukupno 447 upravnih postupka, od čega je izdato: četiri dozvole za izvoz opasnog otpada; 240 dozvole za tranzit i uvoz neopasnog otpada; dvije dozvola za preradu i odstanjivanje otpada; četiri rješenja za upis preduzeća u registar sakupljača, odnosno prevoznika otpada; četiri rješenja za upis preduzeća u registar trgovaca; šest rješenja za upis preduzeća u registar izvoznika neopasnog otpada; dva rješenja za upis preduzeća u registar prevoznika otpada; 79 saglasnosti na planove upravljanja otpadom proizvođača otpada; osam rješenja o odbijanju zahtjeva za upis u registar sakupljača odnosno prevoznika otpada; dva rješenja brisanje iz registra sakupljača i trgovaca; 96 mišljenja o potrebi izdavanja dozvola za uvoz električnog i elektronskog otpada.

Na osnovu **Zakona o zaštiti vazduha** ("Sl. list CG", br. 25/10, 40/11 i 43/15) Agencija za zaštitu prirode i životne sredine sprovela je 17 upravnih postupaka, od čega je izdato: 15 dozvola za uvoz/izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternatinih supstanci; dvije dozvole za obavljanje djelatnosti održavanja i/ili popravke i isključivanja iz upotrebe proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač i/ili alternativne supstance.

Na osnovu **Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini** ("Sl. list Crne Gore", br. 28/11, 28/12 i 01/14) Agencija za zaštitu prirode i životne sredine izdala je: jednu dozvolu za izradu strateških karata buke i zračunavanje nivoa buke i donijela jedno Rješenje o odbijanju zahtjeva za izdavanje dozvole za izradu strateških karata buke.

Na osnovu **Zakona o zaštiti prirode** ("Sl. list CG", broj 54/16) i **Zakona o potvrđivanju Konvencije o međunarodnom prometu vrsta divlje faune i flore** ("Sl. List SRJ", broj 11/01), sprovedeno je ukupno 184 upravnih postupaka, od čega je izdato: 19 CITES dozvola za uvoz; jedna izvozna CITES dozvola; 44 dozvole za uvoz i izvoz nezaštićenih biljaka, gljiva i životinja; 30 dozvola za sakupljanje i izvoz nezaštićenih biljaka, gljiva i životinja; 22 dozvole za obavljanje radnji, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru; 10 dozvola za speleološka istraživanja; 22 dozvole za obavljanje naučno obrazovnih istraživanja na zaštićenim prirodnim dobrima; 14 uslova i smjernica zaštite prirode za izrade strategija, prostornih planova, planova postavljanja objekata privremenog karaktera, planova i programa upravljanja i korišćenja prirodnih resursa (rudarstvo, energetika, saobraćaj, pomorstvo, vodoprivreda, poljoprivreda, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo, turizam i drugim djelatnostima koje mogu imati uticaja na prirodu), strateških planova razvoja i programa; tri dozvole za držanje divljih vrsta životinja; tri zaključka o odbacivanju zahtjeva; jedan obustavljen zahtjev za izdavanje dozvole za obavljanje radnji, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru; jedno Rješenje o odbijanju zahtjeva za izdavanje dozvole za obavljanje naučno obrazovnih istraživanja na zaštićenim prirodnim dobrima; dva Rješenja o odbijanju zahtjeva za izdavanje dozvole za obavljanje radnji, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru; jedno negativno rješenje za sakupljanje i izvoz nezaštićenih biljaka, gljiva i životinja; dva negativna rješenja za obavljanje radnji, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru; devet mišljenja o potrebi izdavanja CITES dozvola i svih/ostalih dozvola shodno Zakonu o zaštiti prirode.

Shodno odredbama **Zakona o odgovornosti za štetu u životnoj sredini** („Sl. list Crne Gore“, br. 27/14 i 55/16) Agencija za zaštitu prirode i životne sredine je sprovela dva upravna postupka.

Shodno **Zakonu o hidrografskoj djelatnosti** („Sl. list CG“, br. 21/10, 40/11 i 30/12) nije bilo zahtjeva za izdavanje dozvole za obavljanje hidrografske djelatnosti.

OSTALE PROCEDURE PROPISANE ZAKONIMA

Na osnovu **Zakona o životnoj sredini** ("Sl. list Crne Gore", broj 52/16) i Pravilnika o bližem sadržaju Plana prevencije i plana zaštite od udesa ("Sl. list Crne Gore" 67/16), Agenciji je dostavljeno ukupno 106 obavještenja o Seveso postrojenju. O primljenim obavještenjima obaviještena je Ekološka inspekcija. Agencija je na osnovu dostavljenih obavještenja, te shodno Pravilniku o količinama opasnih materija po kategorijama kojima se određuje stepen rizika ("Sl. list Crne Gore" broj 63/16), izradila registar Seveso postrojenja.

U skladu sa **Zakonom o strateškoj procjeni uticaja** ("Službeni list RCG", broj 80/05 i „Službeni list CG“, broj 59/11), na osnovu podnijetih zahtjeva, Agencija je izdala: 20 mišljenja na izvještaj o stareteškoj procjeni uticaja na životnu sredinu – državni/lokalni nivo i 28 mišljenja na odluke o pristupanju nepristupanju izradi izvještaj o stateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.

U skladu sa odredbama **Zakona o upravljanju otpadom i Uredbe o bližim kriterijumima, visini i načinu plaćanja posebne naknade za upravljanje otpadom** ("Sl. list CG", broj 39/12), dva preduzeća su izvršila prijavu djelatnosti – ambalaža, električna i elektronska oprema, baterije, akumulatori, automobilske gume, motorna ulja i motorna vozila.

PROJEKTI

U toku 2017. godine Agencija za zaštitu prirode i životne sredine je implementirala sljedeće Projekte (kontinuirane aktivnosti):

- U okviru **Projekta "Plana eliminacije HCFC supstanci"** realizovane su **sljedeće aktivnosti**: kontinuirana obuka servisera rashladne i klima tehnike; redovne konsultacije sa Grupacijom za servisere rashladnih i klima uređaja koja je osnovana u okviru Odbora udruženja građevinarstva i industrije građevinskih materijala pri Privrednoj Komori; započelo se sa aktivnostima na pripremi obuke za servisere rashladne i klima tehnike za nove i zapaljive rashladne fluide. Ista će biti realizovana u periodu mart-april 2018. godine; podizanje javne svijesti.
- U okviru **Projekta institucionalno jačanje za implementaciju Montrealskog protokola**, kao dio informisanja javnosti, u 2017. god. povodom 16. septembra Međunarodnog dana zaštite ozonskog omotača, održane su edukativne radionice o značaju zaštite ozonskog omotača i klimatskih promjena, u: SSŠ „Ivan Uskoković“, Podgorica; OŠ „21.maj“, Podgorica; OŠ “Risto Manojlović”, Kolašin; OŠ “Veljko Drobnjaković” Risan; JPU Đina Vrbica - “Poletarac”, Podgorica. Za potrebe navedenih aktivnosti pripremljeni su i odštampani edukativni materijali. Isto tako, su pripremljeni sljedeći izvještaji: godišnji izvještaj Sekretarijatu za ozon; godišnji izvještaj Multilateralnom fondu za implementaciju Montrealskog protokola; godišnji izvještaj UNIDO-u.
- **Projekat “Istraživanje o zamjenama za supstance koje oštećuju ozonski omotač”** Tokom 2017. godine nastavilo se prikupljanjem podataka o instalisanoj opremi, koja sadrži HFC supstance, a na osnovu informacija koje dostavljaju serviseri evidentirano je 67 komada ove opreme. Podaci koji se prikupljaju o instalisanoj opremi, služiće kao baza u procesu implementacije Kigali amandmana na Montralski protokol, koji reguliše ovu grupu supstanci.
- **Projekat: Aktivnosti za smanjenje potrošnje HFC supstanci** će se realizovati u periodu od 18 mjeseci, počev od 1. januara 2018. godine kroz neinvesticione aktivnosti, sa ciljem da se zemlji pomogne u pripremi za ratifikaciju Kigali amandmana i za obaveze koje proizilaze ratifikacijom Amandamana.
- **U okviru implementacije CITES konvencije realizovane su sljedeće aktivnosti**:
  - Održana TAIEX radionica u organizaciji Evropske Komisije i Agencije za zaštitu prirode i životne sredine (4-8. decembra u Podgorici), koja se odnosila na jačanje kapaciteta prilikom implementacije CITES Konvencije; Pripremljen godišnji izvještaj CITES Sekretarijatu o implementaciji Konvencije u Crnoj Gori; Završen pravilnik o trgovini ugroženih biljnih i životinjskih vrsta i njihovih djelova i derivata,
  - Izrada izložbenih vitrina - za pokazivanje zaplijenjenih djelova i derivata vrsta koje se nalaze na CITES listi, a koje bi bile postavljene na aerodromima Crne Gore (Podgorica i Tivat), u toku 2017. godine nije realizovana usljed nedostatka finansijskih sredstava opredijeljenih budžetom Agencije za 2017. godinu.

- U okviru Projekta Institucionalno jačanje, kao dio informisanja javnosti, tokom 2017. godine nijesu realizovane sljedeće aktivnosti: izrada promotivnih materijala, organizovanje kreativnih radionica i organizovanje edukativnih aktivnosti usljed nedostatka finansijskih sredstava opredijeljenih budžetom Agencije za 2017. godinu.
- **Projekat „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“**
U okviru projekta „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“, koji se sprovodi u saradnji sa Svjetskom bankom, sektor za izdavanje dozvola učestvuju u radu komisija za evaulaciju tenderske dokumentacije kompanija za projektovanje i nadzor.
  - **Projekat Podrška upravljanja vodnim resursima u slivu rijeke Drine**
Osnovni cilj projekta je da obezbijedi podršku efikasnijem upravljanju vodnim resursima na slivu Drine kroz razmatranje održivog korišćenja voda, zaštite od poplava i zaštite životne sredine, kao i uključivanje u konsultacije zainteresovanih strana kako bi se obezbijedilo odgovarajuće učešće javnosti.

ODJELJENJE ZA UPRAVLJANJE HEMIKALIJAMA

UPRAVNI POSTUPCI

U 2017. godini, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine - Odjeljenje za upravljanje hemikalija je sprovelo 883 upravnih postupaka, od kojih je pet predmeta prenijeto u 2018. godinu.

Shodno odredbama **Zakona o hemikalijama** („Sl.list CG“, broj 18/12) i **novog Zakona o hemikalijama** (Sl.list CG“, broj 51/17, od 11.08.2017. godine), Agencija za zaštitu prirode i životne sredine u 2017. godini izdala je: 27 dozvola za obavljanje slobodnog prometa opasnih hemikalija; 24 PIC saglasnosti (Postupak davanja saglasnosti na osnovu prethodnog obavještenja); 593 dozvole za uvoz; tri tranzitne dozvole; 55 Rješenja za upis preduzeća u Registar hemikalija; 15 zahtjeva za uvoz hemikalija je odbijeno, jer se preparati nijesu nalazili na Listi klasifikovanih supstanci; jedan zahtjev za izdavanje dozvole za obavljanje djelatnosti je odbijen; osam zahtjeva je obustavljeno na zahtjev podnosioca zahtjeva.

Na osnovu **Zakon o biocidnim proizvodima** („Sl.list CG“, broj 54/16), u skladu sa kojim se biocid, na osnovu zahtjeva upisuje u privremenu listu, ako je taj biocid već stavljen u promet i upotrebu, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine primila je ukupno 157 zahtjeva, od kojih je izdato: 149 rješenja o upis u Privremenu listu biocidnih proizvoda; tri zahtjeva su odbijena; pet zahtjeva je prenijeto u 2018. godinu.

PRIRUČNICI

U cilju informisanja javnosti i podizanja svijesti o mogućim štetnim efektima hemikalija po zdravlje ljudi i životnu sredinu pripremljena su i odštampana dva priručnika i to: **Priručnik o živi** u kojem se navode svojstva žive, klasifikacija opasnosti, načini izlaganja, sigurnosne mjere u radu sa živom, odlaganje, curenje i upravljanje otpadom, kao i procedure u slučaju opasnosti i **Priručnik za rukovanje materijalima koji sadrže azbestna vlakna** u kojem je definisan način upravljanja azbestom (prisutnost, procjena stanja materijala koji sadrže azbest, ispitivanje azbestnih materijala, izrada i održavanje registra, djelovanje u skladu sa rezultatima, plan upravljanja rizicima). Isto tako, tokom 2017. godine održane su edukativni časovi u četiri osnovne i četiri srednje na sljedeće teme iz oblasti hemikalija: “Azbest i njegov negativan uticaj na okolinu i zdravlje” - OŠ “Njegoš” Spuž i Gimnazija; “Petar I Petrović Njegoš” Danilovgrad; “Štetni uticaji detergenata i sredstava za higijenu”- OŠ “Meksiko” Bar i Gimnazija “30 septembar” Rožaje; “Štetni uticaji žive na životnu sredinu i

zdravlje” - OŠ “Dušan Bojović” Župa, Nikšić i Gimnazija “Stojan Cerović” Nikšić; “POPs-evi i njihovi štetni uticaji” - OŠ “Vladimir Nazor” Podgorica i Mješovita srednja škola “Stjepan Radić” Žabljak.

U 2017. godini sektor za izdavanje dozvola i Odjeljenje za upravljanje hemikalijama učestvovalo je i na radionicama i sastancima iz djelokruga sektora (lokalnim i međunarodnim).

SEKTOR ZA VOĐENJE INFORMACIONOG SISTEMA IZ OBLASTI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

- Kontinuirana saradnja i distribucija informacija i saopštenja za javnost Agencije za zaštitu prirode i životne sredine medijima;
- 25.01.2017. godine - Organizacija edukativnih aktivnosti u osnovnim školama u Podgorici OŠ “Niko Maras” u Bijelom Polju – Zeta, OŠ “Vlado Milić” u Donjoj Gorici, i OŠ “Milorad Musa Burzan”, povodom 26. januara Svjetskog dana obrazovanja o zaštiti životne sredine;
- 27.01.2017. godine - Rad na upitnicima o statistici otpada;
- 01.02.2017. godine - Rad na organizaciji ekoloških časova, vezano za obaveze Agencije iz Nacionalne strategije aproksimacije sa Akcionim planom za period 2016-2020. godine;
- 02.02.2017. godine - Povodom obilježavanja 02. februara - Međunarodnog dana vlažnih staništa, prisustvo na okruglom stolu “Zaštita i unaprjeđenje specijalnog rezervata Tivatska Solila”;
- Rad na izradi priručnika “Azbest - priručnik za rukovanje materijalima koji sadrže azbestna vlakna”;
- 06.03.2017. godine - Organizacija ekoloških časova, na temu: “Azbest i njegov negativan uticaj na okolinu i zdravlje”, u Gimnaziji “Petar I Petrović Njegoš” u Danilovgradu i OŠ “Njegoš” u Spužu;
- 10.03.2017. godine - Organizacija ekološkog časa, na temu: “Štetni uticaji detergenata i sredstava za higijenu” u OŠ “Meksiko” u Baru;
- 15.03.2017. godine - Organizacija ekološkog časa, na temu: “Štetni uticaji detergenata i sredstava za higijenu” u Gimnaziji “30 Septembar” u Rožajama;
- 17.03.2017. godine - Organizacija ekoloških časova, na temu: “Štetni uticaji žive na životnu sredinu i zdravlje” u OŠ “Dušan Bojović” u Župi i Gimnaziji “Stojan Cerović” u Nikšiću;
- 28.03.2017. godine - Organizacija ekološkog časa, na temu: “POPs-ovi i njihovi štetni uticaji” u OŠ “Vladimir Nazor” u Podgorici;
- 04.04.2017. godine - Organizacija ekološkog časa, na temu: “Štetni uticaji detergenata i sredstava za higijenu” u Mješovitoj srednjoj školi “17. septembar” na Žabljaku;
- 06.04.2017. godine - Rad na upitniku United Nations Statistics Division (UNSD) and United Nations Environment, koji se odnosi na elektronski otpad;
- U periodu januar-maj 2017. god. realizovane su aktivnosti u cilju uspostavljanja web portala “Nacionalno zaštićena područja” koje su finansijski podržane od strane MAVA fondacije u okviru IUCN-ovog regionalnog projekta „Towards Strengthened Conservation Planning in South-Eastern Europe”;
- Informacioni sistem životne sredine (EIS) koji je razvijen u okviru IPA projekta EuropeAid/135477/C/SER/ME u periodu od 18.11.2014 – 17.05.2017.god, u smislu obezbjeđivanja pouzdanih i blagovremenih informacija o životnoj sredini, ka EIONET-u, drugim međunarodnim organizacijama, donosiocima odluka i javnosti;
- 11.04.2017. godine - Održane edukativne radionice o zaštiti morskog biodiverziteta u Budvi;
- 05.06.2017. godine - Organizacija aktivnosti povodom Svjetskog dana zaštite životne sredine;
- 12.06 - 16.6.2017. godine - Priprema na tabelarnom prikazu brojnog stanja divljači po godinama, kao i prikaz odstrijela divljači. Podaci će biti prikazani u Drugom izvještaju o stanju životne sredine po indikatorima;
- 21.09.2017. godine - Prisustvo na javnoj tribini: “URBANA MOBILNOST I JAVNI PROSTORI”;

- 22.09.2017. godine - Prisustvo na "EUROVELO8 RADIONICI" u organizaciji UNDP-a;
- 22 i 23.09.2017. godine - Organizacija Međunarodne eko regate "Kajak-kanu 2017.god.";
- 28.09.2017. godine - Prisustvo na sastanku Podgrupe - Domen 4, Poglavlje 18 - STATISTIKA;
- Povodom početka realizacije Projekta "Arhus karavan", Agencija za zaštitu prirode i životne sredine i Ekološki pokret "OZON" iz Nikšića, su 17.oktobra 2017.godine organizovali edukativnu posjetu preduzećima Regionalna sanitarna deponija "Možura" i "Hemosan" u Baru;
- 19.10.2017. godine - Prisustvo sastanku sa predstavnicima UNDP-a, u vezi katastarsa zagađivača životne sredine;
- 27.11.2017. godine - Saradnja sa Svjetskom bankom, vezana za registre otpada u Crnoj Gori;
- 01.12.2017. godine - Sa ciljem razmjene iskustava u okviru više programskih zadataka, realizovana je radna posjeta predstavnika Agencije za zaštitu prirode i životne sredine, Agenciji za zaštitu životne sredine Srbije;
- 01.12.2017.godine - Organizacija ekološkog časa, na temu: "Zaštita ozonskog omotača" u OŠ "21.maj" u Podgorici;
- 14.12.2017. godine - Organizacija edukativnih aktivnosti u Tivtu, na temu: "Neka plavo ostane plavo";
- 15.12.2017. godine - Organizacija edukativnih aktivnosti u Kolašinu, na temu: "Zaštita ozonskog omotača";
- 21.12.2017. godine - Organizacija edukativnih aktivnosti u Risnu, na temu: "Zaštita ozonskog omotača";
- 26.12.2017. godine - Prisustvo na sastanku Podgrupe - Domen 4, Poglavlje 18 - STATISTIKA;
- 23.-24.11.2017. godine - Prisustvovanje sastanku EIONET NRC-a za Informacioni sistem životne sredine u Kopenhagenu, Danska;
- Učešće u GIZ programu - Otvoreni regionalni fondovi za jugoistočnu Evropu - Biodiverzitet (ORF-BD) projekta - *Regionalna mreža za upravljanje informacijama o biodiverzitetu i izvještavanje (BIMR)*, koji zajednički organizuju Agencija za zaštitu prirode i životne sredine i ORF-BD BIMR., 2016 / 2018. godine. U sklopu projekta održani su sastanci: Banja luka 24-26.04. 2017. godine; GIS trening 19-22.09.2017. godine, Kolašin; 04.10.2017. godine, Beograd.

U toku 2017. godine shodno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama primljeno je 55 zahtijeva i 13 žalbi.

ARHUS CENTAR BERANE

Aktivnosti Arhus centra Berane su u toku 2017. godine bile usmjerene na obezbjeđivanju pouzdanih i pravovremenih informacija iz oblasti životne sredine, razmjeni informacija sa relevantnim institucijama kao i pružanju podrške zainteresovanoj javnosti i NVO sektoru u pitanjima koja se odnose na životnu sredinu i zdravlje ljudi.

Posjeta Arhus centru je bila kontinuirana tokom godine, i u većini slučajeva odnosila se na pružanje informacija o načinu uključivanja građana u javne rasprave, načinima informisanja i ostvarivanja prava građana kada je životna sredina u pitanju. Putem email adrese arhusberane@epa.org.me, zainteresovani građani i NVO sektor dobijaju sve tražene informacije, dok se putem portala www.epa.org.me javnost obavještava pitanjima koja se odnose na životnu sredinu i zdravlje ljudi.

- 16.01.2017. godine - Rad na izradi brošure o praktičnoj primjeni Arhuske konvencije u saradnji sa OEBS-Misijom u Crnoj Gori i Arhus centrom Nikšić, u susret VI sjednici Sastanka strana potpisnica Arhuske konvencije;

- 18.01.2017. godine - dostavljanje traženih informacija NVO-Sjeverna zemlja a odnose se na članstvo u Komisiji za ocjenu Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu deponije-Maljevac;
- 07.02.2017. godine - Radni sastanak sa predstavnicima Opštine Berane (Sekretarijat za životnu sredinu) u cilju realizacija mjera i zajedničkih aktivnosti u narednom periodu;
- 06.04.2017. godine - sastanak sa predstavnicima CZIP-vezano za realizaciju projekta – telemetrijsko praćenje roda u naučno istraživačke svrhe. Realizovan projekat i instalirana oprema za telemetrijsko praćenje roda;
- 22.04.2017. godine – obilježavanje Dana planete zemlje - edukativne radionice u osnovnim školama u Beranama, koje su imale za cilj formiranje stavova i ekološke svijesti učenika o značaju očuvanja životne sredine;
- 19.05.2017. godine –Prisustvo Arhus centra okruglom stolu “Upravljanje otpadom u Crnoj Gori – izazov na putu evropskih integracija“;
- 05.06.2017. godine - Obilježavanje Svjetskog dana zaštite životne sredine “Poveži se sa prirodom“ - Đački parlament-SSŠ “Dr Branko Zogović“,Berane;
- 11.09.2017. godine - Arhus centar Berane- učešće na Međunarodnoj konferenciji posvećenoj Arhuskoj konvenciji- VI sastanak zemalja potpisnica Arhuske konvencije, Budva 11-15.09.2017. godine;
- 26.09.2017. godine - Arhus centar Berane uključen u izradu Strateškog plana razvoja Opštine Berane;
- 17.10.2017. godine - Arhus karavan - početak realizacije projekta posjetom Opštini Bar (Deponija Maljevac i preduzeće Hemosan iz Bara);
- 31.10.2017. godine - Radni sastanak sa predstavnicima Opštine Berane- Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti - uključivanje Mjesnih zajednica u procese donošenja odluka koje se donose u odnosu na životnu sredinu;
- 10.11.2017. godine - U organizaciji Arhus centra a u saradnji sa Opštinom Berane održan edukativni seminar za predsjednike Mjesnih zajednica o praktičnoj primjeni Arhuske konvencije i pravima koja iz nje proizilaze;
- 01.01-31.12.2017. godine - Rad na prikupljanju podataka o saradnji organa državne uprave/ Agencija za zaštitu prirode i životne sredine i NVO - primjeni Uredbe o načinu i postupku ostvarivanja saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija i Uredbe o postupku i načinu sprovođenja javne rasprave u pripremi zakona.

ODJELJENJE ZA RADIOLOŠKU I NUKLEARNU SIGURNOST I BEZBIJEDNOST I ZAŠTITU OD JONIZUJUĆEG I NEJONIZUJUĆEG ZRAČENJA

Odjeljenje za radiološku i nuklearnu sigurnost i bezbjednost i zaštitu od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja osnovano je u okviru Agencije za zaštitu životne sredine u skladu sa preporukama Evropske Komisije i Međunarodne agencije za atomsku energiju. Ono vrši stručne i sa njima povezane upravne poslove iz oblasti zaštite od jonizujućeg zračenja koji se odnose na:

- sistematsko ispitivanje sadržaja radionuklida u životnoj sredini (monitoring);
- izradu analiza i izvještaja o stanju radioaktivnosti životne sredine;
- prikupljanje i objavljivanje informacija od interesa za životnu sredinu i zdravlje ljudi;
- vođenje informacionog sistema o stanju radioaktivnosti u životnoj sredini;
- prikupljanje informacija o radijacionim udesima;
- izdavanje dozvola za proizvodnju, promet i korišćenje izvora jonizujućeg zračenja i radioaktivnih materijala;
- izdavanje potvrda o evidentiranju izvora jonizujućeg zračenja;
- izdavanje potvrda o ispunjenosti uslova za stručnu osposobljenost lica odgovornog za zaštitu od jonizujućeg zračenja;
- vođenje registra prijava izdatih dozvola, potvrda o evidentiranju i sertifikata;

- formiranje i održavanje baze podataka (centralni registar) o izvorima jonizujućeg zračenja i korisnicima tih izvora, radioaktivnim materijalima, profesionalno izloženim licima, o radioaktivnom otpadu i vršenje kontrole evidencija koje vode korisnici, kao i o drugim podacima od značaja za zaštitu od jonizujućeg zračenja i radijacionu sigurnost;
- naganje i učestvovanje u sprovođenju mjera zaštite od jonizujućeg zračenja i radijacione sigurnosti; zaštitu od nejonizujućeg zračenja;
- saradnju sa nadležnim državnim organima, Međunarodnom agencijom za atomsku energiju i drugim međunarodnim tijelima i nadležnim organima drugih država u vezi sa sprovođenjem zakona;
- dostavljanje sredstvima javnog informisanja, nadležnim državnim organima i Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju informacija od značaja iz oblasti zaštite od jonizujućeg zračenja i radijacione sigurnosti;
- davanje mišljenja na zahtjev nadležnih državnih organa u vezi sa pristupanjem međunarodnim konvencijama i drugim sporazumima iz oblasti zaštite od jonizujućih zračenja i radijacione sigurnosti.

Odjeljenje za radiološku i nuklearnu sigurnost i bezbjednost i zaštitu od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja, takođe vrši stručne i sa njima povezane upravne poslove iz oblasti zaštite od nejonizujućih zračenja :

- izdavanje i oduzimanje dozvola za korišćenje izvora elektromagnetnog polja;
- izdavanje i oduzimanje dozvola za obavljanje stručnih poslova zaštite od nejonizujućih zračenja;
- izdavanje i oduzimanje dozvola za korišćenje uređaja koji emituju ultrazvuk;
- izdavanje i oduzimanje dozvola za korišćenje uređaja koji emituju optičko zračenje ili sadrže izvore optičkog zračenja;
- izdavanje i oduzimanje dozvola za stručno osposobljavanje lica odgovornih za sprovođenje mjera zaštite od nejonizujućih zračenja;
- izradu stručne osnove Programa sistematskog ispitivanja nivoa nejonizujućeg zračenja;
- pripremu informacija o sprovođenju programa monitoringa;
- vođenje registra o nejonizujućem zračenju;
- praćenje donošenja i primjenu propisa, preporuka i direktiva EU u oblasti izdavanja dozvola za zaštitu od nejonizujućeg zračenja i pripremanje izvještaja i informacija iz djelokruga navedenih aktivnosti.

Monitoring radioaktivnosti u životnoj sredini

Shodno članu 9 Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti („Službeni list Crne Gore”, broj 56/09), Agencija za zaštitu prirode i životne sredine priprema godišnji Predlog programa sistematskog ispitivanja radioaktivnosti u životnoj sredini, koji na predlog Ministarstva održivog razvoja i turizma, usvaja Vlada Crne Gore. Program sistematskog ispitivanja radioaktivnosti u životnoj sredini, koji se sprovodi od 1999. godine, vrši se radi utvrđivanja prisustva radionuklida u životnoj sredini i procjene nivoa izlaganja stanovništva jonizujućem zračenju i to u normalnim uslovima, u slučaju sumnje na radijacioni udes i u toku radijacionog udesa.

Monitoring radioaktivnosti životne sredine u Crnoj Gori sprovodi se godišnje i obuhvata: ispitivanje jačine apsorbovane doze gama zračenja u vazduhu, sadržaja radionuklida u vazduhu, čvrstim i tečnim padavinama, rijekama, jezerima i moru, zemljištu, građevinskom materijalu, vodi za piće, životnim namirnicama, stočnoj hrani, ispitivanje nivoa izlaganja jonizujućem zračenju (prevashodno gasu radonu) u boravišnim prostorijama i radnoj sredini.

Agencija je u toku 2017. godine definisala Plan programa monitoringa za 2018. godinu i pripremila Izvještaj o monitoringu radioaktivnosti u životnoj sredini Crne Gore za 2016. godinu.

Program sistematskog ispitivanja radionuklida u životnoj sredini za 2016. godinu realizovao je DDO „Centar za ekotoksikološka ispitivanja Podgorica“.

Koncentracija analiziranih radionuklida u svim segmentima životne sredine, kao i u hrani i vodi za piće kretala u istim granicama kao i prethodnih godina tj. u dozvoljenim granicama. S obzirom da na teritoriji Crne Gore, kao ni van njenih granica, nije bilo nuklearnih / radioloških akcidenata / incidenata koje su mogle ugroziti naše stanovništvo zaključuje se da stanovništvo Crne Gore u toku 2016. godine nije bilo prekomjerno radiološki opterećeno.

Izdate dozvole u toku 2017. godine

U skladu sa **Zakonom o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti** („Sl. list CG”, broj 56/09), **Zakonom o prevozu opasnih materija** („Sl. list CG”, br. 05/08) i važećim podzakonskim aktima, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine u 2017. godine izdala je:

- **40** dozvola za obavljanje radijacione djelatnosti - korišćenje izvora jonizujućeg zračenja;
- **59** dozvole za promet (uvoz, izvoz, tranzit) izvora jonizujućeg zračenja i rezervnih djelova;
- **18** dozvola za prevoz radioaktivnog materijala, od čega 3 dozvole za višekratni prevoz;
- Odbačena su **2** zahtjeva za izdavanje rješenja za obavljanje radijacione djelatnosti.

Službenici ovog odjeljenja učestvovali su u 30 komisija za utvrđivanje ispunjenosti uslova za obavljanje radijacione djelatnosti. Takođe u samom procesu izdavanja dozvola redovno se ažurira RAIS baza podataka kao i baza o profesionalno izloženim licima.

U skladu sa **Zakonom o zaštiti od nejonizujućih zračenja** ("Sl. list Crne Gore", broj 35/13) i **Pravilnikom o bližim uslovima za obavljanje stručnih poslova zaštite od nejonizujućih zračenja** ("Sl. list Crne Gore", broj 21/16), Agencija za zaštitu prirode i životne sredine u toku 2017. godine izdala je:

- **1** dozvolu za vršenje stručnih poslova zaštite nejonizujućih zračenja - mjerenje nivoa elektromagnetnih polja koja generišu elementi elektroenergetskog sistema.

Službenici Odjeljenja za radiološku i nuklearnu sigurnost i bezbjednost i zaštitu od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja, učestvovali su u jednoj komisiji za utvrđivanje ispunjenosti uslova za vršenje stručnih poslova zaštite od nejonizujućih zračenja.

Takođe, službenici ovog odjeljenja su u toku 2017. godine davali mišljenja na zahtjev nadležnih institucija, koja se tiču kako jonizujućih tako i nejonizujućih zračenja.

Saradnja sa Međunarodnom agencijom za atomsku energiju u 2017. godini

Agencija za zaštitu prirode i životne sredine učestvuje i u brojnim regionalnim projektima Međunarodne agencije za atomsku energiju. Najvažniji dio posla se tiče stvaranja Mreže mediteranskih zemalja u cilju sigurnog i bezbjednog transporta radioaktivnih materijala.

Tokom 2017. godine službenici Odjeljenja za radiološku i nuklearnu sigurnost i bezbjednost i zaštitu od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja prisustvovali su sastancima, trening kursovima i radionicama u okviru sljedećih projekata:

- 1. RER 9111 Uspostavljanje održive nacionalne regulatorne infrastrukture nuklearne i radijacijske sigurnosi** - Establishing a Sustainable National Regulatory Infrastructure for Nuclear and Radiation Safety;
- 2. RER 9127 Uspostavljanje poboljšanja pristupa kontrole izlaganja javnosti radonu** - Establishing Enhanced Approaches to the Control of Public Exposure to Radon;
- 3. RER 9128 Jačanje nacionalnih kapaciteta za radiološku zaštitu radnika na radu i profesionalno izloženih lica** - Strengthening National Capabilities for Radiological Protection of Workers and Occupational Exposure Control;
- 4. RER 9130 Jačanje i harmonizacija nacionalnih kapaciteta za odgovor na nuklearne i radiološke vanredne situacije** - Strengthening and Harmonizing National Capabilities for Response to Nuclear and Radiological Emergencies;
- 5. RER 9109 Jačanje obrazovanja i infrastrukture za obuku i izgradnju nadležnosti u radijacionoj sigurnosti** - Strengthening Education and Training Infrastructures and Building Competence in Radiation;
- 6. RER 9132 Jačanje tehničkih sposobnosti zemlje članice u zaštiti od zračenja u medicini** - Strengthening Member State Technical Capabilities in Medical Radiation Protection;
- 7. RER 6028 Uspostavljanje kontrole kvaliteta u rentgen dijagnostici** - Establishing Quality Assurance/Quality Control in X-Ray Diagnostics;
- 8. RER 9107 Jačanje sposobnosti upravljanja radioaktivnim otpadom** - Strengthening Radioactive Waste Management Capabilities;
- 9. RER 1013 Podrška upravljanja kvalitetom vazduha(faza II)** - Supporting Air Quality Management (Phase II);
- 10. RER 9120 Podrška realizacije dekomisije za objekte koji koriste radioaktivni materijal** - Supporting Decommissioning Implementation for Facilities Using Radioactive Material
- 11. RER 9121 Podrška programa sanacije životne sredine** - Supporting Environmental Remediation Programmes;
- 12. RER 0040 Podrška održivosti programa aktivnosti** - Supporting Sustainability of Programme Activities;
- 13. RER0037 Podrška pregleda programa i planiranje** - Supporting Programme Review and Planning.

7.3. ZAVOD ZA HIDROMETEOROLOGIJU I SEIZMOLOGIJU

Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju (ZHMS/Zavod) organizovan je kao samostalni državni organ (čl.36, 38, 66 Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave, od 26. juna 2013. godine).

Organizacionu strukturu čine:

1. Sektor za prognozu vremena i meteorološki monitoring
2. Sektor za meteorologiju
3. Sektor za hidrologiju
4. Sektor za ispitivanje kvaliteta voda i vazduha
5. Sektor za seizmologiju
6. Sektor za hidrografiju i okeanografiju
7. Odjeljenje za informisanje i međunarodnu saradnju
8. Odjeljenje za hidrometeorološki i seizmološki informacioni sistem i održavanje
9. Služba za opšte poslove i finansije

Osnovni zadaci hidrometeorološke i seizmološke službe Crne Gore su definisani Zakonom o hidrometeorološkim poslovima („Sl. list CG“, broj 26/10) i Zakonom o hidrografskoj djelatnosti („Sl. list CG“, br. 26/10 i 30/12), kao i Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG“, br. 5/12 i 25/12).

DJELOKRUG RADA I NADLEŽNOST

Za hidrometeorološku djelatnost, od međunarodnih akata, koji se neposredno primjenjuju i na taj način određuju djelokrug rada hidrometeorološke službe je Konvencija o Svjetskoj meteorološkoj organizaciji (SMO) („Sl. list FNRJ«, broj 80/48).

Prema Konvenciji o SMO, države su dužne da uspostave mreže stanica za meteorološka, hidrološka i druga geofizička osmatranja i obezbijede njihovo operativno funkcionisanje u okviru svjetskog i regionalnih osmatračkih sistema. Osim ove, značajne obaveze u meteorologiji i hidrologiji proizilaze iz Konvencije o međunarodnoj civilnoj avijaciji, Konvencije o spasavanju ljudskih života na moru (SOLAS), Konvencije o klimi, Konvencije o osnivanju Evropskog centra za srednjeročne prognoze vremena, Konvencije o prekograničnom zagađenju vazduha na velikim udaljenostima, Okvirne konvencije UN o klimatskim promjenama, Bečke Konvencije o zaštiti ozonskog omotača i dr.

ZHMS, u skladu sa međunarodnim konvencijama i sporazumima, izvršava funkcije i stručno tehničke poslove "Nacionalnog meteorološkog centra Crne Gore" u Međuvladinoj okeanografskoj komisiji, SOLAS konvenciji za bezbjednost plovidbe na moru, Programu za praćenje transporta zagađujućih materija putem atmosfere u Mediteran (MEDPOL) u okviru Konvencije o zaštiti Sredozemnog mora od zagađenja sa kopna i iz vazduha.

ZHMS ostvaruje saradnju sa nacionalnim meteorološkim, hidrometeorološkim i seizmološkim službama drugih država i međunarodnim organizacijama u oblastima meteorologije, hidrologije, seizmologije i kontrole životne sredine, hidrometeorološkim službama u okruženju, kao i sa odgovarajućim državnim organima i organizacijama u Crnoj Gori.

ZHMS je ostvario članstvo u Međunarodnoj hidrografskoj organizaciji (IHO), 3. decembra 2013. godine, čime je Zavod u obavezi da u daljem periodu poštuje Konvenciju IHO i njene regulative.

SEKTOR ZA PROGNOZU VREMENA I METEOROLOŠKI MONITORING

Sektor za prognozu vremena i meteorološki monitoring objedinjuje analizu i prognozu vremena i meteorološki monitoring (mreža meteoroloških stanica, mjerenja i osmatranja). Ovi sektori pokrivaju najznačajniji dio aktivnosti koje ZHMS u ime Crne Gore obavlja kao član/pridruženi član međunarodnih organizacija u oblasti fizike atmosfere i srodnih disciplina, od kojih je najznačajnija Svjetska meteorološka organizacija (WMO).

- Odsjek za analizu i prognozu vremena

U Odsjeku za analizu i prognozu vremena se redovno vrši stručna analiza meteoroloških analitičko-prognostičkih karata na osnovu kojih se pripremaju tekstualne analize i prognoze vremena; priprema vizuelizacija grafičkih prognostičkih meteograma na „Google map“ platformi; vrši redovno ažuriranje analiza i prognoza vremena za web sajt Zavoda, tri puta u toku dana, kao i prognoze za južni Jadran za pomorce, dva puta dnevno; izdaju redovni meteo-bilteni za Nacionalni javni servis RTCG, bilteni za pomorce za Upravu pomorske sigurnosti Bar; svakodnevno ažuriranje prognostičkih parametara za Podgoricu za WMO sajt; redovno ažuriranje i održavanje Meteolarma (EUMETNET). U slučaju značajnih meteoroloških situacija obavještavan je Direktorat za vanredne situacije (OKC DVS).

U 2017. godini operativa Odsjeka pripremila je oko 730 analiza i prognoza vremena za potrebe službene web stranice; pripremljeno je 730 meteo-biltena za Upravu pomorske sigurnosti sa upozorenjem za južni Jadran za pomorce; oko 730 grafičkih prognoza za Crnu Goru za web stranicu; oko 1.460 popunjavanja PHP online forme za meteolarm za potrebe EUMETNET-a; pripremljeno je i elektronskim putem dostavljeno oko 1.095 elektronskih meteo-biltena o analizi i prognozi vremena za medije. Pripremljeno je 12 mjesečnih analiza – izvještaja o stanju vjetra na gradilištu mosta Moračica na osnovu podataka sa automatske meteorološke stanice za vjetar u vlasništvu CRBC i preuzeti su minutni podaci o vjetru za 2017. godinu. Izdavanje službenih upozorenja na značajne i ekstremne meteorološke situacije i vanredni operativni sastanci za praćenje situacija. Odsjek predstavlja Zavod u Nacionalnom odboru za smanjenje rizika od katastrofa. U grupi za prognozu vremena i numeričke modele, koja je dio Odsjeka, vrše se poslovi na operativnoj primjeni numeričkog prognostičkog modela WRF (Weather Resource Forecast - USA) za Crnu Goru i region - Balkan.

Ostale najvažnije aktivnosti tokom 2017. godine:

- učešće u izradi Nacionalne strategije za smanjenje rizika od katastrofa;
- učešće u izradi Nacionalne strategije za upravljanje kvalitetom vazduha;
- izvještaj za ekstremne meteorološke uslove tokom ljetne sezone 2017;
- praćenje i analiza meteoroloških situacija, u skladu sa Nacionalnom strategijom upravljanja kvalitetom vazduha;
- regionalna EUMETSAT radionica, obuka za satelitske slike, Podgorica, mart 2017. g.;
- nacionalna radionica „Incident command system (ICS)“, Podgorica, maj 2017. g.;
- regionalna radionica „Flash Flood Guidance System“, trening za poplave, Podgorica;
- CMEP, Desktop Nacionalna vježba „BOCA BAY 2017“, u slučaju zemljotresa;
- aktivnosti u okviru projekata: IPA DRAM (Programme for Disaster Risk Assess and Mapping); IPA FLOODS (Programme for Prevention, Preparedness and Response to Floods); NATO Pilot projekat napredne regionalne koordinacije u hitnim situacijama SPS NATO – ARCECP; GIZ-ov regionalni projekt „Adaptacija na klimatske promjene u zapadnom Balkanu“ za sliv Drin-Bojana-Skadarsko jezero - učešće na tehničkoj radnoj grupi projekta (TWG);
- participacija u okviru Savjeta Konzorcijuma za operativnu prognozu vremena zemalja Jugoistočne Evrope (SEECOP) za primjenu globalnog nehidrostatičkog numeričkog modela (NMMB);

- focal point aktivnosti za: WMO, Evropski centar za srednjoročnu prognozu vremena (ECMWF), Globalni sistem obrade podataka i prognoza (GDPFS) u okviru Svjetskog meteorološkog bdijenja (WWW) pri WMO, EUMETNET/Meteoalarm, Globalni integrirani osmatrački sistem (WIGOS), Evropski sistem za upozorenje na poplave (EFAS).

- Odsjek za meteorološki monitoring

Pored redovnih poslova iz djelokruga rada u Odsjeku za meteorološki monitoring su izvršeni i sljedeći poslovi: postavljeni instrumenti i oprema za uspostavljanje rada klimatološke stanice Petnjica; izvršena popravka osam meteo-zaklona; pripremljeni i odštampani materijali (dnevnici, trake, obrasci i sl.) za upisivanje izmjerenih i osmotrenih podataka meteo-parametara; postavljeni uređaji za monitoring gama zračenja (GDR) na meteorološkim stanicama Berane, Pljevlja, Nikšić, Herceg Novi i Bar; izvršena zamjena meteoroloških zaklona i instrumenata na meteorološkim stanicama Berane, Bar, Nikšić, Pljevlja i Kolašin; postavljeni novobaždareni instrumenti na glavnim i klimatološkim stanicama; izvršeno dislociranje, nivelisanje i orijentacija heliografa na stanici Kolašin.

Shodno Sporazumu o naučno-tehničkoj saradnji u oblasti meteorologije i hidrologije ZHMS-a Crne Gore sa Republičkim hidrometeorološkim zavodom Srbije, izvršeno je baždarenje (kalibracija) 70 meteoroloških instrumenata i reperacija staničnog-živinog barometra na stanici Nikšić; pripremana tenderska dokumentacija, objavljen tender i izvršena planirana adaptacija objekata meteoroloških stanica: Nikšić, Pljevlja, Herceg Novi i Žabljak; instalirana oprema za video-nadzor na meteorološkoj stanici Berane.

Odsjek je učestvovao na pripremi projekta „Podrška upravljanju vodnim resursima u slivu rijeke Drine“, finansiranog od strane Svjetske banke, u okviru kojeg je vršeno snimanje lokacija, selekcija instrumenata i opreme za pet glavnih automatskih stanica, 15 automatskih padavinskih stanica, 12 hidroloških automatskih stanica i četiri žičare.

U Odsjeku su vršene pripreme i publikovanje meteoroloških i hidroloških godišnjaka za 2013. i 2014. godinu.

SEKTOR ZA METEOROLOGIJU

- Odsjek za klimatologiju

U 2017. godini, u Odsjeku za klimatologiju obavljena je kontrola, unos i obrada podataka za tekuću godinu i obaveze u roku zavisnom od vremena pristizanja materijala; kontrola glavnih meteoroloških stanica (Pljevlja, Žabljak, Kolašin, Nikšić, Podgorica, Ulcinj, Bar, Herceg Novi, Cetinje), aerodromskih meteoroloških stanica u vlasništvu SMATSA d.o.o. (PG-Golubovci i Tivat) i kontrola i šifrovanje klimatoloških dnevnika sa klimatoloških stanica: Šavnik, Rožaje, Plav, Andrijevića, Berane Krstac, Grahovo, Bijelo Polje, Plužine, Budva, Župa i Crkvice (očitanje mjesečne trake); arhiviranje pristiglog materijala (traka, izvještaja i sl.); arhiviranje traka sa registriranih instrumenata-anemografa (Berane i Nikšić), termografa, higrografa, barografa, heliografa, aktinografa (Žabljak), zatim izvještaja o trajanju sijanja sunca, sniježnom pokrivaču i radioaktivnosti (Žabljak), isparavanju (Bar) i temperaturi mora; kontrola i unos podataka sa 14 padavinskih stanica; prosljeđivanje mjesečnog CLIMAT izvještaja (stanice Podgorica i Pljevlja) za potrebe WMO-a; izrada mjesečnih, sezonskih i godišnje klimatske analize; priprema izvještaja o statusu zimske i ljetnje sezone potrebne za validaciju SEECOF/MEDCOF sezonske prognoze.

Obrađena su 93 zahtjeva za klimatološkim podacima i analizama, i po tom osnovu uplaćeno u Budžet Crne Gore ukupno 7.982,58 eura. Nadalje je obrađeno 255 zahtjeva za meteorološkim podacima i izvještajima (osiguravajućih kuća, sudova, firmi i privatnih lica), po osnovu kojih je uplaćeno u Budžet Crne Gore ukupno 1.175,99 eura. Osim pomenutog, bez nadoknade, vršena je obrada

meteoroloških podataka i pojava za izradu brojnih stručnih/naučnih, diplomskih i magistarskih radova i doktorskih disertacija.

U okviru završenog projekta „Gridovanje meteoroloških podataka (Danube Clim)“ sistematizovana je arhiva meteorološke dokumentacije u posebnim prostorijama na meteorološkoj stanici u Nikšiću.

- Odsjek za primijenjenu meteorologiju

Rezultati postignuti u 2017. godini u Odsjeku za primijenjenu meteorologiju:

- praćenje i ocjena suše tokom 2017. godine i razmjena informacija na regionalnom nivou kroz centar za suše DMCSEE u Ljubljani;
- praćenje i ocjena ekstremnih vremenskih i klimatskih događaja, njihove promjene i varijabiliteta;
- prognoza zime 2017/18 u sklopu MEDCOF i SEECOF aktivnosti;
- izvještavanje WMO-u o stanju klime 2017. godine, osmotrenim promjenama, varijabilitetu, kao i ekstremnim vremenskim i klimatskim događajima, i njihovim posljedicama;
- evidentiranje i analiza fenoloških podataka i podataka o zemljištu;
- obrada i analiza podataka o temperaturama zemljišta, analiza uticaja na biljnu proizvodnju;
- prikupljanje podataka o stanju vlažnosti površine tla (dnevno) i analiza uticaja na stanje pojedinih poljoprivrednih kultura (dekadno i mjesečno);
- prikupljanje i obrada podataka za potrebe agrometeoroloških informacija; izrada agrometeorološkog biltena;
- izrada godišnjaka o temperaturama zemljišta i godišnje agrometeorološke analize;
- prikupljanje i obrada odgovarajućih agrometeoroloških podataka za potrebe Biotehničkog instituta u vezi sa prognozom plamenjače na poljoprivrednim kulturama, svakodnevno, počev od 2000. godine;
- kreiranje web strane u dijelu za primijenjenu meteorologiju;
- rad na zadacima iz oblasti IPA projekta „Rizik od suše u regionu Dunava – DriDanube“;
- realizacija zadatka iz oblasti projekcija promjene klime, uticaja klimatskih promjena na šume, more i javno zdravlje u okviru Treće nacionalne komunikacije - TNK;
- priprema promo materijala za Evropski dan parkova u Podgorici;
- priprema baze predloga projekata, zahtjeva za tehničkom podrškom i donacijama;
- odgovoreno na FAO upitnik u vezi smanjivanja rizika na katastrofe i INSPIRE direktivu;
- poslati komentari na FAO izvještaj „Analiza sistema za smanjivanje rizika od katastrofa i upravljanje rizicima od katastrofa za sektor poljoprivrede u Crnoj Gori“;
- pisanje dnevnim novinama „Pobjeda“ na temu o sušama.

U toku je realizacija dva projekta: Rizik od suša u regionu Dunava (Drought Risk in Danube Region - DRiDANUBE) i Treći nacionalni izvještaj Crne Gore prema okvirnoj konvenciji UNFCCC-a.

SEKTOR ZA HIDROLOGIJU

- Odsjek mreže hidroloških stanica

U sklopu ove organizacione jedinice vrše se poslovi koji se odnose na: hidrološka mjerenja i osmatranja u mreži hidroloških stanica; vođenje stanične dokumentacije i vršenje osnovne obrade podataka; prikupljanje svih podataka o izvršenim hidrometrijskim mjerenjima za njihovu računarsku obradu i kontrolu svih prikupljenih podataka o osmatranjima i mjerenjima; vođenje kartoteke o istorijatu stanica i stanju instrumenata za poslove redovne djelatnosti, kao i svi ugovoreni poslovi za korisnike. Radi se i na prikupljanju podataka za izradu katastra vodotoka u Crnoj Gori i njegovom ažuriranju, kao i na međunarodnoj razmjeni podataka iz mreže stanica.

Tokom 2017. godine vršena su redovna i vanredna hidrometrijska mjerenja na glavnim vodotocima i njihovim pritokama, kao i osnovna obrada hidrometrijskih podataka za konstrukciju krivih proticaja. Takođe, vršeni su poslovi koji se odnose na: instalaciju i konfiguraciju elektronskih uređaja i opreme na hidrološkim stanicama; poslovi uređenja i održavanja hidrometrijskih profila; poslovi na redovnom održavanju cjelokupne opreme na hidrološkim stanicama; geodetsko snimanje poprečnih hidrometrijskih profila i profila vodomjera i vršena je redovna kontrola rada instrumenata i osmatranja na hidrološkim stanicama.

U 2017. godini, izvršeno je 137 redovnih hidrometrijskih mjerenja (64 hidrometrijska mjerenja hidrometrijskim krilom (standardnom metodom "brzina-površina") i 73 hidrometrijska mjerenja Ultrazvučnim doplerom ("SonTek River Surveyor M9"). Takođe, izvršeno je i 14 dodatnih hidrometrijskih mjerenja (za potrebe drugih institucija i lica).

Broj mjerenja je znatno smanjen u odnosu na ranije godine, zbog nedostatka finansijskih sredstava za dnevnicu i gorivo (minimum tri izvršioca da bi se izvršilo jedno hidrometrijsko mjerenje, u zavisnosti od vodostaja i udaljenosti vodotoka i stanice).

Trenutno u Mreži hidroloških stanica na teritoriji Crne Gore, nalaze se 32 stanice (26 – automatskih hidroloških stanica, dvije hidrološke stanice - vodomjerna letva/honorarni osmatrač i četiri mareografske stanice).

- Odsjek za hidrološke analize

U okviru Odsjeka za hidrološke analize u toku 2017. godine vršeni su poslovi iz grupe redovnih zaduženja u koje spadaju:

- Operativni terenski poslovi
- Kontrola i obrada hidroloških podataka.

Cilj kontrole i obrade hidroloških podataka, mjerenja, osmatranja i informacija je utvrđivanje kvaliteta i vjerodostojnosti podataka za skladištenje, publikovanje i dalje korišćenje.

U okviru kontrole i obrade hidroloških podataka i informacija koje se odnose na vodostaj i protok vode, u okviru Odsjeka za hidrološke analize, sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- analiza kvaliteta registrovanih vodostaja;
- analiza kvaliteta hidrometrijskih mjerenja;
- analiza kvaliteta grafičkih zavisnosti $Q = f(H)$ – “krive protoka” za hidrološke stanice na kojima se vrše hidrometrijska mjerenja;
- grafičko i analitičko upoređivanje hidrograma sa susjednih hidroloških stanica na istoj rijeci ili sa hidroloških stanica koje čine bilansni čvor;
- po definisanim i usvojenim zavisnostima $Q = f(H)$ i na osnovu usvojenih dnevnih vodostaja, dobijene su dnevne vrijednosti proticaja;
- provjera rezultata bilansiranjem protoka vode duž vodotoka;
- praćenjem morfoloških promjena u riječnom koritu (na osnovu snimljenih poprečnih profila rijeke) i najnovijih hidrometrijskih mjerenja vršene se dodatne analize uspostavljanja zavisnosti $Q = f(H)$, a po potrebi korekcije prethodnih obrada proticaja za stanice gdje je došlo do promjene ove zavisnosti;
- obrađeni, kontrolisani i verifikovani godišnji pregledi vodostaja i protoka vode, odlažu se u arhivu ZHMS-a;
- priprema i formatiranje hidroloških podataka po dospjelim zahtjevima;
- priprema mišljenja, tumačenja i pojašnjenja dostavljenih Hidroloških podloga i Elaborata za potrebe ministarstava, kao i privatnih lica i firmi.

Tokom 2017. godine, sprovodile su se sljedeće **projektne aktivnosti**:

- Sava Flood Forecasting and Warning System (realizacija projekta je planirana tokom 2018. godine. Nosilac projekta je Savska komisija, a finansira se iz sredstava Svjetske banke);
- Flood Forecasting System for Drin/Drim - Buna/Bojana River Basin (planirano je da se u toku 2018. godine završi druga faza koja podrazumjeva izradu hidrološkog modela. Projekat finansira GIZ);
- South East Europe Flash Flood Guidance System (projekat finansira WMO, a tokom 2017. godine održana je radionica u Podgorici);
- projekat saradnje ZHMS-a i Evropskog sistema upozorenja na poplave;
- implementacija Okvirne Direktive o vodama (projekat se finansira iz IPA sredstava). U saradnji sa ekspertima EU, određeni su prioriteti za unapređenje monitoringa vodostaja i proticaja na površinskim vodotocima u Crnoj Gori, a tiču se nabavke savremene mjerne opreme sa prenosom podataka u realnom vremenu. Očekuje se i značajno unaprjeđenje mjerne opreme za monitoring kvantiteta podzemnih voda;
- Regionalni projekat upravljanja slivom rijeke Drine na Zapadnom Balkanu. Projekat obuhvata Crnu Goru, Srbiju i Bosnu i Hercegovinu, a finansira se iz sredstava Svjetske banke. Crna Gora, kao najznačajniji dio sliva rijeke Drine, participira u dijelu dodjele novčanih sredstava, sa najvećim iznosom za tehničko unapređenje mjerne opreme na vodotocima: Lim, Tara, Piva i Čehotina;
- South East Europe - Multi-Hazard Early Warning Advisory System in South-East Europe (projekat finansira WMO, a tokom 2017. godine održana je radionica u Skoplju);
- “Vodoprivredni model Drine u programu WEAP” (projekat finansira WBIF, a završna prezentacija je održana u junu 2017. godine).

SEKTOR ZA ISPITIVANJE KVALITETA VODE I VAZDUHA

- Odsjek za kvalitet vazduha

U okviru Odsjeka za kvalitet vazduha u toku 2017. godine, vršeni su poslovi iz grupe redovnih zaduženja u koje spadaju:

1. Izrada Godišnjeg izvještaja o kvalitetu vazduha u Crnoj Gori za 2016. godinu - Izvještaj dostavljen Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine.
2. Priprema podataka o kvalitetu vazduha za potrebe EMEP za 2017. godinu.
3. Redovni monitoring kvaliteta vazduha. U mreži stanica za kvalitet vazduha, sakupljeno je i obrađeno 2.390 uzoraka, tj. 1.580 uzoraka sumpor-dioksida, 1.258 uzoraka dima i 620 uzoraka azotovih oksida. U mreži 13 stanica za kvalitet padavina, izvršeno je 145.75 analiza 11 parametara kvaliteta.

Sprovedene su i sljedeće aktivnosti:

- aktivno učešće u IPA projektu za jačanje kapaciteta državnih institucija – sektor kvalitet vazduha (nosilac posla MORT): obezbjeđenje prostora za laboratoriju – adaptacija krovnog prostora, obezbjeđenje lokacije i infrastrukture za EMEP stanicu u Velimlju, formiranje tehničkih uslova za tender za nabavku opreme za EMEP program;
- aktivno učešće u IPA projektu za jačanje kapaciteta državnih institucija – sektor kvalitet voda (nosilac posla Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja): selekcija opreme za nabavku, obezbjeđenje laboratorijskog prostora;
- učešće u izradi Kratkoročnog Akcionog plana za Opštinu Pljevlja u slučaju prekoračenja ili rizika od prekoračenja praga upozoravanja za sumpor-oksidi, u organizaciji MORT-a i Agencije za zaštitu prirode i životne sredine;
- učešće u radu Radne grupe za Poglavlje 27 - Životna sredina i klimatske promjene;
- učešće u Upravnom odboru i tehničkom odboru za projekat: “Jačanje kapaciteta za upravljanje kvalitetom vazduha u Crnoj Gori”;
- priprema odgovora na Pilot Upitnik o kvalitetu voda, za potrebe UN environment, UNSD;

- izrada obrasca „Administrativni kapaciteti u pogledu Poglavlja 27 – Životna sredina i klimatske promjene“;
- učešće u izradi „SDG Indicator 6.5.1“;
- stručna priprema podataka za potrebe izrade DSL “Sektor 2” Ušće Sutorine-Igalo;
- priprema podataka za Upitnik za prikupljanje podataka za ratifikovanje i implementaciju Minamata Konvencije o živi;
- priprema praktične nastave za učenike srednje hemijske škole „S. Raspopović“ iz Podgorice;
- stručna posjeta studenata Metaluško-tehnološkog i Biotehničkog fakulteta;
- priprema javne nabavke za opremu za uzorkovanje i analizu vazduha.

Tokom 2017. godine, realizovane su i sljedece **projektne aktivnosti**:

- realizacija projekta „Assessment of ecological status according to the Water Framework Directive-intercalibration among Western-Balkan countries-“, koji finansira Vlada Republike Norveške;
- učešće u pripremi projekta INTERREG: An integrated monitoring and forecasting tool for water management: Heavy reinfall, flooding, water pollution- TOGETHER“, IPA CBC Italia-Montenegro-Albania programme;
- učešće u pripremi projekta IPA prekogranične saradnje sa Srbijom.

- Odsjek za kvalitet voda

U okviru Odsjeka za kvalitet voda u toku 2017. godine, vršeni su poslovi iz grupe redovnih zaduženja u koje spadaju:

1. Priprema Godišnjeg izvještaja o kvalitetu voda u Crnoj Gori za 2016. godinu, za primarne korisnike: Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Uprava za vode i Agencija za zaštitu prirode i životne sredine. Izvještaj o kvalitetu voda koristi se za izradu Izvještaja o stanju životne sredine u Crnoj Gori, koji donosi Ministarstvo održivog razvoja i turizma.
2. Sprovođenje redovnog monitoringa kvaliteta voda. Vršena su ispitivanja kvalitativnih karakteristika površinskih i podzemnih voda, sa ciljem da se prati ekološki status voda.

Ispitivanje kvaliteta voda vršeno je:

- na 13 glavnih vodotoka u četiri serije, u periodu 17. maj - 09. novembar. Sa 36 mjernih mjesta uzet je 141 uzorak i urađeno je po 36 fizičko-hemijskih i mikrobioloških parametara po uzorku, odnosno, urađeno je 5.076 analiza;
- na 11 vodotoka u dvije serije, u periodu 6. jun - 22. jun i 24. avgust - 18. septembar. Sa 28 mjernih mjesta uzeto je 56 uzoraka za saprobiološka ispitivanja;
- na tri jezera (Skadarsko, Crno i Plavsko) u četiri serije, sa 11 mjernih mjesta, u periodu 23. jun - 26. decembar, uzeta su 44 uzorka u kojima je odrađeno po 36 fizičko-hemijskih i mikrobioloških parametara, odnosno, urađene su 1.584 analize;
- na Skadarskom jezeru (Vranjina) funkcionisala je automatska stanica koja je pratila četiri parametara kvaliteta (njen rad je ostvaren, zavisno od parametra, 61,7-99,8 %);
- na obalnom moru u četiri serije, u periodu 25. april - 27. oktobar. Sa 16 mjernih mjesta (na potezu Herceg Novi - Ulcinj, Velika plaža), uzeta su 64 uzorka u kojima je odrađeno po 20 fizičko-hemijskih i mikrobioloških parametara, odnosno, odrađeno je 1.280 analiza;
- za podzemne vode Zetske ravnice u četiri serije, sa šest bunara, u periodu 18. april - 20. novembar, u karakterističnim hidrološkim uslovima uzeta su 22 uzorka u kojima je odrađen po 31 fizičko-hemijski i mikrobiološki parametar, odnosno urađene su 682 analize.

Osim redovnih aktivnosti, sprovedene su i vanredne laboratorijske aktivnosti. Vršena su sljedeća ispitivanja voda:

- za korisnike po zahtjevu (otpadne i površinske vode), rađeno je 138 uzoraka, u kojima je urađeno 2.346 analiza fizičko-hemijskih parametara i 72 uzorka u kojima je urađeno 250 mikrobioloških analiza;
- 30 uzoraka Crnog i Biogradskog jezera (360 analiza), za projekat „STARWALK“ koji je finansirala Vlada Republike Norveške.

Što se tiče ostalih aktivnosti, pripremani su, formatirani i izdavani podaci za potrebe različitih naručioca. Sprovedena je 3. redovna nadzorna posjeta od strane Akreditacionog tijela Crne Gore (29. jun 2017. godine).

Takođe, u laboratoriji je izvođena praksa učenicima i studentima:

- 30. mart, posjeta učenika Gimnazije - Podgorica;
- februar - mart, učenici II odjeljenja trećeg razreda Hemijske škole – Podgorica;
- jun, posjeta 12 učenika prvog i drugog razreda Hemijske škole. Sprovedena je praksa i teorijska obuka u trajanju od 15 dana;
- 14. decembar, posjeta studenata Univerziteta Donja Gorica.

SEKTOR ZA SEIZMOLOGIJU

Tokom 2017. godina u Sektoru za seizmologiju ZHMS-a obavljale su se redovne aktivnosti seizmičkog monitoringa, analiziranja podataka o seizmičnosti u regionu koji utiče na seizmičku sigurnost Crne Gore, tako i podrške nadležnom i drugim ministarstvima i javnim ustanovama. Sektor se aktivno uključuje u naučno-istraživačke projekte, a kao permanentnu obavezu shvata i sprovodi aktivnosti na podizanju javne svijesti.

- Seizmički monitoring u realnom vremenu i pružanje informacija o dogođenim zemljotresima zasniva se na predanom održavanju mreže 10 kratko-periodičnih i četiri široko-pojasna seizmometra, 10 akcelerometara i dvije permanentne GPS stanice koji su situirane na objektima širom Crne Gore. U saradnji sa Upravom za nekretnine, dodatno se u geodinamičke svrhe, procesiraju podaci sa 9 premanentnih stanica MONTEPOS mreže.
- Analiziranje i arhiviranje seizmičkih podataka obavlja se u centralnoj stanici mreže - Sektoru za seizmologiju i to kao: 1. Permanentno 24-časovano urgentno tekuće analiziranje sa obavezom obavještanja nadležnih organa i javnosti, kao i Euro-mediteransko Seizmološkog Centra (European Mediterranean Seismological Centre) i 2. kao i analiziranje i obrada seizmoloških, akcelerografskih i geodinamičkih podataka koji su registrovani tokom 2017. godine. Tako je tokom 2017. godine izvršena finalna obrada biltena za 2016. godinu, dok je u toku priprema seizmoloških biltena za ovaj izvještajni period.
- Redovno i vanredno održavanje, proširenje i osavremenjavanje: 1. Instrumenata i opreme seizmoloških, akcelerometerskih i geodinamičkih stanica koje su raspoređene na prostoru Crne Gore; 2. telemetrijske analogne i digitalne mreže koja signale sa stanica dovodi do akvizicionog centra; 3. uređaja u akvizicionom centru u zgradi sektora (seizmoloških instrumenata, servera, data storidža, računara i računarskih mreža, uređaja za neprekino napajanje i dr.). 4. softvera i softverskih operativnih sistema koji se koriste za prenos i obradu seizmoloških, akcelerometerskih i geodinamičkih podataka, kao i softvera i softverskih operativnih sistema koji se koriste za administrativne potrebe.
- Kroz podršku nadležnom i drugim ministarstvima i subjektima - u planiranju i uređenju prostora i njegovom strateškom razvoju, Sektor sprovodi misiju kontrole i smanjenja seizmičkog

rizika u Crnoj Gori. Tokom 2017. godine Sektor je u pismenoj i elektronskoj formi davao tražena tumačenja i podatke u vezi sa planskim dokumentima i strateškim planovima razvoja.

Takođe, Sektor je saradivao na izradi dokumenta Nacionalne strategije Smanjenja rizika od katastrofa sa Planom akcija do 2023. godine. U definisanju Planom predviđenih akcija smanjenja seizmičkog rizika predložene su i sa nadležnim ministarstvom usaglašene, planirane aktivnosti na nivou PPR i Plana generalne regulacije Crne Gore.

- U misiji jačanja neposrednog odgovora u saradnji sa MUP-om - Direktoratom za vanredne situacije, Sektor za seizmologiju učestvuje u dva projekta: NATO SPS ARCECP G4968 - Advanced Regional Civil Emergency Coordination Pilot Project, i IPA DRAM - Disaster Risk Assessment and Mapping Project. ARCECP projekat ima za cilj da relevantne institucija iz sistema zaštite i spašavanja uveže u jedinstven sistem za komunikaciju, koordinaciju i razmjenu podataka neophodnih za neposredni odgovor u slučaju katastrofe. DRAM projekat treba da definiše metodologiju ocjene i mapiranja rizika na području Crne Gore, kao i stvaranje jedinstvenog registra podataka o evidentiranim štetama. Oba ova projekta počela su sa realizacijom tokom 2017. godine.

Tokom 2017. godine Sektor je saradivao na izradi Planova zaštite i spašavanje od zemljotresa – za potrebe lokalnih službi civilnih zaštita opština Žabljak i Plužine.

- U naučno-istraživačkom domenu rada sektora, tokom 2017. godine nastavljeno je publikovanje rezultata višegodišnje regionalne saradnje u okviru NATO SPS 984374 projekta Improvements of Seismic Hazard Maps for the Western Balkan Countries. Serija naučnih radova (vezanih za pojedine radne pakete projekta) objavljena je u Evropskom biltenu zemljotresnog inženjerstva (BSHAP seismic source characterization models for the Western Balkan region, Bulletin of Earthquake Engineering, 15(10), 3963-3985, DOI 10.1007/s10518-017-0143-5; Reply to “Comment to BSHAP project strong ground motion database and selection of suitable ground motion models for the Western Balkan Region” by Carlo Cauzzi and Ezio Faccioli, Bulletin of Earthquake Engineering 15(4), 1349–1353, DOI 10.1007/s10518-017-0095-9, BSHAP Project Strong Ground Motion Database and Selection of Suitable Ground Motion Models for the Western Balkan Region, Bulletin of Earthquake Engineering 15(4), 1319–1343, DOI 10.1007/s10518-016-9950-3, an Updated and Unified Earthquake Catalogue for the Western Balkan Region, Bulletin of Earthquake Engineering 14 (2), 1573-1456 DOI 10.1007/s10518-015-9833-z). Rad koji objedinjava cjelokupni rezultate projekta biće prezentovan i publikovan na Evropskoj konferenciji zemljotresnog inženjerstva (16 ECEEA, Solun, jun 2018.).

Takođe, odvijaju se aktivnosti na trogodišnjem (2015-2018) COST Action Uncovering the Mediterranean salt giant projektu koji za cilj ima utvrđivanje geoloških i geofizičkih karakteristika markantnog sedimentnog sloja evaporistiskih soli u Mediteranu (i Jadranu), a koji ima značajnu ulogu u seizmotektonskim procesima regiona.

SEKTOR ZA HIDROGRAFIJU I OKEANOGRAFIJU

U periodu od 11. januara 2016. do 10. decembra 2017. godine realizovan je EU/IPA projekat iz komponente II (prekogrančna saradnja Crna Gora - Hrvatska) pod nazivom „Istraživanje i podizanje svijesti u prevenciji zaštite okoline i uspostavljanje veće sigurnosti i mjera za zaštitu pomorskog dobra u prekograničnom području Republike Hrvatske i Crne Gore“ – CoRE. Opšti cilj projekta je doprinijeti poboljšanju ukupne zaštite i očuvanja istočnog dijela Jadrana. Lokacija na kojoj su se odvijele projektne aktivnosti su Dubrovačko-neretvanska županija i Crnogorsko primorje. Ukupna vrijednost projekta za obje strane iznosila je 569.876,39 eura.

Kroz projekat CoRE Sektor za hidrografiju i okeanografiju Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju unaprijeđen je novom opremom za obavljanje hidrografske djelatnosti. Riječ je o najmodernijem Multibeam sonaru norveškog proizvođača „Norbit Subsea“, vrijedan 137.250,00 eura. Uz sam sonar, dobijen je i integrisani pozicioni sistem i softver za prikupljanje i obradu podataka. Novi sonar zadovoljava sve standarde Međunarodne hidrografske organizacije (IHO) za prikupljanje batimetrijskih podataka i daje preciznu trodimenzionalnu sliku podmorja, a može se koristiti do dubine od 500 metara. Pomenuti multibeam sonar značajno će unaprijediti sposobnosti crnogorske državne hidrografske službe, jer je korišćenje ovog modernog uređaja nezamjenjivo u hidrografiji, batimetriji, snimanju pomorskih instalacija, traženju potonulih objekata, kao i u prikupljanju podataka u vezi sa očuvanjem životne sredine. Upotrebom multibeam sonara izrađena su tri planirana nautička plana (plaže Mogren i Sutomore i ušće rijeke Bojane).

Sektor je aktivno učestvovao i u premjeru Plavskog jezera, u periodu od 24. do 28. novembra. Ove aktivnosti realizovane su u sklopu projekta revitalizacije Plavskog jezera, u saradnji sa Institutom za vodoprivredu "Jaroslav Černi" AD, Beograd.

Odlukom Vlade Crne Gore, Sektor za hidrografiju i okeanografiju zadužen je za batimetrijski premjer desnog rukavca rijeke Bojane, jer dolazi do nasipanja na dijelu ušća rijeke kao i na glavnoj račvi, u graničnom pojasu sa Albanijom. Premjer je završen krajem 2017. godine, a kompletan projekat dostavljen je Upravi za vode, 30. januara 2018. godine.

U ovoj godini, nijesu izdavane nove publikacije i karte, izvršeno je ažuriranje postojećeg kartografskog sadržaja, a napredniji kartografski radovi planirani su za narednu godinu.

U vremenu od 4. do 6. jula 2017. godine Sektor za hidrografiju i okeanografiju ZHMS-a Crne Gore bio je domaćin XX Konferencije Hidrografske komisije za Mediteran i Crno More (MBSHC). Konferencija je održana u Bijeloj u Herceg Novom.

ODJELJENJE ZA INFORMISANJE I MEĐUNARODNU SARADNJU

Redovni poslovi iz oblasti informisanja i međunarodne saradnje i tokom 2017. godine su se obavljali uspješno, pružajući podršku ostalim sektorima Zavoda, u obavljanju njihovih međunarodnih obaveza i sprovođenja projekata. Redovni poslovi su se odnosili i na prezentovanje Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju na domaćim i međunarodnim skupovima, organizovanje radionica, skupova i press konferencija, saradnja sa NVO. Ujedno Odjeljenje je u dogovoru sa rukovodiocima, pripremalo informacije za javnost o djelatnostima Zavoda.

Neke od najvažnijih aktivnosti sprovedenih tokom 2017. godine su širenje informacija o Svjetskom danu voda (22. mart) i Svjetskom danu meteorologije (23. mart) kao i pružanje tehničke pomoći Sektorima Zavoda u realizaciji projekata i saradnji sa EFAS-om, EUMETSAT-om, IHO-om, WMO-om, trećim licima, medijima, NVO-ma i drugim državnim institucijama.

U ZHMS-u je 6. aprila 2017. godine održan prijem i sastanak predstavnika ambasade Južne Koreje u cilju unaprjeđenja saradnje između dviju zemalja na polju hidrografije. U periodu od 24. do 28. aprila 2017. godine predstavnici ZHMS-a učestvovali su na XIX Konferenciji Međunarodne hidrografske organizacije u Monaku. Na poziv Ambasade Republike Koreje u Beogradu, predstavnici ZHMS-a su u vremenu od 29. maja do 2. juna 2017. godine bili u posjeti Republici Koreji. Glavni cilj posjete je bio unaprjeđenje razvoja hidrografske službe u Crnoj Gori i tom prilikom je 31. maja potpisan Memorandom o razumijevanju između ZHMS-a i Korejske hidrografske i okeanografske agencije (KOHA).

ODJELJENJE ZA HIDROMETEOROLOŠKI I SEIZMOLOŠKI INFORMACIONI SISTEM I ODRŽAVANJE

U Odjeljenju se obavljaju poslovi koji se odnose na održavanje, unaprjeđenje i razvoj jedinstvenog informacionog sistema, kao i poslovi nadzora i upravljanja bazom podataka, postavljanja, održavanja i povezivanja automatske mjerne opreme. Obim i specifičnosti poslova administriranja i unapređivanja informacionog sistema nameću potrebu stalnog angažovanja, praćenja i implementacije novih informatičkih dostignuća.

Baza podataka

U toku 2017. godine sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- održavanje, kontrola i dopuna servisa meteo baze Clidata, odgovori na zahtjeve za podacima, izvještaji;
- import podataka sa automatskih stanica;
- instalacija korisničkog interfejsa Clidata prema iskazanim potrebama u Zavodu;
- unos istorijskih podataka;
- izrada softvera za prilagođavanje formata podataka.

Automatske stanice

Poslovi nadzora, servisiranja i održavanja hardvera i primjene kao i razvoja softvera u dijelu koji se tiče ovog segmenta hidrometeorološkog sistema obavljani su u toku cijele godine. U toku 2017. godine je:

- vršena redovna kontrola i održavanje svih segmenata: instaliranje i konfigurisanje servera za prikupljanje meteoroloških podataka (operativni sistem, ftp server, softveri za akviziciju i komunikaciju);
- vršeno stalno praćenje, kontrola rada hardvera i skupa aplikacija i otklanjanje tekućih problema u funkcionisanju sistema za akviziciju i vizualizaciju podataka;
- izvršen servis (opravka) potpuno ili djelimično havarisanih automatskih meteoroloških stanica;
- vršeno redovno održavanje i preventivni servis automatskih meteoroloških stanica u Podgorici, Žabljaku, Pljevljima, Kolašinu, Baru, Herceg Novom, Ulcinju, Bijelom Polju, Budvi i Kotoru kao i stanica Danilovgrad, Dragovića Polje i Virpazar;
- izvršen backup prikupljenih podataka sa pomenutih stanica.

Održavanje

Poslovi nadzora, servisiranja i održavanja hardvera i primjene kao i razvoja softvera takođe su obavljani u toku cijele godine. U toku 2017. godine sprovedene su sljedeće aktivnosti:

- izmjene/popravke web sajta (www.meteo.co.me);
- rad na web servisu za SEECOP ("South-East European Consortium for Operational weather Prediction") (www.seecop.meteo.co.me);
- kreirano je inovirano aplikativno rješenje za razmjenu podataka sa Savskom komisijom (projekat "SavaHis", "SavaFFWS").

Redovno održavanje:

- instaliran i konfigurisan antivirusni program na svim Windows serverima i desktopovima;
- vršeni su i poslovi na održavanju postojeće opreme. Reinstalirani računari, instalirane nove verzije operativnog sistema, na računarima koji zadovoljavaju systemske zahtjeve novijih sistema. Zamijenjena su napajanja i oprema (novom računarskom opremom ili korišćenom, koja je mogla biti adekvatna zamjena) kako u prostorijama upravne zgrade Zavoda tako i na meteorološkim stanicama na teritoriji cijele Crne Gore.

SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE I FINANSIJE

Kancelarija za pravne poslove

Normativno-pravni, stručno-izvršni, administrativni i drugi poslovi.

- U skladu sa zakonskom obavezom donošenja kadrovske plana propisanom članom 148 i 149 Zakona o državnim službenicima i namještenicima, pripremljen je i izrađen Kadrovski plan Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju za 2018. godinu, na koji je Ministarstvo finansija dalo potrebnu saglasnost;
- Pripremljen je Izvještaj o sprovođenju plana integriteta;
- Vršeni su poslovi zastupanja Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju pred sudovima i drugim državnim organima u sudskim i drugim postupcima u više predmeta i to: u jednom predmetu iz radnog spora pred Osnovnim sudom Podgorici, u prvom stepenu; u jednom predmetu u prekršajnom postupku pred Sudom za prekršaje u Podgorici – Odjeljenje u Nikšiću, u predmetu po prekršajnoj prijavi Komunalne policije Glavnog grada Podgorica, i u predmetu po prijavi Centra bezbjednosti Berane;

U prvostepenom upravnom postupku, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju je u toku 2017. godine, donio:

- osam rješenja na osnovu podnijetih zahtjeva, po Zakonu o slobodnom pristupu informacijama („Sl. list CG“, broj 44/12) od kojih 6 rješenja kojima se dozvoljava pristup informacijama, po kojima su sprovedena izvršenja i dva (2) rješenja o odbijanju zahtjeva;
- neriješenih predmeta iz prethodne godine u prvostepenom upravnom postupku nije bilo;
- sva rješenja su donijeta u zakonom propisanom roku;
- po donijetim rješenjima nije bilo žalbi, pa time ni odluka u drugostepenom upravnom postupku;
- nije bilo tužbi po kojima bi se vodio upravni spor o zakonitosti donijetih rješenja;
- za sva donijeta rješenja, nakon izvršnosti, sprovedeno je izvršenje u zakonom propisanom roku iz člana 32 Zakona o slobodnom pristupu informacijama („Sl. list CG“, broj 44/12).

Postupajući po podnijetim zahtjevima za izdavanje uvjerenja-potvrda, ZHMS je u toku 2017. godine, izdao 31 potvrdu ili uvjerenja po zahtjevima o podacima o kojima se vode službene evidencije, u skladu sa članom 33 Zakona o upravnom postupku („Sl. List Crne Gore“, br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17).

- Iniciran je i sproveden postupak prodaje plovnog sredstva – hidrografske barkase “BH-12” koju je koristio Zavod, a koja zbog stanja dotrajalosti nije bila u funkciji za obavljanje hidrografske djelatnosti. Postupak prodaje je sproveden putem javnog poziva za prikupljanje ponuda, na osnovu Odluke Vlade Crne Gore, u skladu sa odredbama Zakona o državnoj imovini i Uredbe o prodaji i davanju u zakup stvari u državnoj imovini;
- Pripremljene su i sprovedene procedure javnog oglašavanja za popunu upražnjenih radnih mjesta, u skladu sa važećim aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, i to: javnom konkursu za visoki rukovodni kadar broj 02/1-112/17-10688/2 od 13.10.2017. godine, za radna mjesta: pomoćnik/ca direktora za Sektor za prognozu vremena i meteorološki monitoring i Sektor za meteorologiju i pomoćnik/ca direktora za Sektor za hidrografiju i okeanografiju i Sektor za seizmologiju;
- Izrađen je velik broj pojedinačnih akata o ostvarivanju prava iz službeničkih odnosa zaposlenih: rješenja o prestanku radnog odnosa za tri službenika kojima je prestao radni odnos u 2017. godini, rješenja o godišnjim odmorima za sve zaposlene koji su koristili godišnji odmor u toku 2017. godine, rješenja o odsustvima zaposlenih, rješenja o ocjenama rada državnih službenika i namještenika za 2017. godinu za ukupno 103 zaposlena službenika i namještenika, rješenja o varijabilnom dijelu zarade, rješenja o jubilarnim nagradama, rješenja o pomoći zbog duže ili teže bolesti zaposlenog ili člana njegove uže porodice, kao i rješenja o pomoći zbog smrti člana uže porodice;

- Pripremljeni su predlozi za ocjenjivanje službenika i namještenika Kancelarije za 2017. godinu;
- Vođene su evidencije iz oblasti rada i službeničkih odnosa i ažurirana je elektronska baza podataka za CKE (Centralnu kadrovsku evidenciju) kroz KIS aplikaciju. Blagovremeno su dostavljani svi podaci za upis u CKE-u, odnosno vršen unos svih podataka kao što su sva rješenja zaposlenih među kojima i rješenja o ocjenama rada za 2017. godinu;
- Realizovan je veći broj obuka kod Uprave za kadrove, u skladu sa godišnjim Planom i programom stručnog usavršavanja državnih službenika i namještenika;
- Sproveden je postupak prijavljivanja i odjavljivanja zaposlenih na penzijsko osiguranje, koji su zasnovali radni odnos u 2017. godini, odnosno kojima je prestao radni odnos u 2017. godini, kao i postupci prijavljivanja i odjavljivanja službenika i namještenika kod nadležnih ustanova povodom zasnivanja i prestanka radnog odnosa;
- Pripremani su podaci za obračun zarada, naknada i drugih primanja zaposlenih u 2017. godini;
- Vršeni su poslovi prijema, raspoređivanja, evidentiranja, razvođenja i arhiviranja akata i predmeta (kancelarijsko poslovanje), kurirski poslove i poslovi održavanja čistoće.

Kancelarija za računovodstveno-finansijske poslove

U Kancelariji za računovodstveno-finansijske poslove tokom 2017. godine obavljani su poslovi i to:

- pripremljen je nacrt Budžeta za 2018. godinu, koji se odnosi na predračun potrebnih budžetskih sredstava za rad Zavoda;
- pripremljeni su i dostavljeni Kvartalni izvještaji o neizmirenim obavezama za 2017. godinu Državnom trezoru;
- urađen je popis pokretnih i nepokretnih stvari u državnoj svojini, izvršen je popis imovine, obaveza, potraživanja i gotovog novca, usaglašeno je knjigovodstveno i stvarno stanje imovine i obaveza;
- sastavljen je i dostavljen Završni račun za 2016. godinu Državnom trezoru;
- popunjen i dostavljen Obrazac o realizaciji programskog budžeta za 2016. godinu Državnom trezoru;
- obrađene su i predate poreske prijave poreza na dodatu vrijednost za 2017. godinu Poreskoj upravi;
- obrađeni su i predati IOPPD obrasci (Izvještaj o obračunatim i plaćenim porezima i doprinosima) za 2017. godinu Poreskoj upravi;
- pripremljen je i dostavljen Godišnji izvještaj o investicijama u osnovna sredstva za 2016. godinu Zavodu za statistiku;
- pripremljen je i dostavljen izvještaj Stanje neizmirenih obaveza za 2016. godinu;
- pripremljen je i dostavljen Godišnji izvještaj o sprovođenju planiranih aktivnosti na uspostavljanju i razvoju sistema finansijskog upravljanja i kontrola, ZHMS-a, za 2016. godinu Centralnoj jedinici za harmonizaciju;
- pripremljeni i dostavljeni kvartalni izvještaji o realizaciji preporuka i mjera iz Akcionog plana za 2017. godinu Državnom trezoru;
- pripremljeni i dostavljeni kvartalni izvještaji za utvrđivanje portfolija dugova za 2017. godinu Direktoratu državnog trezora;
- izrada Godišnjeg izvještaja o javnim nabavkama za 2016. godinu i dostavljanje istog nadležnom organu uprave;
- izrada Plana javnih nabavki za 2017. godinu;
- izrada periodičnih izvještaja za potrebe Ministarstva finansija;
- tokom 2017. godine sprovedene su odgovarajuće procedure javnih nabavki, uz primjenu postupaka koje predviđa Zakon o javnim nabavkama, u cilju izbora najpovoljnijih ponuđača za zaključivanje ugovora o poslovnoj saradnji;
- izrađen je Pravilnik za sprovođenje postupka za nabavke male vrijednosti;

- izrađen je Pravilnik za sprovođenje postupka za hitne nabavke;
- obezbijeđeno je učešće na skupovima koje organizuje Institut sertifikovanih računovođa Crne Gore kao strukovna organizacija računovođa: u pitanju su više seminara koji su organizovani periodično tokom godine, simpozijum u Igalu (jun 2017.), kongres u Bečićima (oktobar 2017.) itd;
- praćenje realizacije međunarodnih projekata i drugih međunarodnih aktivnosti u kojima učestvuje Zavod i vođenje odgovarajuće evidencije;
- priprema i dostavljanje podataka za obračun plata, naknada i drugih primanja službenika i namještenika Zavoda;
- priprema zahtjeva za blagovremeno korišćenje sredstava za namjene predviđene Budžetom i finansijskim planom, odnosno stvaranje materijalnih uslova za nesmetano sprovođenje predviđenih aktivnosti u instituciji.

8.STANJE U OBLASTI

U 2017. godini nastavljen je trend rasta građevinarstva (izvršeni građevinski radovi su veći za 51,5%, a ostvareni efektivni časovi za 24,4%), kao i turizma (rast broja turista za 10,3%, broja noćenja za 8,9% i finansijskih efekata za 9%) u odnosu na 2016. godinu.

Prema posljednjem izvještaju Doing Business u indikatoru "izdavanje građevinske dozvole" Crna Gora je na 78. mjestu od ukupno 190 zemalja, što čini napredak od 15 mjesta u odnosu na izvještaj od prethodne godine

Dominantno učešće u ostvarenim inostranim noćenjima, kao i prethodnih godina, ima Rusija koja učestvuje sa 26,7% i Srbija čije je učešće 25,7%, a zatim slijedi Bosna i Hercegovina sa 9,4%, Ukrajina sa 3,8%, Njemačka sa 2,7% i td.

U 2017. godini otvorena su 33 nova objekta hotela, od koji su 2 hotela sa 5 zvjezdica i 20 sa 4 zvjezdice.

U 2017. godini povećana je aviodostupnost Crne Gore što ima dobre efekte na turizam. Ka Crnoj Gori letjele su niskobudžetske avio kompanije: Ryanair, EasyJet i Wizz air. Realizovani su i letovi sa novih destinacija.

Nastavljeno je sa aktivnostima na stvaranju povoljnijih uslova za razvoj turizma, diversifikaciju turističke ponude i izgradnju kapaciteta visoke kategorije.

U toku su realizacije značajni projekti: "Porto Montenegro", "Luštica Bay", "Porto novi", "Kraljičina plaža", "Plavi horizonti", kao i projekti na lokacijama Bjelasice, Komova i td. Značajne investicione aktivnosti su započete i u sjevernoj regiji. Nekoliko hotela u kontinentalnom dijelu i na Sjeveru je dobilo nove vlasnike i otpočele su ili će uskoro otpočeti aktivnosti s ciljem njihovog stavljanja u punu funkciju. Očekuje se nastavak investicionih projekata, čija vrijednost, prema planovima, iznosi preko 800 mil. € i Vlada Crne Gore je već otpočela niz aktivnosti kako bi se obezbijedila neophodna turistička infrastruktura. Samo za razvoj skijališta je do 2021. godine planirano ulaganje od 58 miliona €.

Nastavljeni su radovi na izgradnji kanalizacione i vodovodne mreže, postrojenjima za prečišćavanje otpadnih voda u više jedinica lokalna samouprave, a potpisano je i više novih ugovora za obezbjeđenje ove infrastrukture.

U 2017. godini, doneseni su: Prostorno urbanistički plan Opštine Ulcinj, Državna studija lokacije „Dio sektora 22”, Seljanovo, Tivat i Detaljni prostorni za koridor dalekovoda 400 kv sa optičkim kablom od Crnogorskog primorja do Pljevalja i podmorski kabal 500 kv sa optičkim kablom Italija – Crna Gora u dijelu detaljne razrade lokacije za trafostanicu i konvertorsko postrojenje Blato u Lastvi Grbaljskoj. U toku je izrada više državnih planskih dokumenata (PPPN za Obalno područje Crne Gore, PPPN za NP Prokletije, PPPN za NP Skadarsko jezero, DPP za prostor višenamjenskih akumulacija na rijeci Morači, DPP za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici, DPP za Jadransko – jonski autoput, više DSL).

U toku 2017. godine je nastavljeno usklađivanje zakonodavstva za zakonodavstvom EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena. U martu 2017. godine Savjet ministara EU uputio je zvanično

pismo Crnoj Gori i informisao da je se Crna Gora smatra dovoljno spremnom da u ovoj fazi otpočne pregovore u Poglavlju 27. Tokom godine vršeno je usaglašavanje Nacrta Pregovaračke pozicije.

Ministarstvo je u 2017. godini realizovalo brojne obaveze predviđene Programom rada Vlade Crne Gore, Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, Programom rada Ministarstva za 2018. godinu. Određeni broj obaveza je ostao nerealizovan zbog određenih nedostataka kadrovskih kapaciteta, reorganizacije Ministarstva, preambiciozno postavljenih ciljeva i dr.

Direkcija javnih radova, Agencija za zaštitu životne sredine i Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju su uspješno realizovali svoje obaveze i postigli su zadovoljavajuće rezultate u 2017. godini.

9.PRIORITETI U 2018. GODINI I MJERE ZA NJIHOVU REALIZACIJU

Realizovaće se planirane obaveze iz Srednjoročnog programa rada Vlade Crne Gore za period 2018-2020. godine, Programa rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu, Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, Programa rada Ministarstva održivog razvoja i turizma za 2018. godinu. Ministarstvo će u 2018. godini, u normativnom dijelu, pripremiti ili donijeti 14 predloga zakona (Predlog zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o održavanju stambenih zgrada, Predlog Zakona i izmjenama i dopunama Zakona o turističkim organizacijama, Predlog Zakona o potvrđivanju Doha amandmana na Kjoto protokol, Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine, Predlog Zako, na o zaštiti klime, Predlog zakona o invazivnim vrstama, Predlog zakona o industrijskim emisijama, Predlog zakona o upravljanju otpadom, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turizmu i ugostiteljstvu, Predlog Zakona o potvrđivanju Kigali amandmana na Montrealski protokol, Predlog zakona o potvrđivanju Minamata konvencije o živi, Predlog zakona o potvrđivanju Međunarodne konvencije o sprječavanju akata nuklearnog terorizma, Predlog zakona o potvrđivanju Zajedničkog protokola o primjeni Bečke konvencije i Pariske konvencije), 12 predloga odluka, 9 predloga uredbi i 49 pravilnika.

Dostaviće se Vladi predlozi više strateških dokumenata: Strateškog marketing plana za turizam u Crnoj Gori 2018 – 2022. godine, Državnog plana upravljanja komunalnim otpadnim vodama u Crnoj Gori za period 2018-2035. godine, Strategije zaštite od radona s Akcionim planom, za 2019-2023. godine, Strategije razvoja ruralnog turizma za period 2019-2023. godine, Strategije razvoja kulturnog turizma za period 2019-2023. godine, Državnih smjernica razvoja arhitekture 2019-2029. godine.

Nastaviće se radovi, kao i obezbijediti uslovi za izgradnju infrastrukture u oblasti otpadnih voda, vodosnabdijevanja i rješavanja pitanja otpada.

Obezbijediće se početak radova na remedijaciji lokacije Brodogradilište Bijela, izrada Glavnog projekta remedijacije na sanaciji flotacionog jalovišta Gradac u Pljevljima i završiti pripremne aktivnosti na remedijaciji deponije pepela i šljake „Maljevac“. Vladi će biti poslat na razmatranje i Plan aktivnosti za remedijaciju lokacije KAP-a (bazeni crvenog mulja i deponija čvrstog otpada), na osnovu dokumentacije koju je Radna grupa pribavila od stečajnog upravnika KAP-a (Ugovor o kupoprodaji, Ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji, Listovi nepokretnosti, itd.) i ostalih relevantnih subjekata.

Nastaviće se aktivnosti na postizanju boljeg kvaliteta vazduha (IPA projekat – nabavka opreme i povećanje broja automatskih stanica za praćenje kvaliteta vazduha, uradiće se inventar zagađujućih materija u vazduh).

Obezbijediće se uslovi za što veći stepen realizacije kapitalnog budžeta Direkcije javnih radova.

Osnovaće se Eko fond.

Implementiraće se i, po potrebi inovirati, Nacionalna strategija za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom za period 2016-2020. godine.

Pratiće se realizacija projektnih aktivnosti izgradnje infrastrukturnih i projekata turističke infrastrukture na lokacijama u okviru projekta Bjelasica i Komovi, Savinom kuku, Durmitoru, turističkoj valorizaciji Đalovića pećine. Vlada će biti izvještavana i o drugim prioritetnim turističkim projektima Luštica Bej, Porto Novi i Mamula i dr., i biće pružana podrške investitorima u rješavanju otvorenih pitanja u realizaciji projekata.

Obezbijediće se potpuna implementacija Zakona o planiranju prostora i izgradnje objekata i Zakona o turizmu i ugostiteljstvu.

Stvaraće se stimulativniji poslovni ambijent za izgradnju hotela visoke kategorije i komplementarne turističke ponude - stvaranje potrebnih uslova za podizanje investicione i turističke konkurentnosti Crne Gore kroz set mjera koje treba da omoguće uvođenje novih poslovnih modela u upravljanju nekretninama u turizmu, izgradnju visokokvalitetnih turističkih kapaciteta, stavljanje u funkciju neaktivnih hotelskih kapaciteta i dr.

Unaprjeđivaće se mjere i sprovođiti mjere za podsticanje diverzifikacije turističkog proizvoda, sa akcentom na valorizaciju kulturne baštine i turizam orjentisan ka prirodi.

Definisaće se model za unapređenje aviodostupnosti kroz podršku marketing aktivnostima avio-kompanijama (redovnim, charter i nisko-tarifnim avio-kompanijama).

Intenziviraće se promocija turističkog proizvoda na evropskom (zapad i sjever) i na „trećim“ tržištima, u saradnji sa partnerima iz Regiona.

Unaprijediće se razvoj turizma kroz donošenje *Strategije razvoja ruralnog turizma za period 2019-2023. godine* i *Strategije razvoja kulturnog turizma za period 2019-2023. godine*.

Sprovođiće se aktivnosti na unaprjeđenje sistema planiranja prostora, kroz promjenu metodologije planiranja (primjena konceptualno-kreativnog umjesto formalno-pravnog pristupa u planiranju, uspostavljanje informacionog sistema za praćenje i ažuriranje podataka o stanju u prostoru, obazbijedenje „prethodno učešća javnosti“ u planiranju, donijeće se Državne smjernice razvoja arhitekture u cilju unaprjeđenja vizuelnog identiteta prostora i dr.

Nastaviće se aktivnosti na donošenju tehničkog zakonodavstva u oblasti izgradnje objekata, posebno aktivnosti na daljem usvajanju Eurokodova.

Stvoriće se uslovi za otvaranje pregovora za Poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promjene.

Donijeće se Strategija zaštite od radona s Akcionim planom za period 2018-2022. godine,

Obezbijediti uslove za proces legalizacije nelegalnih objekata (sprovođenje opsežne medijske kampanje sa ciljem podizanja svijesti o značaju projekta legalizacije, stvoriti normativne pretpostavke kod lokalnih samouprava i dr).

Realizovaće se treća faza Projekta rješavanja stambenih potreba građana po povoljnim uslovima u saradnji sa CEB-om – 1000+ (u budžetu za 2017. godinu predviđeno je kreditno zaduženje kod CEB-a u iznosu do 10 mil. €).

U cilju povećanja kapaciteta Ministarstva i organa uprave nad kojima Ministarstvo vrši upravni nadzor, realizovaće se zapošljavanja predviđena Kadrovskim planom.